

f C 18956

Opr

~~T A J N Ě~~

EV. ČÍS.

261

Stupeň utajení zrušen
RMO č. 22/1999

176

VOJENSKÁ MYSL

1

1954

VYDÁVÁ MINISTERSTVO NÁRODNÍ OBRANY

OBSAH

Vojensko-politická část

- Plukovník Josef Škop:
Na které otázky zaměřit stranickopolitickou práci
ve vševojskovém štábu 3

Operační umění a taktika

- Generál-major Jaroslav Dočkal:
Organisace a vedení střetného boje 16
- Plukovník Ladislav Hruběš:
Organisace protitankové obrany v obranném boji
armádního sboru 22
- Podplukovník Rudolf Munzar:
Součinnost prostředků protiletectvé obrany státního
území 59
- Podplukovník Jan Doležal:
Týl pěší divize v obklíčení 69

Diskuse

- Plukovník Ladislav Hruběš a podplukovník Vladimír Hanuš:
Ještě o otázkách zasazení mechanizované divize
v útočném boji armádního sboru 84

Informace o cizích armádách

- Podplukovník Josef Kudrnovský:
Vývojové tendence výsadkových operací v americké
armádě a zásady obrany proti nim 91

Vojensko-historická část

- Kapitán dr. Zdeněk Coufal:
Několik poznámek k předmětu dějin vojenského
umění 110
- Zhodnocení Vojenské mysli, ročník 1953 . . . 124

Informace o obsahu zahraničních vojenských odborných časopisů 126

Do čísla jsou vřity 4 obrazové přílohy na zvláštních
nestránkovaných listech

СОДЕРЖАНИЕ

Военно-политический отдел

- Полковник Иосиф Шкоп:
Которым вопросам партийно-политической
работы уделить внимание в общевойсковом
штабе 3

Оперативное искусство и тактика

- Генерал-майор Ярослав Доцкал:
Организация и руководство встречным
боем 16
- Полковник Ладислав Грубеш:
Организация прогивотанковой обороны
в оборонительном бою армейского корпуса 22
- Полковник Рудольф Муизар:
Взаимодействие средств противовоздушной
обороны территории страны 59
- Подполковник Ян Долежал:
Тыл дивизии в окружении 69

Дискуссия

- Полковник Ладислав Грубеш и подполковник
Владимир Гануш:
Еще о вопросах введения механизированной
дивизии в наступательном бою армейского
корпуса 84

Информации об иностранных армиях

- Подполковник Иосиф Кудрновски:
Тенденция развития воздушно-десантных
операций американской армии и принципы
ведения обороны против них 91

Военно-исторический отдел

- Капитан д-р Зденек Цоуфал:
Несколько примечаний к предмету истории
военного искусства 110
- Оценка Военной мысли, год изд. 1953 . . . 124

Информации об содержании иностранных военных специальных журналов 126

В номере вшиты 4 рисунки на отдельных
неумеренных листах

JEN PRO GENERÁLY A DŮSTOJNÍKY
ČS. ARMÁDY

VOJENSKÁ MYSL

Casopis ministerstva národní obrany

Ročník čtvrtý

1

MINISTERSTVO NÁRODNÍ OBRANY

PRAHA 1954

21-41

R13

VOJENSKO-POLITICKÁ ČÁST

NA KTERÉ OTÁZKY ZAMĚRIT STRANICKOPOLITICKOU PRÁCI VE VŠEOVJSKOVÉM ŠTÁBU

Plukovník Josef Škop

Ústřední výbor KSČ nám dal na svém zasedání v září 1953 úkol provádět na úseku stranickopolitické práce zevšeobecnování zkušeností.

Redakce Vojenské mysli pokládá za důležité přispívat k prohlubování stranickopolitické práce ve vševojskových štábech. Proto otiskuje práci plukovníka Škopa, v níž je objasněna řada otázek, na které je nutno zaměřit pozornost při stranickopolitické práci ve vševojskových štábech. Práce je dobrým základem k diskusi, v níž by političtí pracovníci vševojskových štábů ukázali na podkladě svých praktických zkušeností, jak lze správné myšlenky obsažené v článku uplatňovat v praxi. Redakce Vojenské mysli vyzývá zejména politická oddělení vševojskových štábů k prodiskutování obsahu článku a zaslání diskusních příspěvků k otištění v dalších číslech časopisu.

Redakce

1. Význam a úloha štábu

Druhá světová válka ukázala, že význam a důležitost práce štábu podstatně vzrostly nejen při přípravě boje, ale zejména v jeho průběhu. To je třeba mít na paměti při mírové přípravě důstojníků štábu a řídit se Stalinovým požadavkem „dovést práce štábu na vyšší stupeň“.

Vybavení moderní armády různorodými bojovými prostředky a složitá vojenská organizace vyžaduje dobré přípravy důstojníků štábu po všech stránkách. V soudobých válkách se zúčastňují boje pěchota, dělostřelectvo všech druhů, tankové a mechanisované jednotky, ženijní a chemické jednotky, podporované mohutným letectvem. Všeobecně bylo v boji hromadně používáno množství válečné techniky, s různými vlastnostmi, bojovým použitím i různou pohyblivostí. Tempo útočných operací se velmi rychle měnilo. Jejich cílem není zatlačení nepřítele, dosažení určitých čar, nýbrž zničení nepřítele. Veliké nároky na práci štábu s hlediska velení klade požadavek rychlého a utajeného manévru k soustředění velikých sil a velkého množství bojových prostředků na rozhodujícím směru k dosažení rozhodujícího úspěchu. Situace se často a rychle mění, boj má rychlý spád a vyžaduje stálých a včasných zásahů velitelů, aby vojska mohla úspěšně čelit protiopatřením nepřítele. To vše vyžaduje, aby byl boj dobře plánován a organisován a celá činnost štábu se vyznačovala vysokou a přísnou organisovaností. Přitom je třeba, aby veškerá činnost vojsk byla podřízena jedině vůli a byla vedena jediným zámyslem. Požadavky na důstojníky vševojskových štábů v soudobé válce jsou proto vysoké.

Vzhledem k rychlému spádu boje, často a rychle se měnící situaci musí štáby iniciativně, organisovaně, plánovitě, aktivně a včas získávat zprávy o nepříteli i o vlastních jednotkách, terénu a počasí, potřebné pro rozhodování velitelů, rozhodnutí velitele rychle doručit vojskům, kontrolovat provádění všech rozkazů velitele, vypracovat plán pro vydávání rozkazů a předkládání hlášení, rychle organisovat a regulovat v průběhu boje potřebné přesuny, přeskupení a střídání vojsk, organisovat velitelský průzkum, vyhodnocovat a rozšiřovat válečné zkušenosti a pod. Operace i boj musí být všestranně a dopodrobna promyšleny, plánovány, organisovány a zabezpečeny. K tomu je třeba vysoké organisací schopnosti štábu, těsné spolupráce velitelů a štábu. Je pochopitelné, že k vysoké organisovanosti, plánovitosti a operativnosti vševojskového štábu je třeba vysokého politického uvědomění; kázně, velitelské autority, bojového nadšení, iniciativy a svědomitosti.

Organisovat boj a zabezpečit nepřetržité a správné řízení činnosti vojsk dovede jen ten důstojník, který má dobrou vojenskou přípravu, který je politicky na výši a správně pochopil smysl a podstatu vedeného boje.

Aby důstojník štábu a vševojskový velitel mohl splnit úkoly, aby se jeho práce vyznačovala plánovitostí, organisovaností a operativností, musí být politicky dobře připravený, musí být iniciativní, ovládat nové věci, umět správně a rychle pochopit fakta, umět analyzovat události a zevšeobecňovat poznatky.

2. Podstata velení vojskům. Tvůrčí činnost velitele

Tvůrčí činnost velitele vyšších jednotek a jeho štábu záleží v opatřeních k přípravě, organisaci a vedení bojové činnosti. Je třeba udržet vysoký morálně politický stav vojsk s cílem zabezpečit plné vypětí všech morálních a tělesných sil k dosažení vítězství. Jen tak je možno udržet trvalou bojovou pohotovost vojsk, způsobilých jít do boje za všech podmínek. Další podmínkou vítězství je včasné určení úkolů vojskům, organisace nepřetržité součinnosti vojsk, organisace nepřetržitěho zabezpečení bojové činnosti vojsk materiálními prostředky správnou organisací a dobrým řízením týlu a kontrola plnění rozkazů velitele. K splnění těchto úkolů je třeba trvalého politického zabezpečení, záležitějšího v zpevňování morálně politického stavu příslušníků štábu i vojsk, stranickopolitických opatření, směřujících k nejlepšímu splnění úkolů jak štábu, tak i podřízených jednotek.

Leninsko-stalinský styl práce

Základní podmínkou pro úspěšné plnění úkolů štábu je, aby velitelé a příslušníci štábu ovládali leninsko-stalinský styl práce. Tento styl záleží v morálně politické jednotě štábu, velitele a podřízených velitelů a na jejich vzájemné důvěře. Leninsko-stalinský styl práce se projeví v rozhodnosti, úpornosti, revolučním nadšení k práci, v organisovanosti, plánovitosti, v operativnosti, v správném předvídání vývinu boje, v široké a tvůrčí iniciativě velitele, v jednotnosti theorie a praxe, v trvalé péči o podřízené a v šetření vojenského materiálu.

Stranickopolitické orgány štábu musí ve své práci uvážit, že se boj vyvíjí rychle, že je třeba velmi častých opatření, protože se boj vede do velké hloubky s hromadným použitím vojsk a různorodé techniky, kla-

de tedy velké požadavky nejen na velitele a štáb, ale i na stranickopolitické orgány. Tato okolnost vyžaduje všestranné přípravy těchto orgánů. Aby činnost velitele a jeho štábu byla zabezpečena, musí si političtí pracovníci osvojit organisaci, plánování a řízení boje, prostě znát základy vševojskového boje a operace. Jestliže velitelé musí prokazovat ve své práci plánovitost, organisovanost, operativnost, smělost, iniciativu, houževnatost a vůli k vítězství, tím více se musí těmito vlastnostmi vyznačovat političtí pracovníci, protože oni musí být vzorem v uplatňování leninsko-stalinského stylu práce. Političtí pracovníci musí pracovat individuálně s příslušníky štábu. Metoda individuálního přístupu ke každému důstojníku umožňuje lépe přihlížet k osobním kvalitám každého důstojníka, k jeho silným stránkám a slabínám, a účinně mu pomáhat ve vzorném výkonu jeho služebních povinností. Metoda individuálního přístupu ke každému jednotlivci poskytuje neomezené možnosti řešení stranickopolitické práce. Tato metoda vyžaduje hluboké znalosti pracovních i politických kvalit jednotlivých příslušníků štábu, umožňuje však intensivnější působení a dovoluje předejít nesplnění úkolů vševojskového štábu.

Velitelské předvídání

Soudobý boj vyžaduje předvídání, nepřetržitost velení, správného výběru lidí, kontroly plnění rozkazů, utajeného velení a nepřetržité politické práce se vzestupnou tendencí.

Správné předvídání dovoluje včas a plně odhalit zámysl nepřítele a porážet jej. Předvídání je základem celé tvůrčí činnosti nejen velitele a štábu, ale i politických pracovníků. Jestliže političtí pracovníci ovládají marxisticko-leninskou theorii a přitom znají základy vševojskového boje a taktiku nepřítele, mohou umožnit veliteli smělé rozhodování.

Správné rozhodování velitele spočívá v odhalení objektivních zákonů procesu boje. Vědecký názor, kterým je marxismus-leninismus, s jeho filosoficko-theoretickým základem, jímž je marxistický filosofický materialismus a marxistická dialektická metoda, umožní veliteli a příslušníkům štábu odhalovat objektivní zákony procesu boje. Úloha politických pracovníků, kteří jsou zvláště vyzbrojeni touto marxistickou theorii, vědeckým nástrojem poznání, jest sledovat, zda všichni příslušníci štábu pochopili objektivní zákonitosti procesu boje, zda provádějí skutečně vědecký rozbor válečných jevů, rozbor materiálních a morálních činitelů, zda jsou správně uplatňovány zásady vševojskového boje, a brána v úvahu organisace nepřítele a jeho taktika. Je to boj proti šablonovitosti, boj za tvůrčí charakter práce příslušníků štábu. Jen tak je umožněno veliteli správně předvídat a správně se rozhodovat. Povinností politických pracovníků je znát, jak který funkcionář štábu přistupuje k řešení úkolu, zda pochopil úkol a zda jsou dány veliteli správné předpoklady pro jeho smělé a správné rozhodování.

Aby politický pracovník byl oporou vševojskovému veliteli, musí do všech detailů promyslet uskutečnění jeho rozhodnutí, jako na příklad přemísťování dělostřelectva, přesuny tanků, vše co je podstatou utajení manévru atd.... Musí se přesvědčit o správném organisování plnění úkolu. Ve všech opatřeních musí být patrný politický smysl práce štábu.

Je pochopitelné, že politické zajištění velitelova rozhodnutí se nezajišťí nějakou jednorázovou akcí v posledním okamžiku, ale neustálou

a systematickou přípravou a politickou výchovou všech orgánů štábu a podřízených velitelských orgánů.

Politický pracovník sleduje, jak se v životě štábu vytvářejí správné návyky, jak se zvětšují zkušenosti, jak jsou zevšeobecňovány a využívány. Na příklad při plánu organizace součinnosti musí politický pracovník sledovat, zda jsou využity všechny zkušenosti, zda plán se nepřipravuje šablonovitě, zda je situace skutečně vžitá. Politici pracovníci musí vést na štábu tvrdý boj proti šabloně, ať se jedná o plán organizace součinnosti, plán přesunu, plán průzkumu, organizace VS, VP a p. Je třeba pomoci aktivu a všech možných forem stranickopolitické práce vést boj proti formalismem. Ty orgány, které nechápou hluboký politický smysl těchto požadavků, musí být školeny, přesvědčovány, instruovány, aby pochopily důležitost správného řešení úkolů v míru jako přípravu pro boj.

Je nutno vždy volit takové prostředky a metody, které si vyžaduje úkol. Politická práce však není jen věcí politických orgánů, ale povinností velitelů. Úkoly musí být vytyčeny konkrétně, řády a předpisy probrány, a boj o uskutečnění zásad řádů a předpisů musí se stát obsahem politické práce. V každém jiném případě je politická práce nekonkrétní a tím také povrchní a bezcenná.

Při velitelském cvičení se stalo na příklad, že náčelník dělostřelectva znal poměr sil jen v dělostřelectvu, náčelník mechanisovaného vojska, jen v počtu tanků. To svědčí o špatném chápání povinností a špatné přípravě na velitelsko-štábní cvičení. Svědčí to hlavně o tom, že tito funkcionáři chápou jednostranně situaci, neuplatňují ve své praxi dialektickou metodu jako nástroj řešení bojových úkolů. Nechápu, že proces boje je nutno vidět ne jako shluk jevů od sebe oddělených a navzájem izolovaných a na sobě nezávislých, nýbrž jako souvislý, jednotný celek, kde jednotliví činitelé jsou vzájemně organicky spjati, jsou na sobě závislí a vzájemně se podmiňují.

Není možno, aby jednotliví funkcionáři zkoumali svoje úkoly a řešili je mimo souvislost s ostatními podmínkami, odloučeně od nich. Úkolem politických orgánů je toto vidět, učit správnému dialektickému chápání a řešení úkolů, protože bojové úkoly štábu budou správně řešeny jen tehdy, jestliže bude správně odhalena objektivní stránka procesu boje. Všechny úkoly budou chápány a zdůvodněny jen tehdy, budou-li řešeny v nerozlučné souvislosti s ostatními činiteli v jejich vzájemné podmíněnosti.

Znalost sovětské vojenské vědy umožňuje předvídání v boji. Na základě vědeckého rozboru vzájemně spojených a podmíněných válečných jevů, rozbořem materiálních a morálních faktorů, které mají rozhodující vliv na průběh válečného procesu, rozbírá velitel charakteristické způsoby činnosti nepřítele. Každý velitel musí předvídát zámysl nepřítele, mít na zřeteli možné změny situace a přivést na minimum vliv náhod na průběh a výsledek bojové činnosti. Umění předvídát dává předpoklady organizovat, plánovat boj a zajišťovat součinnost všech druhů vojsk a služeb. Politici pracovníci znalostí morálně politického stavu nepřítele, znalostí jeho taktiky, organizace, mohou být platnými pomocníky svého velitele a usnadnit mu správné předvídání a rozhodování. Jestliže předvídání v boji patří k leninskostaliniskému stylu práce, jsou tvrdost a nepřetržitost velení jedněmi z nejdůležitějších zvláštností bolševického způsobu řízení boje. Velitelovo rozhodnutí musí být uskutečňováno bez váhání a do všech podrobností. A tu pomáhá opět práce

politických orgánů, kteří používají všech prostředků a forem stranickopolitické práce k naplňování a organisování úkolů a k vytvoření takových podmínek, aby bylo možno udržet ve svých rukou iniciativu a dosáhnout vítězství. To všechno vyžaduje jak od velitele, štábu a politických orgánů provedení nutných opatření, aby nepřetržitost, plánovitost, organisovanost a operativnost velení byly uplatňovány v praxi. K tomu je třeba: politicky zabezpečit včasné získávání údajů o situaci nepřítel, což umožňuje veliteli včasné rozhodnutí a vydání rozkazů. Aby bylo dosaženo nepřetržitosti velení, je třeba politicky zabezpečit a neustále kontrolovat včasné vybudování a bezvadnou funkci spojovací sítě.

Toto si musí nustále uvědomovat politické orgány štábu. Za spojení odpovídá náčelník štábu. Zástupce velitele pro věci politické se však musí neustále informovat, v jakém stavu je spojení, být ve styku s orgány, vysokou náročnost a zvyšuje pocit odpovědnosti. Stalo se při a odpovědně organisované provádění kontroly spojení vychovává u svého politického pracovníka, jakož i u ostatních odpovědných orgánů vysokou náročnost a zvyšuje pocit odpovědnosti. Stalo se při velitelsko-štabním cvičení, že AS neměl tři hodiny spojení s armádou. Je pochopitelné, že za to odpovídali příslušní odpovědní orgány, ale to neznamená, že by za to neměl pociťovat odpovědnost i politický zástupce velitele. Proto vždy, když se přesunuje VS nebo VP, musí se zajímat, jak je zajištěno spojení na nové VS. Odchází-li velitel na pozorovatelnou, musí se přesvědčit, zda je vybudováno a zda-li funguje spojení s pozorovatelnou. Všude se musí projevovat jeho iniciativa, předvídavost, kde by mohly být nedostatky, které by zavinily, že by úkol nebyl splněn. Na schůzích aktivistů a na členských schůzích upozorňuje na tyto úkoly, dává úkoly aktivistům, vysvětluje politický smysl plnění povinností. Hledá všechny možné prostředky a formy, které v dané situaci zajišťují správné plnění úkolů. Jeho práce bude mít úspěch, jestliže v jeho práci bude spojen elán s bolševickou věcností úsilí o dosažení cíle. Revoluční elán, kterým se musí vyznačovat styl práce politického pracovníka, musí spočívat na znalosti situace, na znalosti poměru sil, na znalosti všech činitelů, které jsou podmínkou úspěchu práce štábu jako celku.

Politický pracovník musí, aby zabránil chybám a nedostatkům, dívat se vpřed a nikoliv jen řešit nedostatky, když se vyskytnou. Vytvalost, houževnatost, rozhodnost v řešení úkolů jsou zásadními rysy stylu jeho práce. Bez věcnosti, bez houževnatého boje za odstranění nedostatků by se jeho práce proměnila ve fráze, které odporují duchu leninismu.

Správné velení umožňuje podřízeným, aby při plnění úkolů a rozkazů používali své tvůrčí iniciativy. To však vyžaduje pečlivého plánování, organisovanosti a operativnosti v práci štábu jako podmínek bojeschopnosti. Správné centralisované velení musí počítat s tvůrčí a rozumnou iniciativou velitelů všech stupňů podle zámyslu představeného v rámci vypracovaného plánu boje.

Správné rozmístění kádrů

K dosažení úspěchu v boji je podmínkou správně vybrat a rozmístit podřízené velitelské kádry na základě jejich politického uvědomění, odborných znalostí a zkušeností. Tu se musí uplatnit náčelník politického oddělení, který musí znát štáb, jakož i podřízené velitelské i politické

kádry a pomáhat veliteli vybrat a rozestavit podřízené do správných funkcí. Řád vnitřní služby ukládá velitelům jako jednu z povinností všestranně zkoumat podřízené a znát služební a politicko-morální hodnoty každého podřízeného podle velitelského stupně zařazení. Stejně tak ukládá zástupci velitele pro věci politické zkoumat služební a politické hodnoty důstojníků. Znalost příslušníků štábu je ovšem podmíněna individuální, stálou prací a stykem s nimi, zájmem o jejich práci a úkoly, o jejich potíže a poskytování pomoci při odstraňování překážek. Úkolem velitele, náčelníka štábu i politických pracovníků, jednotlivých komunistů i mládežníků je získat si důvěru ostatních, vniknout do jejich osobních problémů a potíží, poznat jejich charakter, nálady a vlastnosti. Jen hluboké studium schopností, znalostí a charakterových vlastností umožní politickému pracovníku správný způsob, jak výchovně působit na podřízené, a na základě toho postavit celý systém své výchovné praxe jednotlivců i celého kolektivu, aby dovedl dobré vlastnosti a návyky rozvíjet, špatné pak odstraňovat. Tu nestačí všeobecná znalost lidí, ale je třeba dokonalé poznání individuálních vlastností a sklonů jednotlivců, což dává možnost určit, na jakém místě může nejlépe uplatnit svoje schopnosti.

Správné zhodnocení kvalit a zájmů příslušníků štábu umožňuje jejich správné využití a dává předpoklad pro jejich bolševickou výchovu. Znalosti příslušníků štábu, poznání jejich schopností, znalostí, charakterových rysů je základem dobré kádrové práce. Správné rozestavení kádru ve štábu na základě jejich schopností, znalostí, politického uvědomění a charakterových vlastností zaručuje pak správnou organizaci práce, dobrý kolektiv, v němž je si každý jednotlivec vědom své odpovědnosti za práci celého štábu, což je předpokladem dobré vzájemné spolupráce.

Soudruh Stalin říká: „Je třeba konečně pochopit, že ze všech cenných kapitálů na světě kapitálem nejcennějším a nejdůležitějším jsou lidé — kádry.“ (Stalinův projev k absolventům akademie Rudé armády, 4. 5. 1935.) Dále Stalin říká: „Kalení kádru provádí se živou prací, zápasem s překážkami, překonáváním překážek. Pamatujte, soudruzi, že jen ty kádry jsou dobré, které se nebojí překážek, které se jim nevyhýbají, ale naopak, jdou jim vstříc, aby je překonávali. Jen v zápase s překážkami se vychovávají nové kádry.“ (Stalin: O budování armády, svazek II.) Proto je třeba usměrnit každodenní výchovu příslušníků štábu, aby se stali houževnatými, vytrvalými, aby pro jejich růst byly vytvořeny co nejlepší podmínky, je jim třeba včas odkrývat perspektivy, vyzdvihovat je a stavět na jiná, odpovědnější místa. Jestliže však na své úkoly nestačí, nečekat na to, až se úplně neosvědčí, ale včas jim poskytnout pomoc a případně vyhledat pro ně jinou práci, ve které budou mít úspěchy.

Velitel, náčelník štábu a politický pracovník nesmějí litovat času k výchově kádru, při rozvíjení jejich schopností. Politický pracovník, který je plně na výši jak po stránce odborně vojenské, tak politické, může bezpečně sledovat růst příslušníků štábu a po této stránce hodnotit jejich pracovní a bojovou morálku. Jeho povinností je pomáhat veliteli při správném rozmisťování kádru ve štábu.

Kontrola plnění rozkazů

Stranickopolitické orgány ve vševojskovém štábu musí usnadňovat veliteli trvalou kontrolu plnění rozkazů, nařízení a celé činnosti vojsk,

zabraňovat jakýmkoliv chybám a okamžitě odstraňovat nedostatky v práci podřízených. Kontrola podřízených velitelů, funkcionářů štábu a podřízených politických orgánů musí být vždy spojena s poskytnutím pomoci podřízeným. Formy kontrol mohou být různé. Nejlepší je však osobní styk s podřízenými, což umožňuje ujasnění, jak podřízený pochopil zámysl rozhodnutí a jakým způsobem hodlá vyplnit daný úkol. Kontrola umožní pomoc podřízenému a dá mu víru v jeho sílu. Kontrola plnění úkolů je základní methodou bolševického řízení práce. Je účinnou zbraní v rukou velitele, politických pracovníků a stranických organizací. Umožňuje politickým pracovníkům získat přehled o správném plnění rozkazů, o pracovní morálce, o kázni, o úrovni odborné i politické. Kontrola má úspěch, je-li objektivní a náročná, není-li náhodná a je-li prováděna přímým stykem a následuje-li po zjištění nedostatků pomoc.

Všechny způsoby velení vyžadují utajení, zabezpečení překvapení, aby bylo dosaženo kladných výsledků v boji. Tu je opět velká odpovědnost politických orgánů. Musí sledovat a stranickopoliticky zajišťovat, aby nebylo možností pro špionáž a aby byly dodržovány všechny zásady bdělosti a ostrážitosti příslušníků štábu.

Vidíme, že požadavky na správně plánované, operativní organisované velení vyžaduje nepřetržité politické práce. Veliká vlastenecká válka ukázala, že nejcennějšími veliteli byli ti, kteří dovedli spojovat svou bojovou činnost s činností politickou a uměli se opírat o politické pracovníky, stranické a mládežnické organizace. Veškerá stranickopolitická činnost musí být zaměřena k úspěšnému plnění bojových úkolů.

Nedílná velitelská pravomoc

Uvedené požadavky určují tvůrčí činnost velitelů vyšších jednotek s nedílnou velitelskou pravomocí. Nedílná velitelská pravomoc vyplývá zákonitě z povahy a poslání armády. Rychlé rozhodování, sladění různých bojových akcí a součinnost druhů vojsk vyžaduje, aby velení spočívalo na nedílné velitelské pravomoci. Nedílnou velitelskou pravomoc možno uskutečnit jenom v lidové armádě, kde není přímých protikladů mezi veliteli a mužstvem, a kde vztahy mezi veliteli a politickými pracovníky jsou založeny na vzájemné důvěře a oddanosti lidové demokratické vlasti.

Nedílná velitelská pravomoc je jednou ze základních podmínek bojeschopnosti štábu. A. A. Ždanov říká: „Sovětská bolševická nedílná pravomoc záleží v umění uspořádat a organisovat práci, vybrat kádry, dát správnou směrnicí; žádat osobní odpovědnost znamená však také umění opírat se v této práci o organizaci strany.“ [Projev na XVIII. sjezdu VKS(b).]

Vidíme jasně, že jenom organisovaná práce štábu se správným kádrovým zařazením a jasným vydáváním rozkazů je předpokladem nedílné velitelské pravomoci. Nedílná velitelská pravomoc ukládá velitelům zesilovat a aktivisovat politickou práci a tím značnou měrou přispívat ke splnění daného úkolu. Velitel odpovídá za politickou práci ve štábu. Platnou oporou při uplatňování nedílné velitelské pravomoci musí být stranická a mládežnická organizace. Velitel, který se opírá o politické orgány, o stranické a mládežnické organizace, dovede vytvořit podmínky pro úspěšné provádění politické práce ve štábu, má záruku, že

budou spojovány bojové úkoly s politickými a že se zásady organisované, plánovitě a operativní činnosti projeví i v politické práci, což bude předpokladem pro upevnění velitelské pravomoci a autority. Štáb se pak stane stmelným a ideově vyspělým kolektivem, který bude schopen plnit všechny i sebetěžší úkoly.

3. Organisovanost, plánovitost a součinnost práce štábu

Organisovanost práce štábu

Vševojskový štáb musí být v míru i ve válce vzorem přesné organisovanosti práce. Na tom závisí, jak přesně, správně a včas budou provedena nařízení a rozkazy velitelů. Funkcionáři štábu musí být kdykoliv schopni poskytnout veliteli zprávy, data, prvky a podklady, na základě kterých může hodnotit situaci a rozhodovat se. Proto musí být organisována součinnost mezi druhy vojsk, musí být zabezpečeno, nepřetržité velení a spojení. Práce musí být organisována a prováděna tak, aby podřízeným velitelům a jejich štábům zbylo dostatek času k přípravě a provedení všeho, co vyžaduje správné splnění bojových úkolů. Aby bylo dosaženo kladných výsledků v práci štábu, je třeba, aby byla práce ve štábu vzorně organisována, rozdělena, a správně plánována. Je třeba udržet dobrou pracovní morálku příslušníků štábu za všech okolností, i za těch nejtěžších podmínek. Aby mohli příslušníci štábů podle potřeby vypomáhat při plnění náležitých úkolů různého druhu, je nutno, aby ovládali nejen svůj obor a své povinnosti, ale aby znali také druh práce, povinnosti a úkoly ostatních oddělení štábu. Práce štábu musí se vyznačovat jednotností, musí sledovat daný cíl, a směřovat v celém souhrnu k úspěšnému splnění daného úkolu.

Jen tak se stane, práce štábu organisovanou a účelnou a zlepší se spolupráce a součinnost mezi odděleními a příslušníky štábu, štáb bude skutečným hodnotným orgánem velení.

Správná organisace práce štábu zabezpečuje dobrou spolupráci štábu, sladuje štáb v úsilí o nejlepší splnění daného úkolu.

Plánování práce štábu

S organisovaností práce souvisí plánování. Plán, který je vypracován věcně a tvůrčím způsobem vzhledem k daným úkolům, je podkladem pro řádnou organisaci práce štábu a pro vzájemnou součinnost jednotlivých oddělení štábu. Při vypracování plánu si musí štáb dobře ujasnit hlavní a vedlejší úkoly, určit jejich pořadí náležitosti a musí umět spojovat hlavní úkoly s běžnými úkoly dne. Velitel, náčelník štábu a zástupce velitele pro věci politické, kteří řádně plánují svoji práci, vytvářejí podmínky i pro vypracování dobrého plánu práce štábu a pro správné plnění úkolů. Jen ty plány, které jasně a přesně vytyčují úkoly, ukazují, kdy a jak mají být splněny, kdo za jejich splnění odpovídá, dávají možnost kdykoliv přezkoušet včasnost splnění úkolů. Bez řádného plánování práce není možné zvládnout v dnešní době složité úkoly vševojskového štábu.

Na pracovní plán štábu musí nutně navazovat plán stranickopolitické práce ve štábu, který zabezpečuje po politické linii práci štábu a stanoví konkrétní opatření k zabezpečení toho nebo onoho úkolu štábu.

Aby plán byl skutečně účinným prostředkem v zabezpečení splnění daných úkolů, je nutné, aby političtí pracovníci rozuměli úkolům, které má štáb splnit, našli situaci nejlépe vyhovující obsah, formu a prostředky stranickopolitické práce k zabezpečení úkolů štábu. Vševojskový štáb může dobře splnit úkoly, jen jsou-li dobře politicky zabezpečeny, to zn. při plné účasti politických orgánů, stranických a mládežnických organizací. Úkolem politických orgánů a stranických organizací je vytyčit a zapláňovat z jednotlivých úkolů hlavní úkoly, učinit potřebná opatření k zabezpečení jejich splnění, správně rozestavit kádry, rozdělit úkoly mezi pracovníky, správně řídit útvarové organizace KSČ a útvarové skupiny ČSM, volit nejúčinnější metody a prostředky politického zabezpečení plnění úkolů, kontrolovat výsledky, hodnotit, odstraňovat nedostatky, zevšobecňovat klady a upřesňovat další formy a prostředky stranickopolitické práce k plnění dalších úkolů.

Plán politického zabezpečení musí být vždy konkrétní a musí přihlížet ke všem podmínkám, které mají političtí pracovníci, stranické a mládežnické organizace, aby byly učiněny správné předpoklady k stanovení úkolů, stranickopolitického zabezpečení, aby byla soustředěna pozornost na hlavní úkoly. Při soustavném plnění plánovaných úkolů projeví se organisovanost v práci politických pracovníků, dá jim pocit jistoty a radosti z dobře vykonané práce. Jen správně organisovaná a naplánovaná práce při soustavné kontrole dává nejlepší předpoklady k dosažení dobrých výsledků.

Vést — to znamená na základě znalosti situace, správně narýsovat plán, jasně formulovat hlavní úkoly, ukázat nejlepší způsoby jejich řešení. Avšak i nejlepší plán by se změnil v prázdná slova, není-li prováděna organisátorská práce, není-li potřebná intensivost práce a není-li správně organisováno prověřování prováděných usesení. ZVP musí nejen dávat směr práci, vidět nedostatky, nýbrž i umět prakticky napravit tyto nedostatky, a tak dosáhnout úspěchu v práci.

Umění vést znamená pozdvihnout komunisty — příslušníky štábu k úspěšnému plnění úkolů. Hlavní metodou výchovy příslušníků štábu je metoda přesvědčování. Proto nejdůležitější stránkou politické práce na štábu je práce s lidmi, práce na zvyšování jejich politické uvědomělosti. To vše se musí odrážet v plánu politického oddělení vyšší jednotky. Je pochopitelné, že i ten nejpřesnější plán není neměnným dogmatem a že se musí vyznačovat operativností, aby bylo možno plnit úkoly i za změněných podmínek. Vždyť nové a nenadále úkoly budou stavět politické pracovníky, stranické a mládežnické organizace před další problémy, které musí být stejně úspěšně zvládnuty.

4. Úloha stranickopolitických orgánů při zajišťování organisovanosti a plánovitosti práce vševojskového štábu

Bojeschopnost naší armády závisí na úrovni odborných znalostí důstojníků štábů a na úrovni jejich politického uvědomění. M. V. Frunze říká: „Politická práce u nás byla vždy a bude základem při výstavbě naší armády. Strana měla a bude mít vedoucí úlohu v celé naší vojenské politice. Touto stranickou prací nemáme na mysli sebe, ale upevnění moci, vnitřní jednoty, svornosti a kázně v armádě“ (M. V. Frunze, Sebrané spisy, svazek II, rusky, str. 176). Komunistická strana Československá plní v armádě úkoly, které upevňují velitelskou pravomoc, zvyšují autoritu velitelů, vychovávají příslušníky štábu v duchu bezmez-

né oddanosti k vlasti, k zachovávaní vojenské přísahy, k lásce k Sovětskému svazu, k ostatním lidově demokratickým zemím, vychovávají v duchu proletářského internacionalismu, v duchu nenávisti k imperialismu, vede k houževnatému osvojování sovětské vojenské vědy, k rozšiřování vojenských a politických vědomostí, k upevňování dobrých charakterových vlastností, k odvaze, k iniciativě, úpornosti, čestnosti, ostražitosti a bdělosti. Politické orgány ve štábu musí znát, jak již bylo uvedeno, jednotlivé příslušníky s jejich znalostmi, schopnostmi a charakterovými rysy, musí znát jejich materiální situaci a potřeby. Jednou z hlavních povinností politických orgánů je řídit činnost útvarové organizace štábu. Útvarové organizace vševojskového štábu musí vychovávat komunisty i bezpartijní v duchu vysoké ideovosti, ukázněnosti a organisovanosti práce. Je samozřejmé, že útvarová organizace vede své členy k vzornému plnění stranických povinností a z toho vyplývajících povinností služebních. Útvarová organizace odpovídá za každého komunistu, za jeho pracovní výkon, za to, že na štábu je vytvořeno pracovní prostředí soustavné a usilovné činnosti, že úkoly jsou rozpracovány pro každého jednotlivce, od kterého se pak žádá odpovědnost za plnění úkolů. Komunista na štábu, tak jako všude jinde, musí být vzorem svědomitě, odpovědně, plánovitě a vysoce organisované práce. Musí být vzorem v kázni, v celém svém chování, i charakterovými vlastnostmi. Podle vzoru komunistů se budou řídit ostatní důstojníci štábu i podřízené velitelské kádry.

Poměr komunistů — příslušníků štábu k veliteli musí být vzorný.

Politici pracovníci, organizace strany a Svazu mládeže musí co nejúčinněji podporovat velitele a jednotlivé náčelníky oddělení v jejich činnosti. Velitel a jeho náčelník politického oddělení musí neustálým působením na každého příslušníka formovat jeho charakter, vytvářet osobní vlastnosti, nutné pro pracovníka štábu, podporovat rozvoj těch vlastností, které jsou základem komunistické morálky. Musí se to projevit vždy ve vysoce bojové aktivitě a v revolučním nadšení v práci. K úspěšnému plnění úkolů musí političtí pracovníci a stranická organizace používat různých metod a forem působení při stranickopolitické práci, jak osobního příkladu, stranických a vojenských schůzí, aktivů, besed a přednášek, tak všech prostředků, jako časopisů, rozhlasu, nástěnných novin, bojových letáků, výstavek, filmů, knih a pod. Tyto prostředky musí být však voleny vzhledem ke konkrétní situaci a po důkladném rozboru, aby forma i prostředky byly pro danou situaci účelné, účinné a vhodné. Není možno předem stanovit přesně, která forma a prostředek je nejúčinnější. Je nutno znát situaci a úkol, umět je správně zhodnotit a na základě toho volit nejúčinnější formy a prostředky a stanovit obsah stranickopolitické práce. Je nutno neustále sledovat, jak se vyvíjí situace, aby podle nastalých změn mohla být změněna i forma práce a aby těžiště práce mohlo být přeneseno na nové úkoly.

Ukolem politických pracovníků štábu je neustále sledovat, jak jednotlivé úkoly byly pochopeny, zda byla provedena správná analýza, vyvozeny správné závěry a zda tyto závěry jsou plně uplatňovány v systému plánování a organizace práce. Stranickopolitické orgány musí mít neustále na paměti, že plán musí být reálný, tvůrčí a uskutečnitelný, nikoliv čistě formální. Stranickopolitické orgány musí sledovat rozdělení práce ve štábu, zatížení jednotlivých pracovníků i oddělení, hodnotit pracovní morálku a podle toho činit vhodná opatření ke zlepšení pracovní morálky tam, kde se to jeví nutné. Náčelník politického oddě-

lení musí být vždy připraven dát veliteli jasný obraz a pravdivé informace o morálním stavu příslušníků štábu, o jejich poměru k danému úkolu, o pracovním vypětí a navrhnout účinná opatření ke zlepšení práce štábu.

Na vševojskových štábech nejsou všichni funkcionáři členy strany. Političtí pracovníci, komunisté a mládežnické organizace jsou povinny i těmto pracovníkům věnovat velkou pozornost. Je třeba je vychovávat, školit, usměrňovat a vytvořit správný poměr mezi straníky a nestraníky. Cílem práce politických orgánů, komunistů a mládežníků musí být vychovávat nestraníky ve štábu, aby z nich byly takové kádry, které strana může přijmout do svých řad.

Kritika a sebekritika

Kontrola, kritika a sebekritika při plnění daných úkolů zaručuje, že případné nedostatky budou co nejrychleji odstraňovány a úkol bude úspěšně splněn. Jen vzájemná a včasná spolupráce mezi veliteli a politickými orgány může zabránit nedostatkům, které by se mohly při zabezpečování úkolů nebo akce vyskytnout.

Při stranickopolitické práci štábu má velký význam kritika a sebekritika. Širokým využitím kritiky a sebekritiky při zachování všech odlišností, platných pro používání kritiky v armádě, je možno veliteli, politickým orgánům a stranickým organizacím vychovávat kádry, které se nezastaví před překážkami a které svou pracovní morálkou, iniciativností, čestností, ukázněností a vytrvalostí splní všechny úkoly, kladené na funkcionáře štábu. Soudruh Stalin říká: „Nebudeme-li zjišťovat a ukazovat otevřeně a poctivě na nedostatky a chyby v naší práci, uzavřeme si cestu vpřed; a právě proto, že chceme jít vpřed, musíme si vytyčit jako jeden ze svých závažných úkolů poctivou a revoluční sebekritiku. Bez toho nelze postupovat vpřed.“ Dále říká soudruh Stalin: „Sebekritika je zvláštní metoda, bolševická metoda výchovy kádrů strany.“ Kritika a sebekritika umožňuje právě při práci štábu odstraňovat chyby a nedostatky, hledat příčiny nedostatků a odstraňovat je. Kritika chyb a nedostatků musí se stát školou pro všechny příslušníky štábu a zabránit tak chybám. Úkolem politických pracovníků, stranických a mládežnických orgánů je podporovat používání kritiky, vést k sebekritice, bdít nad správným používáním a prováděním kritiky. Správná kritika nesmí v žádném případě narušovat velitelskou autoritu, nýbrž musí zvyšovat pracovní morálku a vědomí odpovědnosti příslušníků štábu. Správná, odůvodněná kritika, spočívající na pečlivě zjištěných skutečnostech, přispěje k zvýšení pracovní hodnoty štábu.

Osobní příklad je hlavním výchovným prostředkem. Proto je nutné, aby se kádry vševojskového štábu vyznačovaly ukázněností, přesností, odvahou, oddaností lidu, nesmiřitelností k nepříteli, bdělostí a ostrážitostí, vysokou politickou ideovostí. Velitel, političtí pracovníci, komunisté a svazáci musí být v tomto směru příkladem všem ostatním.

Nutnost růstu příslušníků štábu po stránce odborné i politické

Z praxe je známo, že úroveň práce vševojskových velitelů a důstojníků štábu je podmíněna především vojenským a politickým rozhledem a schopnostmi dovedně řídit bojovou činnost, rychle přijímat a učinit

majetkem všech vojsk bojovou zkušenost a úspěchy vynikajících jednotek, proto je péče o politické a vojenské vzdělání vševojskových velitelů a důstojníků štábu jedním z důležitých úkolů stranickopolitické práce v armádě. Nezbytnou podmínkou úspěšné tvůrčí činnosti důstojníků štábu a vševojskových velitelů je hluboká znalost marxisticko-leninské teorie, znalost zákonů vývoje společnosti a současné války. To je vyzbrojuje bolševickou zásadovostí, dává jim vysoké ideové zakalení, schopnost vyznat se ve spleťtých událostech a vždy najít nejúčinnější prostředek, jak chránit zájmy vlasti.

Zvláštní pozornost nutno věnovat vojensko-theoretickému růstu kádrů vševojskových velitelů a důstojníků štábu. Nelze si představit důstojníka štábu, který by se nezabýval zkušenostmi z Veliké vlastenecké války Sovětského svazu, studiem dědictví velkých vojevůdců, který by nezvyšoval svoje politické vzdělání.

Štáb, který ve svém růstu zůstává stát, nemůže plnit těžké a odpovědné úkoly. Vojenská věda se nepřetržitě vyvíjí. Důstojník, který se chce stát dobrým štábním pracovníkem, musí houževnatě prohlubovat svoje vojenské a politické vědomosti, studovat stalinskou vojenskou vědu, osvojovat si umění organisovat a řídit vojska v boji. Proto musí velitelé a stranickopolitické orgány neustále sledovat růst odborných a politických znalostí příslušníků štábu. Zvláště studium marxismu-leninismu je předpokladem úspěšné velitelské činnosti a správné práce funkcionářů štábu. Soudruh Gottwald říká: „Jedině učení marxismu-leninismu může být základem pokrokové moderní vojenské vědy, jedině na podkladě marxismu-leninismu můžeme správně a úspěšně řešit otázku obrany státu a lidové obrany vlasti.“ (K. Gottwald: Projev na zahájení IV. běhu školy na osvětové důstojníky, 1948.)

Proto je povinností velitelů a politických orgánů sledovat, jak studují příslušníci štábu marxismus-leninismus, jak dovedou používat dialektické metody při řešení jednotlivých úkolů a zda si osvojili bolševický styl každodenní práce. Studium marxismu-leninismu přispívá k dalšímu ideově politickému růstu příslušníků štábu, zvyšuje jejich politické i bojové kvality, upevňuje kázeň a vědomí osobní odpovědnosti. Velitel a političtí pracovníci musí vytvářet všechny správné podmínky pro soustavné, cílevědomé studium marxismu-leninismu a pomáhat jim při tomto studiu. Ideově politickou práci a přípravu příslušníků štábu je však třeba organicky spojit s praxí, s praktickými a konkrétními úkoly štábu. Veškerá příprava příslušníků štábu se musí vyznačovat spojitostí politické a odborné přípravy. Není možno připustit, aby bojová a politická příprava byly od sebe odděleny a politická příprava byla odtržena od skutečných bojových podmínek, nebo, aby byla prováděna formálně a mechanicky. Političtí pracovníci musí sledovat hlavně růst po stránce odborné. Vždyť Polní řád ukládá, aby si političtí pracovníci houževnatě osvojovali vojenské znalosti, zdokonalovali je a stali se tak mistry vojenského umění, aby mohli kdykoliv převzít velitelskou funkci. Jen tak bude politický pracovník skutečnou oporou velitele při zabezpečování plnění úkolů štábu. Je třeba, aby v politické práci byly odstraněny poslední zbytky samoučelnosti a odtrženosti od úkolů bojové přípravy.

Závěr

Stranickopolitická práce ve vševojskovém štábu se musí provádět neustále a intenzivně. Formy práce jsou různé podle konkrétních úkolů a situací. Političtí pracovníci musí využívat každé vhodné chvíle k provádění vysoce ideové práce, organisováním schůzí, aktivů, besed, individuálních pohovorů a informací. Stále musí sledovat hlavní smysl politické práce, který tkví v upevňování vysoké morálky a kázně, ve vštěpování zásady splnit rozkazy stůj co stůj. Zásada vysoké organisovanosti, plánovitosti a operativnosti musí být zásadou, která je uplatňována při plnění všech úkolů štábu. Za tím účelem je třeba využít osobního působení, individuální práce s každým jednotlivcem a příkladu vzorné organisované práce politického oddělení. Stranickopolitické orgány vykonávají svou práci různou formou, vždy však zaměřenou na poskytnutí nejúčinnější pomoci veliteli při plnění jeho úkolu. Dosáhnout příkladnosti práce komunistů a mládežníků musí být hlavním cílem politických pracovníků. Na tom bude záviset kvalita plnění úkolů. Nejvyšší aktivita, soustavnost a nepřetržitost práce, iniciativní využívání všech forem a prostředků, péče o informovanost velitele a příslušníků štábu, péče o nepřetržitou součinnost uvnitř štábu i navenek, o materiální zabezpečení a morální stav, to vše musí být zaměřeno k společnému cíli, t. j., aby organisovanou, plánovitou a operativní prací štábu byl splněn úkol štábu.

OPERAČNÍ UMĚNÍ A TAKTIKA

ORGANISACE A VEDENÍ STŘETNÉHO BOJE

Generál-major Jaroslav Dočkal

1. Všeobecné zásady

Soudobé bojové prostředky, jako na příklad raketové střely, atomové bojové prostředky, proudové letouny, plovoucí tanky atd., mohou do taktiky a operačního umění vnést nové způsoby vedení operací, v nichž zejména veliký význam bude mít použití tankových a mechanisovaných vojsk v prvním sledu k rozvinutí úspěchu v operační hloubce. Z toho též vyplývá, že operace budou mít větší spád, tempo operací se ještě zvýší a jednotkám budou dávány hlubší úkoly než dosud.

Atomové zbraně mohou vést k většímu rozčlenění bojových sestav, k tvoření hlubších sestav, k rozptýlenějšímu soustřeďování operačních záloh, týlových útvarů, útavů a zařízení, což bude vyžadovat umění správně manévrovat. Zvláštního významu tedy pravděpodobně nabudou manévrové formy boje ve všech druzích boje, v nichž dojde k častějším střetným bojům a sražením, zvláště rychlých jednotek. To nás zavazuje věnovat nyní zvláštní pozornost studiu otázek vedení střetného boje, který je formou útočného boje a nejsložitějším druhem manévrové činnosti.

V tomto druhu boje více než v kterémkoliv jiném nerozhodne o jeho průběhu a výsledku množství sil, nýbrž především jejich správné využití; nutno však též zdůraznit, že úspěch střetného boje v mnohém závisí též na bojeschopnosti vojsk a na jejich morálních hodnotách.

V střetném boji se obě strany snaží získat iniciativu a rozbit přicházejícího nepřítele.

Střetný boj se vyznačuje náhlými a rychlými změnami situace a rychlým spádem bojové činnosti a změnou bojových sestav vojsk vedoucích útok. V tomto boji každá ztracená nebo získaná hodina, ba i minuta, má velmi nepříznivý nebo kladný vliv na průběh boje. Proto každý velitel a štáb, máje na paměti otázku „času“, musí se rozhodovat a jednat rychle, směle, aby předešel nepřítele v rozvinutí. Má-li se ovšem rychle a správně rozhodnout, je nutné dobře zhodnotit nepřítele, jeho síly, možnosti pohybu, rychlosti, rozvinutí, zahájení boje, možnosti jeho manévru do našich boků, to jest musí dobře kalkulovat možnosti nepřítele a umět předvídat jeho pravděpodobnou činnost v době střetnutí zajišťovacích jednotek i hlavních sil.

V střetném boji zpravidla mají jednotky odkrytá křídla bojových sestav, která vznikají tím, že střetný boj probíhá na široké frontě, jednotky obou stran manévrují do boků a týlu bez těsného styku se sousedy. Mezery mezi manévrujícími vlastními jednotkami a tím tedy i odkryté boky vznikají smělymi obchvaty a obejitím postupujícího nepřítele, proniknutím do značné hloubky (zvláště rychlých jednotek), rozčleněním vlastní sestavy do šířky, t. j. vytvořením pochodových proudů na osách postupu, vysláním průzkumných a zajišťovacích jednotek

kupředu, pomalejším postupem, zastavením některého ze sousedů nebo částečným vklíněním se nepřítele do naší sestavy nebo po velkých ztrátách sousední vyšší jednotky.

Proto musí věnovat každý velitel ochraně a zajištění boků neustálou pozornost. Každý manévř při střetném boji musí být zajištěn na ohrožených bocích silnými zajišťovacími jednotkami (boční zástity stálé nebo pohyblivé), pozorováním (hlásky), vedením aktivní průzkumné činnosti (předsunuté oddíly) a konečně vedením protitankových prostředků na ohroženém boku (divisní a sborové protitankové zálohy, pohyblivé oddíly zatarasovací, zatarasovací prostředky, samohybná děla, raketomety a j. palebné prostředky) za křídly v pohotovosti k odrazení možného úderu tankových a mechanizovaných jednotek nepřítele.

Úspěch střetného boje závisí též na získání a udržení iniciativy od začátku do konce boje. Toho se dosáhne: využitím taktického překvapení, předejitím nepřítele v ovládnutí výhodných terénních čar, spolehlivým zabezpečením pochodové a bojové sestavy proti úderům nepřátelského letectva a tanků; vytvořením takové pochodové sestavy, která by zabezpečila současně zasazení hlavní úderné síly divise (sboru) a tím umožnila zasadit nepříteli mohutný úder (proto je účelné, zařadit tanky a raketomety do čela hlavních sil a zesílit předvoje dělostřelectvem); desorganisací pochodových a bojových sestav nepřítele, zasazením převahy sil do boje, rozdělováním sil nepřítele a rozbíjením jich po částech při zabezpečení výhodné situace pro další činnost.

Splnění uvedených podmínek úspěchu vyžaduje, aby velitelé vedli rozhodnou činnost, rychle rozvíjeli svá vojska z pochodových proudů do bojových sestav s cílem předejít nepříteli v rozvíjení sil (hlavně palebných prostředků), aby nepřítel byl rychle umlčen, upoután právě v okamžiku, kdy rozvíjí své palebné prostředky, kdy jeho odpor je nejmenší. Proto musí velitelé plánovat bojovou činnost tak, aby předstihli nepřítele v zahájení palby, v ovládnutí výhodného terénu, v rozvinutí sil a prostředků, v provedení úderu.

Pro střetný boj si musí každý velitel vytvořit výhodné podmínky již před zahájením útočného pochodu účelným uspořádáním sestavy odpovídající předpokládanému plánu boje.

Zasadit poutaným silám nepřítele soustředěný úder na rozhodujícím směru a nedovolit jim využít možnosti výhod obrany. K tomu je třeba, aby úder byl pro nepřítele neočekávaný a rozvíjel se rychle a energicky.

Hlavní povinnosti velitelů i štábů při střetném boji je organisace součinnosti pěších a tankových vyšších jednotek (útvárů), letectva, dělostřelectva a bojové zabezpečení hlavních sil především proti úderům letectva a tanků nepřítele.

Nejvýhodnější formou manévru v střetném boji je obchvat a obejití.

2. Organisace a příprava střetného boje

Vševojskový velitel dostane rozkaz k provedení útočného pochodu v očekávání střetného boje zpravidla ve velmi složité situaci na frontě, a kdy svou bojovou činnost bude muset zahájit ve velmi omezeném čase (několika hodin). Musí tedy jednat rychle, přesto však musí velmi důkladně zhodnotit probíhající situaci na frontě (odkud možno očekávat příchod záloh nepřítele, kam může být usměrněna jejich činnost, na

kterých úsecích vyvíjí nepřítel největší úsilí atd.) a dobře si ujasnit svůj úkol.

Důkladné studium nepřítele a správné zhodnocení terénu, jakož i jeho využití v boji v celém pásmu postupu k bojišti umožní veliteli postupně určovat čáry výhodné pro rozvinutí a pro boj, určit nejvýhodnější uskupení sil na pochodu i při jejich rozvíjení na zvolených čarách.

Zároveň je třeba, aby velitel provedl zhodnocení času a vzájemné vzdálenosti mezi svou jednotkou a operačními zálohami nepřítele a určil, kdy musí zahájit postup průzkumné a zajišťovací jednotky, první a druhý sled (je-li vytvořen) vyšší jednotky.

V této situaci má velký význam vydávání přípravných rozkazů a dílčích ústních rozkazů podřízeným velitelům.

Při zhodnocení vlastní situace je třeba, aby si velitel ujasnil tyto otázky: jsou-li všechny jeho jednotky v pohotovosti k přesunu v udaném směru nebo jen část jich (které) a které jednotky mohou zahájit postup nejdříve. Jak provést průzkum pochodových os (není-li již proveden). Jak nutno organisovat pochodovou sestavu s předvídaným střetným boje, které jednotky mít v prvním sledu na směru hlavního úderu, kolik sil, jakých a kdy vyslat jako předsunuté oddíly a jako boční zajištění předvoje k zabezpečení výhodných podmínek pro střetný boj. Kdy nutno zahájit přesun hlavních sil (k provedení silného úderu do boku dosud nerozvinutého nepřítele). Jak zabezpečit rozvíjení valné části dělostřelectva, které bude postupovat v čele hlavních sil.

Jsou-li jednotky materiálně zabezpečeny (co a jak je třeba rychle doplnit) a na jaké jsou morální výši. Jakého maximálního počtu pochodových os je možno využít k rychlému provedení přesunu v nařízeném pásmu.

Při zhodnocení terénu musí vyřešit: počet pochodových os. Které úseky terénu v určeném pásmu dovolují zahájit přesun menších jednotek ještě ve dne. Které úseky terénu v prostoru předpokládaného střetnutí usnadňují nebo ztěžují rozvíjení našich jednotek. Je-li dostatek příčných komunikací umožňujících případnou vynucenou změnu pochodové sestavy i během přesunu (které to jsou a zdali vyhovují). Nejvhodnější regulační čáry. V kterých prostorech terénu jsou pochodové sestavy za postupu nejzranitelnější (při průchodu přes mosty, soutěsky atd.), které dělostřelectvo a letectvo provede zabezpečení průchodů těmito prostory. Která čára v terénu je nejvýhodnější pro předvídané střetnutí s nepřítelem, na níž je možno výhodně zaujmout malými silami obranu, poutat nepřítele a který směr je nejvýhodnější k provedení hlavního a pomocného úderu. Z které čáry je nejvýhodnější zasadit druhý sled (východiště). Kterou čáru střetnutí plánovat, nepodaří-li se nám vyjít na plánovanou čáru střetnutí (t. j. pro případ, že se ji nepříteli podaří dříve obsadit) a která by umožnila provést rychlý útok.

Při časové kalkulaci je třeba vyřešit hlavně tyto otázky:

Kdy budou pohotovy k úderu na jednotlivých čarách střetnutí (brát postupně čáru 1, 2, 3...) hlavní síly vyšších jednotek prvního a druhého sledu (uvést dobu průchodu čely hlavních sil).

Z takového ujasnění úkolu a všestranného zhodnocení situace vyplývají pro velitele vševojskové vyšší jednotky tyto hlavní body rozhodnutí (příklad — není šablona):

1. V předvídání střetného boje — vytvořit pochodovou sestavu na př. v prvním sledu 27. MD a 13. PD a v druhém sledu 15. PD.

2. Pro střetný boj plánovat tyto čáry: čís. 1....., čís. 2..... K jejich ovládnutí vyslat v hodin silné předsunuté oddíly a hlavními silami zahájit přesun v hodin.

3. Údery letectva a palbami dělostřelectva zdržet přesun operačních záloh z prostoru

4. K obejití hlavního uskupení přicházejících operačních záloh nepřítele a k úderům do jejich boků a týlu plánovat hlavní úder (.... MD) na směr, další úder (... PD) na směr (t. j. určit směr úderu jednotek prvního sledu). Druhý sled (... PD) vést za pravým (levým) křídlem k rozvíjení úspěchu do hloubky na směr

5. Blíží úkol (AS) plánovat na čáře Pochodovou sestavu (AS) a zejména přechody prostory, zabezpečit proti úderům nepřátelského letectva

6. K zabezpečení boků rozvíjejících se jednotek a proti ohrožení boků pochodové sestavy ze směru vyčlenit záštity (určit, kdo ji vyčlení, v jaké síle, úkol, trvání atd.).

7. Požádat o údery letectvem na zálohy nepřítele přicházející ze směru a o zabezpečení přesunu naší jednotky letectvem

Štáb vševojskové vyšší jednotky zpracuje v duchu tohoto rozhodnutí grafický plán příchodu vojsk do prostoru pravděpodobného bojiště a plán střetného boje (je účelné zakreslit vše na mapu).

Všeobecně plán příchodu vojsk na pravděpodobné bojiště obsahuje: prostor (čáru), který je nutno bojem ovládnout, směry postupu, a to tak, aby nepřítel byl postaven do nevýhodné a vlastní vojska do výhodné situace; směry postupu pochodových proudů; uskupení i úkoly vojsk, rozpočet pohybů na osách podle čar až do srážky s nepřítelem; určení pravděpodobných čar střetnutí s nepřítelem.

- Pak se zakreslí graficky plán střetného boje, a to:
- zámysl střetného boje (směr hlavního, pomocného úderu), čáry rozvinutí vyšších jednotek k útoku, úseky a jednotky, které dočasně budou bránit dosažený terén; při udávání východiště útoku druhému sledu nutno pamatovat, že tento sled zpravidla zasáhne do boje později, a proto jeho východiště nebude shodné, t. j. na stejné úrovni s jednotkami prvního sledu,
 - úkoly vyšším jednotkám (útvárům), t. j. bližší a další a po případě i úkol dne,
 - úkol předsunutých oddílů, předvojů, zajišťovacích jednotek na bocích (východiště útoku, doba pohotovosti),
 - palebná postavení dělostřelectva (dělostřeleckých skupin) a jeho úkoly (palebná soustředění, přehradné palby, rušivé palby na komunikační uzly, údery na nepřátelské dělostřelecké baterie atd.),
 - úkoly letectvu (zakreslit do mapy jeho údery),
 - bojové zabezpečení (úkoly PTO, PLO, zabezpečení boků); uvést graficky palebná postavení protitankových záloh, pohyblivých oddílů zatarasovacích, ženíjních zatarasovacích prostředků, umístění a postupný přesun bočních zajišťovacích jednotek (záštity),
 - úkoly průzkumu, velitelská stanoviště a časové rozpočty ve formě přiložené tabulky.

Své rozhodnutí pro střetný boj přijaté již při rozhodnutí, pochodu velitel podle situace postupně upřesňuje a vydává vykonavatelům ve formě krátkých rozkazů.

3. Vedení střetného boje

Střetný boj je zpravidla zahájen střetnutím průzkumných, předsunutých jednotek a činností letectva. Průzkumné jednotky plní své úkoly zpravodajské, předsunuté oddíly se zmocňují výhodných čar a drží je do příchodu předvojů.

K zabezpečení počátečního mohutného úderu je nutné mít v předsunutých oddílech, v předvojích i v hlavních silách dělostřelectvo a tankové jednotky. Takové včlenění umožňuje rychlý vstup jednotek do boje pod ochranou rozvinutého dělostřelectva které zabraňuje zároveň rozvinutí nepřítele z pochodové sestavy do boje. Tím je též jednotkám zabezpečeno samostatné vedení boje při střetnutí s nepřítelem. Tatáž zásada platí i pro včlenění protitankového dělostřelectva. Složení předsunutých oddílů musí odpovídat uvedenému úkolu — proto bývají zpravidla v síle zesíleného praporu (dělostřelecký oddíl, tanková rota nebo prapor, samohybná děla, raketometry, četa ženistů a chemické družstvo). Tvořit předsunuté oddíly větší síly není účelné již také mimo jiné s hlediska velení.

Boj předsunutých oddílů zesilují přímo předvoje, které spolu s nimi zabezpečují vstup hlavních sil do boje. Proto je nutné mít předvoje dostatečně silné a s hlediska vedení boje samostatné. Předvoje nelze nikdy nahrazovat předsunutými oddíly. Nutno je organisovat z jednotek, které jdou po stejné pochodové ose. Pro předvoj je nejvýhodnější útočit na nepřítele v nejkratším směru a vyhýbat se složitému manévru, t. j. snažit se srazit zajišťovací jednotky nepřítele a připoutat na sebe hlavní síly nepřítele. Z počátku své činnosti bude obyčejně předvoj podporován mohutnou palbou dělostřelectva hlavních sil a bitevním letectvem (umlčování nepřátelského dělostřelectva, rozbíjení postupujících nepřátelských pochodových proudů).

Při rozvinutí předvoje je nutné neprodleně učinit všechna opatření k zabezpečení křídel a boků. Proto je nutno vysunout na čáru rozvinutí předvoje, na boky a styky protitanková děla, plukovní dělostřelectvo a jiné protitankové a zatarasovací prostředky.

Boj hlavních sil. Zpravidla musí být hlavní síly připraveny k rozvíjení a ke vstupu do boje, jakmile zahájí boj předvoje. Při přípravě hlavních sil k boji je nutné rozvíjet hlavní síly na širší frontě, než na jaké útočí nepřítel. Je to nutné proto, abychom získali u nepřítele možnost útočit do boků nebo abychom se vklínili do mezer v jeho bojové sestavě a tak bili nepřítele po částech. Je třeba mít na paměti, že předčasné rozvinutí hlavních sil způsobuje časovou ztrátu a v dalším průběhu pak pomalé rozvíjení bojové činnosti (je těžko manévrovat bojovou sestavou). Jestliže se nepříteli podařilo předejít nás v rozvinutí, je účelné jeho jednotky poutat na široké frontě předvojem, hlavními silami vést úder podporovaný dělostřelectvem a tanky. Předvoje přecházejí v tomto případě do pozadí.

Jestliže se podařilo předejít nepříteli v rozvinutí, je nutno hlavní síly neprodleně zasazovat do boje tak, jak postupně přicházejí. V těchto podmínkách je důležité zasadit nepříteli soustředěný úder v okamžiku, kdy ještě není rozvinut a nemůže využít svých palebných prostředků. Rychlost a rozhodnost při přechodu do útoku způsobují porážku dokonce i silnějším nepříteli. K rychlému rozvinutí musí jednotky postupující ještě v pochodových proudech zvýšit co nejvíce rychlost postupu. Hlavní síly se usměrňují do určeného prostoru rozvinutí a tam-

odtud organisují rozhodný úder. Při pochodu ve dvou pochodových proudech se jednotka, která postupuje v druhém sledu, podle rozhodnutí o směru hlavního úderu rozvine buď na jednom z boků nebo v mezeře mezi jednotkami prvního sledu. Jestliže se jednotka (PD nebo MD) přesunovala v jednom pochodovém proudu, je výhodnější rozvinout pluky na jednom z boků předvojového pluku. Důležité je, aby hlavní síly nebyly vtaženy do boje, dokud se nedostaly na čáru rozvinutí.

Od okamžiku vstupu hlavních sil do boje je jejich hlavním úkolem postupně po částech rozbít a ničit hlavní síly nepřítele v rozvinutí; hlavní síly musí rozhodnou činností dosáhnout rozdělení jeho sestavy.

Ze zkušeností z Veliké vlastenecké války a z ustanovení Polního řádu vysvítá, že největšího úspěchu v střetném boji je možno dosáhnout obchvatným manévrem do boku a týlu s cílem obklíčit a zničit nepřítele.

Nejvýhodnější způsoby obchvatu jsou:

- zničení předvoje nepřítele a obchvatný úder do boků a týlu jeho hlavních sil;
- upoutání nepřítele částí sil a provedení úderu hlavními silami do boku jeho hlavního uskupení; úspěch v tomto případě závisí na rychlosti a rozhodnosti provedení;
- při časově různém vstupu nepřátelských sil do boje je možno upoutat nepřítele útočícího čelně částí sil a provést boční úder na jeho hlavní uskupení.

Obchvatný manévř je nutno začít mimo dosah paleb nepřátelského dělostřelectva, protože se obchvatný pohyb značných sil v pásmu působnosti nepřátelských dělostřeleckých paleb těžko uskutečňuje a může vést ke zbytečným ztrátám. Provést obchvat zcela blízko nepřítele se připouští jedině tehdy, je-li nedostatek cest a není-li možný pochod pomocnými cestami z hloubky anebo umožňuje-li dobré zastírání skrytý pohyb. Bezpečnost manévru musí být zaručena umlčením nepřátelského dělostřelectva naším dělostřelectvem, letectvem a také použitím dýmových clon.

Při srážce s nepřítelem v terénu, který vylučuje provedení obchvatného manévru nebo v němž by jeho provedení vyžadovalo dlouhé doby (v soutěskách, horách), provede se čelní útok. Čelní útok se má, naskytne-li se k tomu sebemenší možnost, kombinovat s obchvatem nepřítele.

Při útoku na odkrytý bok nepřítele je výhodné, aby čelní proud při zahájení boje poutal na sebe co možná nejvíce sil nepřítele, ostatní proudy vycházejí stupňovitě za křídla a neztrácejíce čas obchvacují křídlo nepřítele.

Očekává-li se oboustranné obejítí a v dalším průběhu pak obklíčení nepřítele, je účelné mít silné proudy na křídlech a ve středu slabší uskupení, které by poutalo nepřítele.

Dosažený úspěch je nutno směle a nepřetržitě rozvíjet. Nedat nepříteli možnost organisovat obranu a provádět přeskupení sil a prostředků na bojišti. Zaútočí-li nepřítel značnými silami do našeho boku, je nutno rychle přeskupit ve směru ohroženého boku především tanky a dělostřelectvo a vést proti obcházejícím jednotkám nepřítele protiúder.

Útok na nepřítele, který přešel svými hlavními silami do obrany v období boje jeho předvoje, provádí se podle zásad útoku na nepřítele, který spěšně přešel do obrany. Jestliže během střetného boje začne nepřítel ustupovat, organisuje velitel pronásledování.

ORGANISACE PROTITANKOVÉ OBRANY V OBRANNÉM BOJI ARMÁDNÍHO SBORU

Plukovník Ladislav Hrubeš

Zkušenosti z Veliké vlastenecké války z let 1941 až 1945 ukázaly, že rozhodujícím úkolem útočných operací je zničení nepřítele. Tyto operace se vyznačují hromadným použitím tankových a mechanisovaných vojsk, které značně zvyšují údernou sílu pěchoty při průlomu obrany a jsou mohutným prostředkem při rozvinutí operací. Masovým použitím tankových zbraní změnil se obsah soudobých operací, operace nabývaly rozhodnějšího rázu, rozvíjejí se rychlým tempem a vedou do velké hloubky.

Vysoká manévrovací schopnost tankových a mechanisovaných vojsk umožňuje jim rychle se soustředit, zasadit mocné a rozhodující údery, rychle proniknout do hloubky a na křídla a zvýšit úsilí na směru projeveného úspěchu.

Úderná a palebná síla tankových a mechanisovaných vojsk umožňuje ve spojení s údernou silou pěchoty a v součinnosti s jinými druhy vojsk prolamovat a pronikat vybudovanou obranou, rychle rozvinout průlom do hloubky a na křídla a umožňuje včasnou přeměnu taktického úspěchu v operační.

Poválečný rozvoj ozbrojených sil hlavních kapitalistických států znamená současně i rostoucí rozvoj tankové zbraně útočníka. Pronikání tanků a samohybného dělostřelectva do pěších útvarů a vyšších jednotek, tvoření mocných vyšších tankových jednotek dovoluje učinit závěr, že význam tanků a samohybného dělostřelectva jako úderné a palebné síly soudobých armád čím dál tím více roste.

Toto rozsáhlé použití tankových a mechanisovaných vojsk útočníkem klade soudobé obraně úkol čelit úderům tanků, vytvořit proti útočníkovi nepřekonatelnou obranu. Proto soudobá obrana musí být především protitanková. Musí být schopna odrazit hromadné údery tanků.

Na základě zkušeností z Veliké vlastenecké války Sovětského svazu zdůrazňuje náš Polní řád v čl. 451, že obrana musí být především „hluboká a protitanková, schopná odrazit hromadný útok nepřátelských tanků a pěchoty podporovaných dělostřelectvem a bojovým letectvem“.

Obrana je tedy schopna zlomit útok mocného nepřátelského uskupení, má-li potřebnou sílu a prostředky k aktivnímu boji s nepřátelskými tanky. Za soudobých podmínek není ani jeden útok myslitelný bez tanků a v podstatě je jejich použití založeno na hromadném nasazení na hlavním směru. Tedy při protiútokách proti tankovým úderům dosáhlo širokého použití hromadné rozvinutí prostředků boje s tanky a to především protitankového dělostřelectva, které je nejučinnějším prostředkem v boji s tanky.

Obranné operace středního a voroněžského frontu v červenci r. 1943 na orelsko-kurském a bělgorodsko-kurském směru jsou skvělým příkladem boje s nepřítelem vybaveným nejmodernějšími prostředky útoku, hlavně tanky. Německý štáb soustředil na úzkých úsecích těchto směrů rů 17 tankových, 3 motorisované a 18 pěších divisí, jakož i velký počet letectva a počítal se soustředěnými údery ze severu a z jihu, které měřily k prolomení sovětské obrany.

Hustota v tancích na směru hlavního úderu dosahovala v průměru na úseku Glazunovka, Tagino (asi 22 km) 40 až 50 tanků na 1 km fronty.

Díky správné organisované obraně a zvláště protitankové obraně zlomila a oslabila sovětská vojska v urputných bojích speciální německé divise a následujícími rozhodnými protiúderem byl nepřítel zcela zničen.

Na jednotlivých směrech dosahovalo uskupení tanků výjimečně velké hustoty jdoucí až do 100 tanků na 1 km fronty. Avšak bez ohledu na to zničila Sovětská armáda toto dosud nejsilnější uskupení nepřítele. Neúspěch tohoto útoku se vykládá především tím, že fašisté tam narazili na dobře organisovanou protitankovou obranu Sovětské armády, jejíž základ tvořilo sovětské dělostřelectvo, mistrné použití tankových vojsk a ženijních protitankových překážek a zátarasů.

Je nutné, aby obrana čelila hlubokému nepřátelskému úderu silného tankového uskupení. Proto je třeba, aby základem protitankové obrany bylo za prvé hluboké vybudování protitankové obrany, za druhé, aby byla vytvořena velká hustota protitankových prostředků na směru hlavního úderu nepřátelských tanků, a konečně, aby byl připraven široký manévry protitankovými zálohami a prostředky.

Zkušenosti z Veliké vlastenecké války ukazují, že podaří-li se bránícím se vojskům zadržet tankový úder útočníka a způsobit citelné ztráty tankům zničením jejich větší části, je nejdůležitější úkol obrany již splněn. Je tedy protitanková obrana základem veškeré soudobé obrany.

Ve své studii o organisaci protitankové obrany v obranném boji armádního sboru — mám na zřeteli armádní sbor normálního složení (dvě pěší divise a jedna mechanisovaná divise) brání se v prvním sledu armády na hlavním směru.

Účelem této práce je — probrat na základě zkušeností z Veliké vlastenecké války a na podkladě poválečného rozvoje bojových prostředků základy organisace soudobé protitankové obrany a využití druhů vojsk při protitankové obraně v obranném boji armádního sboru.

Studie je rozpracována se stanoviska všeobecně taktického a je vedena snahou shrnout soudobé zásady protitankové obrany. Nečiním si při tom nárok na úplnost. Budu rád, jestliže studie vyvolá diskusi, a zejména, najdou-li se mezi čtenáři odborníci, kteří na studii navážou a doplní ji po své odborné stránce. Jen tak bude možno všechny dosud snad se různící názory na otázky protitankové obrany úplně objasnit.

I. Zásady protitankové obrany v obranném boji armádního sboru

A. Systém protitankové obrany

Soudobou obranu nelze si myslet bez pečlivě promyšlené a dobře organisované protitankové obrany. Ta tvoří základ veškeré obrany. Provádí se všemi druhy vojsk a je organisována všemi veliteli. Protitanková obrana se skládá ze soustavy opatření včas organisovaných a směřujících k odražení hromadných útoků tanků.

Pevnost protitankové obrany je zabezpečena jedinečně včas promyšlenou soustavou využití všech druhů dělostřelectva, tanků a ženijních prostředků pro boj s tanky, mistrným seskupením protitankových prostředků na hlavních směrech ohrožených tanky, hlubokým jejich rozčleněním

a konečně manévrem pohyblivých protitankových záloh v průběhu obranného boje a operace.

Protitanková obrana armádního sboru je částí armádní obranné operace. Plánuje se na základě rozhodnutí velitele armády a je pod jeho neustálou kontrolou.

Systém protitankové obrany armádního sboru zahrnuje v sobě:

- rotní protitankové opěrné body, spojené v praporeční protitankové uzly;
- protitankové rajony vytvářené na směrech ohrožených tanky po celé hloubce obrany;
- dělostřelectvo, tanky a samohybné dělostřelectvo rozložené na nejpravděpodobnějších směrech nepřátelských tankových útoků;
- protitankové zátarasy a přirozené protitankové překážky;
- dělostřelecké protitankové zálohy a tankové zálohy a pohyblivé oddíly zatarasovací;
- protitankové pozorování a zpravodajství, uskutečňované všemi druhy průzkumu, pozorováním a spojením;
- opatření k ochraně vojsk.

Podíváme se podrobněji na uvedené činitele protitankové obrany.

Rotní protitankové opěrné body¹⁾

Rotní protitankový opěrný bod má jako osádku obyčejné pěší roty, a několik protitankových děl, tanků nebo samohybných děl, tarasnic a plamenometů.

Palebný systém rotního protitankového opěrného bodu se buduje na mistrném skloubení čelní a boční palby děl, minometů a protitankových prostředků, s plným využitím rázu terénu. Palba rotního protitankového opěrného bodu musí být hromadná a musí umožňovat zničení nepřátelských tanků na vzdálenost výstřelu na všech směrech. Kromě toho nesmějí být mezi sousedními rotními protitankovými opěrnými body tankům dostupné úseky, které by nebyly prostřelovány palbou děl přímé palby. Palebný systém musí být sklouben s ženijními zátarasy jak před předním okrajem, tak na křídlech a v hloubce obrany.

Máje na zřeteli dálku přímého výstřelu 57mm a 76mm děla (střelejícího na střední tanky) 500 až 700 m a vzdálenost děl 100 až 400 m od předního okraje, dosahuje hloubka souvislé palby protitankových děl před předním okrajem 400 až 600 m.

V mezích rotního protitankového opěrného bodu musí být děla rozmístěna tak,

- aby byla zabezpečena vzájemná podpora palbou děl uvnitř opěrných bodů čet;
- aby bylo zabezpečeno palebné spojení mezi sousedními protitankovými opěrnými body a zabezpečen styk;
- aby bylo možno odrazit útoky nepřátelských tanků maximálním počtem děl ze všech směrů;
- aby bylo možno využít převahy šikmé a boční palby.

Rotní protitankový opěrný bod brání čelní úsek do 700 m a do hloubky 700 m. Jeho organizátorem je velitel pěší roty, který si stanoví

¹⁾ Místo dosud používaného termínu »rotní protitankový rajon« zavádí se název »rotní protitankový opěrný bod«, který přesněji vyjadřuje odpovídající termín sovětský.

v protitankovém opěrném bodě dělostřeleckého velitele jako pomocníka (viz obr. 1).

Praporní protitankové uzly jsou organisovány veliteli praporů v praporních rajonech obrany.

Praporní protitankový uzel je souhrn rotních protitankových opěrných bodů spojených v jeden palebný systém. Jeho protitanková obrana musí být kruhová.

Praporní protitankový uzel obrany zahrnuje v sobě praporní protitankové prostředky, přidělené protitankové dělostřelectvo, přidělené tanky, samohybné dělostřelectvo a ženijní jednotky s prostředky protitankových zátarasů.

Všechny prostředky praporního protitankového uzlu jsou podřízeny veliteli praporu. Dělostřelecký velitel, zastávající nejvyšší funkci je u praporního protitankového uzlu zástupcem velitele praporu (technickým velitelem).

Počet děl k organisování praporního protitankového uzlu je určován nutností vytvořit hustou, protitankovou palbu jak před předním okrajem, tak v hloubce praporního uzlu. Podle rázu terénu a důležitosti směru bývá hustota dělostřelectva praporních protitankových uzlů různá.

Hlavní úsilí veškeré protitankové obrany musí směřovat k tomu, aby byl odražen hromadný útok nepřátelských tanků v mezích hlavního obranného postavení hlavního pásma obrany.

Praporní protitankové uzly rozložené v hlavním obranném postavení hlavního pásma obrany jsou silněji vybaveny než uzly na vnitřním a zadním obranném postavení. Nejméně polovina všech protitankových prostředků hlavního pásma obrany, musí být soustředěna v prostoru hlavního obranného postavení. Při hustotě protitankového dělostřelectva 25 děl na 1 km fronty bude na hlavním postavení soustředěno asi 10 až 15, případně až 17 děl na 1 km fronty.

Praporní protitankový uzel vytvořený pěším praporem, který je v prvním sledu pěšího pluku na hlavním obranném postavení hlavního pásma obrany, zaujímá šířku do 2 km a do hloubky 1,5 až 2 km a může mít k vytvoření protitankové obrany na hlavním směru 30 až 40 protitankových hlavních, počítaje v to tanky a samohybné dělostřelectvo (viz obr. 2).

Protitankové rajony

Na nejdůležitějších směrech v hloubce obrany ohrožených tanky, vytvoří se protitankové rajony podle rozhodnutí velitele sboru. Organisují se z protitankového dělostřelectva a z kanonů divisičního a posilového dělostřelectva, zesilují se tanky, samohybnými děly a ženijními jednotkami s prostředky na zřízení protitankových zátarasů.

V rámci plukovního úseku obrany organisuje protitankové rajony velitel pěšího pluku; vně plukovních úseků obrany jsou protitankové rajony organisovány podle nařízení a z prostředků velitele divise a velitele armádního sboru. Celkem může být v pásmu obrany armádního sboru vytvořeno 6 až 7 protitankových rajonů, t. j. 4 protitankové rajony pluků prvního sledu, 2 protitankové rajony divisi prvního sledu a jeden protitankový rajon armádního sboru.

Protitankový rajon představuje jednotný palebný systém s jednotným rozvrhem protitankové palby skloubený spolu s protitankovými překážkami a ženijními zátarasy. V celé podstatě je protitankový rajon mistrným dobře promyšleným a připraveným systémem protitankových

opatření, který je spojen jedním velitelstvím. V každém protitankovém rajonu se ustanovuje jako technický velitel dělostřelecký velitel, který zastává nejvyšší funkci v dělostřeleckých jednotkách protitankového rajonu. Tomuto veliteli podléhají všechny dělostřelecké, tankové a ostatní protitankové prostředky, které jsou přiděleny protitankovému rajonu.

Baterie se v protitankových rajonech rozmisťují tak, aby mezi sebou měly spojení palbou, protože jen za této podmínky mohou být nepřátelské tanky, které pronikly do úseků mezi bateriemi zničeny boční palbou. Mezery mezi bateriemi nesmějí přesahovat 400 až 600 m, což je závislé na ráži dělostřeleckých baterií.

Při rozmísťování baterií musí být přihlíženo k jejich rozčlenění do hloubky protitankového rajonu, protože nehluboké bojové sestavy protitankového dělostřelectva jsou snadno překonávány nepřátelskými tanky. Všechny baterie musí být ve vzájemné palebné součinnosti se sousedními protitankovými rajony nebo praporečnými protitankovými uzly a dělostřeleckými bateriemi.

Protitanková děla a baterie určené k palbě proti tankům se přizpůsobují k provádění kruhového postřelu a k odražení útoku tanků v noci nebo v mlze.

V protitankových rajonech musí být organisováno nepřetržité pozorování a zpravodajství o pohybech nepřátelských tanků. Velení vojskům v mezích protitankového rajonu musí být nepřetržité a pružné.

Velitel protitankového rajonu musí být obeznámen se situací v pásmu obrany armádního sboru. Musí přesně znát, v kterém údobí, s kým a jakou vzájemnou součinností nutno uskutečnit k odražení útoku nepřátelských tanků.

Nejslabším místem protitankových rajonů je to, že v nich nejsou pěší jednotky. Tato situace vytváří nutnost kryt protitankové rajony dělostřeleckou a minometnou palbou a palbou pěchoty, zvláště na křídlech. V údobí tankových útoků, musí být těmito prostředky odrážena nepřátelská pěchota od tanků a rozprášena, kdežto protitankové prostředky nesmějí být odpoutány od plnění hlavního úkolu boje s tanky. Protitankové prostředky, které nejsou zajištěny krytím pěchoty a které nemají podpory automatických zbraní pěchoty a dělostřelectva, jsou snadnou kořistí jednotek výsadku nepřátelských samopalníků.

Protitankové rajony musí být připraveny k odražení útoku tanků v noční době nebo v mlze a za tím účelem musí být prováděno nepřetržité pozorování před předním okrajem. Dopředu a na křídla se vyčlení pozorovatelní, aby se předešel nenadálý útok nepřátelských tanků.

Protiletcká ochrana protitankových rajonů se organisuje v systému protiletcké obrany sboru (viz obr. 3).

Dělostřelecká protitanková záloha armádního sboru

Obránce nezná ve většině případů záměr nepřítele. Nezná dobu a směr jeho hlavního úderu. Proto musí být obránce připraven k odražení na všech možných směrech ohrožených tanky. Obrana nemá tankových sil a prostředků, aby byla všude stejně silná. Úsilí na ohrožených směrech, jak ukazují zkušenosti z blatenské operace, soustřeďuje se a narůstá v průběhu boje. Tento růst úsilí útočníka jde na újmu záloh obránce. Odražení útoku nepřátelských tanků v hloubce obrany je především věcí dělostřelecké protitankové zálohy, tankové zálohy, po-

hyblových oddílů zatarasovacích atd. Zálohy zaujaly čestné místo v bojových sestavách vojsk, zvláště v obraně.

Dělostřelecká protitanková záloha armádního sboru je určena

- k zesílení protitankové obrany v prostoru hlavního obranného postavení na směrech hlavního úderu nepřátelských tanků;
- k zničení nepřátelských tanků v hloubce obrany;
- k zadržení útoku nepřátelského tankového uskupení, které proniklo do hloubky obrany, nemůže-li být splněn úkol zničení tohoto tankového uskupení dříve, než dojde pomoc od vyššího velitele.

Dělostřelecká protitanková záloha se vytváří z předepsaných prostředků sboru a z útvarů protitankového dělostřelectva přidělených armádnímu sboru. Může mít ve své sestavě od protitankového dělostřeleckého pluku do protitankové dělostřelecké brigády a 1 až 2 ženijní roty s protitankovými minami. Při stanovení sestavy dělostřelecké protitankové zálohy je nutno pokaždé vycházet z konkrétních podmínek bojové situace.

Sestava záloh se stanoví

- podle očekávané síly úderu nepřátelských tanků;
- podle toho, kolik má sbor protitankových prostředků, počítajíc v to prostředky posilové a
- podle počtu směrů, ohrožených tanky.

Dělostřeleckou protitankovou zálohu umístí velitel tak, aby byla zabezpečena možnost rychlého manévru, co možná mimo dosah pozorované palby nepřátelského dělostřelectva. Toto může být dosaženo rozmístěním divisií dělostřelecké protitankové zálohy poblíž uzlů cest a na vzdálenost 4 až 5 km od předního okraje hlavního pásma obrany; sborová záloha se umísťuje na hlavním směru mezi hlavním a druhým obranným pásmem. Prostor rozmístění dělostřelecké protitankové zálohy se vybuduje jako protitankové postavení.

Ve všech případech se vyžaduje rozmístit dělostřelecké protitankové zálohy na dříve vybudovaných postaveních nebo na příčkách.

V přípravném období se pro dělostřelecké protitankové zálohy připravují prostředky k zabezpečení manévru a protitanková postavení k odražení útoků tanků. Počet protitankových postavení je stanoven plánem obrany. To závisí na množství směrů ohrožených tanky.

V obranném pásmu sboru bývají průměrně dva až tři tankové směry. Na každém je třeba určit jedno až dvě protitanková postavení pro sborovou protitankovou zálohu.

Úspěch akcí dělostřelecké protitankové zálohy je dán rychlostí, při pravenosti manévru a včasnou pohotovostí k odražení tankového útoku. Úspěch této zálohy je též určen bojovým stmelením a bojovým výcvikem znalostí a dokonalým ovládnutím techniky.

Úspěch akcí dělostřelecké protitankové zálohy je značně zvýšen operuje-li v součinnosti s tankovou zálohou a s pohyblivým oddílem zatarasovacím.

Za takových podmínek je zabezpečeno hromadné použití protitankových prostředků, což je základem protitankové obrany.

Zasazení protitankové zálohy do boje vyžaduje velké pozornosti se strany velitele sboru a jeho štábu. Je třeba, aby byla do boje zasazena ve správné době a na správně zvoleném postavení. Zasazení této zálohy do boje musí být zajištěno pozemními vojsky a ochranou ze vzduchu. Je třeba, aby zasazení dělostřelecké protitankové zálohy do boje bylo překvapením pro nepřátelské tanky. Toho se dosahuje

- organisováním pozorování a přesnou znalostí situace;
 - správnou volbou cest k provedení manévru;
 - rozptýlením bojové sestavy v době manévru, ale soustředěním v době boje;
 - ochranou zasazení dělostřeleckých protitankových záloh ze vzduchu.
- Boj dělostřeleckých protitankových záloh s tanky nepřítele má obvykle jen dva manévry.

Vydá-li velitel armádního sboru (divise) celou svou dělostřeleckou protitankovou zálohu, musí si co nejdříve vytvořit novou.

Tankové zálohy pěších divisí a armádního sboru

Zkušenosti z kurské bitvy ukazují, že měla-li Sovětská armáda dostatečné množství tankových vojsk, bylo jich v obraně nejčastěji použito centralisovaně vševojskovým velitelem k provádění protiútoků (protiúderů) v rozhodném okamžiku na nejdůležitějších směrech, nebo jich bylo použito k zesílení protitankové obrany vedením palby s místa na dříve vybudovaných postaveních na pravděpodobných směrech útoků nepřátelských tanků. Zpravidla byly vybaveny tanky a samohybným dělostřelectvem i první sledy bránící se pěchoty.

Blatenská operace se vyznačovala širokým použitím tankových záloh k manévru na směry ohrožené tanky, jakož i k provedení protiútoků (protiúderů) spolu s ostatními druhy vojsk nebo samostatně k odražení tankových útoků nepřítele palbou s místa na postaveních dříve vybudovaných.

Úkolem tankové zálohy je rychlým manévrem zaujmout dříve vybudovaná palebná postavení a palbou s místa v součinnosti s dělostřeleckou protitankovou zálohou a pohyblivým oddílem zatarasovacím odrazit nepřátelské tanky, rozvíjející úspěch při průlomu obrany. Způsobit nepřátelským tankům maximální ztráty na materiálu, přinutit je k upuštění od dalšího útoku a vytvořit si vhodné podmínky pro provedení protiútoků nebo protiúderů.

Zkušenosti z Veliké vlastenecké války ukazují, že zamaskovaný tank, umístěný v okopu a připravený k palbě je schopen odrazit útočící 3 až 4 tanky, střelící z chodu. Proto bude tanková záloha při odražení úderu nepřítele nejčastěji odrážet útočící nepřátelské tanky palbou s místa na vybudovaném palebném postavení. Tanková záloha je díky pancéřování méně zranitelná nepřátelskou palbou. Je způsobilější k manévrování za nepřátelské palby než ostatní zálohy.

Palebná postavení (palebné čáry) tankových záloh, jsou obvykle čarami, z nichž jsou nepřátelské tanky napadány palbou s místa. Často jsou také východišti k provedení protiútoků. Volí se jedno až dvě na každém ohroženém směru, k vedení palby na odkryté se pohybující nepřátelské tanky tak, aby bylo každé z nich co možná orientováno k nejpravděpodobnějšímu směru útoku nepřátelských tanků. Křídla jejich jednotlivých postavení musí být kryta protitankovými zatarasami.

Tankové zálohy se vyčleňují v obraně zpravidla na stupni divise, přičemž bude tankovou zálohu tvořit nejčastěji tankosamohybný pluk divise nebo jeho větší část, jestliže z něho byla část tanků určena k vytvoření obrany vytvořením protitankových palebných ohnisek.

U armádního sboru, v jehož sestavě je mechanisovaná divise, není vždy nutné tvořit tankovou zálohu, neboť mechanisovaná divise bude zpravidla druhým sledem sboru a tím už přejímá funkci tankové zálohy.

Bude-li mechanisovaná divise použita v prvním sledu obrany armádního sboru nebo bude-li vtažena do obranného boje během vedení obrany, bude se jevit potřeba vytvořit tankovou zálohu i na stupni velitele sboru. Tento případ může nastat při přerušení útočného boje a přechodu do dočasné obrany, nebo při krytí mechanisovanou divisí vyjití armádního sboru z boje.

Velitel sboru v zájmu součinnosti a sladění úsilí, hlavně při plánování protiútoků, bude ve svém rozkaze často usměrňovat úkoly tankových záloh pěších divisí tak, aby zásah těchto záloh spolu s mechanisovanou divisí sboru byl hromadný a centralisovaný. Tím se využije manévrovací schopnosti tanků a možnosti jejich rychlého soustředění i v pásmech nepřátelské dělostřelecké a letecké činnosti.

Velitel vyšší jednotky v rozkaze pro činnost tankové zálohy určí palebná postavení na každém tankovém směru, odkud nutno odrazit nepřátelské tankové útoky. Dále organizuje velitel vyšší jednotky a jeho štáb na každém palebném postavení součinnost tankové zálohy s dělostřeleckou protitankovou zálohou, s pohyblivým oddílem zatarasovacím, dělostřeleckými skupinami a s letectvem, jakož i s prvním sledem a všeobecnou zálohou při protiútku.

Často vzniká otázka — kolik a jaké množství tanků (samohybných děl) přidělit k zesílení protitankové obrany. Odpověď na tuto otázku, jak již jsme uvedli, jest také dána tím, že při nedostatku dělostřeleckých protitankových hlavních nutných k vytvoření minimální protitankové hustoty, je třeba doplnit protitankovou obranu tanky nebo samohybnými děly při čemž však musíme se snažit ponechat si nutnou tankovou zálohu.

Síla tankové zálohy se však řídí některými faktory, z nichž šířka pásma obrany, počet a obsažnost tankových směrů jsou rozhodující.

Při obraně více tankových směrů je třeba si vytvořit silnou tankovou zálohu i na újmu nevybavení některých tankových směrů tanky k zesílení protitankové obrany. V jiném případě, jedná-li se o obranu pouze jednoho tankového směru v pásmu vyšší jednotky, je i účelné zasadit většinu tanků na zpevnění prvního sledu obrany, jestliže hustota protitankových zbraní a prostředků nedosáhla dostatečné hustoty nutné k udržení hlavního obranného postavení.

Případ, kdy si velitel ponechává větší část tanků a samohybných děl ve své záloze a pouze menší částí sesiluje protitankovou obranu bývá v celku nejčastější a nejvíce odpovídá účelnému použití tanků ve většině případů řešení obrany.

Tanky tankové zálohy se do počáteční hustoty protitankových hlavních nepočítají; do této hustoty je třeba započíst tanky určené jako palebná ohniska v léčkách.

Jest třeba zmínit se krátce o použití tanků určených k zesílení protitankové obrany v prvním sledu pěchoty. Těchto tanků a samohybných děl lze použít jako palebných ohnisek (dříve zvaných — pohyblivých nebo nepohyblivých palebných ohnisek) v sestavě pěchoty, většinou v hlavním obranném postavení ve vybudovaných okopech na možných směrech úderů nepřátelských tanků. Podle zkušeností z Veliké vlastenecké války z počtu tanků a samohybných děl, které byly u vyšší jednotky, byla část přidělena na doplnění minimální hustoty protitankových zbraní v hlavním obranném postavení.

Tanků bylo častokrát použito v palebných ohniscích i tenkrát, kdy hustota protitankových hlavních byla dostatečná právě za účelem zpevnění

(cementování) toho kterého tankového směru. Přítomnost tanků v řadách pěchoty má svůj velký morální význam.

Tankových (samohybných) čet, někdy i tankových rot používáme k vytvoření tankových léček.

Tankovou léčkou nazýváme takový druh bojové činnosti tanků a samohybných děl, kdy tyto skrytě rozmístěny vyčkávají nepřátelské tanky a neočekávanou palbou z blízka do boku a týlu nepřítele co možná na nejmenší vzdálenost (100 až 500 m) způsobí nepřátelským tankům co největší ztráty. Tanková léčka patří k prvkům protitankové obrany, proto umístění dané jí plánem předvídá její použití tam, kde může splnit svoje protitankové úkoly.

K úspěšné činnosti tankových léček je nutné dokonalé využití terénu. V lesnatém terénu a v horách je využití tankových léček vždy úspěšné.

Je však třeba počítati s tím, že léčka po zdařilém přepadu ze skrytého postavení mění svoje místo a uniká skrytými cestami na nové předtím připravené postavení. Proto součinnost ostatních prvků protitankové obrany musí být dobře organisována a nacvičena.

Jak ukázaly zkušenosti z Veliké vlastenecké války a zvláště zkušenosti z kurské bitvy nejsou tanky jen prostředkem útoku. Tanky podstatně přispívají k zlepšení obrany. Tanky obranu vyztužují, činí ji způsobilejší k houževnatějšímu odporu, ale také pohyblivější a schopnější manévru. Tanky našly v obraně použití jako prostředek boje s tanky útočníka. Při hromadném použití tanků u útočníka nutno počítat i s odpovídajícím stupněm použití tanků obránce k boji proti nepřátelským tankům.

Systém protitankových překážek a zátarasů

Systém překážek a zátarasů je podstatnou částí obrany jako celku a protitankové obrany zvlášť.

Všechny vybudované protitankové zátarasy, jakož i přirozené protitankové překážky musí být spojeny s palbou a především s protitankovou palbou.

Takového těsného svázání systému protitankových zátarasů a přírodních protitankových překážek se systémem protitankových paleb může být dosaženo, jen organisuje-li se protitanková obrana na základě jednotného zámyslu obrany.

Protitankovými zátarasy se kryjí všechny směry, ohrožené tanky, dále protitankové rajony, palebná postavení dělostřelectva, postavení tanků a samohybného dělostřelectva, při čemž všechny protitankové zátarasy musí být vždy pod účinnou palbou protitankových kanonů, minometů a kulometů.

Všechny přirozené terénní překážky (rokle, potoky, bažiny, lesy osady a j.), které jsou v obranném pásmu sboru, musí být uvedeny do takového stavu, aby se staly účinnými protitankovými zátarasy.

Protitankové zátarasy se budují v souhlase s plánem ženijního zabezpečení obranné operace armády a v souhlase s rozhodnutím velitele sboru.

Velkým nedostatkem zemních zátarasů je to, že vyžadují mnoho práce. Mechanisace zemních prací do značné míry urychluje jejich budování. Způsoby budování protitankových zátarasů jsou uvedeny ve slu-

žení pomůckce „Protitankové dělostřelectvo v obraně“ (Pom děl-1) v přílohách 1 až 4.

Minové zátarasy jsou nejúčinnějším prostředkem v systému protitankových zátarasů. Nepřekážejí rasantním palbám. Je obtížné odhalit je na leteckých snímcích. Na jejich zničení dělostřeleckou palbou je třeba velkého množství munice.

Průzkum a překonávání minových zátarasů je pro útočníka jedním z nejsložitějších úkolů.

Při zaujetí a organisaci obrany patří budování zátarasů vždy k nejpodstatnějším pracím.

Použití pohyblivého oddílu zatarasovacího

Úkoly boje s tanky vyvolaly nutnost použít k tomu sil a protitankových prostředků ženijních vojsk, zejména k rychlému budování protitankových minových polí. K tomuto úkolu jsou organisovány t. zv. pohyblivé oddíly zatarasovací.

Mimořádně velký význam těchto oddílů vynikl v bitvě u Kurska ve dnech 5. až 12. 7. 1943, kdy dvě armády středního frontu položily na 35 000 protitankových min. Na těchto zátarasech vylo vyraženo z boje asi 400 německých tanků a kolem 4000 vojáků. Miny byly nakladeny v hloubce na pravděpodobných směrech pronikání nepřátelských tanků a hlavně na směrech skutečného jejich pronikání, čímž jim byly přetřnány cesty do hloubky obrany a tím byly nuceny k pohybu podél fronty. Pohyblivé oddíly zatarasovací budovaly protitankové minové léčky, zaminovávaly v průběhu boje východ z léček a konečně kladly miny přímo před tanky, často v jejich přímé palbě.

Podle zkušeností z Veliké vlastenecké války mají v soudobé protitankové obraně pohyblivé oddíly zatarasovací úkol: skrytě a rychle vyrazit do prostoru akcí nepřátelských tanků s cílem rychle zaminovat pásma na směru jejich postupu, všemožně zdržovat postup nepřátelských tanků a působit jim co největší ztráty v součinnosti s ostatními protitankovými prostředky i samostatně. Úspěch akcí pohyblivých oddílů zatarasovacích je podmíněn rychlostí manévru, pečlivým průzkumem pravděpodobných směrů útoků nepřátelských tanků, správnou volbou pásem pro zaminování, těsnou součinností v průběhu boje s ostatními druhy vojsk, především dělostřeleckou protitankovou zálohou sboru (divisi).

Použití pohyblivých oddílů zatarasovacích dá nejlepší výsledky tehdy, operují-li tyto oddíly přímo v součinnosti se sborovou dělostřeleckou protitankovou zálohou, jakož i s pěchotou a dělostřelectvem. Při obcházení pásma zataraseného pohyblivým zatarasovacím oddílem, jsou tanky nuceny pohybovat se v ničivé palbě protitankové zálohy nebo protitankových prostředků pěchoty a tím utrpí značné ztráty.

Pohyblivý oddíl zatarasovací může být složen takto:

- u pěší divise — z čtyř ženistů — s 500 až 600 protitankovými minami;
- u mechanisované divise — do jedné ženijní rotě vybavené 600 až 1000 protitankovými minami;
- u armádního sboru — z ženijní rotě až praporu s 1000 až 2000 protitankovými minami s příslušným počtem aut na jejich dopravu.

Organisace průzkumu a pozorování nepřátelských tanků, hlásná služba

Organisovat průzkum a pozorování příprav a průběh útoku nepřátelských tanků vlastními vojsky a štáby je úkolem a povinností vševojskového štábu. Je to důležitá část plánu protitankové obrany. Všeobecným úkolem průzkumu při obranné operaci je včasné zjištění složení protistojících nepřátelských sil a prostředků a zejména těch, které jsou přisunovány k hlavnímu pásmu obrany, odhalit sestavu nepřátelských tanků a zámysl útoku. Toho se dosáhne cílevědomou prací orgánů leteckého průzkumu (jeho výsledky dostanou armádní sbory), a pozemního průzkumu před celou frontou, který je prováděn silami sboru. Pozemní průzkum musí být veden nepřetržitě.

K získání údajů o nepříteli a o jeho záměrech je nejdůležitější doba boje o zabezpečovací pásmo, o postavení bojového zajištění a doba vyražení tanků z východiště útoku.

Dobře organisované pozorování jakožto důležitý zdroj zpráv o nepříteli provádí se ze všech pozorovatelů, jakož i letadly ze vzduchu a orgány protiletecké hlásné služby.

Systém pozorování a hlášení musí být organisován nejen před předním okrajem hlavního pásma obrany, ale i v celé hloubce obrany armádního sboru.

Systém pozorování tanků, který je organisován všemi druhy vojsk musí zabezpečovat:

- včasné odhalení shromažďování nepřátelských tanků ve východišti útoku;
- odhalení zámyslu útoku nepřátelských tanků a včasné proniknutí hlášení o něm k nadřazeným velitelům a štábům, především dělostřeleckým;
- zjištění typů tanků a samohybného dělostřelectva, jejich množství a sestavu jejich bojového sledu;
- zjištění směru pohybu hlavního uskupení tanků.

Použití zastírání a maskování v protitankové obraně

V protitankové obraně se na zastírání a maskování kladou tyto úkoly:

- skrýt před nepřítelem skutečné rozložení prostředků protitankové obrany;
- zajistit utajení manévru a překvapení při použití protitankových záloh.

Z toho je třeba osvětlit zvláště otázku zastírání a maskování a jejich důležitost v protitankové obraně. K tomu je třeba poznamenat:

Ze zkušeností z Veliké vlastenecké války víme, že děla a palebné prostředky, které byly odhaleny nepřítelem ještě před zahájením útoku, byly ve většině případů zničeny za nepřátelské dělostřelecké přípravy. Z toho vyplývá důležitost, kterou má zastírání v protitankové obraně. K průzkumu pozemních cílů může být v příští válce v rozsáhlé míře použito radiolokačních prostředků. To činí ještě složitějším zastírání a rozmístění protitankových děl a prostředků.

Děla malých ráží a tarasnice mohou být až do zahájení nepřátelského útoku ukryta ve speciálně vybudovaných úkrytech, z kterých jsou

obsluhou vytažena teprve k vedení palby. Děla, která mají velkou váhu, musí být pečlivě zamaskována v palebném postavení. V příští válce je třeba počítat s rozmístěním protitankových děl za takovým krytem nebo maskovací stěnou, které vylučují možnost jejich odhalení radionákladními prostředky. Toto umístění dovoluje někdy jen šikmé a boční palby.

Nutnost takového rozmístění děl pro přímou palbu nebude však často nějakou závadou v palebném systému děl pro přímou palbu, nýbrž určitou předností z toho důvodu, že boční palba vedená z malé vzdálenosti do boků tanků a samohybného dělostřelectva je mnohem účinnější než palba čelní.

Snaha skrýt před nepřítelem palebný systém protitankového dělostřelectva může vést k rozmístění protitankových kanonů a protitankových zbraní i na odvrácených svazích v palebných léčkách.

B. Manévr protitankovými prostředky v obraně

Zkušenosti z války ukázaly, že systém protitankových uzlů a rajonů určených k odrazení útoku nepřátelských tanků palbou s místa, neřeší úplně otázku úspěšného boje s tanky, neboť soudobé mocné ničivé prostředky, které může útočník soustředit, jakož i velký počet tanků, schopných rychlého a překvapivého manévru, umožňují prolomit i dobře protitankově vybudovanou obranu.

Proto se používá manévru protitankových prostředků, t. j. protitankové zálohy, tankové zálohy a pohyblivého oddílu zatarasovacího k zesílení a živění protitankové obrany na ohrožených směrech.

V obraně je manévr protitankovými silami a prostředky nutnou podmínkou úspěšného odrazení hromadných útoků nepřátelských tanků a to je také zárukou zmaření dosažení útočných cílů nepřítele.

Manévr protitankovými prostředky je třeba založit především na vytvoření pohyblivých protitankových záloh (z dělostřeleckých protitankových jednotek), tankových záloh a pohyblivých oddílů zatarasovacích. Jejich soustředění v rozhodném okamžiku a na rozhodujícím směru útoku nepřátelských tanků dovolilo, jak ukázaly zkušenosti, odrazit nebo silně zeslabit údery velkých tankových mas a tím bylo zabezpečeno udržení zaujatých obranných postavení. Manévr musí být uskutecněn rychle a organizovaně. Musí být promyšlen a včas připraven. Manévr se vypracovává v několika variantách v souhlase s plánem obranného boje. Základem manévru je rozhodnutí velitele armádního sboru.

Manévr se uskutečňuje palbou a pohybem z hloubky i podél fronty. Armádní sbor může být zesílen protitankovými prostředky nejen v době organisace obrany, ale i v průběhu obranného boje.

Manévr protitankovými prostředky a zálohami v začátku obranného boje, kdy byly již zjištěny hlavní směry úderu nepřátelských tanků, má při obraně armádního sboru rozhodující význam. Na těchto směrech je třeba rychle zvýšit hustotu protitankového dělostřelectva, tanků, ženijních, hlavně minových prostředků zatarasovacích, a jiných prostředků protitankového boje.

Zkušenosti ukázaly, že velitel sboru musí mít ve svých rukou dělostřelecké, protitankové, tankové a zatarasovací prostředky jako zálohy k zesílení protitankové obrany na směru hlavního úderu tanků nepřítele

nebo k odražení tankových úderů měnících směr útoku nebo k zničení tanků, které pronikly do hloubky obrany.

Je třeba si uvědomit, že boj dělostřelecké protitankové zálohy a pohyblivého oddílu zatarasovacího s nepřátelskými tanky má převážně ráz manévru. Nepřítel, který narazí na odpor se bude snažit provést v nejkratší době přeskupení svých sil a změnit směr hlavního úderu svého tankového uskupení. Velitel sboru tomu musí čelit rychlým manévrem protitankových záloh do boku nepřítele, a pokud je to možné, nepřítele předstihnout na nových směrech.

V průběhu boje musí být velitel armádního sboru připraven k provedení pohyblivého manévru dělostřelectvem a raketomety z úseků fronty, které nejsou v průběhu boje ohroženy útoky.

Bojová praxe za Veliké vlastenecké války ukázala, že účinnost protitankových záloh byla značně zvýšena, byla-li dobře naplánována a nepřetržitě udržována součinnost uvnitř záloh a byla-li zvláště pečlivě připravena jejich součinnost s jednotkami pěchoty, dělostřelectva a letectva a byl-li dobře připraven manévr.

Zabezpečit manévr protitankovými zálohami před úderem nepřátelského letectva je povinností velitele sboru. Použije k tomu své sborové protiletadlové dělostřelecké skupiny. Kromě toho budou vojska sboru chráněna stíhacím letectvem podle plánu velitele armády.

Uvedeme příklady, které ukazují úspěch manévru protitankovým dělostřelectvem:

V lednu roku 1945 byl proveden do pásma 3. ukrajinského frontu manévr třiapadesáti protitankovými dělostřeleckými pluky jen ze zálohy vrchního velitelství. Uvedené protitankové jednotky měnily během tohoto měsíce prostor svého použití dvakrát až třikrát, často na značné vzdálenosti. Na příklad 10. protitanková dělostřelecká brigáda byla přesunuta z prostoru Plovdiv v Bulharsku do prostoru Szekesfeharvar v Maďarsku, po překonání zasněžených průsmyků za 4 dny a noci, urazivši při tom vzdálenost 1300 km.

V pásmu 57. armády 3. ukrajinského frontu bylo v březnu roku 1945 v prvních dnech útoku hlavních sil Němců z prostoru jižně od Nagyboldony na Kapošvár přeskupeno: z pásma obrany 6. armádního sboru, na který nepřítel nezaútočil, 136 děl a minometů (z celkového počtu 454, které sbor měl, neboli 30%); značné množství dělostřelectva z některých úseků 64. armádního sboru, na které nebylo útočeno; tři pluky protitankového dělostřelectva a dělostřelectvo jedné pěší divise, které dorazily k armádě po zahájení operace.

V průběhu manévru se hustota dělostřelectva 57. armády na směr nepřátelského úderu měnila takto: první den nepřátelského útoku byla hustota 18 děl a minometů, druhý den 42 děl a minometů a třetí den 87 děl a minometů na 1 km fronty.

Rozsáhlým a mistrně provedeným manévrem dělostřelectva 3. ukrajinského frontu v lednových a březnových obranných operacích byl vytvořen výhodný poměr nejen v normálních dělostřeleckých prostředcích, ale i v protitankovém dělostřelectvu.

Uvedené příklady z blatenské obranné operace nám ukazují význam a rozsah manévru dělostřeleckými protitankovými prostředky.

Manévr protitankovými zálohami v blatenské operaci umožnil zajistit zálohy frontu pro následující přechod k rozhodné protiofenzivě. V tom je také cíl manévru protitankovými prostředky.

II. Použití druhů vojsk v protitankové obraně v různých údobích obranného boje armádního sboru

Pěchota

Podle slov bojových řádů pěchoty potvrzených zkušenostmi z Veliké vlastenecké války plní pěchota hlavní a nejobtížnější úkol v boji — zničení nepřítele bojem zblízka. Jejím úkolem v obranném boji je odrážet útoky nepřátelské pěchoty a tanků mocnou a přesnou palbou protitankových zbraní v součinnosti s celým systémem protitankové obrany a rozhodnými protiútoky způsobit nepříteli těžké ztráty a udržet bráněné území.

Pevná obrana je věcí cti pěchoty.

Pěchota operuje v obraně v těsné součinnosti s ostatními druhy vojsk.

Má-li obrana být schopna čelit hromadnému útoku tanků, musí mít pěchota možnost splnit v protitankové obraně hlavní úlohu při odrážení útoku tanků a při jejich ničení.

Pěchota musí být vždy připravena k samostatnému boji s tanky a mít k tomu všechny potřebné předpoklady a prostředky. Pěchota disponuje pro boj s tanky kromě protitankových kanonů, tarasnicemi a pancéřovkami, ručními protitankovými granáty, zápalnými lahvemi a prostředky pro boj zblízka.

Ruční protitankové zbraně, mající velkou pohyblivost a účinnost až do vzdálenosti 400 m doplňují palbu pěchotních protitankových děl a kryjí děla protitankového dělostřelectva.

Ruční protitankové granáty a zápalné láhve se osvědčily za Veliké vlastenecké války jako účinné protitankové prostředky na malé vzdálenosti.

Síla pěchotních protitankových prostředků je též v jejich hromadném použití. Úspěch boje s nepřátelskými tanky za Veliké vlastenecké války záležel především na vytrvalosti sovětských pěšáků, odvaze založené na oddanosti své vlasti, komunistické straně a velikému Stalínovi. Těžký a tvrdý boj vede pěchota.

V přípravném údobí obranného boje vybuduje pěchota obranu s hlediska ženíjního. Vykope okopy, zákopy, zřídí hlásná zařízení, kryty pro živou sílu a techniku, upravuje přirozené překážky k protitankové obraně a buduje protitankové zátarasy; provádí pozorování nepřátelských akcí v pohotovosti k jejich odražení.

Při boji o přední okraj hlavního pásma obrany soustřeďuje pěchota palbu svých prostředků na tanky. Minomety, kanony, kulomety a puškami vede boj s živou silou nepřítele, odřezává pěchotu od tanků, působí ji velké ztráty a zabraňuje vniknutí do hlavního obranného postavení hlavního pásma obrany izolováním tanků. Odříznutím od pěchoty ztrácejí nepřátelské tanky její podporu, slábne jejich úderná síla; jsou nuceny bojovat za nevýhodných podmínek, zdržují tempo útoku, aby pomohly vlastní pěchotě, což je nevyhnutelně spojeno s velkými ztrátami způsobenými protitankovými prostředky. Odolnost a vytrvalost pěchoty a jejich protitankových prostředků v boji o přední okraj má rozhodný význam pro úspěšný průběh obranného boje.

Tanky odtržené od nepřátelské pěchoty nebo tanky, které se vracejí k podpoře opozdivší se pěchoty, mohou být snadno zničeny protitankovými kanony.

Při nepřátelském průlomu hlavního obranného postavení hlavního pásma obrany musí pěchota svými protitankovými prostředky zamezovat další postup nepřátelských tanků, když jim předtím způsobila co největší ztráty. Ničí živou sílu, která postupuje za tanky, čelí rozvinování nepřátelských tanků čelně. Do hloubky úporně brání každé postavení, každý zákop. Pěchota svými aktivními akcemi zajišťuje výhodná postavení a východiště k přechodu do protiútoků.

Protiútoky proti nepříteli, který se vklíní do obrany mají rozhodující význam při řešení obranného úkolu. Nepřítel je nucen použít část svých tanků k odrazení protiútoků, tím zeslabovat sílu a tempo úderu na hlavním směru až k úplnému zastavení útoku.

Jako příklad použití pěchotních děl a minometů je možno uvést bojovou epizodu z kurské bitvy. Na jeden opěrný bod postupoval proud nepřátelských tanků. Naraziv na minová pole, pokusil se je obejít zleva, avšak minometná baterie zabránila prehradnou palbou provedení tohoto manévru. Tanky se pokusily obejít minová pole zprava, ale i tam jim minometníci prehradili cesty a přinutili je opět měnit kurs. Když na konec tanky ztratily orientaci, narazily na minová pole, při čemž čtyři z nich byly zničeny výbuchem min a ostatní byly zničeny palbou dělostřelectva.

Dělostřelectvo v protitankové obraně armádního sboru

Z celého počtu prostředků používaných v boji s tanky je nejúčinnějším prostředkem dělostřelectvo, které tvoří základ, kolem něhož se vytváří celý systém protitankové obrany.

Při dokonalé a pečlivé přípravě palebného systému dělostřelectva musí nepřátelské tanky nevyhnutelně utrpět porážku. Systém dělostřelecké palby záleží ve vytvoření pásem dělostřelecké palby před předním okrajem a v hloubce obrany, jakož i v organizaci možnosti soustředění co největšího množství palby dělostřelectva na kterémkoli směru útoku nepřátelských tanků. Systém palby musí zajišťovat vytvoření palebných léček jak na předním okraji, tak i v hloubce obrany. Boj s tanky vede dělostřelectvo palbou ze zakrytých palebných postavení a přímou palbou.

Ze všech druhů dělostřelectva má nejlepší výsledky v boji s tanky, jak ukazují zkušenosti z minulé války, protitankové dělostřelectvo, které operuje jako dělostřelectvo přímé palby.

Při organizování protitankové obrany je nutno se snažit o to, aby byly nepřátelským tankům způsobeny co možná největší ztráty ještě před příchodem k přednímu okraji hlavního pásma obrany. Za tím účelem se na směrech, které jsou nejvíce ohroženy tanky, vytvoří hloubka dělostřelecké palby nejen rozčleněním bojové sestavy dělostřelectva, ale i využitím její donosnosti.

V období, kdy se tanky přiblíží blíže k hlavnímu pásmu obrany, vede dělostřelectvo palbu na tanky od toho okamžiku, kdy se tanky dostanou na účinný dostřel. Dělostřelectvo řeší při boji s tanky tyto úkoly:

- na vzdálených přístupech k obrannému pásmu provádí daleké přepady palbou na proudy nepřátelských tanků, zdržuje jejich postup a způsobuje ztráty tankům jak v proudech, tak i v místech jejich soustředění. K daleké rušivé palbě se zapojuje dělostřelectvo rážemi

- od 122 mm výše. Ničení a umlčení cílů se dosahuje náhlými palebnými přepady dělostřelectva v síle alespoň dělostřeleckého oddílu;
- v prostorech východišť tanků musí dělostřelectvo a minomety hromadnou palbou způsobit ztráty tankům, rušit jejich bojovou sestavu, zeslabovat jejich pohotovost k útoku;
- na přímých přístupech k přednímu okraji vede dělostřelectvo boj s tanky pohyblivou přehradnou palbou, rozrušuje jejich bojovou sestavu a způsobí jim ztráty. Toho se dosahuje vytvořením mocných palebných clon na předem určených a co možná pozorovaných čarách v pásmech ohrožených tanky. Čáry palebných clon se volí ve vzdálenostech 300 až 500 m od sebe. Čára nejbližší k přednímu okraji je od něho vzdálena 300 až 400 m.

Bojové zkušenosti ukázaly, že dobře organisovaná dělostřelecká palba ze zakrytých postavení může nejen rozrušit bojovou sestavu tanků a zpomalit jejich postup k přednímu okraji, ale způsobit jim i značné citelné ztráty. Příklad:

V Sucho-Solotino dne 11. 7. 1943 zničilo 10 děl gardového houfnicového dělostřeleckého oddílu palbou ze zakrytých postavení (na dálku 4800 m) 4 tanky ze skupiny 12 tanků.

Dobře připravená a mistrně provedená přehradná palba dělostřelectva a minometů spolu se ženijními zátarasy může způsobit citelné ztráty nepřátelským tankům. Tak na příklad na bělgorodsko-kurském směru bylo 5. 7. 1943 zničeno z 50 nepřátelských tanků útočících ze Zavidovky 12 tanků pohyblivou přehradnou palbou.

Téhož dne podnikl nepřítel v prostoru Razumnoje útok skupinou asi 60 tanků. Dostaly se do pohyblivé přehradné palby a ztratily 27 tanků. Skupina byla nucena útok přerušit.

Dělostřelectvo armádního sboru provádí ze zakrytých palebných postavení podle armádního plánu dělostřeleckou protipřípravu za tím účelem, aby způsobilo hromadnou palbou dělostřelectva a minometů nepříteli ztráty na živé síle a bojové technice, aby znemožnilo nepříteli provedení připraveného útoku nebo narušilo jeho organisovanost a plánovitost.

Cíli dělostřelecké protipřípravy mohou být kromě živé síly tanky a samohybné dělostřelectvo nepřitele.

Do systému dělostřelecké palby před útokem tanků je možno ještě počítat palby, které mají nepříteli zabránit odstranit protitankové zátarasy a zřítit průchody pro tanky a samohybná děla.

Zkušenosti z Veliké vlastenecké války ukázaly, že se někdy i při provedení všech uvedených opatření boje proti tankům nepříteli podaří zachránit hlavní síly svých tanků k provedení útoku na hlavní pásmo obrany v hlavním směru. Proto spadá hlavní tíha boje s tanky na systém protitankové palby kanonů, které vedou přímou palbou boj z rotních protitankových opěrných bodů, z praporečnických protitankových uzlů a z protitankových rajonů.

Tento boj začíná ihned potom, když tanky projedou poslední čarou pohyblivé přehradné palby, kdy pohyblivá přehradná palba přejde do nepohyblivé přehradné palby odřezávající pěchotu od tanků.

Tanky, které pronikly k přednímu okraji, ničí se přímou palbou. Proto je nutno při organisaci protitankové obrany počítat s vytvořením přímé protitankové čelní a boční palby před předním okrajem pásma v hloubce 400 až 600 m.

Zkušenosti z bojů s tanky ukázaly, že se v boji s nepřátelskými tanky dosahuje neúčinnějších výsledků za podmínky centralisovaného řízení všech palebných prostředků patřících do téhož systému protitankové obrany.

Pro boj s těžkými tanky a samohybným dělostřelectvem nepřítele je nutno na neohroženějších místech začlenit do sestavy protitankových rajonů těžké samohybné dělostřelectvo a těžké dělostřelecké baterie. Palba těchto děl se zahajuje tehdy, když se nepřátelské těžké tanky dostanou do pásma přímé palby děl.

Při rozmístění palebných postavení všech dělostřeleckých oddílů je nutno usilovat o to, aby všechny baterie každého oddílu měly mezi sebou palebné spojení na vzdálenost přímého výstřelu, neboť všechno dělostřelectvo plukovních, divisních a sborových dělostřeleckých skupin je třeba připravit k odrazení nepřátelských tanků, kdyby pronikly do hloubky obrany.

Protiletadlové baterie se zpravidla rozmisťují v protitankových rajonech obrany. Takové rozložení palebných postavení protiletadlových baterií umožňuje jim plnit jejich hlavní úkol — ničit nepřátelské letectvo i v tom případě, kdy se nepřátelské tanky přibližují k protitankovému rajonu. Když je to nutné, mohou se protiletadlové baterie zúčastnit odrazení útoku nepřátelských tanků, čímž zesílí schopnost odporu uvedeného protitankového rajonu.

Zkušenosti z Veliké vlastenecké války ukázaly, že v boji s tanky může být s úspěchem použito i raketometných jednotek, které střílí salvy na místo soustředění tanků pro útok. Podle zkušeností z Veliké vlastenecké války způsobovala přímá palba raketometů na vzdálenost 500 až 2500 m citelné ztráty nepřátelským tankům.

Použití tanků a samohybného dělostřelectva při organizaci protitankové obrany

Útočník se snaží co nejdříve zjistit místa tankových postavení obránce poblíž předního okraje, aby mohl v období dělostřelecké a letecké přípravy zničit tanky umístěné v okopech v prostoru hlavního obranného postavení. Aby se tomu předešlo, je kromě maskování tanků důležité, aby se neprozradily zahájením palby na nepřátelské jednotky provádějící průzkum bojem. Proto se zpravidla tanky používané u praporů prvního sledu neúčastní odrazení nepřátelského průzkumu. Vyžaduje-li situace vedení palby jednotlivými tanky, musí tyto tanky rychle a skrytě změnit svá palebná postavení a pálit ze záložního postavení.

Někdy se tanky přidávají praporům, které obsazují zabezpečovací pásmo zúčastní se boje o jeho udržení.

Při zahájení útoku nepřátelských tanků zaujímají tanky obrany svá palebná postavení a palbu zahajují na účinný dostřel. Tanky umístěné v léčkách se nijak neprozrazují, dokud se neobjeví tanky nepřítele zcela blízko od nich.

Podle situace mění tanky palebná postavení podle rozkazů vševojenského velitele, manévrují k zesílení palby v potřebném směru a za tím účelem, aby zaujaly výhodnější postavení k vedení boje s nepřátelskými tanky.

Podaří-li se nepříteli proniknout do obrany, zahajují činnost tanky v léčkách jakmile se nepřátelské tanky přiblíží na 100 až 500 m. Velitelé pluků a divisí zvětšují manévrem tanků z úseků na něž se neútočí

hustotu tanků v prostorech, kde se nepřátelské tanky vklínily do obrany, vytvoří spolu s protitankovým dělostřelectvem palebné léčky a přehrazují směry dalšího možného rozvinutí nepřátelských tanků do hloubky obrany.

Velitelé divisí a velitel sboru zasadí do boje své tankové zálohy teprve tehdy, když byl zjištěn směr hlavního úderu nepřátelských tanků, neboť jinak by se mohlo stát, že budou tankové zálohy, které byly zasazeny do boje dříve, zničeny nepřítelem na podružném směru.

Tankové zálohy zaujímají palebná postavení na určených čarách a člení svou bojovou sestavu takovým způsobem, aby maximální počet tanků a samohybných děl mohl vést palbu na tanky.

Začnou-li nepřátelské tanky ustupovat, zaútočí tankové zálohy bez přerušení palby nepříteli do boků, snaží se mu odříznout ústupové cesty a potom v součinnosti s ostatními druhy vojsk ho úplně zničit.

Letectvo

Účast letectva v boji s tanky se uskutečňuje v nejrůznějších formách, počínaje průzkumnou činností a konče přímými bojovými akcemi ze vzduchu na tanky.

Letectvo může v mezích svého okruhu působnosti zesilovat v krátkých časových úsecích úsilí bránících se vojsk na kterémkoli směru, aniž při tom změní svou základnu.

Letectvo se vyznačuje velkou schopností manévru, velkým doletem, mohutností palby a může ho být použito v obranném boji nejen jako prostředku přímé podpory bránících se vojsk, ale i jako prostředku samostatného napadení a zničení útočícího nepřítele, zvláště jeho mechanisovaných vojsk a tanků; letectvo je schopno svými akcemi zastavit nebo oslabit nepřátelský úder.

Akce letectva v obranných operacích a bojích se musí soustředit na směrech pravděpodobného nepřátelského útoku a na jeho hlavní síly.

Letectvo je prostředkem frontu. V rámci armádního sboru se ho použije jako prostředku podpory podle plánu armády (frontu). Velitel sboru organisuje k nejúčinnějšímu použití bojového letectva v rámci sboru, součinnost mezi pozemními vojsky a letectvem v jednotlivých údobích boje.

Použití bitevního letectva bude zaměřeno hlavně na nepřátelské tankové a mechanisované jednotky, co možná ještě v době, kdy jsou shromážděny nebo když se pohybují v proudech anebo v málo rozčleněných tvarech. Útočí na ně střemhlavým letem protitankovými pumami s výšky 400 až 200 m. Na delší proudy útočí zpravidla horizontálním náletem s výšek 400 až 100 m.

K napadení větších soustředění tanků a živé síly se kromě toho používá bombardovacího letectva, které provádí údery tříštivými pumami.

V přípravném období, kdy pozemní vojska organisují obranu a provádějí obranné práce, plní letectvo hlavně tyto úkoly:

1. Odhaluje hlavní uskupení nepřítele před frontou obrany sboru a zjišťuje směry akcí jeho hlavních tankových sil;
2. Zdržuje přesuny, soustřeďování a rozvíjení nepřátelských tanků před frontou obrany a plánovitě se připravuje k útoku. Způsobuje jim co největší ztráty a tím oslabuje sílu jejich úderu.

Uvedu příklad z bělgorodské obranné operace:

Dne 7. 7. 1943 prisunovali Němci z prostoru Tomarovka na sever

k frontě tankovou jednotku v počtu asi 400 tanků, aby jí použili k rozvinutí úspěchu. Skupina se stala ve dnech 7. a 8. 7. cílem opětovných soustředěných úderů bojového letectva a po velkých ztrátách byla přinucena přerušit další postup a rozptýlit se. Na konec mohla být tato skupina zasazena do boje jen v malých roztroušených skupinách a zamýšleného rozvinutí taktického úspěchu v úspěch operační nebylo dosaženo.

3. Kryje vlastní vojska před úderem nepřátelského letectva, zvláště protitanková děla, tanky v palebných postaveních a v prostorech soustředění.
4. Ničí sklady a zásoby pohonných hmot a munice nepřítele.

Hlavním úkolem letectva v době, kdy nepřítel zahájil útok a postupuje z výchozího postavení do východiště útoku, je rozptýlit v součinnosti s pozemní protitankovou obranou hromadnými úderem bojovou sestavu tanků před předním okrajem obrany a způsobit co nejvyšší ztráty na materiálu.

Při vklínění nepřátelských tanků do hloubky obrany plní letectvo tyto hlavní úkoly:

- ničí a napadá pěchotu a tanky nepřítele proniklé do hloubky;
- provádí úderem na druhé sledy, které nepřítel zasazuje k rozvinutí průlomu;
- zabezpečuje protiútoky divisi a sboru ničením nepřítele, který se vklíní do obrany, a při tom napadá především shluky tanků a přesunující se proudy tanků;
- provádí průzkum nad bojištěm a v hloubce sestavy nepřítele k odhalení jeho tankové zálohy a směru jejího přesunování;
- chrání vojska sboru před úderem nepřátelského letectva.

Ženíjní vojsko

V období přípravy obrany je nutno provést největší počet ženijních opatření, která do značné míry určují úspěch ženijního zabezpečení protitankové obrany v průběhu boje.

Budou to především tyto hlavní úkoly:

- budování protitankových zátarasů v zabezpečovacím pásmu (jestliže se zřizuje), před předním okrajem hlavního pásma obrany a celé hloubce pásma obrany sboru;
- zaminování rajonů palebných postavení dělostřelectva a protitankových rajonů pluků, divisi a sboru;
- budování a úpravy cest a mostů k zabezpečení hladkého manévru protitankových a tankových záloh;
- maskování vojsk a ženijních opatření protitankové obrany a budování klamných zařízení.

Akce ženijních vojsk při přímém zajištění protitankového boje probíhají různě podle toho, je-li zřízeno zabezpečovací pásmo nebo ne. Pro zvýšení odolnosti zabezpečovacího pásma proti tankům mají ženijní útvary a jednotky bojující v součinnosti s předsunutými oddíly velký význam tím, že zadržují postup nepřátelských tanků, vyčerpávají je a působí jim ztráty.

Hlavní úkoly ženijního vojska v boji na zabezpečovacím pásmu jsou

- vyhazovat mosty, klást minová pole a zřizovat tankové léčky;
- krýt ústup vlastních vojsk zatarasováním.

Není-li zřízeno zabezpečovací pásmo, budou ženijní jednotky plnit v průběhu boje o hlavní pásmo obrany tyto úkoly:

- obnovovat zničené zátarasý;
- rozmnožovat zátarasy a provádět minování na směrech průlomu nepřátelských tanků;
- ničit cesty a mosty;
- účastnit se společných protitankových akcí s dělostřeleckými protitankovými a tankovými zálohami a zajišťovat jejich manévry;
- manévrovat zatarasovacími prostředky.

Chemické zabezpečení protitankové obrany

Hlavní opatření k zabezpečení protichemické ochrany prostředků protitankové obrany musí směřovat k udržení bojeschopnosti bránících se vojsk. Za tím účelem musí být učiněna závčas opatření k odhalení a zničení nepřátelských prostředků připravovaných k chemickému útoku, k ochraně vojsk před chemickými útoky a co možná k nejrychlejšímu odstranění následků chemických útoků.

Dýmu bude v protitankové obraně nejčastěji používáno ke skrytí pohybů a při manévru prostředků protitankové a tankové zálohy a při zaujímání jejich palebných postavení.

Z chemických prostředků lze k boji proti tankům s výhodou použít stabilních a přenosných plamenometů, plamenometných min (fugasů), zápalných ručních granátů a zápalných lahví (vedle zápalných dělostřeleckých granátů a zápalných leteckých pum).

Plamenometných útvarů a prostředků, které byly přiděleny armádnímu sboru bude použito k plnění těchto hlavních úkolů:

- k zesílení protitankové obrany v hlavním pásmu obrany, zejména v praporech protitankových uzlech a rotních protitankových opěrných bodech;
- k zesílení protitankové zálohy.

Zkušenosti z Veliké vlastenecké války ukazují, že plamenometných jednotek, jakož i zápalných prostředků pěchoty má být používáno hromadně na hlavních tankových směrech a nemá se připouštět jejich rovnoměrné rozptylování po celé frontě. Plamenometné prostředky musí se hluboko členit a po zjištění hlavního úderu nepřátelských tanků je velmi důležitý včasný manévr plamenometnými prostředky z hloubky k odrazení útoku nepřátelských tanků v těsné součinnosti s protitankovou zálohou a pohyblivým oddílem zatarasovacím.

Charakteristika plamenometných útvarů a jednotek

Prapor stabilních plamenometů vede boj s nepřátelskými tanky a s živou silou nepřítele v součinnosti s protitankovým dělostřelectvem, ženijním vojskem a pěchotou. Může zaujmout samostatné palebné postavení na úseku širokém 3 až 4 km s dostatečným členěním do hloubky.

Každý plamenometný prapor, který je přidělen sboru, je mocným prostředkem k zesílení protitankové obrany a zabezpečení její pevnosti.

Samostatná rota přenosných plamenometů je určena k zesílení obranné odolnosti pěchoty na předním okraji obrany,

k zničení tanků a živé síly nepřítele ohněm zpravidla z vhodně umístěných lécek.

Jednotky přenosných plamenometů se rozdělují mezi pěší roty, umísťují se v rotních protitankových opěrných bodech a v opěrných bodech čet.

K zesílení protitankových zátarasů se vytvoří plamenometné přehraďdy (z fugasů a z jiných druhů zápalných zařízení) na směrech ohrožených tanky jednak před předním okrajem obrany, jednak i v hloubce obrany. Výhodné je umísťovat plamenometné přehraďdy z větší části v hloubce obrany a kombinovat je s protitankovými minovými poli.

III. Několik úvah a propočtů o protitankové obraně armádního sboru

A. Možnosti nepřátelského tankového úderu

Dříve než rozebereme možnosti armádního sboru při plnění úkolů protitankové obrany, podíváme se na možnosti nepřátelského tankového úderu v pásmu obrany armádního sboru.

Známe již příklady z obrany kurského předmostí, kde nepřítel soustředil 2165 tanků, t. j. průměrně 51 tanků na 1 km fronty. Na určitých směrech dosahovala hustota až 100 tanků na km fronty. K odražení těchto útoků bylo zasazeno 30 děl na 1 km fronty.

Na jaře roku 1945 v prostoru Blatenského jezera soustředil nepřítel k útoku na směr hlavního úderu na frontě 18 km 1370 tanků a na 300 obrněných transportérů; bylo to 76 tanků a 16 obrněných transportérů na 1 km fronty.

Zkušenosti z bojů s tanky v období Veliké vlastenecké války dovolily učinit závěry, zejména:

- že jedno dělo protitankového nebo kanonového dělostřelectva, které je v systému protitankové obrany, může vést boj s 2 až 3 tanky;
- k boji s tankovým uskupením o 100 tancích na 1 km fronty (s hlediska jejich členění) musí mít armáda asi 30 až 35 děl protitankových a kanonového dělostřelectva na 1 km fronty na směrech ohrožených tanky.

Zkušenostmi bylo také potvrzeno, že k odražení masového útoku tanků musí být protitanková obrana hluboko členěna a musí připouštět široké manévrování, zvláště protitankovým dělostřelectvem a tanky. Dělostřelecké prostředky musí být v průběhu obranné operace zesilovány v takových rozměrech, aby se nevýhodný poměr prostředků postupně změnil v převahu nad nepřítelem.

Při hustotě 100 nepřátelských tanků na 1 km fronty musí mít bojová sestava útočících nepřátelských tanků několik sledů proto, aby byla vytvořena možnost manévru tanků na bojišti a aby byly zmenšeny ztráty způsobené palbou obránce a současně zabezpečena nepřetržitost zesilování úderu z hloubky.

První sled nepřátelských pěchotních tanků (nebo tanků přímé podpory pěchoty) může mít od 30 do 50 tanků na 1 km fronty.

Druhý sled se stejným množstvím tanků byl obvykle určen k rozvinutí taktického úspěchu po zdolání hlavního pásma obrany.

Musí tedy být armádní sbor prvního sledu armády schopen odrazit první a druhý sled nepřátelských tanků. K odražení útoku tanků prvního sledu se použije protitankových prostředků rozložených na hlavním obranném postavení hlavního pásma obrany.

Vezmeme-li v úvahu hustotu 50 nepřátelských tanků na šířce 1 km fronty a zkušenost z Veliké vlastenecké války, kdy jeden kanon úspěšně bojoval s 2 až 3 tanky, budeme musít počítat v hlavním obranném postavení s 15 až 17 kanony na 1 km fronty. Tento počet protitankového dělostřelectva bude s to úspěšně čelit úderu nepřátelských tanků prvního sledu.

K odražení druhého sledu tanků, který může mít též 30 až 50 tanků na 1 km fronty, musí mít obránce kromě protitankového a kanonového dělostřelectva, rozloženého na hlavním obranném postavení, v hloubce hlavního pásma obrany po celé jeho hloubce silnou protitankovou obranu. Asi 50% protitankových prostředků musí být rozloženo v prostoru divisních a sborových záloh. Z těchto prostředků bude možno v průběhu obranného boje zesílit dělostřelecké protitankové prostředky ve směru hlavního úderu nepřátelských tanků. Kromě toho se na tomto směru zasadí protitankové dělostřelectvo, tanky a samohybné dělostřelectvo z úseků tankům nedostupných a dělostřelectvo protitankové zálohy a tankové zálohy, jakož i pohyblivé oddíly zatarasovací. Všechna tato opatření povedou k tomu, aby nevýhodný počáteční poměr sil byl postupně přeměněn na převahu sil nad nepřítelem. Úsilí protitankových prostředků v boji s tanky bude doplňováno akcemi dělostřelectva, zejména kanonového, rozloženého na těchto směrech v zakrytých palebných postaveních. Toto dělostřelectvo vede boj přímou palbou s tanky, které se přiblíží k jeho palebnému postavení.

V soudobém útoku stanoví řády kapitalistických států, zejména USA, rozdělení útočících vojsk na skupinu hlavního úderu, kde soustřeďují maximální síly a prostředky, zvláště tanky, s cílem dosáhnout rozhodnutí, a na skupinu pomocného úderu, jehož hlavním úkolem je pomoci hlavnímu úderu upoutáním co nejvíce sil a hlavně záloh.

Vycházejíce z toho a z ustanovení amerických předpisů, můžeme předvídat, že v pásmu obrany armádního sboru na tankovém směru mohou útočit v prvním sledu armády útočníka dva sbory nepřítele na šířce 10 až 12 km.

Podle organizačních údajů je v každé americké pěší divisi 148 tanků. Pro přímý boj se však bere v úvahu jen 134 tanků.

Sbor má ve své sestavě dvě pěší divise a jednu obrněnou tankovou divisi nebo jen tři pěší divise.

Budou-li v pásmu armádního sboru útočit dva nepřátelské sbory, každý o dvou pěších divisích a jedné tankové divisi, bude celkový počet tanků:

4 pěší divise	134 tanků $\times 4 =$	536 tanků
2 tankové divise	303 tanků $\times 2 =$	606 tanků
Celkem		1142 tanků

Bude tedy hustota tanků útočících v pásmu 12 km širokém
 $1142 : 12 = 95$ až 100 tanků na 1 km fronty.

Bude-li mít jeden z útočících sborů tři pěší divise, bude celkový počet tanků:

5 pěších divisí	134 tanků $\times 5 =$	670 tanků
1 tanková divise	303 tanků $\times 1 =$	303 tanků
Celkem		973 tanků

Bude tedy hustota tanků na 1 km fronty

$$973 : 12 = 80 \text{ až } 85 \text{ tanků}$$

Členění tanků je určováno bojovou sestavou sboru, t. j. v prvním sledu sboru dvě pěší divise, které mají 268 tanků, u dvou sborů je to 536 tanků. V pásmu 12 km je to 45 až 50 tanků na 1 km fronty v prvním sledu.

Hustota tanků druhého sledu — dvou tankových divisi o 606 tanků je asi 50 tanků na 1 km fronty.

Je-li tanková divise jen u jednoho sboru, bude hustota druhého sledu: 134 tanků pěší divise a 303 tanků tankové divise, t. j. 437 tanků.

Na 1 km fronty je to 35 až 40 tanků.

Předpokládáme-li, že členění tanků útočníka bude při předepsaném počtu tanků v pěších plucích a divisích odpovídat bojové sestavě, můžeme to schematicky vyobrazit tak, jak je to naznačeno v obr. 4.

Z á v ě r

K odrazení hromadných tankových útoků dosahujících hustoty asi 100 tanků na 1 km fronty musí být v taktické hloubce obrany umístěno 25 děl protitankového dělostřelectva na každý kilometr fronty.

Z toho je třeba určit do hlavního obranného postavení 15 až 17 protitankových děl, ostatní umístit v prostoru divisních a sborových záloh a v protitankové záloze velitele sboru. Protitankových záloh a prostředků protitankové obrany z netankových prostorů a z hloubky obrany bude použito k manévru na ohrožené směry, kde utvoří dostatečně širokou a hustou protitankovou obranu.

V další části zhodnotím možnosti armádního sboru prvního sledu armády při organizaci a vedení protitankové obrany.

B. Možnosti armádního sboru při odrazení hromadného útoku tanků

Základním činitelem boje s nepřátelskými tanky je přímá palba praporečnických a plukovních kanonů, protitankového dělostřelectva a kanonů divisního dělostřelectva určených k boji s tanky. Tyto protitankové palby jsou v těsné souhře s palbami dělostřelectva v zakrytých palebných postaveních, s palbami tanků a samohybného dělostřelectva a jsou také skloubeny se širokým využitím přirozených překážek a zátarasů.

Můžeme však předpokládat, že se kromě protitankového dělostřelectva a speciálně k tomu účelu určených kanonů, průběhem obranného boje zapojí do boje ze svých palebných postavení veškeré ostatní divisní a sborové dělostřelectvo kanonové, houfnicové i protiletadlové. (Při propočtu hustoty protitankových hlavní nepřipadá však dělostřelectvo v zakrytých palebných postaveních v úvahu pro výpočet hustoty protitankových děl.)

Z dělostřelectva armádního sboru může být do protitankové obrany zapojeno okolo 280 až 290 děl, počítáme-li veškeré kanony a samohybná děla pěších pluků (počty jsou uvedeny pouze jako příklad).

Může se pak střední hustota protitankových prostředků u armádního sboru projevit takto:

Pásma obrany	Při šířce pásma obrany AS	
	20 až 24 km	16 km
Hlavní pásma obrany (dvě pěší divise)	9 až 11	13
Druhé pásma obrany (mechanisovaná divise)	3 až 4	5
Celkem u sboru	12 až 15	18

Jak je vidět z uvedených čísel, nezabezpečuje počet dělostřelectva v armádním sboru plně možnost vytvoření požadované hustoty protitankových kanonů a kanonů pro přímou střelbu k odrazení masového útoku nepřátelských tanků.

Hustota protitankové obrany může být v některých místech zvětšena při nerovnoměrném rozdělení protitankových prostředků na frontě. Zkušnosti ukázaly, že značná část pásma obrany sboru bývá tankům nedostupná nebo těžko dostupná, a to právě umožňuje soustředit hlavní síly a prostředky na směrech pravděpodobných útoků tanků, tím zvětšit hustotu dělostřelectva na hlavních tankových směrech a oslabit tak hustotu dělostřelectva na směrech tankům nedostupných.

Přední okraj obrany je třeba volit za přirozenými překážkami a současně budovat protitankové zátarasy.

Pěší divise svými dělostřeleckými prostředky může vytvořit hustotu protitankových děl, která dostačuje k odrazení masového útoku tanků na frontě 4 až 5 km široké. Na zbývajícím úseku obrany divise bude hustota protitankového dělostřelectva asi 2 až 3 děla na 1 km fronty.

Má-li hlavní pásma obrany armádního sboru před předním okrajem přirozené překážky tvořící 50 až 60% celé šířky pásma obrany a počítáme-li že k boji s tanky nepřítele je třeba, aby se zapojilo veškeré dělostřelectvo, které je v zakrytých palebných postaveních na tankových směrech, umožní předepsané protitankové prostředky sboru vytvořit vysokou hustotu protitankových prostředků, schopnou odrazit hromadné úderu nepřátelských tanků.

Avšak armádní sbor bránící důležitý směr, který dovoluje hromadně použít nepřátelských tanků, bude musit být posílen protitankovými prostředky, t. j. dělostřeleckým protitankovým plukem nebo protitankovou dělostřeleckou brigádou. Jinak by si poměr sil vynutil zasazení tanků a samohybných děl sboru pro přímou obranu praporek protitankových uzlů a v protitankových rajonech. Tím by důležitý prvek obrany, a aktivnost, byl vážně ohrožen. Je sice pravda, že zařazením tanků do sestavy divise a sboru značně vzrostou možnosti sboru, co se týká obrany, ale třeba si znovu připamatovat, že tanků je plně využito jen tehdy, je-li jich použito hromadně na nejdůležitějším směru a nejsou-li rozdrobeny po celé délce fronty a v hloubce obrany.

Protitankové zátarasy

Systém protitankových zátarasů spolu s přirozenými protitankovými překážkami a palbou protitankových prostředků jsou důležitými činiteli

protitankové obrany. Systém palby a systém zátarasů musí tvořit jeden celek.

Protitankové zátarasy se budují jak před předním okrajem hlavního pásma obrany, tak v taktické hloubce obrany na pravděpodobných směrech útoku tanků.

Zvláštního rozvoje v poslední válce dosáhly protitankové minové zátarasy před předním okrajem hlavního pásma obrany i v hloubce hlavního postavení.

Průměrné normy hustoty protitankových zátarasů a spotřebu protitankových min na 1 km fronty podle zkušeností z Veliké vlastenecké války uvádím v této tabulce:

	Hlavní obránné postavení	Zadní postavení	Celkem hlavní obránné pásma	Druhé pásma obrány	Celková taktická hustota
Průměrná hustota protitankových zátarasů (t. j. délka zátarasů na 1 km)	1,0	0,5	1,5	0,5 až 1,0	2 až 2,5
Průměrná spotřeba protitankových min (v kusech)	1000	500	1500	500-1000	2000-2500

V tabulce jsou uvedeny střední normy zátarasů. Na ohrožených tankových směrech bude hustota větší na vrub zmenšení těchto středních porem na méně důležitých úsecích obrany.

Vezmeme-li v úvahu údaje tabulky, potřebuje armádní sbor ke kladení minových zátarasů značný počet ženistů. Je-li sbor zesílen v obranně průměrně třemi ženijními prapory, bude třeba k vybudování minových protitankových zátarasů 60 až 70% z celkového počtu ženistů sboru. Ženíjní rota může položit na hlavním postavení pod nepřátelskou palbou jen 500 protitankových min, mimo palbu 1000 protitankových min za jeden pracovní den.

Má-li armádní sbor šířku pásma 20 km, znamená to na hlavním obranném postavení $20\,000 : 500 = 40$ pracovních dní ženijní roty. V taktické hloubce obrany $30\,000 : 1000 = 30$ pracovních dní ženijní roty. Celkem je třeba 70 pracovních dní ženijní roty nebo 4 až 5 ženijních praporů na 5 dnů.

Zabezpečení obranného boje plamenomety

Armádnímu sboru, který je na hlavním směru, budou většinou přiděleny armádou jednotky plamenometů buď s úkolem, jak jsme již uvedli, to je k zesílení odolnosti prvního sledu protitankové obrany, nebo k zesílení protitankové zálohy sboru.

K zesílení prvního sledu, t. j. praporek protitankových uzlů nebo protitankových rajonů, může být s výhodou použito rot a čet přenosných plamenometů. Naproti tomu praporu stabilních plamenometů se dá pro jeho manévrování schopnost a velký účinek lépe použít v záloze velitele sboru nebo divise na hlavním směru. V těsné součinnosti s dělostřeleckou protitankovou zálohou a pohyblivým oddílem zátarasovacím

tvorí prapor stabilních plamenometů vážnou překradu vlonu nepřátelských tanků. Jeho použití se plánuje vždy na hlavních a rozhodujících směrech.

Z á v ě r

Současný armádní sbor může svými dělostřeleckými prostředky vytvořit na frontě do šířky 12 km hustotu protitankových kanonů k odražení masového útoku tanků v počtu 20 až 24 protitankových kanonů v taktické hloubce. Počet prostředků protitankového boje v armádním sboru plně nezabezpečuje možnost vytvořit požadovanou hustotu protitankových kanonů pro přímou střelbu v celém pásmu obrany.

Proto je třeba přední okraj hlavního pásma obrany volit za přirozenými překážkami s využitím protitankových přirozených a umělých překážek. Na tankových směrech vytvořit spolehlivou hustotu protitankových prostředků.

Mimo to je nutno v systému protitankové obrany hojně využívat tanků a samohybného dělostřelectva jakožto mohutného prostředku k udržení aktivity obrany.

Přes to, že současný armádní sbor na pomocném směru může vytvořit pevnou protitankovou obranu, na hlavním směru bude potřebovat zesílení jednoho dělostřeleckého protitankového pluku až jedné dělostřelecké protitankové brigády, jeden až dva prapory ženistů s 50 000 protitankovými minami, jeden až dva prapory stabilních plamenometů a asi tři roty přenosných plamenometů.

IV. Organisace protitankové obrany armádního sboru v obranném boji

A. Zásady organisace protitankové obrany

Soudobá obrana musí směřovat k odražení hromadných útoků nepřátelských tanků a k zničení jich při průlomu do hloubky obrany. Protitanková obrana je základem soudobé obrany a musí být nejdůležitějším činitelem bojového zabezpečení vojsk.

Buduje se po celé hloubce obrany, t. j. po celé hloubce obrany sboru. Nejsilněji se organisuje protitanková obrana v hlavním pásmu obrany v jeho hlavním obranném postavení, aby bylo zabezpečeno odražení nepřátelských tanků, především před předním okrajem hlavního pásma obrany. Největší hustotu prostředků protitankové obrany je třeba položit na nejpravděpodobnější směry tankových útoků.

Protitanková obrana se buduje především na palbě protitankového dělostřelectva, samohybného dělostřelectva a tanků ve spojení s přirozenými překážkami a protitankovými zátarasy a doplněné palbou dělostřelectva rozloženého v zakrytých postaveních a na vzájemné součinnosti s manévrem dělostřeleckými protitankovými zálohami, tankovými zálohami a pohyblivými oddíly zatarasovacími. Protitanková obrana musí mít potřebnou hustotu palby a minových zátarasů.

Soudobému hluboko členěnému úderu nepřátelských tanků může čelit především hluboko členěná protitanková obrana.

V podstatě je řešení úkolů protitankové obrany založeno na snaze zničit nepřátelské tanky před předním okrajem hlavního pásma obrany, a vklíní-li se do obrany, nepřipustit, aby se rozvinuly do hloubky, palbou s místa a manévrem protitankových a tankových záloh je zničit.

Hlavní úsilí veškeré protitankové obrany musí směřovat k tomu, aby byl odražen hromadný útok nepřátelských tanků před hlavním obranným postavením nebo na něm. Proto musí být alespoň polovina veškerých protitankových dělostřeleckých prostředků a protitankových prostředků, které jsou v hlavním obranném pásmu, soustředěna k udržení hlavního obranného postavení.

Při hustotě dělostřelectva — hlavního prostředku protitankové obrany 25 děl na 1 km fronty — to bude činit asi 10 až 17 děl na 1 km fronty v hlavním obranném postavení.

Hustota protitankového dělostřelectva v zadním obranném postavení a v druhém obranném pásmu nepřevyšuje 7 až 10 děl na 1 km fronty.

Na nejdůležitějších úsecích obrany v mezích hlavního obranného postavení může být zesílena hustota protitankových kanonů a posilových prostředků. Toto zesílení protitankového dělostřelectva a ostatních prostředků boje s tanky bude prováděno na vrub určitého zmenšení hustoty děl pro přímou střelbu a protitankových prostředků na ostatních úsecích, kde jsou méně pravděpodobné hromadné útoky nepřátelských tanků.

Protitanková obrana musí být včas promyšlena, těsně spojena jedním plánem — jedním zámyslem velitele sboru.

Nutno pečlivě promyslet systém protitankové palby, která musí zabezpečovat:

- účinnou a hustou palbu děl pro přímou střelbu na přístupech k přednímu okraji hlavního pásma obrany do hloubky alespoň 400 m,
- palebné spojení mezi rotními protitankovými opěrnými body, zvláště v hlavním obranném postavení, palebnou součinnost praporečnických protitankových uzlů, protitankových rajonů a kanonového dělostřelectva ve spojení s přirozenými překážkami, zářasy a údery letectva,
- možnost odražení nepřátelských tankových úderů maximálním počtem kanonů ze všech směrů,
- využití převahy šikmé a boční palby,
- vytvoření hluboko členěné palby, aby se nepřátelské tanky střetly se vzrůstajícím palebným odporem,
- možnost zvýšení hustoty protitankové obrany manévrem palbou z hloubky a čelně, a to všemi dělostřeleckými protitankovými zálohami, tankovými zálohami a pohyblivými oddíly zatarasovacími, jakož i využitím širokého manévru protitankových prostředků z nena-
padených úseků,
- odolnost protitankových prostředků vybudováním okopů, krytů, spojovacích průchodů k manévrování, budováním cest a pečlivým maskováním.

B. Rozhodnutí o organizaci protitankové obrany

Úloha velitele armádního sboru

Při organisování obrany, zvláště protitankové, musí velitel sboru počítat s tím, že iniciativa v podstatě je v rukou útočníka, který stanoví dobu a místo útoku. Avšak to vůbec neznamená, že velitel sboru musí ve svých rozhodnutích zaujímat pasivní stanovisko, čekat na zjevnější odhalení nepřátelského úmyslu a snažit se odrážet nepřítele jen na ohrožených směrech v průběhu boje.

Tvoří-li v útočném boji základ rozhodnutí velitele sboru volba směru hlavního úderu, zvláště tanků, musí být v obranném boji v protitankové obraně, za základ rozhodnutí velitele vzata myšlenka zničit nepřítele, jeho tanky pomocí příslušné úpravy terénu, s využitím zátarasů a uskupení protitankových prostředků, které by dovolily ihned v začátku zlomit a oslabit nepřátelské uskupení tanků, způsobit mu velké ztráty, rozptýlit je, desorientovat je a tím připravit podmínky pro zničující protiútok. To, co je výhodné pro nepřítele, co se týká terénu ve směru útoku nepřátelských tanků, je nutno učinit pro něho nevýhodným a vnutit mu svou vůli. Jen za těchto podmínek učiněné rozhodnutí velitele armádního sboru zabezpečuje porážku nepřítele a vytvoření výhodných podmínek k akcím záloh a druhého sledu armády ke konečnému jeho zničení.

Podkladem rozhodnutí velitele armádního sboru k protitankové obraně je úkol daný představeným velitelem a celková bojová situace. Úkol daný představeným velitelem stanoví cíl, kterého je nutno dosáhnout v obranném boji; bojová situace podmiňuje způsob dosažení cíle.

Za základ rozhodnutí velitele sboru, jak již bylo podotčeno, musí být vzata myšlenka vnutit nepříteli boj za nevýhodných pro něho podmínek a způsobit mu maximální ztráty tanků, živé síly a tak si vytvořit podmínky k následujícímu přechodu do útoku.

Rozhodnutí velitele k protitankové obraně vyplývá z ujasnění úkolu a ze zhodnocení situace.

Velitel sboru přijímá obvykle rozhodnutí k organizaci protitankové obrany na mapě a potom je na velitelském průzkumu upřesňuje v terénu.

Velitel sboru se rozhoduje k provedení protitankové obrany s hlediska celkového rozhodnutí k obraně. Velitel sboru je za těchto podmínek povinen poskytnout vojskům dostatek času k provedení protitankové obrany v terénu. Po ujasnění si úkolu, zhodnocení situace a vydání předběžných nařízení vojskům provádí velitel armádního sboru spolu s veliteli druhů vojsk a s podřízenými veliteli průzkum obranného pásma.

Při průzkumu si velitel sboru upřesňuje tyto otázky protitankové obrany:

- vytyčení předního okraje hlavního pásma obrany, možnost využití přirozených protitankových překážek a zapojení do systému obrany předního okraje;
- stanovení směrů ohrožených tanky a jejich možnosti;
- vytyčení předního okraje hlavního, vnitřního a zadního obranného postavení, příček, protitankových rajonů a prostorů palebných postavení na nejdůležitějších, tanky ohrožených směrech;
- rozložení zátarasů na nejdůležitějších tankových směrech před prvním zákopem a v hloubce obrany, jakož i jejich krytí všemi druhy palby se zřetelem k tomu, aby zátarasy nepřekážely provedení protiútoků;
- zabezpečení boků obranného systému s protitankového hlediska;
- upřesnění předního okraje druhého obranného pásma, systém protitankové palby před druhým obranným pásmem a upřesnění rozložení protitankových zátarasů a hloubky obrany;
- opatření k zabezpečení volnosti manévru sborové dělostřelecké protitankové a tankové zálohy, jakož i oddílů zatarasovacích, opatření

k zabezpečení jejich palebných postavení a součinnosti na palebných postaveních.

Není-li dost času, provádí se průzkum velitele sboru, co se týká směrů ohrožených tanky v pásmu obrany, podle pořadí a stupně jejich důležitosti.

Rozhodnutí k obraně upřesňuje velitel sboru v terénu po provedení průzkumu. Toto rozhodnutí obsahuje:

- nejpravděpodobnější směry útoků nepřátelských tanků, kde budou nejpravděpodobnější shromaždiště tanků nepřítele při jejich zaujetí východiště;
- zámysl — myšlenku zničení nepřátelských uskupení tanků;
- systém protitankové obrany — praporeční protitankové uzly na hlavních tankových směrech; protitankové rajony;
- úkoly dělostřelectva v boji s tanky před předním okrajem hlavního pásma obrany; umístění dělostřelecké protitankové zálohy, tankové zálohy, jejich úkoly a manévry; zabezpečení styků; palebná postavení po jejich rozvinutí;
- rozdělení protitankových prostředků;
- systém protitankových zátarasů, jejich hustotu na jednotlivých tankových směrech; pohyblivé oddíly zatarasovací, místo soustředění, jejich manévry a čáry rozvinutí;
- součinnost složek protitankové obrany, zvláště dělostřeleckých protitankových záloh, tankových záloh a pohyblivých oddílů zatarasovacích na směrech a pásmech;
- pozorování a hlášení vojsk o zjištěných přípravách nepřátelského tankového útoku, úkoly na směrech ohrožovaných tanky;
- pohotovost systému protitankové palby;
- protitankové zajištění VS.

Po vydání rozhodnutí dá velitel sboru pokyny náčelníku štábu sboru a velitelům druhů vojsk o protitankové obraně.

Náčelníku štábu sboru:

- k vypracování plánu protitankové obrany a rozkazů k protitankové obraně;
- ke kontrole plnění rozhodnutí velitele sboru;
- k organizaci součinnosti všech opatření protitankové obrany;
- k zabezpečení styků a boků;

Veliteli dělostřelectva sboru:

- jaký počet kanonového dělostřelectva nutno zasadit přímo v protitankové obraně;
- na kterých směrech připravit protitankovou obranu, pořadí zasazení a způsob použití dělostřelectva v zakrytých postaveních v protitankové obraně;
- složení dělostřelecké protitankové zálohy a které kanonové dělostřelectvo nutno zasadit do manévru;
- stanoví směry ohrožené tanky.

Veliteli tankového a mechanizovaného vojska:

- uskupení tankových vojsk nepřítele před frontou sboru;
- stav a možnosti tanků sboru;

- podmínky činnosti tanků, zvláště při odrážení velkých uskupení nepřátelských tanků a při vedení aktivní obrany;
- pokyny k bojovému použití tankových a mechanisovaných vojsk sboru.

Náčelníku ženijních vojsk:

- stanoví směry, které jsou nejvíce ohroženy tanky;
- v kterých úsecích budou zřízeny minové zátarasy a v jakém pořadí;
- složení pohyblivého oddílu zatarasovacího, způsob jeho použití a s kým spolupracuje;
- jakou je nutno mít zálohu ženijních sil a prostředků, atd.

Chemickému náčelníku:

- pořadí použití plamenometných prostředků;
- zálohu chemických prostředků a prostor rozmístění;
- postavení k rozvinutí plamenometných prostředků atd.

Poté přistupuje štáb k práci na plánování protitankové obrany a provádí ji hlavně v těchto úsecích přípravných prací štábu:

- vypracuje plán protitankové obrany sboru a vydá nařízení k protitankové obraně sboru a k protitankové obraně podřízeným vojskům;
- provede podle rozpracovaného plánu kontrolu splnění rozhodnutí velitele sboru a jeho pokynů k protitankové obraně podřízenými vojsky;
- provede srovnání plánů protitankové obrany, které byly doručeny veliteli druhů vojsk a podřízenými vyššími veliteli.

Plán protitankové obrany sboru vypracovává štáb sboru. Za základ slouží rozhodnutí velitele armádního sboru, jeho pokyny a pokyny představeného velitele k protitankové obraně. Tento plán má obvykle podobu schématu s legendou a je podstatnou částí plánu obraněného boje sboru.

Jednotlivé údaje plánu protitankové obrany se oznámí vojskům jak všeobecným bojovým rozkazem, tak i rozkazem k protitankové obraně.

K rozvinutí plánu protitankové obrany a pokynů velitele sboru vydají velitelé divisí a velitelé druhů vojsk příslušné dispoice k plánování a organizaci protitankové obrany svým štábům a podřízeným útvarům.

C. Základy organisace velení a spojení v protitankové obraně

Při organizaci protitankové obrany je nutno dodržovat přesné plánování od shora dolů a řízení musí být organizováno v plném souladu se zámyslem protitankové obrany a obrany sboru.

Protitanková obrana musí mít centralisované velení, které umožňuje vedení boje s nepřátelskými tanky s použitím soustředěných sil a prostředků. Hlavními požadavky v řízení protitankové obrany jsou rychlost, nepřetržitost a spolehlivost činnosti pojiťek.

V obraně sboru se organizuje široké rozvinutí a hluboké členění spojovací sítě po linii VS a pozorovatelů a druhá síť po linii záložních velitelských stanovišť. Do spojovací sítě se začleňuje i systém protitankové obrany, zvláště praporeční protitankové uzly a protitankové rajony. Je nezbytné mít pevné velení protitankovým prostředkům. Způsob protitankového boje musí být řízen každým velitelem, počínaje velitelem armády (skrze štáb) a to až do jednotlivého děla a tanku. Každý praporeční protitankový uzel a každý protitankový rajon a palebné postavení

protitankových zbraní má a musí mít své vnitřní spojení, aby velitel mohl velet i jednotlivým dělům a tankům určeným do protitankové obrany. Praporní protitankové uzly, protitankové rajony, dále protitankové zálohy dělostřelecké, tankové zálohy a pohyblivé oddíly zatarasovací jsou spojeny velitelskou sítí. Kromě toho mají všichni dělostřelečtí i tankoví velitelé přímé spojení (sítě) se svými jednotkami protitankové obrany, aby při odražení hromadných tankových útoků bylo dosaženo jednotného a rychlého velení.

Radiových pojítek se v obraně používá při zahájení nepřátelského útoku. Zavedení radiového spojení až do rotních protitankových opěrných bodů by mělo velký význam pro vedení úspěšné protitankové obrany.

Protitanková obrana se řídí z velitelských stanovišť a pozorovatelem velitele sboru a velitelů divisí.

Velitelská stanoviště velitelů pluků, divisí a sboru je třeba umístit v protitankových rajonech.

V. Zásady vedení protitankové obrany v obranném boji armádního sboru

Průzkum

Pro úspěšné splnění úkolů protitankové obrany má velký význam průzkum. Pro potřebu armádního sboru v obraně se průzkum provádí do hloubky 100 až 150 km průzkumným letectvem. Včasné zjištění shluků vojsk nebo proudů nepřátelských tanků dovoluje včas veliteli armádního sboru učinit rozhodnutí k boji s nimi.

Zjištěné tanky musí být nepřetržitě pozorovány, aby byl přesně zjištěn směr postupu a obzvláště směr jejich pravděpodobných úderů.

Průzkum na vzdálených přístupech provádí průzkumné letectvo podle plánu velitele armády. Údaje tohoto průzkumu se pravidelně hlásí veliteli sboru.

Podle postupu nepřátelských tanků k pásmu obrany zapojují se postupně průzkumné prostředky pozemních vojsk. Pozorování tanků musí být prováděno všemi vojsky a musí včas upozornit protitankové prostředky, že se tanky objevily před předním okrajem, aby byl včas uveden po pohotovosti celý systém protitankové obrany. Signály a hlášení vojsk o nebezpečí tanků musí být doručeny všem vojskům.

Zvláště důležitým úkolem průzkumu je zjistit okamžik zahájení útoku tanků, aby tankový útok nepřítele nebyl překvapením pro bránící se vojska.

A. Boj s tanky v období přibližování nepřítele k hlavnímu pásmu obrany

Při organizaci a přípravě systému protitankové obrany je nutno se snažit způsobit co možná největší ztráty nepřátelským tankům ještě před jejich příchodem k přednímu okraji hlavního pásma obrany.

Proudy tanků musí být ještě před příchodem k zabezpečovacímu pásmu vystaveny úderům bombardovacího a bojového letectva a dálkovým prepadům palbou dělostřelectva, jejichž cílem je rozptýlit proudy tankových jednotek za pochodu. Tím se zdržuje jejich postup a způsobí se jim částečné ztráty.

V zabezpečovacím pásmu využívají předsunuté oddíly (zesílené prapory nebo roty) protitankových prostředků — protitankového dělostřelectva a tankových jednotek, provádějí manévrovou obranu na připravených postaveních, opírajíce se o protitankové zátarasy, působí ztráty nepřátelským tankům, majíce jako hlavní úkol vyčerpat a zadržet nepřátelské tanky, odhalit jejich zámysl, zjistit jejich druhy, číslování a konečně zadržet jejich postup.

Boj předsunutých oddílů řídí velitelé divisi prvního sledu. V boji o zabezpečovací pásmo zúčastní se bitevní letectvo, působí ztráty uskupením nepřátelských tanků a pěchoty a zajišťuje boj předsunutých oddílů.

Bojo postavení bojového zajištění, není-li zabezpečovací pásmo, je veden zesílen bojovým zajištěním. Musí se vyznačovat zvláštní odolností a aktivností, aby byl nepřítel uveden v omyl o skutečném předním okraji hlavního pásma a systému protitankové obrany a aby nepřátelské tanky byly donuceny předčasně se rozvinout.

Průzkumné akce jednotek nepřátelských tanků musí být odraženy na postavení bojového zajištění.

Stažení vojsk z postavení bojového zajištění se provádí podle rozkazu velitelů sborů obyčejně v době dělostřelecké přípravy nepřítele.

V době soustředění a rozvinutí svých vojsk musí být nepřítel pod působením hromadných úderů dělostřelectva letectva. Jakmile se zjistí, že nepřítel koná poslední přípravy a že soustředil již své tanky k přechodu do útoku, sledují štáb sboru a štáby divisi pečlivě nepřítele s cílem zjistit pásmo hlavního úderu. Výsledků tohoto průzkumu se použije i k provedení protipřípravy.

Dělostřelecká a letecká protipříprava je nejúčinnějším prostředkem palebné činnosti proti nepříteli. Předmětem protipřípravy musí být především pěchota a tanky, neboť podaří-li se rozrušit tanky a pěchotu, stěží bude nepřítel moci zahájit včas útok.

V noci před nepřátelským útokem je dělostřelectvo pohotovo na znamení vést palbu po nepříteli, který odstraňuje zátarasy, zejména minová pole před předním okrajem naší obrany.

V době dělostřelecké a letecké přípravy nepřítele musí veškeré dělostřelectvo a letectvo soustředit svoji palbu na jeho tanky a pěchotu připravující se k útoku.

B. Boj o přední okraj hlavního pásma obrany

Se začátkem útoku nepřátelských tanků na přední okraj hlavního pásma obrany začíná nejzávažnější a nejodpovědnější období obranného boje, záležející v úporném boji o přední okraj celého systému obrany divisi a sboru. Na začátku útoku nepřátelských tanků se palba obránce, zvláště na nepřátelské tanky, vystupňuje na maximální výši.

Hromadné útoky nepřátelských tanků jsou odraženy dělostřelectvem pohyblivou přehradnou palbou, ta rozptyluje jejich bojovou sestavu, zpomaluje jejich postup k přednímu okraji a působí jim ztráty. Minomety doplňují palbu dělostřelectva, pálí na nepřátelskou pěchotu, působí jí ztráty a odtrhují ji od tanků.

Podle toho jak se nepřátelské tanky přiblíží k přednímu okraji obrany, je boj s tanky veden protitankovým dělostřelectvem střelejícím přímo, rozloženým v praporních protitankových uzlech, rotních protitankových opěrných bodech jak na předním okraji hlavního pásma obrany,

tak i v její nejbližší hloubce. Tento boj se zahajuje ihned, jakmile tanky projdou poslední čarou pohyblivé přehradné palby (300 až 400 m od předního okraje).

Tanky (použije-li se jich jako palebných ohnisek) s překvapením postřelují tanky a živou sílu nepřítele obzvláště v okamžiku, kdy nepřátelské dělostřelecké palby jsou přeneseny z předního okraje do hloubky obrany, kdy nepřátelské tanky dorazí na malou vzdálenost k přednímu okraji.

Pěchota ničí nepřátelské tanky všemi prostředky přímo před předním okrajem.

Do boje o hlavní obranné postavení musí být zapojeny všechny síly a prostředky divise prvního sledu sboru, při čemž obrana musí veškerou svou sílu palby zaměřit na odříznutí pěchoty od tanků, způsobit jim rozhodující porážku a nedopustit obsazení hlavního obranného postavení.

Hlavní úkol protitankové obrany je nepřipustit, aby se nepřátelské tanky vklínily do hlavního postavení hlavního pásma obrany. Zkušenosti z obranných bojů za Veliké vlastenecké války ukazují, že takový úkol byl splněn i na hlavních směrech útoku nepřátelských tanků, kde na úzké úseky vrhl nepřítel do útoku stovky tanků. Takové údery byly nejednou odraženy před předním okrajem hlavního pásma obrany a nepřítel utrpěl těžké ztráty.

Po úspěšném odražení útoku tanků musí být celý systém divise prvního sledu sboru uveden do stavu plné pohotovosti odrazit druhý útok nepřítele.

Prostředky protitankové obrany a pěchota, ženijní vojsko, rychle zasahují k obnovení obranných zařízení, systému protitankové palby a protitankových zátarasů, především před předním okrajem hlavního postavení.

C. Boj v hloubce hlavního pásma obrany

Jestliže se nepřítel vklíní do hlavního obranného postavení hlavního pásma obrany, musí velitelé divise hromadnou palbou dělostřelectva, především palbou protitankového dělostřelectva, tanků, samohybného dělostřelectva a protitankovými prostředky pěchoty, ženijního vojska, zastavit rozvinutí nepřítele do šířky i do hloubky, upevnit svá křídla, v pásmu nepřátelského průlomu a potom protiútoky druhých sledů a záloh, jak za podpory palby dělostřelectva, tanků a samohybného dělostřelectva, tak za podpory bombardovacího a bitevního letectva zničit proniklé jednotky a tanky nepřítele a obnovit ztracené postavení.

Proniklé nepřátelské tanky se zadržují v hloubce obrany překážkami a zátarasy, ničí se palbou protitankových kanonů a protitankovými zálohami. Pěchota ničí nepřátelské tanky svými protitankovými prostředky.

Ženijní jednotky operující s pěchotou používají svých minových a jiných výbušných prostředků. Pohyblivé oddíly zatarasovací zaminovávají směry nepřátelských tankových útoků.

Pěchota a ženijní vojsko rychle přistupují k obnovení obranných zařízení a systému zátarasů především před předním okrajem hlavního postavení a v hloubce.

Tankový výsadek nepřítele je postřelován palbou kulometů, samopalů a minometů ještě před předním okrajem hlavního postavení a v jeho hloubce a je ničen palbou a rychlými protiútoky.

Prolomí-li nepřátelské tanky přední okraj hlavního obranného postavení, je hlavním úkolem protitankové obrany nedovolit nepříteli a jeho pěchotě rozvinout se a dovršit průlom hlavního postavení. Osádky praporečnických protitankových uzlů, rotních protitankových opěrných bodů a protitankových rajonů nesmějí ustupovat a musí se pevně bránit, i kdyby byly úplně obklíčeny. Tvoří tak „vlnolamy“ nepřátelských tankových útoků.

Protitankové uzly a rajony svou kruhovou obranou ničí proniknuvší tanky palbou do boku. Sousední protitankové uzly a rajony doplňují palbu protitankových uzlů a rajonů, na jejichž úseku byl proveden průlom.

Prolomí-li nepřátelské tanky a pěchota hlavní obranné postavení, musí velitel divise hromadnou dělostřeleckou palbou, především hromadnou palbou protitankového dělostřelectva a využitím všech prostředků protitankového boje, přivedením svých protitankových záloh, palbou tanků z lécek a z palebných postavení zastavit rozvinutí nepřátelských tanků do šířky a do hloubky, upevnit svoje křídla v pásmu průlomu nepřitele, a opíraje se o udržené úseky fronty a protitankové rajony musí připravit protiútok svého druhého sledu a tankové zálohy.

Zabezpečení vlastních křídel v pásmu průlomu nepřátelských tanků má zvlášť velký význam, protože toto opatření nepřipustí rozšíření nepřátelského průlomu do šířky, což je zvláště nebezpečné. Za tím účelem je nutno v rozsáhlé míře použít včas připravených příčných postavení a manévru silami a protitankovými prostředky ze sousedních nenapadených úseků.

Velitel sboru po upřesnění směru hlavního úderu nepřátelského tankového uskupení a jeho pěchoty soustřeďuje dělostřeleckou palbu před frontou ohrožované divise nebo před frontou hlavního úderu nepřátelských tanků.

Se zahájením protiútoků musí velitel sboru zaměřit úsilí dělostřelectva a letectva na odříznutí proniklých nepřátelských tanků od následujících sledů, aby bylo nepřátelské uskupení tanků zničeno po částech.

Hlavním úkolem letectva v tomto období boje je: izolovat prostor vklínění nepřitele, odříznout a nepřipustit zasazení druhých sledů tanků do boje a též zničit nepřátelské tanky v prostoru, kde pronikly.

Nepřátelské tanky jsou hlavním objektem náletů bitevních letounů a jejich soustředěných, hromadných a včas provedených úderů. Rozptýlení leteckých sil nebo akce malými skupinami má malou účinnost a nevede k porážce tanků.

K protiakci proti průlomu hlavního pásma obrany při početní převaze sil nepřátelských tanků má zvláštní význam včasný a mistrný manévry především silami a prostředky protitankové obrany prvního sledu sboru. Velitel sboru na základě údajů o uskupení a rázu akcí nepřátelských tanků připravuje a provádí opatření k zesílení protitankové obrany na ohrožených směrech protitankovými, tankovými, dělostřeleckými, ženijními a plamenometnými jednotkami. Je-li nutno provést přeskupení protitankových prostředků prvního a druhého sledu, zapojují se všechny možné protitankové prostředky z nenapadených úseků.

Zkušenosti z vedení obranných bojů za Veliké vlastenecké války ukázaly, že úspěch protitankové obrany je založen na pevném držení protitankových rajonů a palebných postavení ve spojení s širokým manévrem protitan-

kovými zálohami a prostředky protitankového boje z nenapadených úseků.

Vede-li nepřítel hlavní úder na frontě celého sboru a jeho tanky útočí na všech směrech v pásmu sboru, může velitel sboru uskutečnit manévry hlavními protitankovými zálohami a pohyblivými oddíly zatarasovacími sboru a prostředky druhého sledu sboru.

Je-li veden úder tankového uskupení jen na určitou část fronty obrany sboru, může velitel sboru uskutečnit manévry nejen z hloubky, ale i do šířky.

Podle situace se do tohoto manévru mohou zapojit dělostřelecká protitanková záloha, tanková záloha, pohyblivý oddíl zatarasovací, jakož i část dělostřelectva (kanonového) sousední nenapadené divise. Takový manévry dovolí značné zesílení odporu obrany, zvláště na křídlech hlavního úderu nepřátelských tanků.

Druhého sledu sboru — zpravidla to bude mechanizovaná divise — bude podle situace použito buď k protiútokům s úkolem zničit proniklého nepřítele a obnovit postavení v hlavním pásmu obrany, nebo jestliže velitel sboru použil všech svých protitankových záloh a prostředků k manévru a nepřítel pokračuje v útoku velkými silami tanků, k zajištění druhého pásma obrany nebo příčného postavení s úkolem udržet je, způsobit co největší ztráty nepřátelským tankům a vytvořit tak výhodné podmínky k provedení protiúderu silami armádní zálohy.

Velitel sboru musí zasadit do boje svůj druhý sled k protiútokům proti hlavním silám nepřítele pronikajícím do hloubky obrany na směru jeho hlavního úderu. Volba nejúčelnějšího způsobu použití druhého sledu bude záviset na správném zhodnocení situace a na správném určení skutečného poměru sil, zvláště tanků, a na odolnosti vlastních prostředků protitankové obrany.

Jsou-li příhodné podmínky k protiútokům druhého sledu, je nutno neprodleně a rychle organisovat a provést protiútok druhým sledem.

Při tom je nutno mít vždy na paměti slova soudruha Stalina obsažená v rozkaze č. 325 z r. 1942 „Objeví-li se na bojišti nepřátelské tanky, vede s nimi hlavní boj dělostřelectvo. Tanky vedou boj s tanky nepřítele a podniknou proti němu protiútok jen při zjevné převaze sil a ve výhodné situaci.“

K zahájení protiútoků druhého sledu sboru bude nejvýhodnější ten okamžik obranného boje, kdy síly nepřítele, co se týká tanků, byly již značně vyčerpány bojem o hlavní pásmo obrany a utrpěly velké ztráty, jeho dělostřelectvo ještě nestačilo změnit svá palebná postavení, velení vojskům je narušeno, nejbližší zálohy spotřebovány a zálohy z hloubky ještě nedorazily a jeho útok byl zadržen v prostoru zadního obranného postavení hlavního pásma obrany.

Je-li uskupení nepřátelských tanků rozptýleno, zásoby munice a pohonných hmot skoro spotřebovány, tanky desorganisovány a osádky unaveny, útvary rozdrobeny na malé jednotky, které na některých úsecích i ustupují, to vše dává nejvhodnější příležitost k provedení protiútoků druhým sledem sboru. V tomto případě musí být proveden protiútok rychle, avšak v součinnosti s ostatními jednotkami, s druhy vojsk, zvláště s dělostřelectvem, protitankovým dělostřelectvem, letectvem a železničním vojskem.

Složitou otázkou pro velitele sboru v průběhu vedení obranného boje je obnovení z celá nebo částečně spotřebovaných protitankových záloh. Úspěch obranného boje sboru často zá-

visí na dovednosti stanovit, z kterých úseků mohou být vytaženy síly k obnovení nebo posílení protitankových záloh.

Při pasivitě nepřítele je možno nechat na podružných směrech malé protitankové oddíly kryjící tankové směry a ostatní soustředit k vedení obrany na ohroženém úseku.

D. Vedení protitankové obrany v taktické hloubce obrany

Při hromadných útocích nepřátelských tanků je pevnost protitankové obrany zabezpečena jednotným systémem použití všech druhů dělostřelectva, tanků a ženijních prostředků boje s tanky, uskupením a hlubokým členěním těchto prostředků v pásmech na hlavních tankových směrech a konečně manévrem pohyblivých protitankových záloh sborů a armády v průběhu obranné operace po celé hloubce obrany.

Podarí-li se nepříteli prolomit tanky hlavní pásmo obrany a vytvořit v ní průlom, brání se divise prvního sledu na postavení, kde se zastaví, a poutají na sebe část nepřátelských sil. Jednotky prvního sledu se musí snažit udržet jednotlivá ohniska v týlu útočníka, vedouce kruhovou obranu praporek protitankových uzlů a protitankových rajonů s cílem zmařit manévry nepřítele, zapůsobit na něj částí sil, rozdělit a rozdrobit jeho bojovou sestavu a oslabit útoky na směr hlavního úderu.

Velitel sboru využije všech možností, které má k dispozici, aby nepříteli způsobil co největší ztráty na tancích a aby oslabil jeho útok na hlavním směru. Využije veškeré síly dělostřelecké palby, manévru zálohami, široce použije minových výbušných a plamenometných prostředků. Zasadí síly a prostředky z nenapadených úseků. Všemi těmito opatřeními vyčerpává nepřítele na připravených postaveních a potom, na čáře druhého pásma obrany, nepřipustí v žádném případě jeho prolomení nepřítelem. Tato opatření jsou nutná proto, aby bylo uhájeno druhé pásmo obrany, jakožto pásmo nutné k rozvinutí armádních záloh s cílem způsobil nepříteli rozhodnou porážku.

Závěr

Veliká vlastenecká válka vnesla značné změny do praxe a teorie bojového použití tankových a mechanisovaných vojsk. Tyto změny se vztahují na použití velkých tankových a mechanisovaných vyšších jednotek používaných k plnění operačních úkolů a na použití tankových vyšších jednotek a útvarů ve vševojskovém boji.

Nepřetržitý a rychlý růst zesilování vojsk operující armády soudobou bojovou technikou, především tankovou a dělostřeleckou, je doprovázen nepřetržitým a značným zdokonalováním této bojové techniky.

To vše mělo značný vliv na rozvoj obrany a staví před ní úkol čelit hromadným útokům tanků. Proto se zřetelem na zkušenosti z Veliké vlastenecké války a požadavky našich řádů musí být obrana za soudobých podmínek především protitanková.

Může tedy soudobému útoku čelit především protitanková obrana mistrně organizovaná, při dostatečném množství a kvalitě protitankových prostředků a při dovedném využití všech výhod terénu.

Všchny zkušenosti z Veliké vlastenecké války potvrdily, že soudobý boj, počítaje v to i obranný boj armádního sboru, je především vševojskovým bojem založeným na součinnosti všech druhů vojsk.

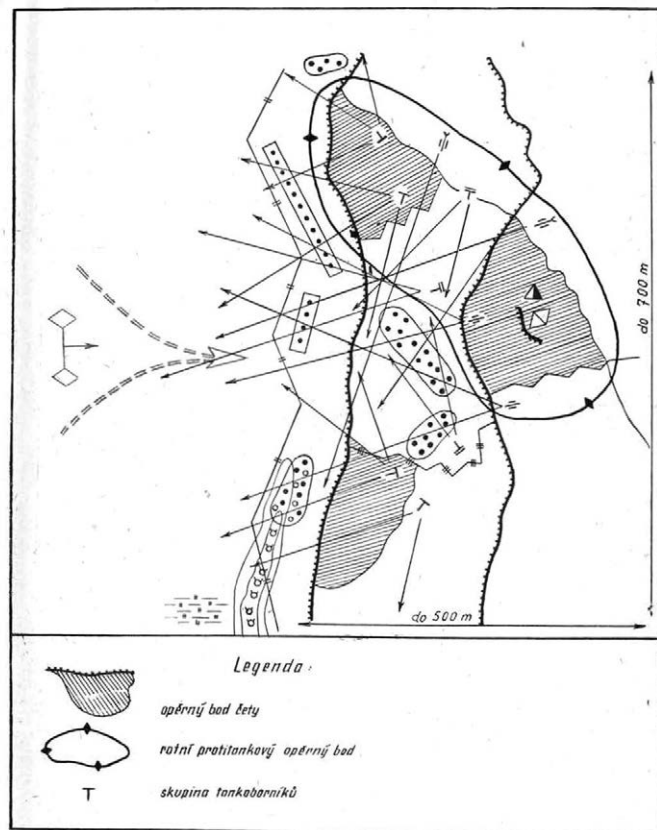
Proto protitanková obrana není jen činitelem bojového zajištění

obransy, nýbrž činitelem, který je v součinnosti s celým obranným systémem armádního sboru a armády.

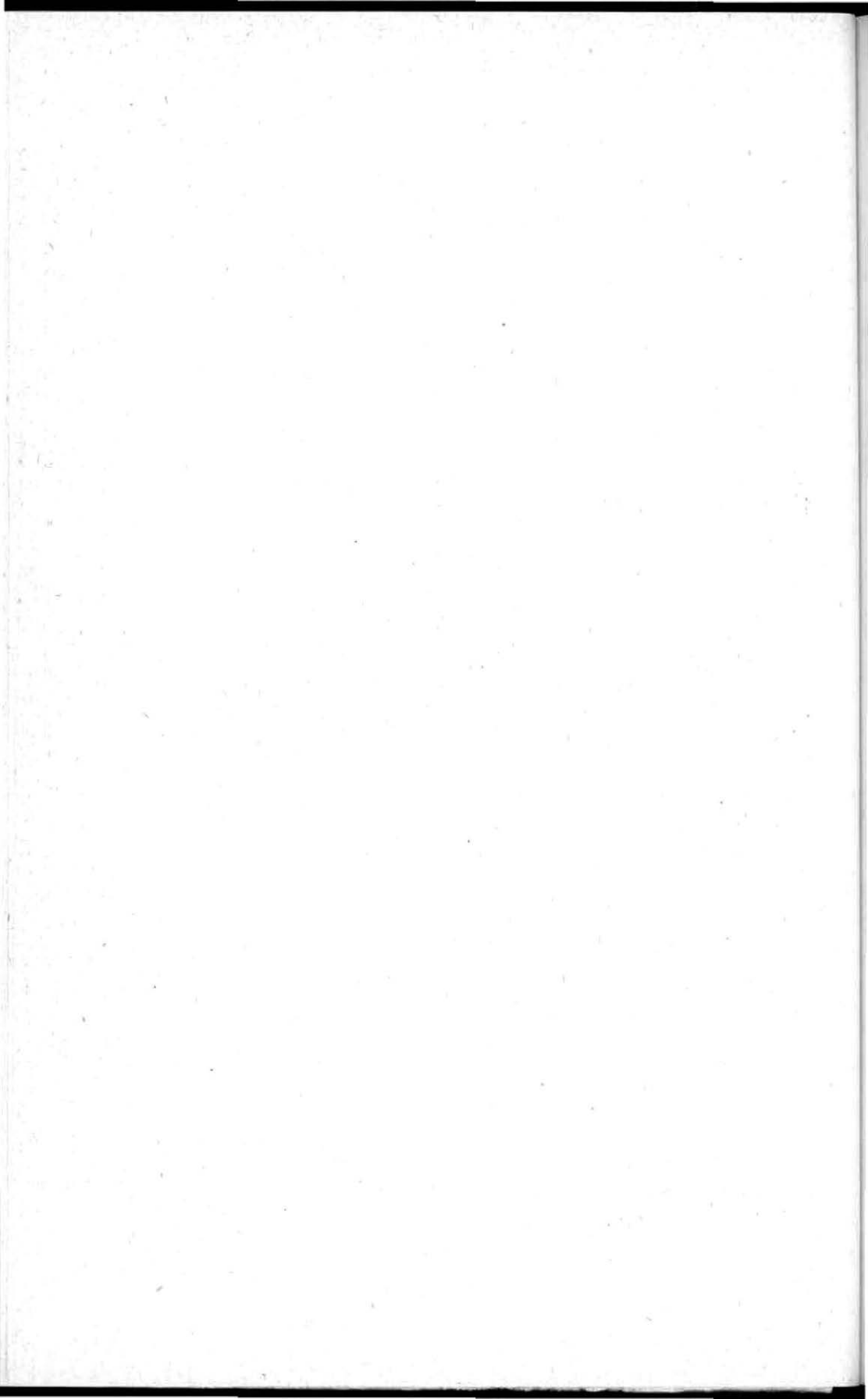
Spolu s tím je nutno zdůraznit, že vojska vybavená soudobou mohutnou výzbrojí jsou schopna vést úspěšný boj s nepřátelskými tanky, ale přesto nejdůležitějším činitelem, který určuje úspěch obrany a hlavně protitankové obrany, zůstává voják obsluhující svou zbraň.

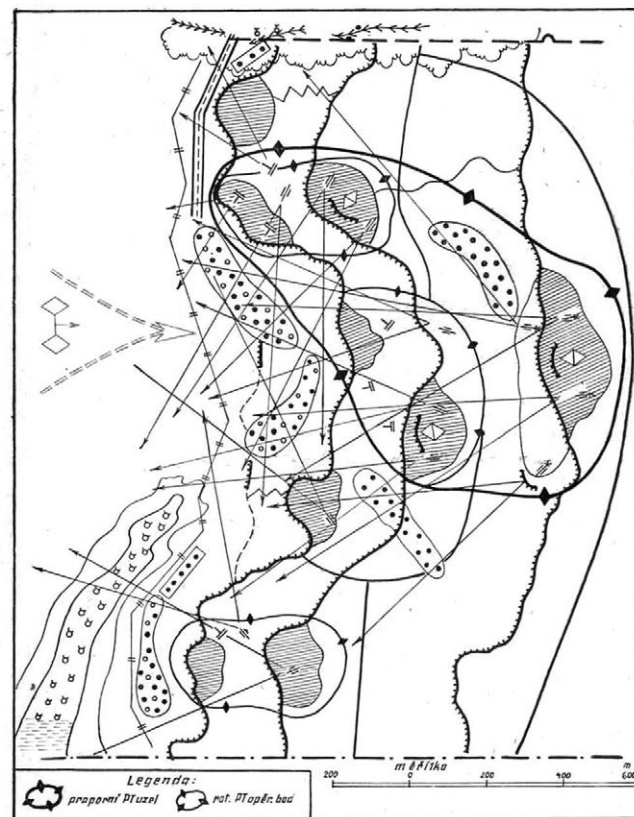
Jedině on, oddaný své socialistické vlasti, výtečně ovládající svéřnou zbraň, výjimečně vytrvalý a udatný, je s to zastavit nepřátelské tanky a zničit je houževnatým odporem.

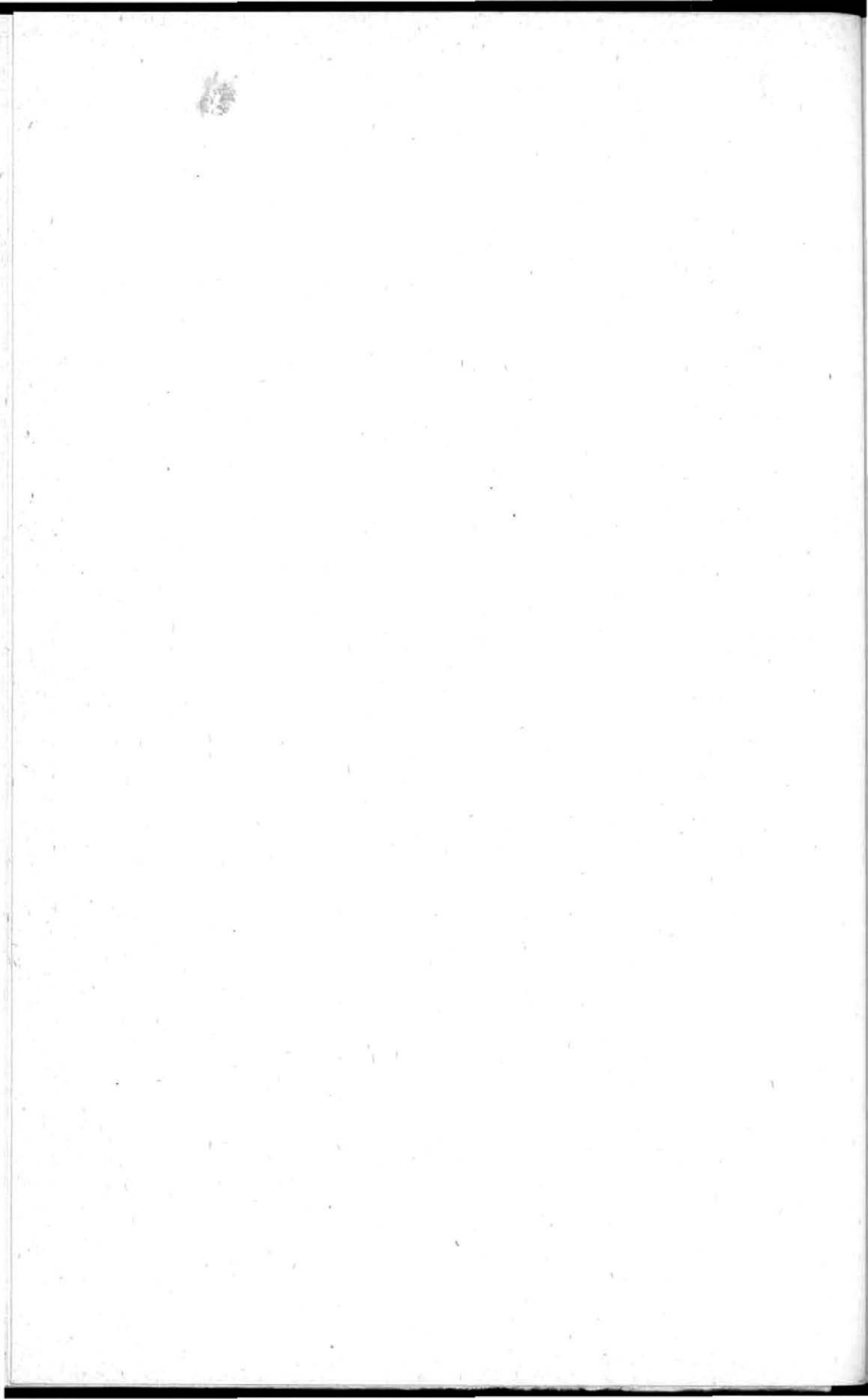

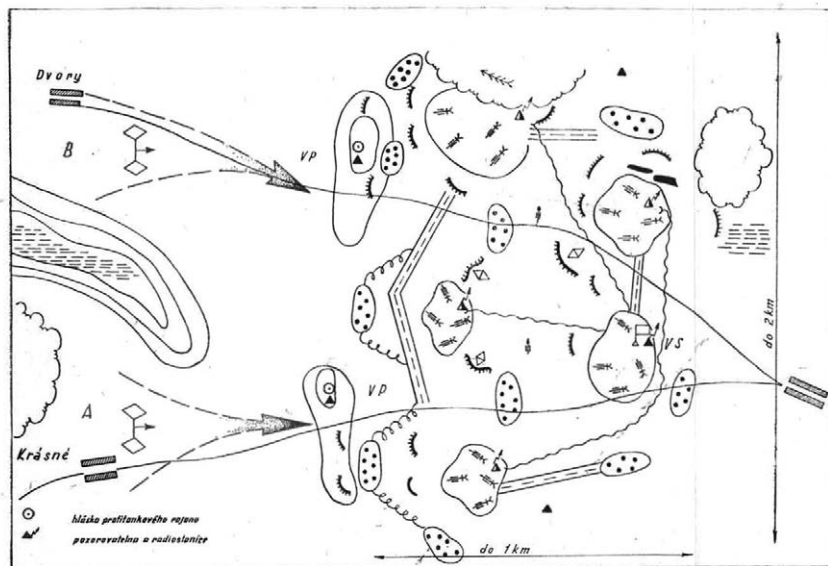
Obr. 1. Náčrt rotního protitankového opěrného bodu

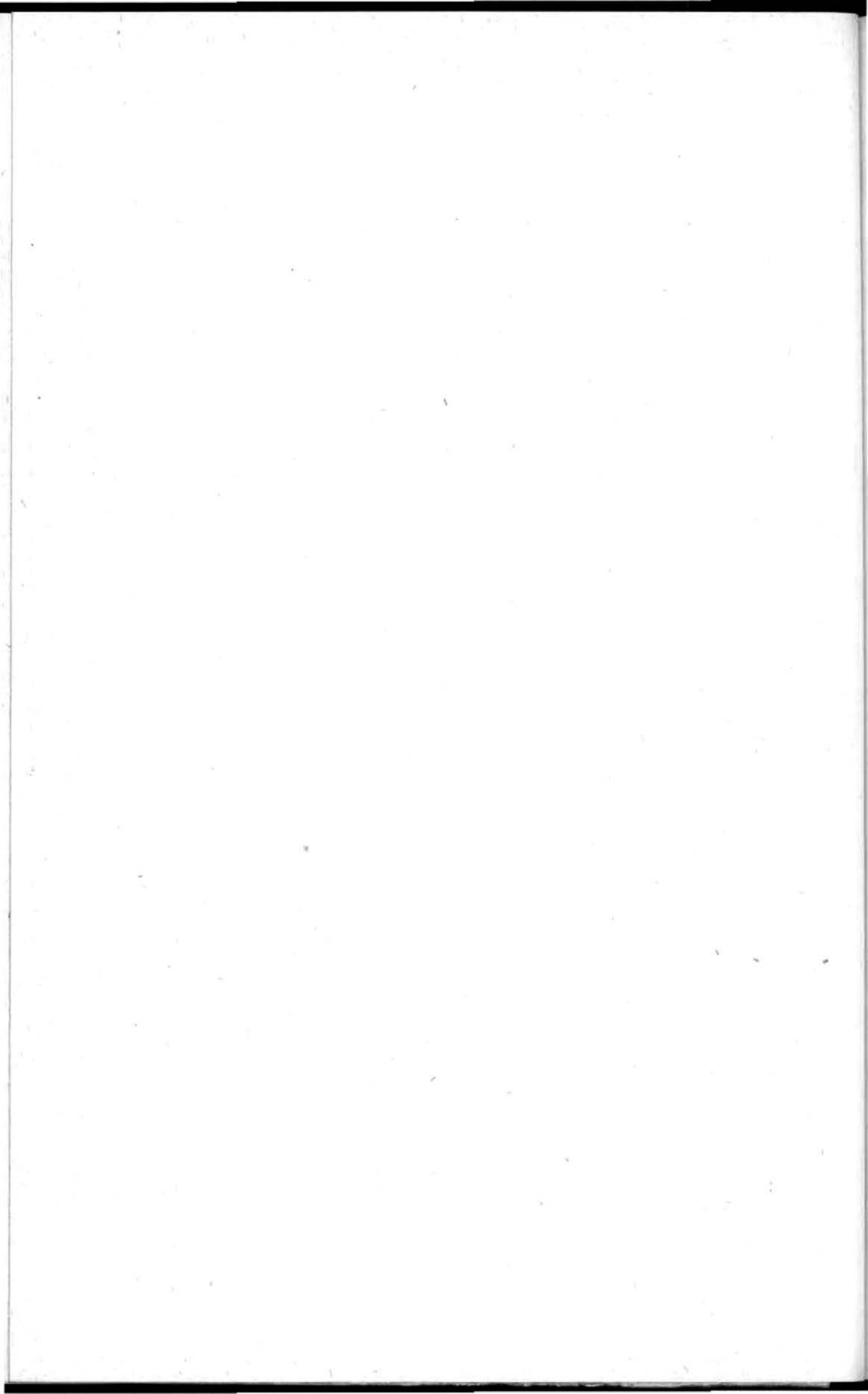

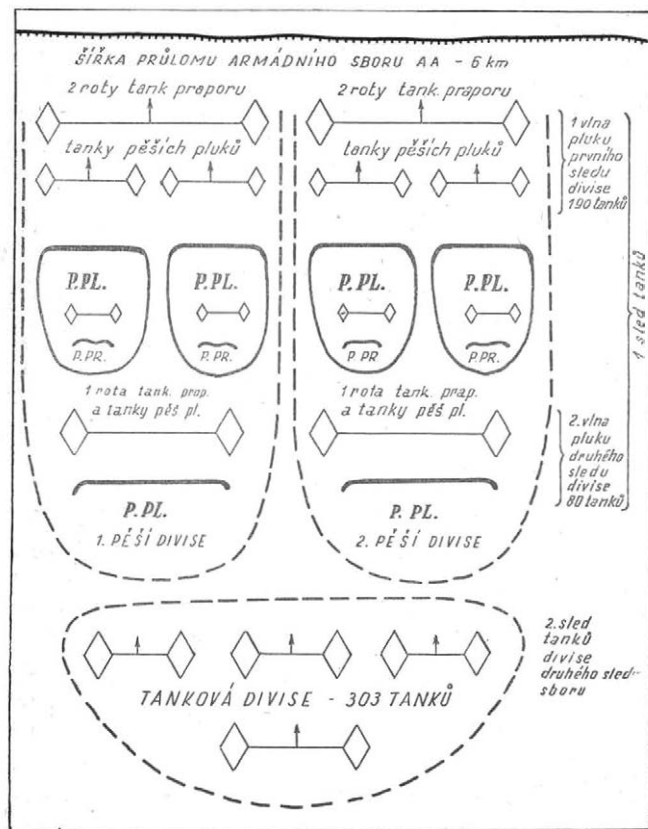
Obr. 2. Náčrt praporečného protitankového uzlu

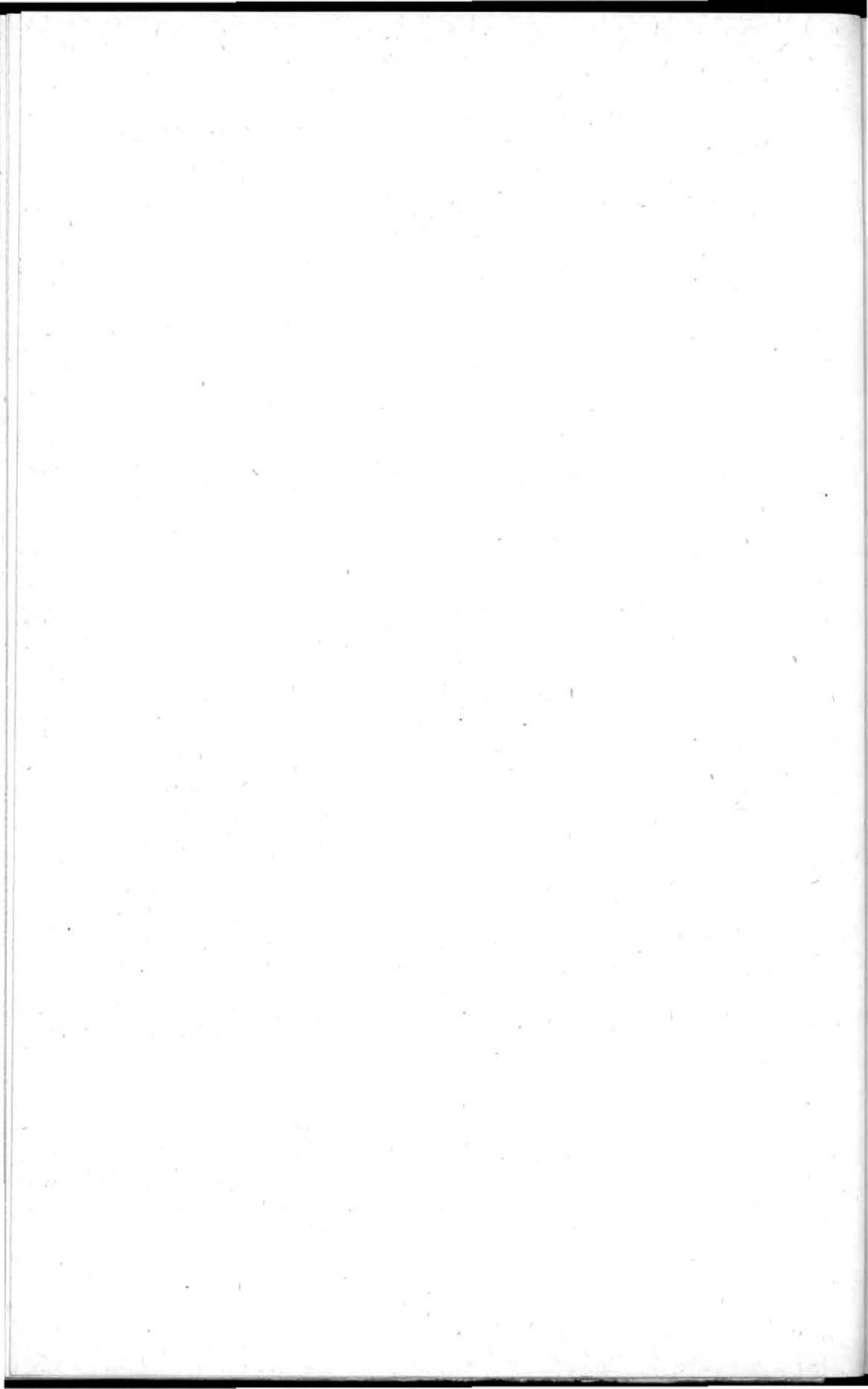

Obr. 3. Náčrt protitankového rajonu

Obr. 4. Náčrt možné bojové sestavy a rozčlenění tanků AS americké armády po sledech

SOUČINNOST PROSTŘEDKŮ PROTILETECKÉ OBRANY STÁTNÍHO ÚZEMÍ

Podplukovník Rudolf Munzar

V budování amerického a britského těžkého bombardovacího letectva se jasně jeví válečné úmysly imperialistické části světa, vedené USA.

Těžké bombardovací letectvo je prostředkem především útočným a americká vojenská doktrína, kterou Američané zároveň s dodávkami zbraní rozšiřují v celém kapitalistickém světě, počítá s ním a s tanky jako s rozhodujícími prostředky bleskové války.

Současná severoamerická imperialistická vojenská doktrína slouží dobrodružné touze po světovládě a po zničení komunismu, to jest stejným cílům, jaké si vytyčovala na hlavu poražená doktrína fašistická. Ona také věří v úspěch náhlého, záludného přepadení protivníka, vycházejíc z mylných předpokladů, že není možno odolat posledním americkým bojovým prostředkům na hromadné vraždění lidí. Je to koncepce války strojů, které mají vyvážit nespolehlivost pracujících mas v kapitalistickém společenském řádu.

Imperialisté cítí, že každým dnem roste síla socialistického tábora míru, a proto urychlují své přípravy k válce, z které má vzniknout nový svět pod nadvládou amerických imperialistů.

Jejich dobrodružná, velikašská strategie však nepřihlíží ke skutečnému poměru sil, je jednostranná, schematická v plánování operací a podceňuje nepřítele. Tyto její nedostatky nejsou nahodilé, nýbrž vyplývají z celkové politiky imperialistů.

Stejně však nejsou nahodilá vítězství Sovětské armády v poslední válce, která ukázala naprostou převahu sovětské vojenské vědy založené na marxismu-leninismu nad německou vojenskou doktrínou a která zároveň odhalila hlubokou krizi v doktrínách všech buržoasních armád.

Všechny buržoasní státy, ať skončily válku na straně poražených anebo vítězů, vyšly z druhé světové války, vyjímajíc Spojené státy severoamerické, podstatně oslabeny.

Podle americké vojenské doktríny má letectvo především za úkol nečekaným mocným úderem zlomit ihned v prvních chvílích války veškerý odpor protivníka. K tomu má být zasazeno veškeré strategické letectvo a podle okolností má být použito i atomové pumy a bakteriologických prostředků.

Aby protiletecká obrana státního území mohla odrazit náhlé letecké útoky, musí být již v míru ve stavu bojové pohotovosti. Jejím hlavním úkolem bude bránit nejdůležitější prostory a objekty, které umožňují

- uvedení státu do stavu branné pohotovosti,
- nástup a přesuny vojsk,
- činnost zápolí.

Operační jednotkou amerického strategického letectva je těžká bombardovací divize mající 180 až 240 těžkých bombardérů s únosností až 39 000 kg pum. Je však možné, že k útoku na zvlášť důležité cíle bude současně použito dvou i tří bombardovacích divízí v jednom operačním prostoru. Bombardovací letouny útočící ve dne bývají chráněny dvojnásobným až trojnásobným počtem doprovodných stíhacích letounů.

K odražení tak silného útočníka bude nutno účelně využít všech prostředků PLOSÚ. Jsou to:

- a) hlásná služba,
- b) speciální protiletadlové palebné prostředky (PLD, KPL, raketomety), světlomety, ochranné balony a sítě,
- c) stíhací letectvo,
- d) opatření k ochraně důležitých prostorů a objektů před napadením ze vzduchu, k zmenšení účinnosti náletů a k rychlému odstranění jejich následků.

Jedním z hlavních předpokladů úspěchu PLOSÚ je, právě tak jako u ostatních vojsk, dokonalá součinnost všech jejích prostředků mezi sebou, s protiletadlovými prostředky armády v poli, se sousedy a s civilní obranou.

Slovem součinnost rozumíme společnou akci všech prostředků protiletecké obrany, zasazených k obraně určitého objektu nebo prostoru před útokem ze vzduchu, řízených tak, aby si v boji nepřekážely, nýbrž naopak, aby se podporovaly a doplňovaly, aby mohly plně využít všech svých technických a taktických předností a aby si vzájemně vytvářely příznivé podmínky k boji a k dosažení co nejlepších výsledků.

J. V. Stalin ve spise „K otázce o strategii a taktice ruských komunistů“ napsal dvě zásadní poučky o součinnosti. První:

„Umění vést válku v soudobých podmínkách záleží v tom, abychom, ovládající všechny formy války a všechny vymoženosti vědy v této oblasti, uměli jich rozumně využít a důvtipně je kombinovat anebo včas té nebo oné z forem podle situace použít.“

A druhá:

„Úkol vojenského umění záleží v tom, že si zabezpečíme všechny druhy vojsk a dovedně sladíme jejich činnost.“

Tyto dvě poučky všeobecné platnosti platí také bez výjimky pro vojska PLOSÚ. Předpokladem správné a úspěšné organizace součinnosti v PLOSÚ je centralisované velení nade všemi složkami a prostředky, vzájemná znalost způsobů boje a technických i taktických vlastností zbraní a vybudování spolehlivé spojovací sítě.

1. Úkoly hlásné služby

Aby se všechny prostředky PLOSÚ mohly včas připravit k boji a aby stíhací letectvo mohlo zaútočit na nepřítele ještě dříve, než přeletí státní hranice, je nutné, aby hlásná služba zjistila nepřátelské letectvo alespoň na vzdálenost 300 až 400 km od státních hranic a do jedné až dvou minut podala o něm zprávu všem zájemcům.

To umožňují radiotechnické stanice (RTS) vybavené zpravidla dvojicí hlásných radiolokátorů, doplněné sítí hlásek po celém území státu.

Zprávy od hlásek hlásné služby se sbíhají do nejbližších stanic hlásné služby (SHS), kde se vyhodnocují a dále odesílají na ústřednu hlásné služby (ÚHS). Radiotechnické stanice jsou spojeny přímo s ústřednou hlásné služby a kromě toho mohou být připojeny na nejbližší stanici hlásné služby.

Na ústředně hlásné služby, která je součástí velitelského stanoviště každého velitele obvodu PLOSÚ, se zprávy znovu vyhodnocují a odesílají na VS velitele PLOSÚ, velitele obvodu PLOSÚ a jeho velitele PLD, velitele stíhacího letectva, na VS velitelů bráněných prostorů, správě

civilní obrany, na VS armády v poli, sousedům, na posádkové velitelství a podle místních poměrů i některým důležitým orgánům politickým a správním.

Telefonické spojení hlásné služby je zdvojeno radiem. Radiové spojení mezi radiotechnickou stanicí a ústřednou hlásné služby se organizuje na směrech, mezi stanicemi hlásné služby a ústřednou hlásné služby v sítích.

Kromě toho jsou zprávy hlásné služby vysílány silným vysílačem všeobecné výstrahy.

Veškeré zprávy hlásné služby o náletové situaci jsou odesílány kodovaně. To znamená, že všichni příjemci musí mít mapy se sítí hlásné služby a znát zásady sestavování a odesílání zpráv. Kody se mění v nepravidelných obdobích. K utajení odesílání ostatních zpráv a hlášení slouží hovorové tabulky.

Doprava zpráv od hlásné služby velitelům bráněných prostorů, t. j. velitelům protiletectvých divisí, pluků nebo samostatných oddílů je zabezpečena přímým telefonním spojením s ÚHS a VS velitele bráněného prostoru, po kterém jdou zprávy o vzdušné situaci.

Tyto zprávy jsou z ÚHS odesílány pro všechna uvedená velitelská stanoviště i pro ostatní zájemce současně pomocí zesilovacího t. zv. povelového zařízení. Kromě toho velitelé útvarů PLOSÚ mají radiové přijímače pro odposlouchávání zpráv hlásné služby, vysílané vysílačem všeobecné výstrahy. Zprávy o nepřátelském i vlastním letectvu, které jednotky protiletadlového dělostřelectva získávají vlastním pozorováním, jsou povinny ihned hlásit, aby je mohla využít hlásná služba.

Součinnost hlásné služby a stíhacího letectva

Velitel stíhacího letectva určeného k obraně státního území dostává náletové zprávy z ÚHS rovněž telefonicky. Vyhodnocuje si je a podle nich se v dohodě s velitelem PLOSÚ rozhoduje pro zasazení stíhacího letectva.

Velitelská stanoviště velitelů stíhacích jednotek jsou zapojena na nejbližší radiotechnickou stanicí nebo stanicí hlásné služby, kromě toho dostávají zprávy o situaci z VS velitele stíhacího letectva a mají radiový přijímač k odposlouchávání náletových zpráv.

Součinnost hlásné služby se stíhacím letectvem však neznamená jen jednostranné odesílání zpráv o vzdušné situaci.

Radiolokátorů hlásné služby může být použito také k navádění stíhacího letectva, jsou-li zařízení k měření výšky cíle. Za tím účelem vysílá stíhací letectvo své návodčí, vybavené radiovými stanicemi pro spojení se stíhači ve vzduchu, na radiotechnické stanice.

Naopak naváděcí radiolokátory stíhacího letectva, které jsou také zapojeny na ústředny hlásné služby, aby mohly podávat zprávy o vlastním letectvu, ale jejichž hlavním úkolem je navádět stíhače na cíl, mohou v době, kdy nemají vlastní úkoly, střežit vzdušný prostor jako radiolokátory hlásné.

Hlásná služba dodává letectvu i zprávy o počasí v prostoru hlásek a stanic hlásné služby.

K usnadnění činnosti ústředny hlásné služby spolupracuje s ní letectvá služba řízení letů, která jí podává zprávy o všech letištních i mimoletištních letech a o přeletech vlastního letectva i o letech civilního letectva. Dopravní letouny civilních aerolinií musí přesně dodržovat leto-

vý řád, co se týká času i výšky letu, a nesmějí vybočovat ze stanovených koridorů.

Zprávy o plánovaných i neplánovaných letech, které udávají dobu startu, počet a typ letounů, kurs, výšku a rychlost letu a přibližnou dobu ukončení letu, usnadňují ústředně hlásné služby vyhodnocování zpráv a vylučují možnost záměny vlastních letounů za nepřátelské a naopak.

Aby stíhací letectvo a hlásná služba mohly plně využít všech možností v rámci součinnosti, informují se vzájemně podrobně o rozmístění a takticko-technických vlastnostech svých prostředků, o letištních prostorech, vletových koridorech, o všech změnách a získaných zkušenostech

Součinnost hlásné služby a orgánů civilní obrany

Hlásná služba také pracuje pro orgány civilní obrany. Velitelské stanoviště správy civilní obrany je spojeno s ústřednou hlásné služby telefonicky nebo přes styčného důstojníka civilní obrany obvodu PLOSÚ.

Na VS správy civilní obrany je možno zprávy o nepřátelském letectvu vyhodnocovat a otevřenou řečí, nekodovaně odesílat přímo podřízeným velitelským civilní obrany (CO). Správa civilní obrany a velitelsví civilní obrany v krajských městech jsou kromě toho opatřena radiovými přijímači pro odposlouchávání náletových zpráv. To však předpokládá, že i na krajských velitelských civilní obrany budou známy kody hlásné služby a způsob sestavování a odesílání náletových zpráv.

Zapojovat nižší orgány civilní obrany do sítě hlásné služby není účelné, poněvadž se tím doprava zpráv neurychlí ani nezajistí. Byl by ochuzen civilní hospodářský sektor o další telefonní spoje, štáby civilní obrany i nekategorisovaných měst by bylo nutno vybavit materiálem a personálem k přejímání a vyhodnocování zpráv, protože by je od hlásné služby PLOSÚ mohly dostávat jen kodovaně. Konečně by bylo nutno seznámit větší počet orgánů civilní obrany s kody hlásné služby. Vzniká tu nebezpečí prozrazení nepovolaným osobám, které by mohlo způsobit těžké škody.

Naopak doprava náletových zpráv po linkách civilní obrany je rychlejší, dovoluje správě civilní obraně zprávy pro jednotlivé kraje vyhodnocovat, odesílat otevřeně a podřízená velitelsví civilní obrany skutečně řídit. Při tom není nutno zřizovat zvláštní telefonní vedení. Linky, které má správa civilní obrany zajištěny pro velení, postačí i pro tento úkol.

Na druhé straně složky CO jsou povinny informovat štáby PLOSÚ o všech okolnostech, které mohou mít vliv na činnost jednotek PLOSÚ.

Pozorovatelé CO mohou nepřetržitě doplňovat hlášení hlásné služby tam, kde síť hlásek je řídká.

Součinnost mezi sousedními orgány hlásné služby

Součinnost se sousedy je nutno řešit vzhledem na velké rychlosti a dolet moderních letounů ve velmi širokém měřítku. Nestačí již jen výměna zpráv mezi sousedními obvody PLOSÚ. Je nutno především vytvořit síť radiotechnických stanic na vlastním území i u spojenců, vzájemně propojených, která umožní spolehlivé zachycení nepřítele na velké dálky a ze všech směrů, a znesnadní se pasivní i aktivní rušení radiolokátorů.

I když činnost některého z nich bude znemožněna, nahradí ho radio-

lokátor sousední. Zmenší se také počet hluchých prostorů a vhodně organisovaným střídáním činnosti radiolokátorů v době klidu předejde se předčasnému opotřebování přístrojů.

Vzájemné telefonické i radiové spojení ústředn hlásné služby vlastních i spojeneckých, okamžitá výměna zpráv a zkušeností mezi nimi je další zárukou, že nepřítel bude zjištěn včas a že proti němu bude možno soustředit veškeré síly.

Další úkoly orgánů hlásné služby

Hlasky musí také střežit prostor kolem sebe, včas hlásit vysazování záškodníků, výsadkových jednotek nebo pohyb skupin nepřítele, které pronikly přes frontu, a v nutném případě s nimi bojovat.

Musí být dále organisována součinnost hlásné služby PLOSÚ s hlásnou službou armády v poli. Projevuje se hlavně ve výměně náletových zpráv a informací o vlastním letectvu, které jsou odesílány telefonicky nebo radiotelefonicky mezi ústřednou hlásné služby a ústřednou armádní hlásné služby. Organizací součinnosti mezi hlásnou službou PLOSÚ a armády v poli musí být zabráněno nejen překvapení nepřítelem, ale i tomu, aby se v nejasné vzdušné situaci mezi sebou nestřetlo letectvo obou složek, aby letci nebyli ohroženi pozemní protiletadlovou obranou a naopak, aby se letectvo PLOSÚ i armády vzájemně podporovalo.

Správné vyhodnocování a dodávání zpráv o vzdušné situaci musí být zabezpečeno dokonalým výcvikem, dobře organisovaným spojením a tím, že příslušníci hlásné služby budou dobře ovládat způsoby boje všech prostředků PLOSÚ a budou si stále vědomi toho, že jen dokonalá činnost hlásné služby dává předpoklad pro úspěšný boj s nepřátelským letectvem i s dálkovými střelami.

2. Součinnost protiletadlového dělostřelectva se stíhacím letectvem

Součinnost mezi těmito dvěma nejdůležitějšími složkami protiletadlové obrany státního území musí být organisována tak, aby činnost stíhačů nepřekážela palbě protiletadlového dělostřelectva a naopak, aby se obě zbraně doplňovaly a aby včas potřeby byla umožněna bojová činnost protiletadlového dělostřelectva i stíhacího letectva v jednom prostoru a na jeden cíl. Organizací součinnosti musí být koordinována bojová činnost obou zbraní co do výšky, místa, času i cílů.

Součinnost se plánuje na základě úkolů, podle druhu a počtu prostředků PLOSÚ a podle jejich takticko-technických a bojových vlastností, podle situace, důležitosti a rozlohy bráněných prostorů, podle poměru sil vlastního a nepřátelského letectva, podle výcviku a morálního stavu leteckých osádek a obsluh protiletadlového dělostřelectva, podle rozmístění letišť a útvarů protiletadlového dělostřelectva, podle taktiky a bojových vlastností nepřátelského letectva, podle možnosti manévru prostředků, podle povětrnostních podmínek, podle možností získávání zpráv o nepříteli a podle organizace spojení.

K zabezpečení dokonalé součinnosti je nutno, aby již v míru byly určeny jednotky stíhacího letectva, které budou provádět obranu státního území. Odlišná práce štábů, taktika boje a konečně i okolnost, že v PLOSÚ budou především noční stíhači, naprosto vylučují, aby stíhací jednotka plnila současně úkol obrany státního území i ochrany pozemní

armády, i když při provádění úkolů bude veškeré stíhací letectvo těsně spolupracovat.

Veškerá nařízení pro součinnost musí být jednoduchá a jasná. Nutno uvážit, že při leteckých bojích při rychlostech 700 až 1100 km/hod., ve výškách i přes 10 000 m, často v noci, nebo za nepříznivé viditelnosti a za špatných povětrnostních podmínek nemůže stíhač dodržovat složitá pravidla.

Součinnost mezi stíhacím letectvem a protiletadlovým dělostřelectvem je umožněna především centralizovaným velením stíhacímu letectvu PLOSÚ na celém území státu a společným umístěním velitelského stanoviště velitele stíhacího letectva a velitele PLOSÚ. Upravuje se plánem součinnosti, v němž se řeší nejen součinnost stíhacího letectva s protiletadlovým dělostřelectvem, ale i s ostatními prostředky pozemní protiletdecké obrany.

V plánu součinnosti musí být rozdělen vzdušný prostor mezi stíhací letectvo a protiletadlové dělostřelectvo, řešeno spojení mezi stíhacím letectvem a spolupracujícími jednotkami, stanoveny jednotné signály součinnosti, vletové a výletové koridory, stanoveny zásady pro zahájení a přerušování palby protiletadlového dělostřelectva. Musí tam být řešeno rozpoznávání letounů, hlášení startů a návratu letounů na letiště, která jsou v dosahu protiletadlového dělostřelectva i mimo jeho dosah, letištní prostory atd. V plánu se řeší součinnost se světlomety, přehradnými balony a ostatními prostředky pozemní protiletdecké obrany.

Nejdůležitější přílohou plánu součinnosti je „Plánová tabulka součinnosti“, zpracovaná ve formě jednoduché, přehledné tabulky, ve které je předvídána činnost stíhacího letectva, PLD, hlášené služby, světlometů a ostatních prostředků PLOSÚ při odrážení bombardovacích náletů, ničení průzkumných letounů, a to v různých podmínkách vzdušné situace, ve dne i v noci, při souvislé oblačnosti, ve velkých i malých výškách, při náletech nepřátelského letectva z jednoho i více směrů, v jedné nebo více skupinách a p.

Jako další přílohy se k plánu přikládají: schema rozmístění a spojení pozemních prostředků PLOSÚ a stíhacího letectva zakreslené na mapě nebo na oleátě, oleáta se zakreslenými hranicemi působnosti PLD, vletovými a výletovými koridory a přehled takticko-technických vlastností zbraní používaných oběma složkami.

Plán součinnosti schvaluje velitel PLOSÚ a velitel stíhacího letectva. Podřízené jednotky z něho dostávají výpis.

Při sestavování plánu platí zásada, že ve vedení boje proti vzdušnému nepříteli má být dávana přednost stíhacímu letectvu jako hlavnímu a nejúčinnějšímu prostředku protiletdecké obrany. Dále, že prostor v dostřelu PLD je vyhrazen pro činnost PLD, kdežto stíhací letectvo má volnost manévru mimo tyto prostory.

Tyto dvě zásady je nutno doplnit tak, aby si vzájemně neodporovaly. Jakmile nepřátelské letouny přiletí na dostřel PLD, přeruší stíhači pronásledování a zahajují boj s další skupinou, která se blíží k bráněnému prostoru. Jestliže útočí jen jedna skupina nepřátelských letounů, obletí stíhači prostor účinnosti PLD a pokračují v útoku, jakmile nepřátelské letouny z něho vyletí, nebo při velkých nepřátelských skupinách útočí na konec skupiny, zatím co PLD střílí na její čelo.

Při útoku z několika směrů napadne stíhací letectvo nejnebezpečnější skupinu a PLD střílí na ostatní skupiny, na které stíhači neútočí.

Letí-li nepřítel výše, než je účinný dostřel PLD, útočí stíhači bez přerušení i nad prostorem PLD.

Při náletu několika skupin v různých výškách útočí stíhači na horní skupiny i nad prostorem PLD, je-li rozdíl výšek mezi oběma skupinami větší než jedna čtvrtina výšky horní skupiny.

To ovšem neznamená, že stíhači nikdy nesmějí vletět do prostorů působnosti PLD. Takový případ nastane, je-li stíhací letectvo ve výhodné situaci a má-li větší naději na úspěch než PLD. V takové situaci PLD palbu nezahájí nebo ji přeruší. Sleduje však stále cíl a zahájí střelbu okamžitě, jakmile stíhači z nějakého důvodu útok přeruší a vzdálí se od něho na bezpečnostní vzdálenost. Tato vzdálenost se rovná podle výcviku obsluh a přesnosti střelby asi jedné čtvrtině výšky letu cíle.

Zákaz zahájení palby PLD nebo rozkaz k jejímu přerušení může vydat jen velitel PLOSÚ po dohodě s velitelem stíhacího letectva. Je-li velitel vyšší letecké stíhací jednotky na společném VS s velitelem obvodu PLOSÚ, může takový rozkaz vydat i velitel obvodu.

Okamžitou vzdušnou situaci v jednotlivých bráněných prostorech bude však nejlépe znát velitel stíhacího letectva, které nad prostorem působí, a velitel bráněného prostoru.

V některých případech, na příklad při decentralisaci velení stíhacímu letectvu, bude proto výhodné, aby se součinnost řešila přímo na místě mezi velitelem bráněného prostoru a velitelem jednotky stíhacího letectva, nebo s jeho zástupcem.

Proto se k veliteli bráněného prostoru zpravidla vyše styčný důstojník letectva s radiostanicí v síti navedení, který může stíhací letectvo varovat před palbou protiletadlového dělostřelectva, ve výjimečných případech provádět i navádění a upřesnit součinnost podle okamžité situace.

V každém případě musí být zachovány zásady stanovené plánem součinnosti a každé opatření ihned hlášeno nadřízeným velitelům.

Jinak zahajují jednotky PLD palbu i bez rozkazu nadřízeného velitele na všechny viditelné i neviditelné cíle, které byly rozpoznány jako nepřátelské nebo které se jako nepřátelské chovají.

Za nepřátelské jsou považovány i ty letouny, jejichž příslušnost sice nebyla zjištěna a které neprojevují zřejmou nepřátelskou činnost, ale které přelétávají bráněný prostor bez předchozího ohlášení, neohlásí-li se včas smluvným způsobem (na př. palubním identifikačním zařízením) — jako vlastní letouny, jestliže nalétávají ve směru po slunci, nedodržují koridory, provádějí manévry obvyklé u nepřátelského letectva a pod.

Velitelé PLD jsou povinni učinit veškerá opatření, aby vlastní stíhači nebyli zbytečně ohroženi palbou PLD.

Útoky jednotlivých stíhačů na přesilu nepřítele nejsou však důvodem k přerušení palby. V takovém případě přeneše PLD palbu na cíle, na které stíhači neútočí. Není-li jich nebo kdyby tím bylo ohroženo splnění úkolu, pokračuje PLD v palbě bez ohledu na vlastní stíhače.

Tyto zásady součinnosti platí s většími nebo menšími změnami za všech situací, ve dne i v noci a za špatných povětrnostních podmínek, za předpokladu, že stíhací letouny jsou opatřeny palubními radiolokátory pro navedení na cíl a jednotky. PLD mají radiolokátory pro řízení střelby. Na součinnost v noci však bude mít nepříznivý vliv okolnost, že nepřítel bude v noci bombardovat v menších skupinách za sebou a stíhači mohou útočit jen jednotlivě nebo ve dvojicích.

Nebude-li PLD a stíhací letectvo vybaveno dostatečným množstvím radiolokátorů, bude jejich činnost za špatné viditelnosti podstatně omezena. Stíhači nebudou moci vůbec útočit nebo jen v součinnosti se světlomety a PLD se bude omezovat na střelbu palebných přehrad. Při souvislé oblačnosti mohou stíhači bojovat nad mraky, a to i v dosahu PLD, jestliže toto dělostřelectvo nemá radiolokátory.

Aby byla co nejvíce omezena možnost záměny vlastního letounu za nepřátelský a opačně, musí být PLD neustále a včas informováno o činnosti vlastního letectva. Tyto zprávy dostává velitel PLOSÚ jednak přímo od velitele stíhacího letectva, jednak je dodává ústředna hlásné služby. Velitelé bráněných prostorů dostávají zprávy o přeletu stíhacího letectva přes bráněný prostor a také rozkazy k zastavení nebo přerušení palby po velitelské spojovací síti PLD.

Stíhače je nutno spolehlivě navádět leteckými naváděcími radiolokátory, jejichž obsluha ručí za to, že se nedostanou chybným navedením do paleb PLD. I když stíhač zná význačné terénní body ohraničující prostor v dostřelu PLD, nemůže se včas orientovat zpravidla pro rychlost, výšku, zmenšenou viditelnost, a zvláště je-li zaměstnán bojem.

Z toho důvodu jsou také nespolehlivá různá optická znamení pro součinnost se stíhači a spolehlivým pojítkem zůstává toliko radio a palubní identifikační zařízení. Použití optických znamení nelze ovšem na-prosto vyloučit. Zvláště raket může být s výhodou použito, na př. k signálu „Jsem váš letec“, v případech, že se stíhač dostane do paleb vlastního PLD, je-li poškozeno identifikační zařízení a p. Je to však použití nouzové.

Je-li letiště v prostoru bráněném PLD, je nutné přímé spojení mezi velitelem PLD a velitelem letiště, který oznamuje všechny starty a návraty letounů na letiště.

Na dokonalé součinnosti stíhacího letectva a PLD závisí úspěch boje s nepřátelskými vzdušnými silami. Zásady součinnosti musí být proto pečlivě promyšleny a zpracovány již v míru a jednotky musí podle nich cvičit a dokonale je ovládat.

3. Součinnost stíhacího letectva s ostatními prostředky pozemní protiletecké obrany

Součinnost stíhacího letectva s malorážním PLD a VKPL je jednodušší o to, že cíle, na které tyto zbraně střelí, je vidět a že je možné přerušit palbu ihned, jakmile na cíl zaútočí vlastní stíhač, a po skončení jeho útoku v ní pokračovat.

Prostory, které jsou bráněny dostatečným počtem malorážního PLD a PL kulometů nebo v kterých je nebezpečí náletů z malých a přízemních výšek s překvapením, při čemž není zaručeno, že příslušnost letounů bude včas rozeznána, mohou být pro vlastní stíhače zakázány do výše až 2000 až 3000 m.

Raketometů se používá proti hromadným náletům. Jejich velký rozptyl i v tom případě, že střely jsou opatřeny radarovými zapalovači, dovoluje střílet jen palby přehradné. Tam, kde se střelí palby přehradné z kterýchkoli zbraní, je prostor pro vlastní stíhače zakázán.

Vzájemná součinnost mezi ostatními prostředky PLOSÚ se organizuje podle technických a taktických vlastností jednotlivých zbraní.

Význam světlometů se po zavedení naváděcích a střeleckých radiolokátorů značně zmenšil. Jsou velmi zranitelné a mají malý dosah. Dříve

se jich používalo k osvětlování nepřátelských letounů a tím k vytvoření podmínek pro střelbu PLD a stíhače jako za dne.

Nyní se používají také pro orientaci letectva a k zastírání a klamání světlem.

Světlometných baterií opatřených radiolokátory, které podstatně urychlí zachycení cíle, možno použít k osvětlování cílů malorážnímu PLD.

Přehradné balony se vypouštějí téměř výhradně v noci k ochraně důležitých rozsáhlých prostorů a poskytují ochranu proti útokům z malých a středních výšek.

Vlastní letectvo musí být uvědoměno o místě a výšce balonových přehrad nejméně hodinu před jejich vypouštěním a smí létat jen nejméně 500 m nad překážkou.

Balony jsou velmi zranitelné a stávají se snadnou kořistí nepřátelských stíhačů, nejsou-li doplněny palbou PLD a KPL.

I pozemní prostředky PLO musí svou činnost vzájemně doplňovat, aby splnily společný úkol. Velkorážní a středorážní PLD nemůže zaručit spolehlivou obranu svěřeného prostoru a dokonce ani vlastní bezpečnost, není-li doplněno MPLD a KPL, schopnými bojovat s nízko létajícím nepřítelem.

Opatření k ochraně důležitých prostorů a objektů před napadením ze vzduchu, k zmenšení účinnosti náletů a k rychlému odstranění jejich následků patří většinou do kompetence civilní obrany.

Některá z těchto opatření, jako příprava protiletdeckých krytů, zatemnění, klamné stavby, maskování, protiletdecké zákopy a různé ochranné stavby, evakuace obyvatelstva, decentralisace v rozložení výroby a zásob a p. jsou však řešena společně s vojenskou správou, a to jednak s velitelstvím PLOSÚ, jednak přímo s veliteli bráněných prostorů, kteří mají především zájem na stavebně technických opatřeních. O opatřeních celostátního významu rozhoduje vláda.

Součinnost s civilní obranou umožňuje účelnější použití ostatních prostředků PLOSÚ, zvyšuje bezpečnost civilního obyvatelstva, zabezpečuje výrobu a dopravu a usnadní odstranění následků náletů.

Velitel PLD v bráněném prostoru je zároveň velitelem bráněného prostoru po stránce PLO, je spojen telefonicky s náčelníkem štábu civilní obrany v místě a vydává rozkaz k vyhlášení a ukončení poplachu. Za provedení je odpověden štáb civilní obrany.

Správa civilní obrany je spojena telefonicky přímo s velitelstvím PLOSÚ a kromě toho u velitelství PLOSÚ a každého obvodu PLOSÚ je styčný důstojník, což umožňuje rychlé vyřešení všech otázek součinnosti v boji i ve výcviku a rychlé dodávání důležitých zpráv.

4. Součinnost velitele PLOSÚ s velitelem strategického letectva a se zpravodajskými orgány hlavního velitelství je také velmi důležitá. Veškeré zprávy o nepřátelském letectvu bude nutno si vyměňovat a společně vyhodnocovat.

Strategické letectvo provedením útoků na nepřátelská letiště, z nichž startují nebo kde se připravují a soustřeďují k akcím nepřátelské svazy, může provedení náletů znemožnit nebo podstatně snížit a tím usnadnit plnění úkolů vojskům PLOSÚ.

5. Součinnost s orgány ministerstva spojů umožní organisovat dokonalé spojení mezi všemi složkami zúčastněnými při protiletdecké obraně státního území. Tyto složky jsou rozmístěny na celém státním území

a pro spojení je nutno používat dálkových a místních spojů poštovní telefonní sítě. Styk s ministerstvem spojů se provádí prostřednictvím velitelství spojovacího vojska.

Závěr

Nepřítel se bude snažit co nejvíce snížit ztráty svého letectva a dosáhnout potřebných výsledků náletů různým způsobem.

Bude létat ve velkých výškách a nepřesnost v bombardování nahradí počtem shozených pum. Bude létat ve dne i v noci, z jednoho nebo více směrů současně, bude provádět různé manévry, utajovat klamnými nálety směr a cíl hlavního náletu. Pokusí se vyčerpat naše letectvo, ničit nebo alespoň blokovat jeho letiště, provokačními nálety nutit PLD k dlouhotrvající palbě, která rychle znehodnocuje hlavně děl.

Může před náletem napadat palebná postavení PLD bitevním letectvem, rušit aktivními i pasivními prostředky činnost radiolokátorů, ztížit práci obsluh v palebných postaveních zamořením bojovými chemickými látkami, může konečně použít atomové pumy a bakteriologických prostředků.

Aby PLOSÚ mohla přesto splnit svůj úkol a aby mohla být účelně organisována, je třeba dokonale znát nepřítele, jeho taktiku a techniku, vlastnosti jeho velitelů, morální stav leteckých osádek atd.

PLOSÚ musí být již v míru v bojové pohotovosti, mít vybudovaná palebná postavení, letiště, připravené střelivo u děl, organisované spojení a hláskou službu.

Na všech velitelských stanovištích musí být konána služba, zaručující jejich okamžitou pohotovost.

Letecký útok může přijít náhle před vyhlášením války.

Dokážeme-li se přiblížit svému vzoru, vítězné Sovětské armádě, ubráníme se každému útoku. Podle imperialistické doktriny má být veškerý odpor zlomen již v prvních dnech války teroristickými leteckými útoky.

Odražení takových útoků bude první, ale rozhodný krok k jisté porážce útočníka, která uspíš zánik kapitalismu a vítězství socialismu na celém světě.

- Prameny: 1. Let-II-3, Bojové použití letectva protiletadlové obrany státního území,
 2. Pl-III-1, Příručka pro bojové použití prostředků PLO při obraně vojsk,
 3. Nikitin, Taktika armádního protiletadlového dělostřelectva,
 4. Sovětský předpis z r. 1944, Směrnice pro organisaci součinnosti letectva s PLD vojsk,
 5. Polní řád čs. branné moci.

TÝL PĚŠÍ DIVISE V OBKLÍČENÍ

Podplukovník Jan Doležal

1. Ráz soudobého boje v obklíčení a při probití z obklíčení

Boj v obklíčení je nejsložitější druh bojové činnosti vojsk a vyžaduje velké vytrvalosti, iniciativy, rozhodnosti a houževnatosti.

Pěší divise může být obklíčena v různých druzích boje. V střetném boji může být obklíčena s překvapením i za příznivého pro ni poměru sil.

Příčinou bývá zpravidla nedostatek zpráv, vyplývající z náhlých a rychlých změn situace, jimiž se tento druh boje vyznačuje.

Za pronásledování se může pěší divise dostat do obklíčení při protitankových, hlavně tankových a mechanisovaných jednotek nepříteli.

V obranných druzích boje bývá pěší divise obklíčena zpravidla po neúspěšném vedení obranného boje na jejích bocích nebo v sousedních úsecích.

Hrozí-li pěší divisi obklíčení, může velitel armády, i když jsou možnosti vyvést ji z nebezpečí obklíčení, nařídit, aby bojovala v obklíčení, vyžaduje-li to celkový zámysl jeho manévru.

Úkolem pěší divise v obklíčení bývá houževnatým odporem vázat na sebe co nejvíce nepřátelských sil, co nejdéle držet významné části terénu s příslušnými komunikacemi a jejich uzly a umožnit tak veliteli armády řešit hlavní úkoly na jiných směrech.

Boj v obklíčení má ráz kruhové obrany na široké frontě. Jednotky divise zpravidla přehrazují důležité směry co možná na nejširší frontě, při udržování souvislosti paleb, aby byl zabezpečen co největší prostor k pružnému a aktivnímu vedení obranného boje.

Nutno tedy počítat, že se nepřítel bude snažit co nejdříve likvidovat obklíčenou divisi, aby zvýšil tempo rozvíjení úspěchu uvolněním obklíčujících sil a komunikací, které obklíčená divise ovládá.

Lze počítat s řadou mocných, soustředěných útoků s cílem rozdrtit obklíčenou divisi na menší, méně odolné části, tyto části rychle likvidovat a tak co nejdříve zničit obklíčenou divisi.

Probití z obklíčení se provádí na rozkaz nadřízeného velitele.

Jednou z podmínek úspěšného probití z obklíčení je úspěšné vedení boje v obklíčení.

Není-li úspěšným bojem v obklíčení uchován dostatek živé síly a materiálu, nejsou ani příznivé podmínky pro probití z obklíčení.

I když zpravidla bude osvobození pěší divise z obklíčení provedeno za plánované pomoci zvenčí, případně při tom vždy i obklíčené divisi důležitá úloha.

Jejím úkolem zpravidla bude

- poutat nepříteli,
- demonstrovat na klamném směru pokus o probití z obklíčení,
- provést v součinnosti se silami zvenčí na plánovaném směru útoku s cílem probít se z obklíčení.

Probití z obklíčení má ráz průlomu. Provádí se na velmi úzkém pásmu a co možná v noci nebo za špatné viditelnosti. V nezbytných

případech se provádí i ve dne. V tomto případě předchází před průlomem krátká dělostřelecká příprava.

Průlomu se zúčastní zpravidla nejméně polovina sil, zbytek tvoří zájišťovací jednotky a nezbytné zálohy.

Úkolem zájišťovacích jednotek je nedopustit, aby nepřítel přilnul k zadu jednotek provádějících průlom.

K obklíčení pěší divise nedochází náhle. Vzhledem k palebné síle pěší divise bude před úplným obklíčením předcházet vždy jistá doba, již možno využít k materiálnímu zabezpečení boje v obklíčení.

Probití z obklíčení pak samo vyžaduje určitého přípravného údobí k jeho provedení.

Vzhledem k těmto skutečnostem je účelné posuzovat a hodnotit činnost týlu pěší divise v obklíčení a při probití z obklíčení v těchto čtyřech charakteristických údobích:

- v údobí ohrožení obklíčením,
- v boji v obklíčení,
- v přípravném údobí probití z obklíčení,
- při probití z obklíčení.

Vzhledem k tomu, že činnost týlu pěší divise v údobí ohrožení obklíčením závisí na zvláštnostech činnosti týlu pěší divise za boje v obklíčení, zaměřím své pojednání nejprve na zvláštnosti týlu pěší divise v boji v obklíčení.

2. Zvláštnosti činnosti týlu pěší divise v boji v obklíčení

Činnost týlu pěší divise v boji v obklíčení je charakterisována těmito zvláštnostmi:

a) Jakýkoli pozemní přísun k divisi a odsuny od divise jsou znemožněny.

Jediný možný přísun a odsuny jsou vzduchem.

Při přísunu vzduchem nutno počítat se značnými potížemi jak co do množství a druhů použitých prostředků, tak co se týká dopadových a přistávacích ploch, povětrnostních poměrů a činnosti nepřítele.

Co se týká možností využití vzdušné cesty k odsunům, lze zpravidla počítat jen s odsunem raněných vzduchem, a to především těžce raněných.

b) Prostor obklíčené divise je malý.

Jako příklad uvádím: Je-li divise na směru hlavního odporu sboru (armády), zaujímá její vojskový týlový prostor 10×30 až 45 km, t. j. 300 až 450 km².

Pro úspěšné vedení boje v obklíčení je nejvhodnější prostor 10×10 km, t. j. 100 km².

Během boje nutno počítat se zmenšováním původní plochy.

Jako příklad malého prostoru obklíčené divise uvádím příklad z Veliké vlastenecké války:

Za útočné operace 3. běloruského frontu v roce 1945 ve Východním Prusku byla n-tá divise n-té armády při rozvíjení úspěchu obklíčena.

V údobí ohrožení obklíčením činil průměr obklíčovacího kruhu divise 17 km. Během následujících soustředěných útoků nepřítele byla divise v prostoru města Landsberg sevřena až do kruhu o průměru asi 6 km.

Hodnotíme-li průměr tohoto kruhu s hlediska vlivu nepřátelského dělostřelectva a minometů na prostor obklíčené divise, dospějeme k závěru, že celý prostor obklíčené divise ležel v účinném dostřelu polního dělostřelectva a 120mm minometů.

Malý prostor obklíčené divise má zpravidla málo příznivé podmínky pro umístění týlových útvarů a ústavů, pro využití cest, pro manévr materiálem a pro těžení z místních zdrojů. Vystavuje týlové útvary a ústavy nebezpečí snadného zjištění a ničení letectvem, dělostřelectvem a minomety.

c) Ztráty na lidech, zvířatech a materiálu jsou zpravidla značné, vzhledem k úsilí nepřítele co nejdříve zlikvidovat obklíčenou divisi.

Jako příklad značných ztrát v boji v obklíčení uvádím opět případ n-té divise obklíčené v prostoru města Landsberg.

Tato divise se v rámci 3. běloruského frontu zúčastnila bojů celkem 38 dní; z toho:

- 4 dny bojů o hlavní obranné pásmo nepřítele, při nichž jí bylo použito k dokončení průlomu,
- 12 dní bojů při rozvíjení úspěchu,
- 4 dny boje v obklíčení,
- 18 dní dalších útočných bojů.

Během 38 dní bojů měla 59,4% ztrát celkového početního stavu. Z tohoto počtu činily ztráty v čtyřdenních bojích v obklíčení 11,6% počtu divise, při čemž na 1000 osob připadalo průměrně denně 29 osob ztrát.

V boji o hlavní obranné postavení, jehož průlom dokončovala, měla během 4 dnů tatáž divise pouze 6% celkových ztrát divise, při čemž na 1000 osob připadalo denně průměrně 16 osob ztrát.

K posouzení zvlášť vysokých ztrát během 4 dnů bojů v obklíčení nutno si uvědomit, že se v ostatní dny divise většinou „prokousávala“ v hluboce členěné, předem vybudované obraně nepřítele, položené ve zvlášť výhodném terénu a přitom průměrné denní ztráty byly nižší.

d) Potřeba a spotřeba materiálu.

Potřeba ženijního materiálu je značná a vyplývá z celkového rázu boje v obklíčení.

Potřeba munice je značná a vyplývá z předvídaného úsilí nepřítele co nejdříve zlikvidovat obklíčenou divisi.

Potřeba PHM je malá. Vyplývá z podmínek boje v obklíčení, které nedovolují rozsáhlejší manévr vozidly. Denní spotřeba nepřesáhne zpravidla 0,1 dávky.

Ztráty materiálu činností nepřítele mohou být značné.

Spotřeba všech druhů materiálu bude především závislá na množství materiálu, který bude k dispozici. Vždy však nutno dbát úzkostlivého šetření materiálem.

3. Zvláštnosti činnosti týlu pěší divise při probití z obklíčení

Týlovým útvarům a ústavům při probití z obklíčení hrozí značné ztráty.

Příčinu toho nutno spatřovat v tom, že se probití z obklíčení provádí na velmi úzkém pásmu a cesta přesunu týlových útvarů a ústavů bude

zpravidla velmi dobře střežena nepřítelem a držena pod účinnými palbami.

Odsuny všech druhů nelze provádět na „sebe“, neboť vzniká nebezpečí, že by odsunutí ranění a odsunutý materiál nebyly vyvedeny vůbec z obklíčení.

Potížím s odsunem raněných a odsunem poškozeného materiálu, které vznikly během probití z obklíčení, nelze vždy zabránit, nýbrž nutno jim všemožně čelit.

4. Týl pěší divise v době, kdy hrozí obklíčení

a) Úkoly týlu.

Ze zvláštností týlu pěší divise v obklíčení a při probití z obklíčení vyplývají tyto úkoly týlu pěší divise v době, kdy hrozí obklíčení:

- Odsunout včas od divise co možná všechny nemocné a raněné v prvním, poškozený materiál v druhém a nepotřebný materiál ve třetím pořadí.
- Přisunout včas k divisi zásoby materiálu k zabezpečení boje v obklíčení a probití z obklíčení.
- Přisunout včas k divisi zdravotnický prapor, divisní veterinářskou ošetrovnu a potřebné dílny; tyto ústavy a útvary vhodně umístit, aby byly chráněny bojovou sestavou.
- Týlový průzkum zaměřit do středu bojové sestavy.
- Přemístit včas k divisi k zabezpečení řízení týlu řídicí a výkonné orgány týlu divise.

Je přirozené, že veškeré tu uvedené úkoly nebude vždy třeba nebo nebude vždy možné v plném rozsahu provést. V různých druzích boje budou i různé předpoklady pro délku doby boje v obklíčení. Budou-li na př. předpoklady, že divise bude brzy z obklíčení vyproštěna, nebude na př. třeba k divisi přisunovat dílny, polní pekárny a p., a tak je vystavovat zbytečně zničení nebo ztrátám.

Je však třeba, aby jak řídicí a výkonné orgány týlu divise, tak velitel divise, jeho štáb a velitelé a náčelníci druhů vojsk byli s těmito možnými a pravděpodobnými úkoly obeznámeni a v konkrétních případech jimi nebyli překvapeni a uměli je řešit.

b) Řízení týlu.

Jakmile velitel divise dostane rozkaz pro boj v obklíčení, musí co nejdříve učinit potřebné rozhodnutí.

Podstatnou otázkou je, jak mnoho času bude mít, aby před rozhodnutím mohl přijmout informační zprávy.

Vzhledem k tomu, že pěší divise může být obklíčena v různých druzích boje a za různých situací, budou i časové podmínky pro přijetí informačních zpráv různé. Často mohou nastat případy, že velitel divise nebude moci vyslechnout všechny informační zprávy nebo že se omezí jen na nejnnutnější informace a návrhy. Nutno počítat i s případy, kdy velitel divise, bez předchozího přijetí informační zprávy náčelníka týlu, vydá mu sám nejnnutnější pokyny k přesunu týlových útvarů a ústavů a k organizaci odsunů.

Vzhledem k této eventualitě je účelné, aby se velitel divise častěji než kdy jindy informoval o materiální situaci v těch bojových situacích, kdy nebezpečí obklíčení je velmi pravděpodobné.

Velitel divise stanoví ve svém rozhodnutí zpravidla tyto úkoly týlu:

- normy spotřeby do konce dne boje,
- jaký druh zásob a jaké množství nutno přisunout k divisi,
- organizaci odsunů,
- které týlové útvary nutno přisunout k divisi a kam a zabezpečení jejich přesunu proti nepřátelské letecké a pozemní činnosti.

Dále zabezpečí provádění kontroly vydaného rozhodnutí.

Když je to možné, dají velitelé druhů vojsk a náčelník týlu ve svých informačních zprávách veliteli divise pro jeho rozhodnutí potřebné podklady.

Je účelné, aby v situacích, kdy není vyloučeno nebezpečí obklíčení, byl náčelník týlu divise v blízkosti velitele divise buď na velitelském stanovišti nebo na velitelské pozorovatelně a mohl mu pohotově a včas podat potřebné informace a návrhy.

Při hodnocení týlové situace jakožto podkladu pro informační zprávy a materiální zabezpečení boje v obklíčení přihlíží náčelník týlu divise k zásadám uvedeným v dalších odstavcích. Po vydání rozhodnutí velitelem divise vydá potřebné rozkazy a zabezpečí jejich provedení. Při provádění rozhodnutí velitele divise řídí se všeobecně zásadami uvedenými v odstavci „Úkoly týlu“.

c) Materiální zabezpečení obklíčované divise.

Na druh a množství materiálu, který nutno soustředit u obklíčované divise, bude mít zpravidla vliv:

- stav zásob u útvarů, se zvláštním zřetelem k stavu zásob u muže, zbraně a vozidla,
- stav zásob ve skladech divise,
- plánovaný přísun armádou po zemi (dokud nebude divise obklíčena) a vzduchem,
- předvídaná délka doby boje v obklíčení,
- předvídaná spotřeba v boji v obklíčení a při probití z obklíčení,
- podmínky těžení z místních zdrojů.

Při vyhodnocování stavu zásob u útvarů nutno pokládat za nejrealnějšího činitele stav zásob u muže, zbraně a vozidla, a to proto, že tyto zásoby jsou přímo u „spotřebitele“. Zásoby ve skladech útvarů mohou být nepřítelem hromadně zničeny.

S předvídanou délkou doby boje v obklíčení nutno zvlášť opatrně kalkulovat. Dokud nejsou dostatečně reálné předpoklady pro přesnější určení délky doby boje v obklíčení, je účelné počítat raději s delší dobou. Kromě toho se probití z obklíčení nemusí vždy podařit.

d) Podmínky přesunu týlových útvarů a ústavů k obklíčované divisi.

O nutnosti přesunu zdravotnického praporu a divisi veterinářské ošetrovny není třeba zvlášť uvažovat. Jsou těsně spjaty s předvídanými ztrátami lidí a zvířat a potřebou zabezpečit jejich ošetření.

Přesun automobilního praporu je těsně spjat s přesunem zásob.

Předmětem úvah může být přesun dílen.

Přesun dělostřelecké dílny divise.

Ztráty a poškození dělostřeleckého materiálu a výzbroje budou v boji v obklíčení značné. Bude třeba udržet co největší počet zbraní boje-

schoných, aby mohla divise zmařit úsilí nepřítele co nejdříve zničit obklíčenou divisi.

Dělostřelecké dílny útvarů budou vystaveny značným ztrátám vzhledem k blízkosti k bojové čáře.

Závěrem vyplývá, že k zabezpečení nejnútnejších oprav dělostřeleckého materiálu a výzbroje bude zpravidla účelné doplnit a zesílit výkonnost dílen útvarů dělostřeleckou dílnou divise.

Přesun intendantní dílny.

Intendantní dílnu není zpravidla nutno přemísťovat k divisi. Jen kdyby byly dány podmínky pro dlouhodobý boj v obklíčení, bylo by třeba brát v úvahu přesun intendační dílny k divisi.

Přesun automobilní dílny.

Opotřebování vozidel provozem bude malé, ztráty způsobené nepřítelem mohou být značné.

Vzhledem k poměrně malé výkonnosti automobilních dílen útvarů a také k možnému snížení jejich výkonnosti zásahem nepřítele je zpravidla účelné přisunout divisi automobilní dílnu k divisi.

Přesun polní pekárny

Činnost polní pekárny divise v obklíčení bude závislá na stavu zásob mouky. Budou-li u pěší divise v době nebezpečí obklíčení značné zásoby mouky nebo budou-li podmínky pro její těžbu z místních zdrojů, bude účelné přesunout polní pekárnu k divisi. Nebudou-li tyto podmínky dány, není účelné přesunovat polní pekárnu k divisi. Má-li být divise zásobována moukou vzduchem, je účelnější, když je zásobována přímo chlebem.

Kromě toho je třeba v širokém měřítku organisovat pečení chleba využitím místních zdrojů a budováním improvizovaných pecí.

e) Umístění týlových útvarů a ústavů a organizace jejich přísunu.

Aby týlové útvary a ústavy byly co nejdříve chráněny před účinky nepřátelského dělostřelectva a minometů a aby byly co nejvíce chráněny před možnými výkyvy fronty, je účelné umístit je ve středu sestavy. Kromě toho nutno stanovit záložní prostory.

Při volbě těchto prostorů je nutno přihlížet k tomu, aby byly blízko vhodných cest k útvarům a vyhovovaly požadavkům protitankové, protipěchotní a protiletectvé obrany. Zvláště nutné je, aby tyto prostory vyhovovaly protipěchotní obraně, neboť týlové útvary a ústavy se mohou snadno, při vstupu nepřítele, stát součástí fronty.

Mnohdy bude nutno žádat velitele divise, aby jejich přesun zabezpečil proti pozemnímu nepříteli a proti nepříteli ze vzduchu. Nutno počítat s tím, že se nepřítel bude všemožně především ze vzduchu, snažit zabránit přísunu zásob k obklíčované divisi, aby snížil hodnotu jejího odporu.

S hlediska protiletectvé ochrany je třeba učinit tato opatření:

- využít pro přesun co možná skrytých cest,
- přesun provádět v menších skupinách, s většími vzdálenostmi mezi vozidly a zvýšenou rychlostí,
- volit co možná cesty pro dvojsměrný provoz, neboť hlavně na jednosměrné cestě mohou porouchaná vozidla zatarasit další dopravu a tím vystavit ostatní vozidla nebezpečí zničení nepřátelským letectvem.

f) Odsuny od obklíčované divise.

Význam včasných odsunů všech druhů nutno chápat s těchto hledisek:

Všechny nemocné a raněné osoby a zvířata, poškozený a nepotřebný materiál, které nebyly včas odsunuty od obklíčované divise, stávají se v boji v obklíčení a při probití z obklíčení přítěží, o kterou nutno za zvlášť obtížných podmínek pečovat a která je vystavena dalším zbytečným a nežádoucím ztrátám.

Čas, dostatek prostředků a činnost nepřítele budou mít podstatný vliv na to, do jaké míry se podaří včas provést všechny odsuny.

Zdravotnické odsuny.

Zdravotnickým odsunům nutno věnovat zvláštní pozornost, neboť nám tak káže péče o člověka, nejcennější majetek to socialistické společnosti.

Organisaci zdravotnických odsunů lze rozdělit na dva úkoly:

- zabezpečit odsuny z divisního obvaziště a tak je uvolnit co nejdříve pro přesun,
- zabezpečit odsuny od útvarů.

Při organisaci odsunů z divisního obvaziště se především zúčastní armáda a sbor. Armáda tím způsobem, že v mezích možností provede odsuny především od obklíčované divise. Sbor tím způsobem, že podle okolností využije odsunových prostředků ostatních divisí sboru. Podle potřeby zajedou vozidla armády nebo vozidla sborem určená až na pracovní obvaziště.

Odsuny od útvarů provádí především zdravotnický prapor divise. Podle potřeby bude nutno využít k odsunům i nákladních aut. Někdy bude i účelné, když zdravotnická vozidla divise budou provádět odsuny přímo až k armádě, aby se zabránilo zbytečnému překládání.

Odsuny poškozeného a nepotřebného materiálu.

Přes to, že v pořadí naléhavosti jsou zdravotnické odsuny jako první, nelze opominout ani odsuny poškozeného a nepotřebného materiálu.

Nutno vydat včas potřebné rozkazy k přípravě odsunů a učinit vše k jejich uskutečnění. Nepojízdná motorová vozidla lze na příklad odsunout ve vleku a jejich ložné plochy využít k odsunu jiného poškozeného a nepotřebného materiálu.

5. Činnost týlu pěší divise za boje v obklíčení**a) Úkoly týlu**

Obklíčením pěší divise vyplývají pro její týl zpravidla tyto úkoly: Dokončit týlový průzkum, nebyl-li ukončen v době ohrožení obklíčením.

Rozvinout týlové útvary a ústavy, jestliže se tak nestalo v době ohrožení obklíčením a připravit pro ně záložní prostory.

Organisovat intenzivní těžení z místních zdrojů.

Zabezpečit úpravu a udržování cest a regulaci dopravy.

Zásobovat jednotky divise materiálem.

Připravit potřebné plochy pro přísun materiálu vzduchem a zabezpečit jeho soustředění a dopravu k jednotkám divise.

Provádět odsuny od jednotek divise.

Zorganisovat zabezpečení odsunu raněných vzduchem.

Provádět opravy poškozeného materiálu.

Zorganisovat ochranu a obranu týlu.

Provést přípravu k materiálnímu zabezpečení probití z obklíčení.

Politicky zabezpečit přísné šetření materiálem.

Zorganisovat potřebné kontroly a pomoc.

b) Řízení týlu při obklíčení divise.

Velitel obklíčené divise určí zpravidla ty úkoly týlu, které nemohl stanovit v době, kdy hrozilo obklíčení, nebo pro něž neměl v té době reálné podklady. Zpravidla při tom určí:

- normy spotřeby a rozložení materiálu (zvlášť důležité je, aby stanovil nesnižitelné zásoby a tak si zabezpečil určité zásoby materiálu, jmenovitě munice, k probití z obklíčení),
- prostor rozvinutí skladů divise, hranice týlových prostorů útvarů nebo vyhrazené prostory a přísunové a odsunové cesty divise a speciální prostředky k jejich udržování a úpravě (jestliže se tak nestalo již před obklíčením),
- způsob a prostředky k zabezpečení příjmu zásob přísunovaných vzduchem,
- způsob odsunu raněných od útvarů a způsob zabezpečení odsunu raněných vzduchem,
- organizaci rozsáhlé a nepřetržité kontroly umístění a zastírání týlových jednotek, útvarů a ústavů a přísné hospodaření s materiálem podle stanovené spotřeby,
- častější podávání informací o materiální situaci (sám podle potřeby kontroluje stav zásob a dodržování norem spotřeby),
- způsob organizace politického zabezpečení činnosti týlu se zřetelem na největší hospodárnost a šetření materiálem všech druhů a sebe-kázeň při spotřebě potravin a p.,
- podle potřeby snížení denní dávky potravin,
- snížení počtu osob týlových útvarů a ústavů ve prospěch zesílení bojové sestavy.

Velitel divise včas informuje náčelníka týlu o situaci a zamýšleném manévru a krátkými rozkazy usměrňuje jeho další činnost.

Podklady pro tuto činnost podle potřeby získá z informací, návrhů a hlášení náčelníka týlu divise, náčelníka štábu a velitelů a náčelníků druhů vojsk.

Závěrem lze říci, že velitel divise bude zpravidla častěji než v jiných bojích zasahovat do činnosti týlu a řídit ho ve větších podrobnostech.

Náčelník týlu divise organizuje a řídí činnost týlu podle pokynů a rozkazů velitele divise. Pro zásadní rozhodnutí dává velitel divise potřebné informace a návrhy.

Při řízení činnosti týlu divise vychází z pokynů a rozkazů velitele divise. Zpravidla řeší úkoly týlu, jak jsou uvedeny v části 5a, při čemž přihlíží k níže uvedeným zásadám činnosti týlu v boji v obklíčení.

c) Materiální zabezpečení obklíčené divise.

Způsob zásobování materiálem vyplývá ze zvláštností boje v obklíčení. Nutno počítat se ztíženými podmínkami, neboť přísunové cesty budou často v celé délce pod účinným dostřelem dělostřelectva a minometů.

Co se týče množství materiálu přísunovaného ze skladů divise k útvarům, bude závislý nejen na potřebě útvarů, ale i na stavu zásob ve

skladech divise. Na stav zásob ve skladech divise budou mít podstatný vliv podmínky organisace přísunu materiálu vzduchem a podmínky organisace těžení z místních zdrojů.

Zásada hospodaření s materiálem platí v tomto druhu boje více než v jiných druzích boje, neboť veškerý přísun materiálu je odkázán na obtížný přísun vzduchem.

Často bude nutno snížit kalorickou a váhovou hodnotu denní dávky potravin, stanovit nesnížitelné zásoby materiálu různého druhu a do krajnosti přísně hospodařit s veškerým materiálem. Při nedostatku PHM bude účelné využívat především vozidel s menší spotřebou a podle možnosti využívat i zvířecích potahů.

Při hospodaření s materiálem nabude zvláštního významu politické zabezpečení šetření materiálem a rozsáhlá síť kontrol a pomoci na všech velitelských stupních.

Organisace a zabezpečení přísunu materiálu vzduchem, jeho soustředění a odsun.

Přísun materiálu vzduchem organisuje velitel letectva frontu za účasti náčelníka týlu frontu.

Náčelník týlu frontu určuje druh, množství, lhůty a místo přísunu materiálu a zabezpečuje jeho přísun s potřebnými obaly a provazy do míst, kde bude nakládán do letadel.

Přísun vzduchem může být uskutečněn těmito prostředky:

- volným shazováním z letounů,
- padáky,
- dopravními letouny nebo kluzáky.

Přísuny materiálu volným shazováním a padáky nutno pokládat u pěší pěší divise v obklíčení za běžné způsoby. Přísun materiálu dopravními letouny nebo kluzáky nutno pokládat za výjimečný. Příčiny nutno spatřovat v tom, že přistávací plocha bude zpravidla v účinném dostřelu nepřátelského dělostřelectva a malý vzdušný prostor nad obklíčenou divisi může být účinně strážěn pozemními protiletectkými zbraněmi nepřítele.

Přísun materiálu volným shazováním se provádí rychlými letouny. Materiál musí být uložen v speciálních obalech. Sypký materiál, jako je mouka a p., musí mít vnější obal volný, aby se obsah vnitřního obalu, kdyby se protrhl při dopadu na zem, nevysypal na zem. Shazování se provádí z malé výše a při snížené rychlosti. Tento způsob je zvlášť výhodný, když pro shazování nejsou k dispozici větší plochy.

Padáky pro přísun materiálu jsou různé velikosti, z různého materiálu (hedvábí, juty, plátna) a různé barvy. Zásoby bývají uloženy v proutěných nebo plátěných koších a lehkých kovových obalech, v nichž jsou odpruženy různým materiálem, jako slámou, senem a p. Shazování se provádí zpravidla v noci. Potřebná dopadová plocha je 150×150 m až 300×300 m. Ztráty materiálu při shazování padáky bývají 10 až 25%.

K zabezpečení přísunu materiálu vzduchem nutno učinit zpravidla tato opatření:

Vyhledat vhodnou dopadovou plochu pro přísun volným shazováním nebo padáky. (Ve výjimečných případech vyhledat přistávací plochu pro dopravní letouny nebo kluzáky.)

Zabezpečit vytyčení dopadové plochy pro shazování v noci.

Zabezpečit ochranu a obranu dopadové plochy a pozorování oblohy v době hlášení příslunu.

Vyhledat shromaždiště shozeného materiálu.

Zabezpečit soustředění a odsun shozeného materiálu.

Vyhledat místo pro uložení padáků a obalů a učinit opatření pro jejich případné zničení.

Je-li u divise letecký návodčí, může tyl divise použít jeho rad a pomoci při volbě dopadové plochy a opatření k jejímu vytyčení. Není-li u divise, musí si tyl divise pomoci sám. Je účelné, když je to možné, volit několik dopadových ploch. Klameme tím nepřítele a snižujeme nebezpečí ztrát.

K vytyčení dopadové plochy se používá svítilen, bengálských ohňů a p. Vzhledem k nepřátelskému pozemnímu pozorování nutno umístit tato světla v jamkách, aby je bylo vidět jen ze vzduchu.

Aby však neprozradila předčasně dopadovou plochu vzdušnému pozorování nepřítele, nutno je zažehnout teprve krátce před hlášeným příletem vlastních letounů.

Jsou-li dány podmínky pro zásobování vzduchem dopravními letouny nebo kluzáky, je nutno vyhledat pás terénu asi 200×1500 m s pevnou půdou. Pro vlastní přistání slouží pruh země asi 50×1000 m.

Byla-li pěší divise před obklíčením v obraně, je účelné již tehdy, vzhledem k možnosti boje v obklíčení, provést průzkum dopadových a přistávacích ploch.

Těžení z místních zdrojů.

Těžení z místních zdrojů má v boji v obklíčení zvlášť důležitý význam. Při stálém snižování počátečních zásob a nedostatečném nebo žádném příslunu vzduchem je jediným zdrojem získávání zásob a jejich udržování, zejména zásob potravin.

V pohyblivých druzích boje, i když se týlový průzkum provádí nepřetržitě, nebude vždy možno mít včas potřebný obraz o podmínkách těžení z místních zdrojů. Naproti tomu v obranných druzích boje bude mít náčelník týlu zpravidla včas jasný obraz o podmínkách těžení z místních zdrojů.

Důležité je sladit těžení z místních zdrojů nejen s potřebami divise, ale i s plánem vedení boje. Nejdříve je třeba těžit z místních zdrojů v blízkosti bojové čáry, a to zpravidla v těch prostorech, které se mohou dostat brzy do účinné palby nepřátelského dělostřelectva a minometů a v nichž mohou tedy být místní zdroje zničeny nebo jejich těžení ztíženo.

d) Organizace odsunů za obklíčení pěší divise.

Z odsunů nejtěžším problémem je odsun raněných.

Divisní obvaziště umísťujeme v boji v obklíčení zpravidla ve středu sestavy divise, aby bylo co nejvíce chráněno před pozemní činností nepřítele.

Podle této zásady umísťujeme rovněž sklady divise. Není proto účelné umísťovat divisní obvaziště blízko skladů divise, neboť by se mohlo snadno stát obětí náletu nebo dělostřeleckého přepadu řízeného na prostor skladů divise.

Poněvadž v boji v obklíčení nebude často žádný nebo téměř žádný odsun raněných od divise, může snadno dojít k nadměrnému hromadění raněných na divisním obvazišti a tím i k nebezpečí hromadných ztrát.

Je proto účelné nesoustřeďovat všechny raněné na divisním obvazišti, nýbrž část ponechat na obvazištích útvarů a tak snížit nebezpečí hromadných ztrát. Budé tedy třeba, aby velitel divise ve svém rozhodnutí stanovil, kteří ranění zůstanou na plukovních obvazištích a kteří na divisním. Toto opatření je ovšem spojeno i s rozšířením rozsahu zdravotnické pomoci obvazištím útvarů a se zvýšením jejich sil a prostředků personálem a prostředky divisního obvaziště.

Vzhledem k tomu, že od divise nebude žádný nebo téměř žádný odsun raněných, je třeba, aby armáda, jestliže tak neučinila před obklíčením divise, zvýšila rozsah zdravotnické pomoci divisního obvaziště brigádami pro chirurgickou a specialisovanou chirurgickou pomoc, přisunutými vzduchem.

Zvláštní pozornost nutno věnovat protiepidemickým opatřením. Přerušování zásobování vodou, skoro nevyhnutelné poruchy v stravování a obtíže v provádění zdravotnicko-hygienických opatření snižují odolnost organismu proti onemocnění vůbec a zvláště proti epidemiím.

Odsuny raněných vzduchem.

Odsun raněných vzduchem může být prováděn dopravními letouny při jejich návratu po přisunutí materiálu nebo malými zdravotnickými letouny; to však bude při obklíčení divise případ zcela výjimečný.

U divise nutno počítat nanejvýš s odsunem raněných malými zdravotnickými letouny, schopnými přistát na menších plochách, jako je širší dálnice, pole a p.

K zabezpečení odsunů raněných vzduchem nutno učinit zpravidla tato opatření:

- je-li prováděn odsun raněných malými zdravotnickými letouny, vyhledat potřebné přistávací plochy, podle potřeby je upravit a zajistit pozorování letounů,
- je-li odsun prováděn dopravními letouny, je třeba v blízkosti přistávací plochy zřídit sběrnou raněných k obsluze raněných určených k odsunu.

Odsuny nepotřebného a poškozeného materiálu.

Nepotřebný materiál se odsunuje co možná nejdál od bojové čáry na místa, kde by byl dostatečně ukryt. Vždy nutno učinit opatření, aby v čas potřeby byl včas zničen.

Není správné nesoustřeďovat a nepečovat o nepotřebný materiál pod dojmem toho, že při probití z obklíčení ho nebude možno odsunout. Vždy je nutno v něm vidět cennou surovinu a vynaložit vše, aby byl zachráněn.

Poškozený materiál se odsunuje do skladů a dílen divise.

Není účelné hromadit příliš mnoho poškozeného materiálu v dílnách a skladech. Účelné je rozptýlit ho v blízkosti skladů a dílen a zakopat. Kromě toho nutno učinit vždy opatření k jeho případnému zničení.

Nebudou-li u divise příslušné sklady a dílny divise, nutno poškozený materiál soustřeďovat ve skladech a dílnách útvarů.

e) Opravy poškozeného materiálu.

Nebude-li možno nebo nebude-li účelné přisunout k divisi dílny divise, nutno provádět veškeré opravy v dílnách útvarů. I za těchto okolností musí týl divise projevit vliv na organizaci provádění oprav. Některé útvary budou mít větší počet oprav, jiné menší. Některé útvary budou

mít větší ztráty na zařízení dílen a personálu, jiné menší. Úkolem týlu divise bude účelně manévrovat dílenskými prostředky útvarů a jejich pracovními silami.

Vzhledem k potížím s přísunem náhradních součástek vzduchem třeba využít do krajnosti součástek toho materiálu, který je poškozen k nepoužití.

f) Ochrana a obrana týlu.

Ochranu a obranu týlu nutno organisovat podle zásad organisace ochrany a obrany týlu v obranném boji. Nutno počítat s tím, že se nepřítel může snadno vklínit do středu bojové sestavy divise a že se tedy osádky skladů, dílen a druhého sledu štábu divise mohou snadno stát součástí bojové čáry. Plán ochrany a obrany týlu třeba tedy zpracovat v souladu s plánem vedení boje a doplňovat ho podle vývojové bojové situace.

S hlediska protiletectvé ochrany divise nutno umístit sklady, dílny a druhý sled štábu co možná ve středu bojové sestavy, v protitankovém, protiletectvém a protipěchotním terénu. Nápadným místům v terénu, jako malým lesíkům a p., je účelné se vyhýbat a raději sklady zakopat ve volném terénu, na svazích odvrácených od nepřítele, a vhodně je maskovat.

Zvláštní pozornost nutno věnovat zastírání všech opatření a jeho stálému udržování.

Kontroly a pomoc.

Náčelník týlu a všichni funkcionáři týlu organisují a provádějí kontroly a pomoc jednak z rozkazu velitele divise, jednak z vlastního podnětu. Vzhledem ke všem potížím činnosti týlu v boji v obklíčení, organisují a provádějí kontroly ve značném rozsahu a až k jednotlivému muži do zákopu.

Zvláštní pozornost nutno věnovat

hospodaření s materiálem podle norem spotřeby a důslednému šetření materiálem,

uložení materiálu, jeho rozložení u útvarů a zabezpečení jeho ochrany a obrany,

udržování materiálu v použitelném stavu,

důslednému provádění všech vydaných rozkazů,

opatření k zabezpečení přísunu materiálu vzduchem a odsunu raněných vzduchem.

6. Činnost týlu obklíčené pěší divise v přípravném údobí k probití z obklíčení

a) Úkoly týlu.

V přípravném údobí k probití z obklíčení vyplývají pro týl divise zpravidla tyto úkoly:

Materiálně zabezpečit jednotky provádějící průlom.

Materiálně zabezpečit zajišťovací oddíly.

Přípravit týl divise k vyvedení z obklíčení.

Provést kontroly stavu všech materiálních příprav.

b) Řízení týlu před probitím z obklíčení.

Před probitím z obklíčení přijme velitel divise zpravidla informační zprávu náčelníka týlu. V rozhodnutí stanoví též úkoly týlu, které mohou obsahovat:

normy spotřeby,
rozložení materiálu,
organizaci a způsob odsunu raněných od jednotek provádějících průlom a od zajišťovacích jednotek,
opatření, jak naložit s materiálem, který nebude možno odsunout, sestavu týlu divise pro vyvedení z obklíčení,
způsob vyvedení týlových jednotek útvarů z obklíčení,
dobu pohotovosti týlu k probití z obklíčení.

Náčelník týlu divise jednak na podkladě rozhodnutí, jednak z vlastního podnětu organizuje a kontroluje materiální zabezpečení probití z obklíčení.

Ve své činnosti přihlíží jednak k vpředu uvedené možné činnosti týlu pěší divise v přípravném údobí probití z obklíčení, jednak k níže uvedeným zásadám organizace týlu v přípravném údobí probití z obklíčení.

c) Zabezpečení probití z obklíčení materiálem.

U rozložení materiálu nebude tak rozhodující předvídaná spotřeba, jako snaha co nejdříve vyvést z obklíčení co nejvíce zásob. Při probití z obklíčení vyjdou nejdříve z obklíčení bojové jednotky a týlové jednotky útvarů. Je proto účelné doplnit a zvýšit pohyblivé zásoby u muže, zbraně a vozidla a potom postupně přidělit zásoby těm jednotkám, které mají nejlepší předpoklady vyjít co nejdříve z obklíčení. Nutno ovšem pamatovat i na ostatní jednotky a především na zajišťovací oddíly, aby měly z čeho žít, jestliže se jim nepodaří probít se z obklíčení.

Za Veliké vlastenecké války nemohla na příklad jedna pěší divise při ústupu z postavení na řece Děsně v roce 1941 odsunout všechny zásoby munice. Vystřílela je proto na nepřítele, který byl touto akcí tak překvapen, že po dva dny ustal v útočné činnosti. Divise potom vyšla na nové postavení bez značných obtíží.

d) Organizace odsunů při probití z obklíčení.

Při organizaci odsunu raněných nutno přihlížet ke zvláštnostem odsunu raněných při probití z obklíčení.

Nejmenší pravděpodobnost probití z obklíčení je u těch jednotek, které jsou nejvíce vzadu. Proto při probití z obklíčení není účelné provádět odsuny raněných dozadu „na sebe“.

Z obklíčení musí být odsunuti všichni ranění a nemocní. Musí k tomu být použito všech dopravních prostředků, a to i kdyby bylo nutno složit a zničit materiál. V dobu určenou k zahájení průlomu musí být těžce ranění naloženi na dopravní prostředky, lehce ranění pak soustředěni na skrytém místě k pochodu, není-li pro ně dostatek dopravních prostředků. V nutných případech musí být ranění vyneseni nosiči raněných na nosítkách, na zádech nebo na rukou.

Etapy zdravotnického odsunu poskytují za průlomu zdravotnickou pomoc jen v nejnútnejším rozsahu; pracují „v chodu“. Jsou zesíleny dopravními prostředky, aby mohli být odsunuti (vyvedeni z obklíčení) všichni ranění a nemocní.

K odsunutí poškozeného a nepotřebného materiálu z prostoru obklíčení nutno vynaložit nejvyšší úsilí. Jestliže však nebude možno poškozený a nepotřebný materiál z prostoru obklíčení odsunout, nutno ho zničit. Před jeho zničením nutno z něho vyjmout všechny cenné součásti. Zásob munice a PHM z vozidel určených k zničení nutno využít pro ostatní zbraně a vozidla.

e) Sestava týlu divise pro vyvedení z obklíčení.

K hodině pohotovosti musí být týlové útvary a ústavy připraveny k vyvedení z obklíčení. Pohotovosti dosáhnou buď v místech, kde byly původně, nebo se v noci přesunou do jiných vhodných míst, z nichž mohou snadněji přejít na určenou cestu vyjít z obklíčení.

Sestava bude závislá na počtu cest, které budou k dispozici a na nichž budou nejlepší předpoklady dostat se z obklíčení. V každém případě nutno volit sestavu tak, aby nejdříve mohla vyjít z obklíčení vozidla s raněnými a nemocnými. Zvlášť nutné je plánovat využití vyprošťovacích vozidel pro případ havárií.

7. Činnost týlu pěší divise v době probíjení z obklíčení

Probití z obklíčení netrvá zpravidla dlouho. Útvary jsou k hodině pohotovosti zásobeny a doplňování jejich zásob za boje se zpravidla nebere v úvahu.

Odsuny raněných se neprovádějí na sebe. Ranění zůstávají u zdravotnických etap útvarů. Jen od zajišťovacích oddílů se provádějí odsuny raněných k zdravotnickému praporu.

Hlavní úkoly týlu pěší divise při probití z obklíčení tedy jsou:

Pomáhat podle potřeby útvarům při vyvádění raněných z obklíčení.

Přijímat raněné od zajišťovacích oddílů.

Vyvést co možná s nejmenšími ztrátami týlové útvary a ústavy z obklíčení.

Náčelník týlu divise je při probití z obklíčení na velitelském stanovišti nebo na velitelské pozorovatelně, aby měl co nejlepší přehled o vývoji boje a mohl včas a ve vhodný okamžik na rozkaz velitele divise vyvést týlové útvary a ústavy z obklíčení. Dbá, aby se nejdříve dostala z obklíčení vozidla s raněnými.

Náčelníci služeb jsou přímo u svých týlových útvarů a ústavů a při vyvádění z obklíčení jim osobně velí.

Provádí-li se probití z obklíčení ve dne a je-li intenzivní činnost nepřátelského letectva, je třeba, aby vozidla jela v menších skupinách, s většími vzdálenostmi a větší rychlostí.

Provádí-li se probití z obklíčení v noci a bude-li cesta probití z obklíčení ohrožena palbami nepřítele, nutno učinit obdobná opatření.

Závěr

Závěrem vyzvednu nejdůležitější úkoly týlu pěší divise v době nebezpečí obklíčení, za boje v obklíčení a při přípravě a provedení probití z obklíčení.

a) V době nebezpečí obklíčení jsou nejdůležitější tyto úkoly týlu:

- včas odsunout od divise vše, co by jí bylo zbytečnou přítěží v boji v obklíčení a co by bylo vystaveno zbytečným ztrátám,
- včas přisunout k divisi týlové útvary, ústavy a materiál, které divise bude nezbytně potřebovat v boji v obklíčení a při probití z obklíčení.

b) Za boje v obklíčení je především třeba

- týlové útvary a ústavy umístit co možná ve středu bojové sestavy, jestliže se tak nestalo v údobí ohrožení obklíčením,
- zvláštní důraz položit na rozložení raněných na jednotlivé etapy zdravotnického odsunu, aby se předešlo hromadné ztrátě na divisním obvazišti,
- pečlivě organisovat ochranu a obranu týlu v rámci plánu vedení boje,
- organisovat rozsáhlou kontrolu hospodaření s materiálem všech druhů a umístění a maskování týlových jednotek a týlových útvarů a ústavů,
- vést rozhodný boj za maximální snížení spotřeby materiálu pod stanovené normy.

c) V přípravném údobí k probití z obklíčení má týl tyto hlavní úkoly:

- zabezpečit materiálně probití z obklíčení se zvláštním zřetelem k zajišťovacím oddílům,
- zabezpečit s vynaložením všech sil vyvedení raněných a nemocných z obklíčení,
- zabezpečit zničení materiálu, který nelze vyvézt z obklíčení.

d) Při probití z obklíčení má týl tyto hlavní úkoly:

- zabezpečit odsuny osob raněných v době probití z obklíčení, a to jak u průlomové skupiny, tak u zajišťovacích oddílů,
- vyvézt z obklíčení týlové útvary a ústavy, v prvním pořadí však vozidla s raněnými.

JEŠTĚ O OTÁZKÁCH ZASAZENÍ MECHANISOVANÉ DIVISE V ÚTOČNÉM BOJI ARMÁDNÍHO SBORU

Plukovník Ladislav Hrubeš a podplukovník Vladimír Hanuš

Redakce Vojenské mysli dostala od některých vyšších velitelství zprávy o výsledcích diskuse, která byla u nich provedena k otázce zasazení mechanisované divise do boje a její činnosti v hloubce nepřátelské obrany v rámci útočného boje armádního sboru. Diskuse byla vedena na podkladě článků plukovníka J. Lipového, otištěných ve 3. a 4. čísle Vojenské mysli 1952 a ukázala, že jsou u některých vyšších velitelství stále ještě určité nejasnosti ve výkladu některých otázek spojených s daným thematem.

Pokusíme se v tomto článku zaujmout stanovisko k nejdůležitějším z těchto otázek.

1. Může být ustanovení čl. 71 Polního řádu čs. branné moci na závalu zasazení mechanisované divise k doprolomení hlavního pásma obrany nepřítele?

Uvedený článek praví: „Bližším úkolem sboru je zpravidla průlom nepřátelského hlavního pásma obrany na směr hlavního úderu... Bližší úkol se plní v počáteční bojové sestavě.“ Je fakt, že je možno uvedený článek si vyložit tak, že průlom hlavního pásma obrany nepřítele bude svěřen pěším divisím armádního sboru, zatím co mechanisovaná divise bude zasazena do boje až po jeho prolomení. Je však nutno uvážit, že ustanovení předpisu vlivem vývoje techniky a prostředků není něčím trvale neměnným. Za Veliké vlastenecké války se mnohá znění řádů a předpisů velmi často měnila a přizpůsobovala denním potřebám boje. V tomto smyslu je třeba chápat vydané „Směrnice pro použití mechanisované divise v sestavě armádního sboru“, které v čl. 3 praví: „Při průlomu nepřátelské obrany armádním sborem je mechanisovaná divise obvykle v druhém sledu a používá se jí zpravidla k dokončení průlomu hlavního nepřátelského pásma obrany, t. j. zasazuje se do boje k průlomu postavení nepřátelských divisních záloh a k rozvíjení úspěchu armádního sboru.“

2. Budou mít pěší divise vždy dostatek posilových prostředků k zničení nepřítele v hlavním pásmu obrany?

I když počítáme, že armádní sbor prvního sledu armády, mající úkol prolomit na hlavním směru armády taktickou hloubku obrany nepřítele, bude značně zesílen prostředky všech druhů, budou tyto prostředky vzhledem k širokému rámci frontové operace mít jen určitou mez. Vezmeme na příklad jen vybavení vyšších jednotek tanky a samohybnými děly. V mnohých přednáškách se uvádí a běžná praxe potvrzuje, že armádní sbor prvního sledu na směr hlavního úderu armády bývá

obyčejně zesílen jedním těžkým tankosamohybným plukem. Prostředky tohoto pluku s tankosamohybnými pluky pěších divisí mohou za útoku na předem připravenou obranu nepřítele v polních podmínkách vytvořit na frontě průlomu 7 km široké střední hustotu tanků přímé podpory pěchoty 25 až 30 tanků a samohybných děl na 1 km fronty, zatím co požadovaná hustota je 30 až 40 tanků a samohybných děl. Z příkladu vidíme, že počet tanků podporujících pěší divise není nadměrný.

Nelze však také tvrdit, že by pěší divise s těmito prostředky nestačily prolomit obranu nepřítele. Snahou velitele armádního sboru však musí být, aby hlavní pásmo obrany bylo prolomeno co nejrychleji, aby tempo útoku armádního sboru neklesalo, nýbrž naopak se zvětšovalo, aby mechanisovanou divisi dostal co nejdříve na pásmo sborových záloh nepřítele a prolomil je z chodu, přivedl ne příliš otrávené pěší divise do taktické hloubky k vyčištění pásma sborových záloh, aby tak celým sborem včas dosáhl svého dalšího úkolu a nedovolil nepříteli přivést do taktické hloubky jeho operační zálohy ještě téhož dne boje. Toho dosáhne jedině včasným zasazením svého druhého sledu — mechanisované divise — do boje o postavení divisních záloh nepřítele.

Je nutno znovu podotknout, že použití mechanisované divise k doprolomení hlavního pásma obrany nepřítele není jediným způsobem jejího použití. Ukáže-li se hodnota nepřítele v průlomovém pásmu armádního sboru slabší a budou-li pěší divise značně zesíleny, především tanky a dělostřelectvem, bude velitel armádního sboru plánovat zasazení mechanisované divise až po prolomení postavení divisních záloh nepřítele k rozvíjení úspěchu v taktické hloubce nepřátelské obrany. Může také nastat případ, že od zasazení mechanisované divise do boje o hlavní pásmo obrany nepřítele bude v průběhu boje upuštěno, i když bylo předem plánováno. Bude to zvláště tehdy, když nepřítel značně vyčerpá své síly bojem o přední okraj obrany a postavení plukovních záloh nestačí přisunout čerstvé síly na postavení divisních záloh, toto postavení je slabě obsazeno a tempo vlastních pěších divisí neklesá. Poněvadž je však třeba počítat s tím, že nepřítel v soudobé obraně bude vyvíjet co největší úsilí k udržení hlavního pásma obrany, že bude působit v jeho prospěch i částmi obrněné divise druhého sledu, je nutno z toho vyvodit závěr, že se mechanisovaná divise ve svazku armádního sboru prvního sledu armády zpravidla zúčastní ať již v jakékoli formě boje o hlavní pásmo obrany nepřítele.

Doprolomení hlavního pásma nepřátelské obrany však nelze nazvat jejím základním úkolem. Hlavním úkolem je prolomení pásma sborových záloh nepřítele z chodu, a doprolomení hlavního pásma je proto nutno považovat jen za cestu a způsob k plnění jejího hlavního úkolu.

3. Získá velitel armádního sboru čas zasazením mechanisované divise do boje o hlavní pásmo obrany nepřítele?

Zásadou je, že útok nestrpí zastávek. Zasazení mechanisované divise do boje o hlavní pásmo obrany nepřítele je právě získávání času velitelem armádního sboru, neboť nepřítel může unavené pěší divise často zastavit i nevelkými prostředky. Toto zpomalení tempa a postupná reorganizace útoku pěších divisí by zavinila značnou ztrátu času, po případě by vůbec nevedla k cíli a měla vzápětí nesplnění úkolu armádního sboru. Má-li být zachována plynulost útoku, udržení

a zvyšování jeho tempa a narůstání úsilí, má-li být včas podle plánu splněn další úkol armádního sboru — prolomení celé taktické hloubky obrany nepřítele —, bude zpravidla nutno zasadit ve vhodné chvíli takové síly druhého sledu armádního sboru, které bezpečně a rychle prolomí postavení divisních záloh nepřítele a vyrazí na další úkol. Je samozřejmě, že je předpokladem, aby organizace součinnosti mezi vyššími jednotkami v přípravném období útoku byla co nejpečlivější; čím bude důkladnější, tím méně času si vyžádá její upřesnění před vyražením mechanisované divise do útoku. Doba potřebná k upřesnění organizace součinnosti s hlediska vlastního provedení zasazení mechanisované divise do boje bude v přímé závislosti na zvolené bojové sestavě mechanisované divise; nejkratší bude při prolamování postavení divisních záloh nepřítele předsunutými oddíly. V žádném případě si příprava zasazení mechanisované divise nevyžádá delší doby, než té, které bude třeba k soustředění a přípravě dělostřelectva zabezpečujícího její zasazení. Avšak i tehdy, když si organizace zasazení mechanisované divise vůbec a organizace součinnosti mezi vyššími jednotkami vyžádá určité doby, není tato doba ztrátou pro velitele armádního sboru tak velká, aby ohrozila splnění jeho taktického úkolu a zdržela tempo operace armády, jak by tomu mohlo být, kdyby velitel armádního sboru váhal se zasazením mechanisované divise a nechal pěší divise samostatně se prokousávat bojem o postavení divisních záloh nepřítele.

Vyžádá-li si situace zasazení většiny sil mechanisované divise, bude ovšem organizace jejího zasazení trvat delší dobu. I tato doba však nakonec bude znamenat získání času, neboť se tím usnadní průlom hlavního pásma nepřátelské obrany rychlejším tempem a mechanisovaná divise bude moci snadněji provést manévry v taktické hloubce obrany. Správnost zasazování mechanisované divise do boje o hlavní pásmo obrany nepřítele lze opřít i o zkušenosti Sovětské armády. V letech 1942 a 1943 bývala armádní rychlá skupina (t. j. sled rozvinutí úspěchu) zasazována již první den boje k prolomení hlavního pásma obrany nepřítele. To bylo nutné zvláště tam, kde první sled armády byl málo nasycen tanky přímé podpory pěchoty, měl malou průbojnou sílu. Tam bylo pak třeba použít armádní rychlé skupiny k doprolomení taktické hloubky obrany, jako tomu bylo v stalingradské operaci. Tato zkušenost ukazuje, že rychlé jednotky byly ve Veliké vlastenecké válce zasazovány i do boje o hlavní pásmo nepřátelské obrany. Výsledky stalingradské operace dokázaly, že toto jejich použití bylo správné. V současné době přebírají tuto úlohu mechanisované divise armádních sborů, zatím co armádní rychlá skupina tvoří další sled rozvinutí úspěchu.

4. Může být příprava a vyražení nepřátelského protiútoku důvodem k tomu, aby mechanisované divise nebylo použito k boji o hlavní pásmo obrany?

Odražení divisních a sborových protiútoků nepřítele je povinností pěších divisí a sborových prostředků, jejichž síly budou ve většině případů schopny tento úkol splnit a zabezpečí tak mechanisované divisi nerušeně zasáhnout do boje. Nepřítel může soustředit v útočném pásmu vlastního armádního sboru k protiútoku, při současné obraně postavení divisních záloh, prostředky do hodnoty nejvýše jedné vyšší jednotky. Naproti tomu vlastní armádní sbor může k zastavení protiútoku počítat s protitankovými prostředky nejméně jedné pěší divise, sboru a armády

a s podporou letectva. Výpočet prostředků ukáže, že protiútok nepřítele může být účinně a rychle zastaven, aniž ohrozí zasazení mechanisované divise do boje o postavení divisních záloh nepřítele. Jestliže by se však mechanisovaná divise přece dostala do části bočních paleb nepřítele, musí této skutečnosti čelit co nejrychlejším proniknutím vpřed z ohroženého prostoru, aniž se třeba jen částí zaváže do boje. Na velitele armádního sboru nesmí proto při rozhodování o zasazení druhého sledu sboru mít vliv nebezpečí protiútoků nepřítele. Musí však učinit veškerá opatření, aby protiútok byl co nejdříve zastaven prostředky armádního sboru, po případě armády tak, aby nezachytil mechanisovanou divisi při postupu. Válečné zkušenosti učí, že se úspěchu dosahuje jen tehdy, když velitel neváhá zasadit svůj druhý sled, jestliže se tempo prvního sledu zpomaluje. V tomto případě přejímá druhý sled rozhodující úlohu, zvyšuje tempo útoku a proniká rychle a bezohledně do hloubky. Obránce se v takovém případě dostává do nevýhodného postavení, není schopen všude udržovat velké a pohyblivé zálohy. Tím je zbaven možnosti zastavit a porazit útočníka na několika směrech. Dokladem toho je historický příklad z knihy M. Bragina „Od Moskvy do Berlína“: „Za prosincového rána 1942 zaduněla nad břehy tichého Donu dělostřelecká palba sovětských vojsk. Pěchota roztavená na předmostí přešla do útoku; za ní po celé frontě začaly přecházet hlavní síly. Po několikahodinovém boji se naše pěchota vklínila do nepřátelských linií, ale hlouběji se setkala s dalšími odpory. Bylo zřejmé, že přichází onen kritický okamžik na počátku každé operace, který určuje její další vývoj a často i výsledek. V té době bylo schváleno nové rozhodnutí, generál Vatutin nevyčkal úplného očištění průchoď v minových polích a vrhl do boje další jednotky. Na svém stanovišti v nejpřednějších liniích si představoval, co se právě děje v týlu nepřátelské obrany. Věděl, že čím déle bude váhat, tím větší ztráty budou mít naše vojska v týlu nepřátelské obrany a že oběti, které nevyhnutelně budou přineseny na počátku boje, zachránějí při rozhodném útoku mnohem více životů v dalším boji a na konec přinesou vítězství. Naopak, každá minuta, kterou ztratíme, umožňuje nepříteli přivést své zálohy a zpevnit obranu. Byl dán rozkaz. Vojska generála Kuzněcova vtrhla do hloubky nepřátelské obrany, kde protivník setrval v úporném odporu; nacistům bylo nařízeno neustoupit od donského břehu ani o krok. Každého důležitého bodu dobyl nepřítel protiútokem zpět a přitiskl část našich vojsk k Donu. Úderem sousedních pluků byl však znovu vytlačen a odražen. Ale to nestačilo — stále ještě rozhodovalo tempo útoku. Rozhodovalo se, dosáhneme-li jen taktického úspěchu — a pak by naše ztráty nebyly ospravedlněny — nebo taktický úspěch přeroste v úspěch operační a dovede nás k rozdrcení a zničení nepřítele, tedy dosáhneme-li velkého cíle, pro nějž se celá operace vede. Zasazením čerstvých sil se projevil přelom v náš prospěch. Tanky pronikly nepřátelskou hloubkou obrany v hlavním směru a zamířily k pásmu sborových záloh, kam se podle rozkazu měla stáhnout nepřátelská vojska...“

5. Má mechanisovaná divise organisovat předsunuté oddíly při doprolamování hlavního pásma obrany nepřítele?

Je účelné organisovat předsunuté oddíly předem i tehdy, bude-li mechanisovaná divise prolamovat postavení divisních záloh nepřítele

částí nebo celou hodnotou divise, neboť vklínění se do dalšího pásma obrany a zprávy o systému obrany v pásmu sborových záloh nepřítele jsou pro velitele mechanisované divise základním předpokladem úspěšného prolomení této obrany z chodu. Důležitostí a potřeba předsunutých oddílů se projeví nejen při rozvíjení úspěchu za hlavním pásmem obrany, ale také v boji o pásmo sborových záloh nepřítele a konečně v operační hloubce. Zásadou tedy bude tvořit předsunuté oddíly vždy, i je-li malá hloubka mezi oběma pásmy obrany nepřítele, mít je vždy předem připraveny a vyrazit jimi vpřed ještě v době, kdy mechanisovaná divise bojuje — často sesedlá — s ustupujícím nebo bránícím se ještě nepřítelem, s cílem předstihnout nepřítele v zaujetí a organizaci nové obrany v pásmu sborových záloh.

6. Musí být vyčkávací postavení mechanisované divise vždy 8 až 12 km od předního okraje obrany?

Jestliže v předcházející fázi boje byl armádní sbor v dotyku s nepřítelem a jeho mechanisovaná divise byla na druhém pásmu obrany, t. j. ve vzdálenosti 15 až 18 km od předního okraje obrany, je možno ji umístit, zvláště vyžaduje-li to utajení, ochrana před leteckým napadením a dovolí-li to celkové uskupení útočné sestavy armádního sboru, i ve vzdálenosti větší než 12 km, neboť projetí několika málo dalších kilometrů nebude při jejím zasazení rozhodující. Bude-li armádní sbor přisunut z hloubky, bude snahou jeho velitele umístit mechanisovanou divisi ve vzdálenosti 8 až 12 km od předního kraje obrany, zvláště bude-li mít vyčkávací postavení výhodné podmínky. Zásadou při volbě vyčkávacího postavení mechanisované divise bude, aby nevešla svými částmi do palebných postavení dělostřelectva soustředěného pro průlom a aby svou zadní hranicí nenarušila prostor umístění druhého sledu armády.

7. Je možno zkrátit pobyt mechanisované divise ve vyčkávacím postavení na 1 až 2 dny?

Ano, jestliže příprava armádního sboru k průlomu obrany nepřítele bude kratší, jestliže terén nebude poskytovat výhodné podmínky pro utajení mechanisované divise, jestliže nepřítel bude provádět silnou leteckou činnost a bude-li jisto, že jednotky mechanisované divise budou schopny provést potřebné přípravy k boji včas. Závisí to také na úkolu mechanisované divise. Bude-li plánováno zasazení mechanisované divise k doprolomení hlavního pásma obrany nepřítele jen předsunutými oddíly nebo její zasazení k rozvinutí úspěchu až po jeho prolomení pěšími divisemi, může být její pobyt ve vyčkávacím postavení kratší.

8. Jak dlouho prodlí mechanisovaná divise na čáře rozvinutí?

To bude záviset na způsobu jejího zasazení. Určité zdržení vznikne, bude-li divise bojovat o hlavní pásmo obrany nepřítele, nemůže však vzniknout v opačném případě. Udávat paušálně dobu 30 až 60 minut nepokládáme za správné. Při použití předsunutých oddílů k prolomení postavení divisních záloh nepřítele nelze prakticky mluvit o časovém zdržení mechanisované divise, neboť její hlavní síly budou postupovat beze ztráty rychlosti po osách za předsunutými oddíly. Zpomalení tempa postupu vznikne jen u předsunutých oddílů, bude však jen krátké a závislé na jejich síle, množství komunikací a cest ve směru postupu. Při

naší bohaté komunikační sítě a schopnosti jednotek k rychlému pohybu i mimo cesty nebude zpravidla zdržení většího rozsahu. Při zasazení části nebo všech sil mechanisované divise do boje o hlavní pásmo obrany nepřítele bude zdržení následkem rozvinování většího množství sil delší. Jeho dobu nelze však paušálně stanovit a lze ji zkrátit do značné míry předchozím průzkumem prostoru mezi čarou rozvinutí a čarou zasazení, úpravou komunikací a průběžných cest a dokonalým výcvikem jednotek.

9. Je možno volit osy přesunu mechanisované divise jen na čáru jejího rozvinutí?

Nikoli, mechanisované divisi je třeba plánovat a stanovit osy přesunu až do hloubky úkolu dne armádního sboru, neboť jako mechanisovaná jednotka je odkázána většinou na komunikace, po nich se pohybuje vpřed po zdolání hlavního pásma obrany nepřítele a často v pochodové sestavě z chodu prolomuje pásmo sborových záloh. Postup po komunikacích urychluje její úkol a zkracuje čas pro nepřítele. Je-li vhodných komunikací nedostatek nebo nepostačují-li, je třeba je budovat a upravovat alespoň pro nejnnutnější potřebu.

10. Je možno volit čáru zasazení mechanisované divise mezi hlavním pásmem obrany a pásmem sborových záloh nepřítele?

Ano, bude-li zasazena až po prolomení hlavního pásma nepřátelské obrany pěšími divisemi.

11. Kdy má mechanisovaná divise dostat do podřízenosti posilové prostředky?

Nejvýhodnější to bude v době, kdy dosahuje čáry rozvinutí, anebo ještě předtím. Jejich přidělení až na čáře zasazení anebo těsně před ní by znamenalo zpoždění zasazení mechanisované divise do boje. Bude výhodné, když posilové prostředky určené pro ni budou již předem — i když zatím budou plnit jiný úkol — soustředěny poblíž os postupu mechanisované divise, aby jejich začlenění do její sestavy bylo co nejsnadnější a nejrychlejší.

12. Postupuje mechanisovaná divise na pásmo sborových záloh nepřítele v rozčleněné sestavě?

Záleží především na tom, zda a jak jí bylo použito v boji o hlavní pásmo obrany nepřítele. Jestliže o postavení divisních záloh nepřítele bojují jen předsunuté oddíly anebo bude-li mechanisovaná divise zasazena až po zdolání tohoto postavení divisemi prvního sledu, nebude třeba, aby mechanisovaná divise postupovala v rozčleněné sestavě. Při zasazení většiny anebo všech sil divise k boji o hlavní pásmo obrany, zahájí-li nepřítel ústup na pásmo sborových záloh a bude-li vzdálenost mezi oběma pásmy krátká, bude mechanisovaná divise velmi často postupovat nejen v rozčleněné, ale i rozvinuté nebo kombinované sestavě.

Závěr

Diskuse u vyšších velitelství se zaměřovala hlavně na otázku, zdali má být mechanisovaná divise v sestavě armádního sboru používáno k dokončení průlomu hlavního pásma obrany nepřítele anebo má-li se me-

chanisované divise používat k rozvíjení úspěchu až po prolomení hlavního pásma obrany.

K tomu je třeba závěrem říci, že mechanisované divise bude zpravidla v rámci armádního sboru použito v druhém sledu s úkolem dokončit průlom nepřátelského hlavního pásma obrany, ovládnout z chodu pásmo sborových záloh a vytvořit tak podmínky k zasazení armádní rychlé skupiny. Pak bude její úkol záležet v rychlém rozvíjení útočné operace a v zajišťování úspěchu armádní rychlé skupiny v operační hloubce.

S takovými úkoly se zpravidla zasazuje mechanisovaná divise do boje. Okamžik jejího zasazení určuje velitel armádního sboru se souhlasem velitele armády. Zasazení mechanisované divise k dokončení průlomu hlavního pásma obrany nepřítele znamená zrychlení tempa útoku a narůstání úsilí vyvinovaného armádním sborem, rychlé rozvinutí a rozšíření průlomu, vedoucí k rychlému ovládnutí pásma sborových záloh nepřítele z chodu. Zabezpečuje a umožňuje pěším divisím plné ovládnutí pásma sborových záloh, otevření cesty do operační hloubky a vytvoření podmínek k dalšímu rozvíjení úspěchu armádní rychlé skupiny.

Způsob zasazení mechanisované divise závisí na stupni vybudování nepřátelské obrany, na množství sil a prostředků v ní, na činnosti taktických záloh nepřítele a na tvárnosti terénu, při čemž úkol armádního sboru a jeho úloha v celkové armádní operaci mají největší význam. Určení, složení a vlastnosti mechanisované divise, její velká úderná a palebná síla splnění tohoto úkolu při vhodném použití usnadňují.

INFORMACE O CIZÍCH ARMÁDÁCH

VÝVOJOVÉ TENDENCE VÝSADKOVÝCH OPERACÍ V AMERICKÉ ARMÁDĚ A ZÁSADY OBRANY PROTI NIM

Podplukovník Josef Kudrnovský

1. Cíle výsadek-ových operací a jejich rozdělení podle amerických názorů

Američtí vládcí, kteří jsou dnes vedoucí silou imperialistického tábora, budují po celém světě rozsáhlou síť vojenských základen.

Ohromné rozptýlení těchto základen, budovaných k uskutečnění agresivních cílů USA, nutí odpovědné činitele budovat jednotky schopné samostatného a rychlého zásahu.

Takovými jednotkami jsou výsadkové jednotky, při čemž vývoj v USA směřuje k tomu, aby každá pěší divise a v budoucnu i divise obrněná byla schopna vzdušné přepravy.

Podle amerických zásad mají výsadkové operace tyto hlavní cíle:

1. rychle se zmocnit důležitých cílů, které mají rozhodující význam pro další průběh války, jako jsou odpalovací základny dálkových zbraní, zdroje strategických materiálů, zbrojní továrny a jiné válečně důležité podniky, politicky významná centra, letiště a prostory vhodné pro zřízení vzdušného předmostí,

2. nutit protivníka k udržování silných pohyblivých, zejména tankových záloh v hlubokém týlu a tím oslabit jeho úsilí na frontě,

3. rozrušit jeho velení a zásobování,

4. oslabit jeho morálku a válečný potenciál.

Jednou z důležitých podmínek úspěchu každé výsadkové operace je vedle letecké převahy dokonalá znalost terénu v prostoru operace a rozsáhlá podpora páté kolony.

Podrobné zprávy o zamýšlených prostorech výsadek-ových, jakož i vytvoření páté kolony je nutno zabezpečit dlouhou dobu před zahájením operace. Pod tímto zorným úhlem je třeba se dívat na všechny pokusy amerických imperialistů o narušování našich státních hranic jejich letadly a o vysílání agentů a špiónů na území republiky.

Výsadkové operace mohou být taktické a strategické.

Taktické jsou takové, jejichž cílem je umožnit vysazení nebo útok hlavních sil, s nimiž se výsadkové jednotky spojí v krátkém čase (za 2 až 4 dny). Síla těchto výsadek-ových je od praporu do divise.

Strategické výsadkové operace jsou samostatné operace, u nichž se se spojením s hlavními silami nepočítá vůbec nebo až po delším čase. Síla těchto výsadek-ových je od divise do armády.

V budoucnosti musíme počítat s daleko rozsáhlejším použitím výsadek-ových, zvláště taktických, než tomu bylo na konci druhé světové války. Důkazem toho je zvýšené úsilí o výstavbu této nové zbraně ve všech imperialistických armádách a zvláště v armádě americké.

Rozdělení výsadek-ových operací jen na taktické a strategické, odpovídá kapitalistické vojenské doktríně, která dělí vojenské umění na strategii, t. j. na způsob vedení války jako celku, a na taktiku, t. j. na

způsob vedení boje. Operační umění, t. j. způsob vedení velikých bitev, buržoasní vojenská doktrína nezná, a proto nezná ani pojem operačních výsadek.

Pramenem pro tuto práci byla studie amerického theoretika výsadkových operací generála Gawina a studie francouzských a švýcarských vojenských theoretiků.

Cílem práce je nejen ukázat směr, jímž se podle názorů imperialistických vojenských theoretiků bude ubírat vývoj jejich výsadkových armád, ale také upozornit na hluboké rozpory v theorii a možnostech praktického provádění výsadkových operací, zvláště strategických.

2. Použití taktických výsadek

Útočný boj dává možnosti nejširšího použití výsadkových jednotek.

Útoky vedenými na silniční a železniční systém protivníka, po němž zasahuje frontu, může útočník vážně ohrozit odolnost fronty obránce, zvláště v počátečním období války.

Podle názorů amerických vojenských odborníků jsou výsadky výhodným bojovým prostředkem k útokům na přesunující se vojska, poněvadž překvapivé údery vedené do jejich boků působí nejen zmatek, ale i vážné ztráty a mohou znemožnit včasný zásah taktických nebo operačních záloh. Podle amerických zásad je výhodné podnikat tyto údery zvláště v počátečním období operace a proti proudům nedostatečně chráněným. Proti dobře zabezpečeným přesunům doporučují americké předpisy bojovat tak, že se vysazené jednotky zmocní důležitých prostorů na ose přesunu a z nich podnikají útoky palbou i pohybem.

Použití výsadkových jednotek k úderům na přesunující se vojska zvláště proti motomechanizovaným jednotkám je předem určeno k nezdaru, jsou-li za přesunu prováděna zabezpečovací opatření podle našich řádů a předpisů. Je však nutno vždy s takovým použitím výsadkových jednotek americkými imperialisty počítat. K takovým akcím připravují si jednotky ze zločinných živlů uprchlých z lidově demokratických zemí. Na osudu a ztrátách této potravě pro děla jim nezáleží.

Proto je nutno pečlivě provádět při každém přesunu všechna opatření nutná k jeho zabezpečení a určit pro boj s výsadky jednotku odpovídající přesunované vyšší jednotce. Tak u armády možno určit mechanizovanou divisi, u divise zesílený prapor na autech. Úkolem této protivýsadkové jednotky je převzít boj s útočícím výsadkem a umožnit tak přesunující se vyšší jednotce včas splnit daný úkol.

Slabých výsadkových jednotek se používá k dobytí mostů, křižovatek, soutěsek a p., které vysazené jednotky buď ničí nebo drží do příchodu hlavních sil. Dalším předmětem útoku výsadek jsou telekomunikační centra, jejichž zničením se má znemožnit spojení a velení.

V přípravném období vlastní útočné operace musíme počítat s těmito akcemi imperialistických výsadkových jednotek:

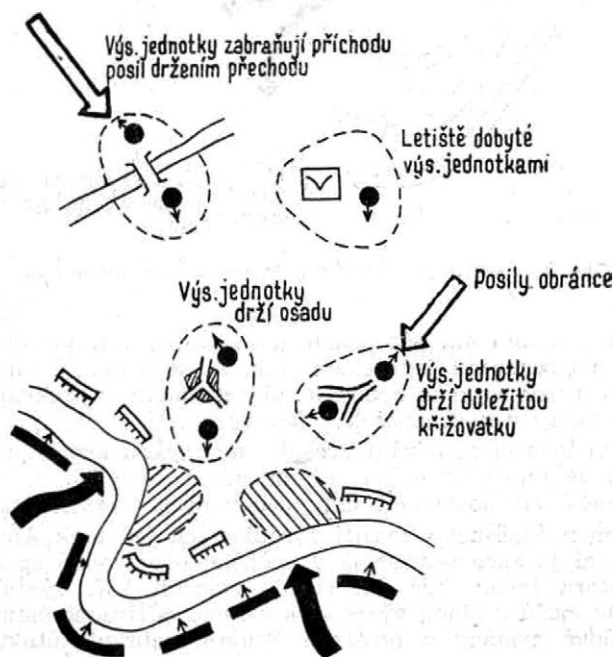
— s údery malých záškodnických výsadek v hodnotě do roty, vysazených na vhodných místech na osách přesunu (lesy, soutěsky, mosty a p.) proti přesunujícím se vojskům za přeskupování. Zásah větších výsadek je málo pravděpodobný, ale přesto je nutno učinit vždy všechna opatření k rychlému odražení takových výsadek a k jejich likvidaci jednotkami určenými k boji s výsadky. Nebezpečnými prostory jsou velké komplexy lesů, defilé, soutěsky a p.,

- úder do boku nebo týlu před vyražením útoku možno očekávat z pasivních úseků vlastní útočné sestavy, zjistí-li nepřítel naše přípravy k útoku. S takovými akcemi je možno počítat zvláště v období dokončování střídání vlastních vojsk. Výsadek může být v tomto případě v síle praporu až pluku. Každá taková akce ovšem předpokládá získání místní letecké převahy nepřátelským letectvem.

V průběhu útočné operace je třeba očekávat, že nepřátelské výsadky budou provádět

- úder proti taktickým nebo operačním zálohám za stejných předpokladů jako u přesunů,
- úder do boku a týlu útočících jednotek, aby zpomalily a získaly čas k přísunu dalších operačních záloh. V prostorech po obou stranách klínu vytvořeného útočícími vojsky má nepřítel možnost vysadit během noci i silné letadlové výsadky a ráno jich použít k provedení úderu do boku vlastních útočících jednotek s cílem zpomalit jejich postup a přivést včas na bojiště další operační zálohy. Za předpokladu, že nepřítel získá nad prostorem plánovaným pro takovou akci vzdušnou převahu, může k provedení takové akce vysadit jednotku v síle divise i více,
- k zesílení obrany na směru našeho hlavního úderu, obsazením pásma sborových záloh, armádních záloh nebo postavení záloh skupiny armád jednotkou v síle od pluku výše.

Rozhodující úlohu mají výsadekové jednotky při násilném přechodu vodních toků. Operace se provádějí tak, že se současně s vysazováním jednotek na obsazeném břehu toku vysazují další jednotky v týlu protivníka, aby jej desorganisovaly a zabránily zálohám posílit ohrožený prostor (viz obr. 1).

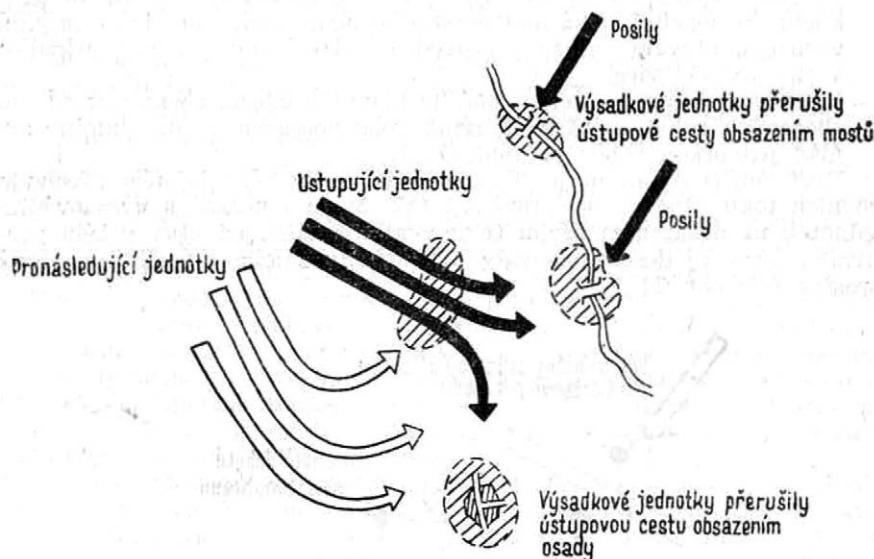

Obr. 1. Použití výsadekových jednotek při násilném přechodu vodního toku.

Použití výsadkových jednotek za pronásledování.

Za průlomu se zahájení výsadkové operace může časově shodovat s operací pozemní nebo ji i předcházet. Za pronásledování lze výsadkových jednotek použít až když se nepřítel dal na ústup.

Za pronásledování jsou výsadkové jednotky pokládány za ideální prostředek k předejití nepřítele a k ovládnutí důležitých prostorů, dříve než jich dosáhne. Přehrazováním ústupových cest poskytují výsadkové jednotky pronásledujícím pozemním jednotkám cennou podporu. Je velmi důležité, říkají americké předpisy, aby se výsadkové jednotky včas zmocnily soutěsek, důležitých výšin, mostů a křižovatek, kudy musí nepřítel ustupovat. Podaří-li se to pronásledovateli, má možnost kanalisovat ustupující jednotky do výhodných pro něho prostorů a tam je zničit (viz obr. 2).

Obr. 2. Použití výsadkových jednotek za pronásledování.

Za pronásledování má být používáno výsadkových jednotek v těsné součinnosti s pozemními jednotkami tak, že se vysazují malé skupiny v blízkém týlu ustupujícího nepřítele, aby napadaly s překvapením jeho vojska a působily v nich zmatek a desorganizaci.

S tímto způsobem používání výsadků americkou armádou musí tedy počítat naši velitelé a štáby při organizaci ústupového boje, aby bylo zabráněno nepříteli dosáhnout cílů sledovaných výsadkovými akcemi.

Příkladem neúspěšného použití výsadkových jednotek Američany za pronásledování je akce provedená v průběhu obojživelné operace v Koreji v prostoru Inčon, kde Američané vysadili 187. výsadkový pluk v počtu 4100 mužů s plnou výzbrojí s úkolem odříznout ústupové cesty jednotek lidové armády z prostoru Fenjan, zabránit útoku lidových

vojsk na město ze severu a zničit jednotky, které byly v trojúhelníku Sengčen, Sunčen, Fenjan. Výsadková akce byla provedena 30 dopravními letouny ze základny Kimpho. Akce nepřinesla očekávaný úspěch a jednotky lidové armády se včas z ohroženého prostoru stáhly. Jednou z hlavních příčin neúspěchu akce byl dokonale organizovaný ústupový boj jednotek lidové armády a nedostatek zpráv o jejich pohybech na americké straně.

Použití výsadkových jednotek v obranném boji.

Americké předpisy doporučují používat výsadkových jednotek k zabezpečení provedení protiúderů. Úderů výsadkových jednotek se používá k zpomalení postupu útočníka. Úder musí být veden do boku nebo týlu útočících jednotek protivníka.

Při boji v obklíčení je úkolem výsadkových jednotek udržovat styk izolovaných jednotek s hlavními silami. Jsou též výhodným prostředkem k rychlému posílení ohrožených prostorů obklíčené jednotky.

Americké předpisy doporučují používat výsadkových jednotek k akcím proti nepřátelským výsadbám. Jejich úkolem je desorganisovat nepřátelský výsadek a zabránit mu včas splnit úkol.

Velmi časté je použití výsadek k náhlým úderům. Tyto úderové slouží k odvrácení pozornosti obránce od prostorů skutečných výsadek. Malé jednotky se vysazují současně na několika místech a pracují v těsné součinnosti s pozemními jednotkami, při čemž jejich úkolem je provádět destrukce, sabotáže a diversi, desorganisovat hospodářský systém, provádět vraždy význačných politických osobností a p. Tyto jednotky se obvykle vysazují padákem. Posledním úkolem těchto malých výsadkových jednotek je připravit terén pro přistání velkých výsadek. K tomu se používá malých skupin parašutistů vysazovaných krátkou dobu před vlastní operací do samé blízkosti plánovaného prostoru výsadek. Po vysazení se zmocňují důležitých bodů, z nichž mohou ovládat palbou přístupy k prostoru vysazení. K zajištění těchto akcí doporučují americké předpisy plně využívat podpory páté kolony, jejímž úkolem po zahájení akce je provádět sabotáže a provázet parašutisty k objektům, jichž se mají zmocnit. Zásobování těchto jednotek se provádí zpravidla v noci shazováním speciálních zásobníků s materiálem a potravinami.

Použití strategických výsadek.

S rozvojem techniky narůstá i možnost použití strategických výsadek na důležité prostory protivníka.

Podle názorů amerických vojenských odborníků budou mít strategické výsadky tyto formy:

Strategické vzdušné úderové. Velké výsadkové jednotky budou vysazeny po předchozím silném bombardování, při čemž prý může být použito i atomových pum. Vysazené jednotky mají využít nastalého zmatku a dokončit ničení toho, co nebylo zničeno bombardováním, hlavně podzemní závody a p. Po provedení útoku se počítá, že budou jednotky převezeny dopravními letouny nebo vrtulníky zpět na své základny. Vysazení se má provést buď padáky nebo dopravními letouny. Výhodou těchto strategických „vzdušných úderů“ je prý hlavně ta skutečnost, že nevyžadují jinak potřebné dlouhodobé letecké převahy. Také zásobování vzhledem na krátké trvání operace prý nebude dělat potíže.

Problémem podle jejich názoru dosud zůstává zpětná přeprava vysazených jednotek. Počítá se, že jejich zpětnou dopravu bude chránit část vysazených jednotek držením předmostí.*)

Vzdušné údery mají být zařazeny do strategických plánů útoků proti malým státům, a to proti cílům rozhodujícího významu pro vedení války. Američtí generálové patrně počítají s tím, že budou moci tak jako Hitler postupně likvidovat jeden stát za druhým a že se ostatní lidově demokratické státy a Sovětský svaz na to budou nečinně dívat tak jako to dělaly v letech 1939 a 1940 USA, Anglie a Francie. K tomu není třeba velkého komentáře, stačí si jen připomenout, jak žalostně zkrachoval v letech 1951 až 1953 pokus Američanů zlikvidovat jeden ze států demokratického tábora — Severní Koreu.

Při útoku proti velmoci mají být strategické vzdušné údery součástí soustavného ničení válečného potencionálu protivníka.

Jako samostatných operací může být podle amerických názorů použito vzdušných úderů jen proti slabému protivníku, zvláště na začátku války. Úspěchy dosahované tak zvanými „vzdušnými údery“ jsou a zůstanou pouhou ilusí v hlavách wallstreetských magnátů v uniformách a potvrzují jen blud buržoasní vojenské doktriny, která stále hledá v soudobých podmínkách válek prostředek, jímž by bylo možno dosáhnout rozhodnutí války jediným gigantickým úderem.

Strategické výsadky na předmostí blízko hranic protivníka.

Na předmostí takto získaném se provede shromáždění sil, které potom přejdou k vlastní operaci. Tohoto způsobu se má použít tehdy, není-li dosti sil a prostředků, aby mohla být provedena výsadeková operace na předmostí v hlubokém týlu protivníka.

Strategické výsadky na předmostí v hloubce státu protivníka v síle nejméně výsadekové armády. Také tyto výsadky jsou v současné době i v dohledné budoucnosti pouhou utopií v hlavách amerických generálů, kteří se ničemu nenaučili v druhé světové válce a domnívají se, že budou moci opakovat laciné úspěchy hitlerovských výsadekových jednotek v Holandsku roku 1940. Ve své tupohlavosti zapomínají, že se dnes nepíše již rok 1940 a že lidové demokracie nejsou královským Holandskem.

Americké prameny o těchto operacích dále říkají, že vyžadují vzhledem na svou citlivost dokonalou přípravu. Průzkum je nutno vést na široké frontě, aby protivník nezjistil úmysl o provedení výsadekové operace a nemohl provést obranná opatření. Podle tohoto jejich názoru patrně očekávají, že přípravy na jejich „uvítání“ budou konány teprve až vysazení provedou. Slova velkého Stalina o přivítání agresora v plné zbroji asi k nim nepronikla.

Americké prameny dále uvádějí, že pro operace tohoto druhu je třeba připravit několik variant plánovaných v součinnosti s pozemními operacemi. Průzkumu se účastní velitelé jednotek, kteří budou výsadekovou operaci provádět, a to až do velitelů rot vto. Velitelé všech stupňů musí podrobně studovat prostor operace na mapě, osvojit si veškeré topografické podrobnosti terénu, naučit se jména osad v prostoru operace a p. Před zahájením vlastní operace se provede její nácvik v podobném terénu.

*) Termínu »předmostí« je v tomto článku používáno pro prostor v týlu nepřitele, obsazený a bráněný výsadekovými jednotkami.

Po stránce technické má být průzkum zaměřen na získání veškerých podrobností o terénu, jeho povaze, povrchu, lesích, osadách atd. Je-li v úmyslu velitelství, které operaci plánuje, použít k dopravě jednotek dopravních letounů, které se stávají vedle vrtulníků hlavním dopravním prostředkem, je třeba tyto údaje opatřit nejen o prostoru vysazení, ale i o všech prostorech, které podle plánu provedení třeba během operace brát v úvahu. Dále je nutno opatřit údaje o meteorologické situaci.

Po stránce taktické má průzkum podrobně zjistit situaci obránce v pásmu vysazení do všech možných podrobností (sily, které tam má k dispozici, sestavu, výzbroj, možnosti přesunů atd.). Na základě získaných zpráv se má určit pravděpodobná činnost nepřítele proti vysazeným jednotkám, komunikace, kterých pravděpodobně použije k manévru záloh, a způsob, jak těmto jeho opatřením čelit.

Pro stanovení počtu letectva potřebného k ochraně operace mají být získány přesné zprávy o leteckých silách nepřítele. Nestačí zjistit jen počet letadel, která má nepřítel k dispozici, nýbrž i letiště, z nichž bude operovat, aby bylo možno provést na tato letiště údery. K získání zpráv v pásmu vysazení se má vedle vlastního průzkumu využívat v největší míře agentů páté kolony, kteří po zahájení akce slouží jako průvodci vysazených jednotek.

Prostory přistání musí dovolit vysazeným jednotkám rychlé shromáždění a možnost ovládat okolí prostoru vysazení palbou. Nejlépe se hodí odkrytý terén s malými lesíky a terénními zářezy, kterých vysazené jednotky mohou použít jako krytů proti pozemním i vzdušným útokům. Aby bylo zabráněno překvapení, je třeba se zmocnit pozorovatelů, z nichž je možno pozorovat prostor vysazení a přístupy k němu. Nejlépe se pro vysazení hodí prostory ohraničené kopci nebo řekami, poněvadž se dají lehce bránit. Každé jednotce je nutno přesně určit prostor přistání, dobu vysazení a dokdy musí prostor opustit. K rychlému uvedení jednotky do pohotovosti určují se shromaždiště, která se označí vhodnými ukazateli a signály. Jako signálů se používá ve dne praporek, dýmových a zvukových signálů, v noci pochodní, raket a zvukových signálů. Bojové pohotovosti prý musí prapor dosáhnout za 50 až 60 minut. Zkušenosti z korejské války však ukazují, že této doby nikdy nebylo dosaženo a že k dosažení bojové pohotovosti praporu bylo třeba 2 až 3 hodin.

Při plánování výsadkové operace je nutno počítat s tím, že akcemi obránce nebo jinými nepředvídanými okolnostmi nebude možno některých prostorů použít, a proto je nutno vždy vyhledat záměnné prostory pro vysazení.

Vysazení divise vyžaduje 4 až 6 prostorů, z nichž jeden slouží pro zásobování, 2 až 4 pro vysazování těžkých sledů a jeden prostor, záložní, pro posily. Největší z těchto prostorů je nutno určit pro odsuny, které se provádějí dopravními letouny. Zdravotnická zařízení se umísťují v blízkosti prostorů vysazení.

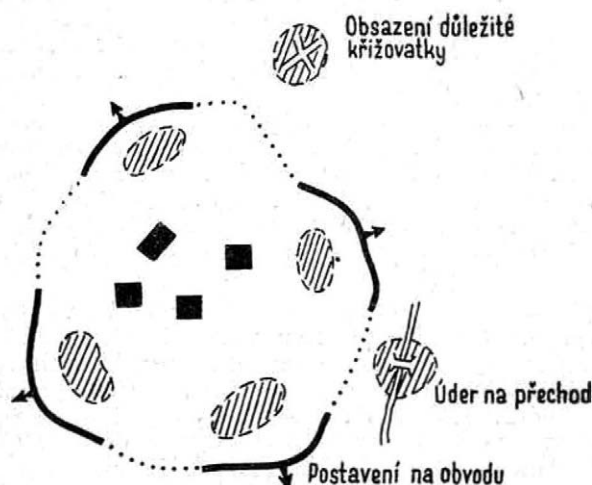
Nejvýhodnější vzdálenost mezi jednotlivými prostory pro přistání je 1½ km. Příliš velké vzdálenosti znesnadňují součinnost a nacpák při malých vzdálenostech se jednotky stávají snadným cílem nepřátelských útoků.

K vysazení divise je třeba plochy 40 až 60 km², pro sbor 150 až 220 km², počítaje v to i zabezpečovací postavení.

Methodika vysazení.

Nejprve se vysazuje lehká brigáda a specialisté, jejichž úkolem je zmocnit se prostoru na obvodu pásma vysazení a tím chránit vysazování

hlavních sil proti zásahu obránce. Jednotky lehkých brigád mohou být vysazeny buď přímo v prostorech vysazení, odkud postupují na postavení na obvodu, nebo shozeny přímo na postaveních na obvodu, při čemž ihned přehrazují všechny komunikace vedoucí k předmostí. Malé úderné skupiny těchto brigád mohou být vysazovány mimo postavení na obvodu s úkolem zmocnit se mostů, křižovatek nebo dominujících výšin, které by mohly nepříteli sloužit jako pozorovatelný (viz obr. 3).

LEGENDA :

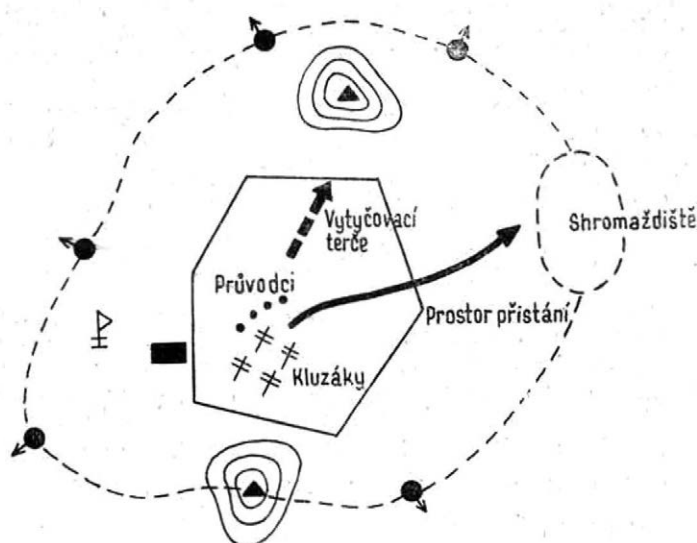
-   prostory přistání těžkého sledu
- prostory přistání lehkého sledu

Obr. 3. Methodika vysazení.

Lehké prvky mají hned po přistání pronikat do nepřátelského území a zabránovat nepříteli v útocích na předmostí. Vzdálenost postavení na obvodu se řídí rázem terénu. Má být tak veliká, aby zabezpečovala obranu předmostí. Ihned, jak je to možné, musí být pásmo vysazení rozšířeno tak, aby předmostí bylo mimo dosah dělostřeleckých paléb nepřítel. Lehký sled, který nemá dělostřelectvo, má obvykle značné ztráty, což potvrzují i zprávy o výsadkové operaci provedené Američany ve válce v Koreji v prostoru Seul. Této skutečnosti je třeba využít při boji s výsadky a snažit se zničit tyto lehké sledy dříve, než dostanou těžké zbraně a posily.

Spojení mezi jednotlivými jednotkami lehkého sledu se udržuje radiem. Po vysazení velitelství lehké brigády se ihned zřizuje i linkové spojení.

Kromě jednotek brigády se s prvním sledem vysazují speciální jednotky jako předemnutá část štábu dopravního letectva a ženijní roty, které mají za úkol upravit terén pro přistání hlavních sil (viz obr. 4).

LEGENDA:

- bojové zajištění
- pomocné jednotky pro přípravu přistání
- ▲ stanoviště pozorovatelů

Obr. 4. Schematické znázornění přípravných opatření při přistání.

Úkoly ženijních rot.**Před přistáním hlavních sil:**

- a) odstraňují na přistávacích plochách překážky, ploty, křoví a p. a zřizují meteorologické stanice,
- b) vytyčovací terče označují přistávací plochy,
- c) označují shromažďovací prostory pro vysazené jednotky,
- d) stavějí přímé zajištění (pozorovatele, strážce atd.).

Během vysazování hlavních sil:

- a) podporují jednotky při vysazování (odstraňují vyložené nebo havarované kluzáky),
- b) bojují proti požárům a poskytují první pomoc raněným,
- c) doprovázejí vysazené jednotky do prostoru shromáždění.

Po ženijních rotách jsou vysazovány prvky protiletadlového dělostřelectva, které zaujímají palebná postavení mimo prostory pro vysazení. Aby bylo zabezpečeno řízení boje lehkého sledu, jsou v jeho sestavě předsunutá část velitelství divise a divisi spořovací rota. Není-li možno z jakýchkoli důvodů zařadit do lehkého sledu předsunutou část velitelství divise, je nutno ji přesunout s prvními sledy hlavních sil. Předsunutá část velitelství

divise se po vysazení umísťuje do středu prostorů vysazení a divisní spojovací rota zjedná ihned spojení s velitelstvím týlu, s podpůrnými leteckými jednotkami, s prostory vysazení a s VS jednotek zasazených na postavení na obvodu.

Ve shromažďovacích prostorech se vysazené jednotky uskupují do bojové sestavy podle úkolu. Vysazené jednotky mají co nejrychleji opustit místo, kde byly vysazené. Jakmile se dokončuje vysazování těžkých sledů, může být postavení na obvodu vyklizeno buď zcela nebo zčásti a lehké brigády dostávají nové úkoly. Buď se shromáždí a tvoří zálohu divise nebo chrání vysazování dalších jednotek v nových prostorech nebo mohou pronikat do nepřátelských území s úkolem: desorganisovat sestavu nepřítele a usnadnit tak postup těžkých sledů.

Taktické zálohy se vyčleňují z jednotek vysazených na předmostí, kdežto operační zálohy jsou složeny z celých organických jednotek, které zůstávají na základnách. Na místa, kde to situace vyžaduje, přepravují se dopravními letouny. Zásobování jednotek se provádí buď kluzáky nebo shozem zásobníků. Požadavky zasílají jednotky radiem na štáb dopravních leteckých jednotek s udáním místa, kam mají být zásoby a posily shozeny.

Letecká podpora výsadkové operace.

Letecká podpora má tři fáze:

1. Letecká podpora v době přípravy operace.

a) Letectvo pracující v hloubce odpovídající naší operační hloubce: jeho průzkumné prvky operují nad celým prostorem budoucí operace.

b) Letectvo přímé podpory: provádí taktický a technický průzkum prostorů přistání a ochranu základen.

2. Letecká podpora v době přepravy jednotek vzduchem a v době jejich vysazování.

a) Letectvo pracující v hloubce odpovídající naší operační hloubce: stíhači provádějí ochranu leteckých základen a doprovod transportů.

Průzkumné letectvo sleduje činnost nepřítele zvláště v prostoru budoucí operace.

Bombardovací letectvo útočí na zálohy nepřítele směřující k prostoru vysazení, v prostorech soustředění a na letecké základny obránce.

b) Letectvo přímé podpory: stíhači udržují vzdušnou převahu nad prostorem vysazení.

Taktické průzkumné letectvo sleduje činnost nepřítele v prostorech vysazování.

Bombardovací letectvo útočí na nepřátelská postavení a na jednotky útočící na předmostí.

3. Letecká podpora za boje výsadkových jednotek.

a) Letectvo pracující v hloubce odpovídající naší operační hloubce plní úkoly jako v druhém období.

b) Letectvo přímé podpory: stíhací letectvo chrání výsadky proti útokům nepřátelského letectva.

Průzkumné letectvo sleduje činnost nepřítele a udržuje spojení mezi jednotlivými vysazenými jednotkami.

Bombardovací letectvo podporuje útok vlastních vysazených jednotek.

Záložní letecké jednotky jsou na základnách připraveny zasáhnout podle vývoje situace.

Jak nákladné jsou výsadekové operace, ukazuje tento příklad:

K zabezpečení předmostí pro sbor o třech divisích a se sborovými útvary v hodnotě další divise je třeba přibližně dalších tří až čtyř divisí. Pro dopravu těchto sedmi až osmi divisí bude třeba první den asi 1400 dopravních letounů typu C-74 za předpokladu, že první sled — tři divise — bude vysazen najednou. Následující dny bude zapotřebí asi 700 letounů denně. K ochraně bude třeba kolem 1500 stíhacích letounů za předpokladu, že bude druhý a třetí den vysazeno po dvou divisích. K zabezpečení přísunu v dalším průběhu operace bude zapotřebí asi 320 letounů s únosností 10 t. Ofensivní operace mohou být zahájeny v pátý nebo šestý den.

K vysazení dalšího sboru stačí k zabezpečení již jen jedna divise. Tyto další vyšší jednotky mohou být vysazeny šestý den operace a být v bojové pohotovosti osmý nebo devátý den operace.

Vzhledem k velké citlivosti těchto operací, zvláště jsou-li prováděny proti silnému protivníkovi a na počátku války, kdy poměr sil je téměř vyrovnaný, navrhuji američtí vojenští teoretikové používat jich proti malým státům, které svými omezenými prostředky nebudou prý s to vysazené jednotky likvidovat. Manévru živou silou a prostředky má být nepříteli zabráněno mohutnými leteckými útoky a jeho manévr desorganizován provedením výsadeků na několika místech. Při těchto operacích je předkládáno za zvlášť důležité zmocnit se letišť nepříteli a tím znemožnit nebo aspoň ztížit leteckou činnost jeho a jeho spojenců. Vzhledem na obtížnost velkých výsadekových operací doporučují američtí vojenští teoretikové provést veškeré přípravy již nyní a tím předejít i silnému protivníkovi. Úsilovná výstavba amerických výsadekových jednotek, dopravního letectva a leteckých základů potvrzuje, že se američtí imperialisté těmito doporučeními řídí.

Schematický průběh vytvoření armádního předmostí. (viz obr. 5, 6 a 7)

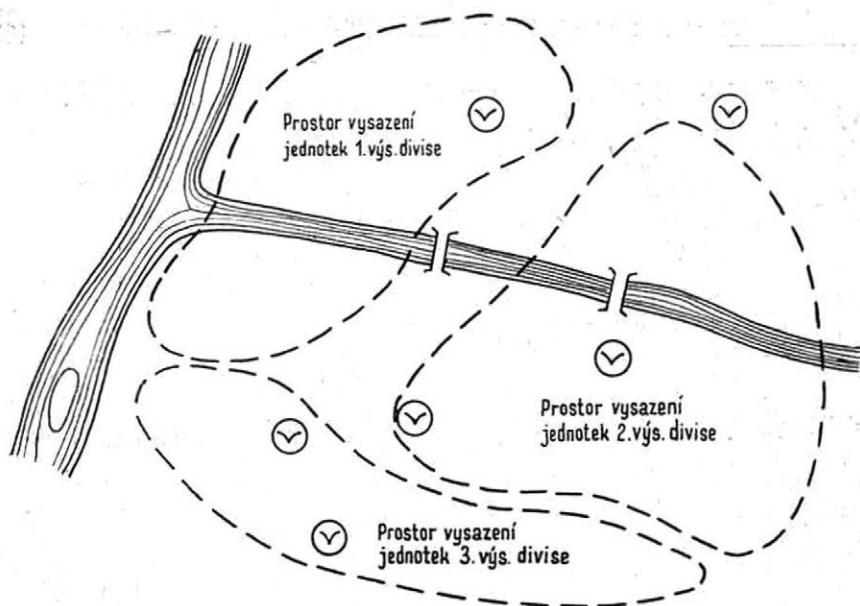
K provedení operace je volen terén za řekou, aby předmostí bylo z tohoto směru chráněno proti možným útokům tanků. Pro zabezpečení manévru zálohami, protitankovými, spojovacími a dopravními prostředky je nutno se zmocnit mostů. Mosty musí být napadeny s obou stran a s plánem jejich zmocnění musí být seznámeni velitelé všech vysazovaných jednotek. Důvodem je skutečnost, že buď akcemi obránce nebo vlivem povětrnostních podmínek může v jejich blízkosti přistat jiná jednotka, než je určeno plánem. Pokud to dovolí OPL a jiná obranná opatření protivníka, je nejvýhodnější přistat na letištích.

První období: den $D + 1$.

Jednotky prvního sboru vysazené do setmění dne $D + 1$ musí ovládnout plánované předmostí, které je tak připraveno k vysazení dalšího sboru. Zároveň vysílá tento sbor průzkum všemi směry s hlavním úsilím ve směru plánovaného útoku.

Druhé období: den $D + 2$ až $D + 3$.

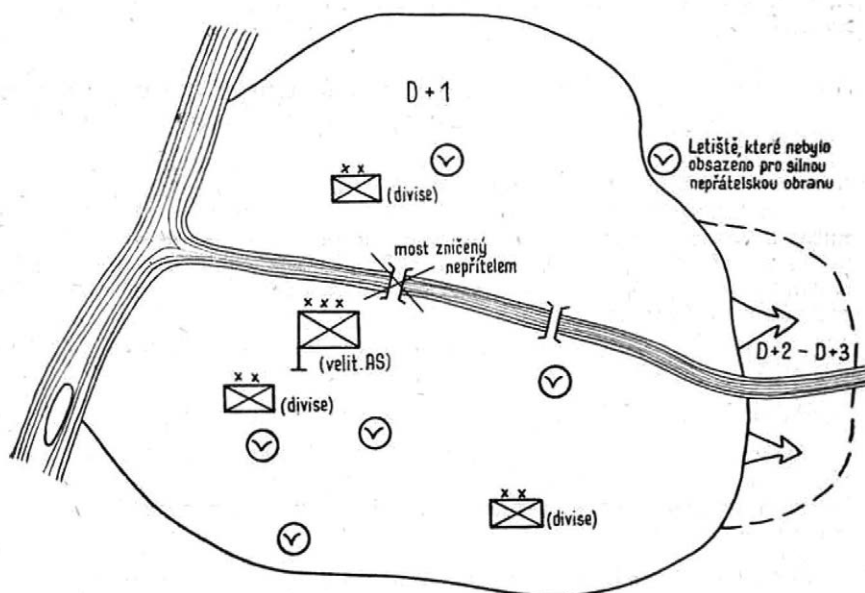
Zatím co přistávají jednotky druhého sboru, rozšiřuje první sbor předmostí o 10 až 15 km ve směru plánovaného útoku. Průzkum pokračuje

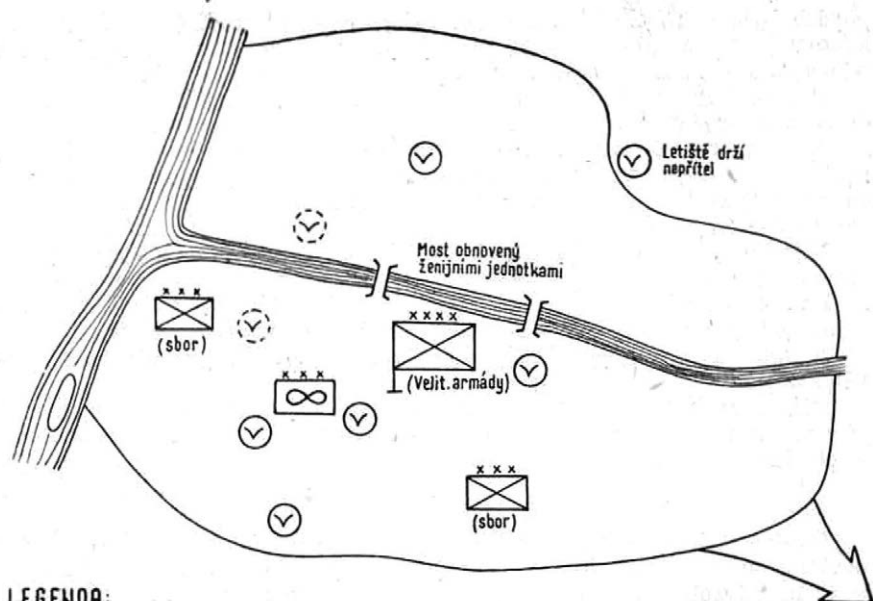
LEGENDA:

✓ letiště v den D

Obr. 5. Vysazení jednotek prvního sboru v den D.

Obr. 6. Situace v prvním období výsadkové operace a rozšiřování předmostí v druhém období.

LEGENDA:

předsunutá část velitelství skupiny
dopravního letectva (troop-carrier group)

letištní plochy zřízené ženijními jednotkami

Obr. 7. Situace při zahájení útočné operace v třetím období.

s hlavním úsilím na směr hlavního úderu. V této době musí týlové jednotky zřídit zásobovací základny. Velitelství sboru se přesune ihned, jakmile to situace dovolí.

Třetí období: den $D + 4$ až $D + 6$.

V této době musí být jednotky vysazené armády s to zahájit z předmostí útočnou operaci. Do dne $D + 4$ až $D + 6$ (podle situace) přesunou se na předmostí předsunuté části velitelství armády a dopravního letectva a zahájí operaci. V tomto okamžiku se přesunuje na předmostí zbývající část velitelství armády.

K zabezpečení činnosti výsadekových jednotek na předmostí provádějí Američané zkoušky se speciálními obojživelnými vozidly různých velikostí, se speciálními letouny s odmontovatelnými podvozky, se stroji na rychlé kácení stromů, s traktory a buldozery a se speciálními průzkumnými vozidly.

4. Organizace americké výsadekové divise budoucnosti

Složení a sestava jednotek musí vyhovovat jejich předpokládanému použití. Ve vývoji organizace divise přešli Američané od pěší divise o dvou brigádách k divisi o třech plucích, poněvadž organizace po brigádách byla málo pružná a divise byla těžkopádná. Divise z druhé světové války o třech

plucích byla sice pohyblivá a dobře ovladatelná, ale podle názorů amerických vojenských theoretiků nevyhovuje již požadavkům budoucí války, což odůvodňují její neschopností odrazet údery vedené ze dvou nebo více směrů.

Podle názoru amerického vojenského theoretika generála Gawina musí divise budoucnosti být schopna odrazet údery ze všech směrů.

Z tohoto důvodu mají mít v budoucnu divise čtyři pluky a dvě bojová velitelství, jako je tomu u obrněných divisí. Mají to být vesměs divise výsadkové. Velitel divise bude moci podle situace přidělit jednomu bojovému veliteli dva až tři pluky.

Dělostřelectvo divise bude mít čtyři lehké dělostřelecké oddíly a jeden střední.

Pěší pluk nebude mít více než 2400 mužů. Výzbroj se bude skládat z lehkých poloautomatických zbraní, děl bez zákluzu a bazook.

K zabezpečení spojení bude divise vybavena radiovými stanicemi velkého dosahu.

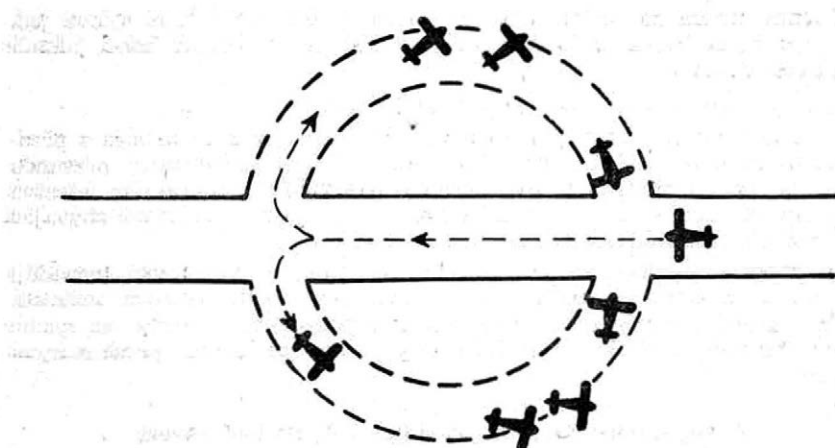
Týlová zařízení budou mimo rámec bojových jednotek a budou za nimi přepravována podle potřeby. Divise bude vybavena potravními dávkami v lehkých koncentrátech.

5. Týlová zařízení

Úspěch velkých výsadkových operací vyžaduje zabezpečení jednotek odpovídajícími týlovými složkami a zajištění jejich plynulé činnosti. K tomu je třeba zvláště konstruovat výkonná letiště schopná přijmout velká množství materiálu během několika dnů po zahájení operace.

Pro výsadkovou operaci nutno počítat aspoň s jedním letištěm pro divisi použitelným pro dopravní letouny s únosností 5 až 10 t.

Jako letiště je doporučováno využívat dálnic, které ženíjní jednotky rozšíří o kruhovou manipulační plochu (viz obr. 8).

Obr. 8. Využití dálnice jako letiště, zřízením kruhové manipulační plochy.

Dopravní letouny přistávají na ploše dálnice a pojíždějí na vnějším kruhu tak dlouho, až se vedoucí letoun přiblíží k rozjezdové ploše. Při tom je vykládán týlovým personálem náklad vedle pojezdové dráhy. Cirkulaci řídí orgán určený velitelem vysazované jednotky.

Podle amerických údajů byl tento způsob využití dálnice jako letiště vyzkoušen a osvědčil se. Na jednom takovém letišti je možno vyložit za hodinu asi 200 t.

Úpravu těchto letišť před příchodem jednotek provádějí ženijní jednotky vybavené speciálním nářadím.

Rychlejšího vykládání na letištích se dosáhne speciálně konstruovanými letouny s oddělitelným podvozkem, který i s nákladem odjede vlastní silou z přistávací plochy.

6. Způsoby přepravy výsadků

Výsadkové jednotky se dopravují do prostoru operace padáky, kluzáky a dopravními letouny.

Použití padáků.

Seskoky se provádějí individuálně nebo ve skupinách. S taktického hlediska je pro přistání nutné

1. vysadit co největší počet parašutistů v nejkratší době,
2. vysadit je na nejmenším prostoru a v místě, kde to boj vyžaduje.

Podle amerických zásad má prostor shozu vyhovovat těmto požadavkům:

- má být lehko poznatelný ze vzduchu, zvláště v noci a za špatné viditelnosti,
- má dovolovat přízemní let letounům a kluzákům,
- má mít co nejméně překážek rušících přistání výsadků,
- nablízku mají být skryty a kryty potřebné pro shromáždění zvláště u výsadků vysazovaných ve dne,
- má být v blízkosti objektu, který je cílem činnosti výsadku, aby byla zabezpečena náhlост útoku, ale zase tak daleko, aby byl mimo dosah pěchotních zbraní posádky objektu,
- má zahrnovat důležité body ovládající skryté přístupy k objektu a sít vhodných cest,
- má umožňovat protitankovou obranu palbou i manévrem,
- má být dostatečně veliký pro rozmístění výsadků.

Na provedení seskoku má rozhodující vliv výška seskoku, která je závislá na typu padáku a na činnosti parašutisty.

Od konce války se provádějí intenzivní pokusy s konstrukcemi padáků pro velké rychlosti. V USA se provádějí pokusy s elastickými ocelovými pružinami, které zmírňují náraz při otevření padáku. Kromě toho se vyrábějí standartní typy t. zv. „podkasaných padáků“, opatřených na upevňovacích provazech speciálními kroužky, které nedovolují okamžité otevření padáku, takže shazovaný předmět padá určitou dobu poměrně rychle. Těchto padáků se používá i k shazování těžkých zbraní. K shazování velkých nákladů se používá buď speciálních velkých padáků nebo svazku padáků. Ke zmírnění rychlosti shazovaných nákladů se dále používá speciálních trubek v tvaru U, které obsahují výbušinu uváděnou v činnost těsně před přistáním. Dále se používá speciálních náloží umístěných u vrchlíků padáků, které se uvádějí v činnost pomocí dlouhé šňůry narážející na zem

dříve než náklad. Výbuchem nálože se zmírní rychlost přistání. K okamžitému rozeznání příslušnosti jednotky a druhu zbraně se padáky různě zbarvují. Kromě nedařících se pokusů nepřinášejí američtí „odborníci“ nic nového v technice vysazování jednotek ze vzduchu pomocí padáků.

Použití kluzáků.

Výhodou kluzáků je, že nevyžadují letišť, čímž se podstatně rozšířil prostor vhodný pro výsadkové operace. Další výhodou je, že dovolují vysazovat celé organické jednotky, čímž se podstatně zkrátí doba potřebná k uvedení jednotky do bojové pohotovosti po jejím vysazení.

Nevýhodou kluzáků je, že přistávají malou rychlostí a jsou dlouho vydány účinkům palby ze vzduchu i se země. Z tohoto důvodu se kluzáky vyzbrojují lehkými kulomety obsluhovanými přepravovanou jednotkou.

Pro usnadnění startu a přistání opatřují se kluzáky kolovým podvozkem poháněným pomocným motorem nebo se ke startu používá speciálních vozíků, které po odlepení kluzáků zůstávají na letišti. Vývoj kluzáků je v poslední době zaměřen na konstrukci kluzáků přistávajících střemhlav, což jim umožňuje sestup z velikých výšek a tím i překvapení. K vleku kluzáků do prostoru operace se používá dopravních letounů, které mohou táhnout dva i více kluzáků. U výsadkových operací menšího rozsahu se k vleku používá bombardérů, které pak plní i úkoly útoků na pozemní cíle.

V současném vývoji vzdušných dopravních prostředků americké armády jsou kluzáky zatlačovány vrtulníky a dopravními letouny.

Konají se pokusy s konstrukcí velkých dopravních letounů opatřených speciálním pásovým podvozkem, který má umožnit přistání a start i mimo letiště. Důvodem k tomu je hlavní vyřešení otázky přepravy velkého množství tanků. Podle názoru amerického tankového odborníka plukovníka Searse nemají již tanky pro vedení budoucí války potřebnou operační pohyblivost a navrhuje ji zvýšit přepravou letouny.

Podle něho tank budoucnosti bude lehký a mimořádně pohyblivý, vybavený dělem s vysokou průbojností na dálku 2000 až 3000 m. Takové tanky vážící 4 až 5 t bude prý možno vyrábět použitím magnesia a silikátů ke zhotovení pancíře.

Volba způsobu přepravy výsadkových jednotek je závislá na úkolu, na objektivních terénních podmínkách v prostoru vysazení, na povětrnostní situaci a na možnostech dopravního letectva.

Podle údajů generála Gawina nejvhodnějším typem dopravního letounu bude velký dvoutrupový typ pro dopravu vojska, dělostřelectva a vozidel. Bude mít dolet 3000 km, bude vybaven samouzávěrnými nádržemi, pancéřem pro pilota a vtažitelným, oddělitelným podvozkem pro každý terén. Tyto letouny budou provádět vysazování tím způsobem, že uvolní celý podvozek, a to buď při přistání nebo ve výšce několika stop nad zemí. Podvozek bude moci být využito jako pozemního vozidla. Po uvolnění podvozku se letoun vrátí na základnu a odveze další náklad. Kromě těchto typů letounů přisuzují američtí odborníci veliké možnosti hlavně použití vrtulníků.

7. Obrana proti výsádkám

Při použití výsadkových jednotek přikládá kapitalistická doktrina velký význam morálnímu účinku této nové zbraně. U protivníka má být vyvolán strach a nejistota. Nutností neustálé bojové pohotovosti mají být opotřebovány nervy obránce a snížena jeho bdělost.

Nebezpečí výsadků je možno čelit jedině položením obrany na lidový základ, kde každý občan bude uvědomělým obráncem vlasti. Bude nutno širokou uvědomovací kampaní ukázat, že laciné úspěchy může mít agresor jen tam, kde vládnou vykořisťovatelé, ale nikdy tam, kde rozhoduje lid.

Důležitou úlohu v boji s výsadky mají vzdušní pozorovatelé. K zabezpečení obrany proti výsadkům je třeba zřídit hustou síť vzdušných pozorovatelů. Do této služby je třeba zapojit nejen všechny ozbrojené složky, ale i závody, JZD, státní statky a železniční stanice. Nej hustší síť těchto pozorovatelů je nutno vybudovat podél důležitých silničních a železničních komunikací a v blízkosti důležitých závodů, spojovacích uzlů a letišť. Hlášení pozorovatelů musí být krátká a přesná. Došlo-li k vysazování, musí hlášení obsahovat počet vysazovaných osob, jak je jejich vysazování chráněno, místo, dobu a směr vysazení. S hlediska zabezpečení obrany proti výsadkům je nutno zvláštní pozornost věnovat výsadkům prováděným v noci.

Je třeba, aby jednotky určené k boji s výsadky nacvičovaly ve vzájemné nejtěsnější součinnosti boj proti výsadkům, zvláště teroristickým.

Jedním ze způsobů, jak se imperialisté snaží dnes udržovat obyvatelstvo lidových demokracií v nejistotě, jsou četné provokace prováděné jednotlivci i malými skupinami vysazovanými ze vzduchu. Účelem těchto akcí však není jen snaha vyvolávat strach, nýbrž i oddalování vojsk od výcviku a vyčerpávání jednotek armády, pohraniční stráže a bezpečnostních orgánů tím, že musí být neustále v pohotovosti.

Při organisování obrany je nutno mít neustále na zřeteli a provádět nemilosrdný boj s třídním nepřítelem, izolovat ho a zabránit tak vytváření páte kolony.

K úspěšnému provádění obrany proti výsadkům je třeba, aby obránce znal dokonale terén, který má proti výsadkům bránit, a na druhé straně je třeba zabránit nepříteli v opatrování zpráv o prostorech možných výsadků. Proto je nutné utajovat mapy a plány, odstranit fotografie celkových pohledů krajiny, důležitých budov, přehrad, mostů a různé popisné studie, neboť jsou výborným materiálem pro cizí zpravodajskou službu. Je třeba si všimnout lidí, kteří si podobné údaje opatřují, fotografují důležité objekty a p.

Jednotky určené k obraně proti výsadkům musí být pohotovы zasáhnout rychle a rozhodně, a to jak ve vzduchu, tak i na zemi.

Jak organisovat obranu proti výsadkům.

Je třeba se vyhnout úzké centralisaci, nýbrž naopak je třeba ochranu proti výsadkům decentralisovat do okresů a krajů a ústředním orgánům ponechat funkci řídicí a kontrolní. Zároveň však musí být otázky obrany proti výsadkům v jednotlivých místech koordinovány v rámci okresů, krajů a nakonec na celém území republiky tak, aby každý výsadek byl v nejkratší době zjištěn, izolován a likvidován. K tomu je dále třeba nejtěsnější součinnosti všech ozbrojených složek a podpory masových organizací a všeho obyvatelstva.

S vojenského hlediska je význam jednotlivých okresů a krajů určen množstvím důležitých objektů v nich. Rozumí se samo sebou, že takové okresy a kraje, kde je mnoho takových důležitých objektů, budou více ohroženy možností výsadků než ostatní. Toto měřítko však není absolutní, neboť okres i kraj, který má málo takových objektů, může být předmětem výsadku, má-li vhodné prostory hodící se jako předměstí k operacím proti životně důležitým prostorům.

Je proto důležité vyhodnotit každý okres a kraj s hlediska možného použití výsadků a s hlediska státně bezpečnostního a soustředit pozornost na prostory s větším množstvím reakčních elementů. Při hodnocení s hlediska možností použití výsadků je třeba využít všech přirozených překážek a připravit k obraně prostory způsobitelné pro vysazení, kde takových překážek není.

Použije-li nepřítel větších výsadků, je možné, že určitý prostor bude dočasně izolován vysazenými jednotkami. Bylo by chyba, aby v takovém případě řídicí orgány těchto prostorů zůstaly nečinné. Plán obrany proti výsádkům musí počítat se všemi těmito eventualitami. Každý úsek obrany musí být schopen koordinovat svou činnost časově i prostorově s činností druhých úseků, ale přitom musí být s to plnit svůj úkol samostatně, bude-li izolován. Při použití velkých výsadků v zápolí je hlavním úkolem protivýsadkových jednotek brzdit postup nepřátelských jednotek a sledovat jejich činnost až do zásahu jednotek armády. Pro prostory, kde nejsou dislokovány žádné ozbrojené složky, je třeba mít připraven zásah z jiných prostorů. Po vyhodnocení prostorů je třeba v plánu obrany konkrétně stanovit, jak bude v čas potřeby provedena jejich obrana, jakými prostředky a jaký je předvídaný manévř.

Při řešení obrany jednotlivých prostorů je třeba především provést důkladný průzkum a vyhledat taková místa, z nichž bude možno celý prostor ovládat palbou. Dále je třeba plánovat přípravu míst a objektů po stránce technické. Je nutno pamatovat na evakuaci civilních osob a zvláště osob nespolehlivých. U objektů, kde nejsou přirozené kryty (křižovatky, mosty a p.), je třeba plánovat ženijní úpravu stanovišť. Dále je nutno připravit spojení jednotlivých prostorů s řídicími orgány. Je třeba učinit opatření proti požáru, zvláště proti napalmovým pumám. Je třeba plánovat a připravit překážky všech druhů k znemožnění přistání kluzáků ve vhodných prostorech pro přistání. Je však třeba, aby tyto překážky byly v souladu s plánovaným manévrem. Důležitým problémem v rámci obrany proti výsádkům je obrana letišť, která musí být chráněna nejen proti bombardování, nýbrž i proti vlastnímu útoku. V blízkosti letišť je nutné vyhledat vhodná místa ovládající palbou jak letiště, tak i přístupy k němu.

Závěr

Američtí vojenští theoretikové ve snaze uskutečnit světovládné agresivní cíle vládnoucí třídy USA, převzali od nacistických generálů teorii „bleskové války“, kterou chtějí uskutečnit zejména spojením výsadkových operací s pozemními operacemi obrněných jednotek, před nimiž mají předcházet mohutné údery letectva a výsadkových jednotek na životně důležitá střediska protivníka.

Vliv útočných cílů vládců USA se projevuje v celé imperialistické vojenské doktríně, v strategii, taktice, v organizaci jednotek a jejich výzbroji, ve vybavení jednotek materiálem, v morálce a p.

Americká vojenská doktrína vycházející ze zkušeností z poslední světové války přisuzuje výsadkovým jednotkám rozhodující význam pro získání rychlého vítězství v budoucí válce.

Nejreakčnější klika, která se po posledních volbách dostala do čela USA, znamená další zesílení příprav k válce proti Sovětskému svazu a lidově demokratickým zemím za použití všech známých bojových prostředků, tedy i atomové zbraně, bakterií a plynu.

Naproti tomu zkušenosti z Veliké vlastenecké války ukázaly, že Hitler,

který dosáhl laciných úspěchů svými výsadkovými jednotkami proti západoevropským kapitalistickým státům, nepoužil jich ve větším měřítku proti pevnému sovětskému zápolí, poněvadž věděl, že nebudou mít účinku. Také poslední zkušenosti z bojů v Koreji potvrzují, že americké velení nepoužívá výsadků v masovém měřítku, má-li proti sobě dobře organizovanou obranu a morálně silného protivníka.

Nejslabší stránkou současných možností americké armády pro uskutečnění výsadkových operací je nedostatek jak dopravních letounů, tak i letounů potřebných k jejich doprovodu. Kromě toho valná část letounů, které jsou k dispozici, jsou nevyhovující a zastaralé typy. Nedostatku prostředků pro přepravu výsadkových jednotek snaží se američtí imperialisté čelit budováním leteckých základů v Evropě a zvláště v severní Africe, kde soustřeďují velká množství materiálu, zvláště těžkého, jehož přeprava je dosud nevyřešeným problémem.

Co se prostorového použití výsadků týče, má nepřítel možnost:

Vysadit záškodnické výsadky v kterémkoli prostoru našeho státu. Nejnebezpečnějšími prostory s hlediska použití těchto výsadků jsou neobydlená nebo málo obydlená místa s lesními komplexy a obvody s větším množstvím reakčních elementů, u nichž záškodníci nacházejí ochranu a podporu.

Vysadit taktické nebo strategické výsadky, jejichž cílem je vyřazení důležitých průmyslových nebo hospodářských základů z činnosti, buď přímo v prostoru takových objektů nebo v jejich blízkosti.

Použit taktických nebo strategických výsadků buď

- na směru hlavního úderu, aby se zmocnil přechodů, obsadil soutěsky nebo jiné důležité prostory operačního významu, aby zabránil příchodu taktických nebo operačních záloh na frontu a p. nebo
- na pomocném směru, aby v součinnosti s jednotkami útočícími na směru hlavního úderu vymanévroval hlavní uskupení obránce. Příkladem takového použití výsadku byla holandská operace roku 1940.

Provedení strategických výsadků, ať již ve formě „vzdušných úderů“ nebo k vytvoření předmostí v hlubokém týlu obránce jakožto základny pro vytvoření fronty uvnitř státu protivníka, je v současné době i v dohledné budoucnosti fantastickou utopií v horkých hlavách amerických generálů, pro jejíž uskutečnění nemají ani materiál, ani lidi.

Přesto však je třeba stále sledovat jak vývoj výsadkových jednotek imperialistických států a hlavně USA, tak i způsob jejich použití a činit již nyní všechna opatření k likvidaci každého pokusu o napadení naší socialistické vlasti jak pozemní, tak i vzdušnou cestou.

Dokonalá znalost bojové techniky protivníka a způsobu jejího použití je jedním z důležitých činitelů vítězství, neboť vylučuje možnost překvapení. A tomuto účelu má hlavně sloužit tato práce.

Dalším rozhodujícím činitelem při vedení války je člověk. Válka v Koreji rozmetala všechny naděje amerických imperialistů na vyloučení tohoto pro ně nejspolehlivějšího elementu z válečného dění.

Válka v Koreji zasadila smrtelnou ránu všem vyznavačům Douhetovým, Fullerovým a Severskému a způsobila, že se člověk jako důležitý faktor pro zabezpečení vítězství čím dál tím častěji objevuje v úvahách amerických vojenských theoretiků, zvláště pak při jejich kalkulacích na dosažení rychlého vítězství pomocí výsadkových jednotek.

Pod zorným úhlem získaných zkušeností musíme i my podle vzoru Sovětského svazu a Severní Koreje postavit proti zločinným plánům amerických imperialistů lidovou obranu vlasti, o níž se rozbíjí všechny jejich pokusy a útoky.

VOJENSKO-HISTORICKÁ ČÁST

NĚKOLIK POZNÁMEK K PŘEDMĚTU DĚJIN VOJENSKÉHO UMĚNÍ

Kapitán dr. Zdeněk Coufal

Na našich vysokých a vyšších vojenských školách a učilištích je podle sovětského vzoru postupně zaváděn předmět dějin vojenského umění. Tato významná událost je mezníkem ve vojensko-historické práci u nás. Nutí nás zamyslet se nad otázkami dějin vojenského umění, zhodnotit dosavadní vojensko-historickou práci a nastínit cestu vpřed.

V dosavadní vyučovací praxi na našich vojenských akademiích, i v několika málo vědeckých pracích z oboru dějin vojenského umění, napsaných u nás, nesetkáváme se dosud s jednotným pojmáním předmětu dějin vojenského umění jakožto vědy. Dosud není ujasněna otázka obsahu a cíle dějin vojenského umění i jako předmětu výuky na vojenských školách.

Před naše vojenské historiky je v současné době kladen požadavek přikročit konečně k opravdu vědeckému vojensko-historickému bádání, k zpracování naší hrdinné vojenské tradice, k seznámení široké vojenské veřejnosti se slavnou bojovou tradicí sovětského lidu a k propracování vojensko-historických otázek sovětské vojenské vědy.

Tyto úkoly staví před vojenské historiky urychlená výstavba naší lidově demokratické armády.

Je tedy nutno ujasnit si úlohu dějin vojenského umění, jako vědecké disciplíny a vyučovacího předmětu ve výstavbě armády a v přípravě vojsk. A dále, je třeba pojímat funkci oboru dějin vojenského umění ještě širě, neboť badatelská a výchovná činnost vojensko-historická má význam i pro posílení brannosti lidu, zvláště účinnou propagací hrdinných bojových tradic našich národů a slavných bojových tradic sovětského lidu, našeho rodného bratra a velkého spojence.

V plnění a šíření těchto otázek jsou nám učiteli a vzorem sovětské vojenské historikové, především pak geniální vojensko-theoretické práce největšího vojevůdce všech dob, soudruha Stalina.

Tato stať má být podnětem k diskusi o otázkách vojenského umění. Nastiňuje několik problémů; pochopitelně všechny nevyčerpává. Za základní otázku, kterou je nutno především řešit, považuje otázku určení předmětu, obsahu a cíle dějin vojenského umění. Současná vojensko-historická badatelská i vyučovací praxe ukázala, že další rozvoj naší vojensko-historické vědy je přímo podmíněn vyjasněním otázek, kterými se mají dějiny vojenského umění zabývat, a vyjádřením cíle, jenž má být vojensko-historickou vědeckou činností a výukou sledován. Praxe ukázala, že je nutno už zúčtovat s chybným pojetím předmětu dějin vojenského umění.

K otázce podstaty vojenského umění

Máme-li objasnit obsah a cíl dějin vojenského umění, musíme si především ujasnit pojem samého vojenského umění. I v otázce, co je vojenské umění, není dosud úplně jasno. Nejednotné pojmání předmětu dějin vojenského umění pramení především z neujasněného obsahu a cíle samého vojenského umění.

Studiem vojenského umění se zabývali vojenští theoretikové již ve starověku. Je pochopitelné, že nebyli s to plně vymezit obsah vojenského umění, stejně jako nepostihli zákonitost jeho vývoje. Novodobí vojenští theoretikové, na př. Lloyd, Clausewitz, Leer a jiní prohlásili teorii vedení války za plně závislou na tvůrčím genu vojevůdce. Clausewitz, vychvalovaný veškerou buržoasní vojenskou filosofií, pokládal výsledek války za závislý na náhodě, zavrhl vše zákonité a objektivní v průběhu války. Stanovisko Clausewitzovo bylo převzato současnými a pozdějšími buržoasními vojenskými theoretiky. Vyústilo až v úplnou skepsi, v názor, že je nemožno předvídat průběh války ani v nejmenší míře (Moretta). Buržoasní theoretikové, kteří uznávali existenci zásad vedení války, považují je za věčně platné, neměnné principy; vojenské umění pak redukuje na otázku včasné jejich aplikace „ze zásoby“ (Jomini, Foch, Fuller). Stanovisko těchto buržoasních vojenských theoretiků vede vlastně k vyloučení potřeby vojenského umění jako vědecké disciplíny.

V současných kapitalistických státech existuje sice určitá organizace ozbrojených sil, která prošla jistým vývojem v ohni krvavých bitev obou posledních válek a odpovídá — třeba jen v malé míře — modernímu způsobu vedení války. Buržoasní vojenská teorie zůstává však na úrovni pokusu o pouhou jakousi systematisaci zkušeností z válek, v nichž vidí potvrzení teorie „věčně platných principů“ vedení války, nebo odmítá jakékoli zkušenosti z válek. Idealistický postoj buržoasní vojenské teorie k vojenským a válečným jevům znemožňuje vědecky studovat a zobecňovat zkušenosti z minulých válek, hledat zákonitost vývoje ve vedení válek, zákonitost vývoje vojenského umění. V podstatě to znamená omezit se na souhrn taktických pouček a pravidel, vzdát se řešení otázek způsobu vedení války jako celku. Na druhé straně to znamená redukci vojenské teorie na vojenské umění, které není považováno za vědeckou disciplínu, nýbrž za registrátora „věčně platných principů“ vedení války, jindy za tvůrčí činnost, nadlidskou intuici vojevůdcovského genia.

Marxisticko-leninské učení o vývoji společnosti neodmítá význam idejí a vynikající úlohu vojevůdců v rozvoji vojenského umění. Stejně jako ani jedna společenská třída nemůže vést boj bez vůdců, tak ani jedna armáda nemůže zvítězit bez vojevůdců, kteří jsou způsobilí ji zorganizovat. Na druhé straně však marxisticko-leninská teorie neredukuje příčiny vývoje vojenského umění na otázku idejí vojevůdcových, na otázku vojevůdcovy vynikající osobnosti jako rozhodující činitele rozvoje vojenského umění, což je vlastní pro idealistické pojetí vývoje společnosti.

B. Engels, když vysvětluje příčiny vývoje armády, charakterisuje vliv vojevůdce na rozvoj vojenského umění takto:

„... Zde nepůsobily převratné volné výtvořiny rozumu geniálních vojevůdců, nýbrž vynálezy lepších zbraní a změna vojenského materiálu; vliv geniálního vojevůdce se v nejlepším případě omezuje na přizpůsobení boje novým zbraním a bojovníkům“ (Anti-Dühring, Svoboda 1949, 142).

Tedy vojevůdce může mít vliv na vývoj vojenského umění jedině tehdy, když správně chápe konkrétní podmínky vedení boje v dané etapě, když používá těch forem boje a operací a vedení války v celku, které jim odpovídají.

A dále buržoasní vojenská idealistická teorie zveličením významu osobnosti vojevůdcovy vylučuje vlastně z procesu vývoje vojenského umění tvůrčí činnost širokých mas.

Soudruh Stalin píše: „Historická věda, chce-li být skutečně vědou, nemůže... už omezovat dějiny společenského vývoje na skutky králů a

vojevůdců, na činy „dobytčů“ a „podmanitelů“ států, nýbrž musí především věnovat pozornost dějinám výrobců materiálních statků, dějinám pracujících mas, dějinám národů“ (Otázky leninismu, Svoboda 1949, 550).

Buržoasní vojenská teorie vlastně vylučuje hlavního činitele a nositele dějin, a tedy i vývoje vojenského umění — pracující masy. Na této úrovni současné kapitalistické umění zůstává, ač právě soudobé války tuto otázku zdůraznily.

Sovětské pojetí vojenského umění čerpá ze slavné tradice Suvorova, který v „Nauce o vítězství“ požadoval od důstojníků a generálů, aby studovali zkušenosti z minulých válek a theoreticky je zevšeobecňovali. Sovětské vojenské umění těží ze slavné tradice Kutuzova, jenž chápe vojenské umění ještě širě. Kutuzov ve Vlastenecké válce r. 1812 činí svou strategii závislou na osvobozeneckém spravedlivém rázu války, na podpoře lidu a na všech hospodářských možnostech, jimiž tehdejší Rusko disponovalo ve válce s Napoleonem. Je známo, jak Kutuzova vysoce ocenil právě s. Stalin, jemuž náleží výjimečná úloha při vytvoření a rozvoji sovětského vojenského umění při organizaci vítězství sovětských ozbrojených sil.

Tedy již v ruské válečné tradici můžeme najít zásadně jiný postoj k vojenskému umění, než tomu bylo u současných západoevropských vojenských theoretiků. V ruské bojové tradici byl překročen rámcem požadavku pouhého „naočkování bojových návyků a pravidel“ vojákům a důstojníkům.

V tom tkvěla převaha ruského vojenského umění nad západoevropským vojenským uměním v minulosti.

Salinské pojetí vojenského umění je patrné z rozkazů, které vydal s. Stalin během Veliké vlastenecké války Sovětského svazu.

Soudruh Stalin píše, že se Sovětská armáda průběhem války „naučila najisto bít nepřitele se zřetelem na jeho slabé i silné stránky, jak to vyžaduje soudobá vojenská věda. Státisíce a miliony vojáků Rudé armády se staly mistry své zbraně — pušky, šavle, kulometu, děla, minometu, tanku, zákopnictví a letectví. Desetitisíce velitelů Rudé armády se staly mistry vedení vojsk. Naučili se spojit osobní odvalu a hrdinství s uměním řídit vojska na bojišti, zbavili se hloupé a škodlivé taktiky linií a pevně si osvojili taktiku manévrování (J. V. Stalin, O Veliké vlastenecké válce SSSR, Naše vojsko 1949, str. 67).

V jiném rozkaze s. Stalin říká: „Rudá armáda získala za války bohaté válečné zkušenosti. Státisíce vojáků ovládlo dokonale svou zbraň. Mnozí velitelé se naučili řídit dovedně vojska na bojišti. Avšak nebylo by rozumné spokojit se tím. Vojáci musí se naučit ovládat dobře svou zbraň, velitelé musí se stát mistry vedení boje. Avšak ani to nestačí. Ve vojenství a tím více v takové válce, jako je současná válka, nelze stát na místě. Zastavit se ve vojenství, to znamená zůstat zpátky. A ty, kdož zůstávají zpátky, jak známo, bijí. Proto hlavní věcí dne je, aby celá Rudá armáda den ze dne zdokonalovala svůj bojový výcvik, aby si všichni velitelé a vojáci Rudé armády osvojovali zkušenosti války a učili se bojovat tak, jak toho vyžaduje vítězství“ (tamtéž, 73).

A jinde: „V dějinách válek nebylo dosud případu, aby nepřítel sám skočil do propasti. K tomu, aby válka byla vyhrána, je třeba dovést nepřitele k propasti a srazit jej tam. Jedině zdrcující údery, jejichž síla ustavičně vzrůstá, mohou zlomit nepřítelův odpor a přivést nás ke konečnému vítězství. Proto je nevyhnutelné dále zdokonalovat bojový výcvik vojáků a vojenské mistrovství velitelů naší armády. Povinností Rudé armády je denně zvyšovat své vojenské umění, neustále a pečlivě studovat tak-

tiku nepřítele, dovedně a včas vystihovat jeho zákeřné úskoky, proti taktice nepřátelské stavět naší dokonalejší taktiku. Je nezbytně třeba, aby z bojových zkušeností a úspěchů nejlepších útvarů a vyšších jednotek Rudé armády těžila všechna naše vojska, aby se celá Rudá armáda, všichni její vojáci a důstojníci naučili bit nepřítele podle všech zásad soudobé vojenské vědy“ (tamtéž, 108).

Soudruh Stalin tedy jasně ukazuje, že vojenské umění není možno redukovat na sféru činnosti vojevůdce, že zvláště v podmínkách soudobé války je spojeno s činností ohromné masy lidí, že zahrnuje činnost celé armády. Podmínkou vítězství, zvláště pak v soudobé válce je, aby nejen generálové, ale i miliony bojovníků a statisíce důstojníků vytvářely příklady vojenského umění při uskutečňování zámýslů vrchního velení. Aby se řadoví vojáci stali mistry své zbraně, důstojníci a generálové mistry velení vojskům.

Vojenské umění je tedy výsledkem činnosti všech účastníků ozbrojeného boje, nejen výsledkem činnosti vojevůdce, jak to tvrdí buržoasní idealistická teorie. Jen za těchto podmínek, když se ideje, theoretického zevšeobecnění a praktických vojenských zkušeností zmocní vojenské masy, stává se vojenské umění ohromnou materiální silou.

To je základní rys stalinského pojetí vojenského umění.

Klasickou definici vojenského umění podal soudruh Stalin v práci „K otázce strategie a taktiky ruských komunistů“:

„Umění vést války v současných podmínkách,“ píše s. Stalin, „tkví v ovládnutí všech forem války a všech vymožeností vědy v této oblasti a v jejich rozumném využití, dovedném spojování nebo včasném použití té či oné formy podle dané situace“ (Spisy, sv. 3, čes. vyd., 164).

V této stalinské definici vojenského umění je vyložena: 1. sama podstata vojenského umění, 2. je dán i program přípravy ozbrojených sil.

Tato základní stalinská poučka a směrnice dává vojenskému umění, hlavní disciplíně sovětské vojenské vědy, jasný obsah a cíl.

Z uvedené definice s. Stalina o vojenském umění jasně vyplývá, že vojenské umění je subjektivní kategorií, která odráží nebo má odrážet objektivní stránku způsobu vedení války. Ale nejen to. Stalinské pojetí vojenského umění klade důraz na ovládnutí a správnou praktickou aplikaci těchto poznatků podle dané situace.

Vztah vojenského umění jako subjektivní složky způsobu vedení války k objektivní stránce vojenství se nám ujasní na základě rozboru otázky vztahu politické strategie k průběhu objektivních procesů dělnického hnutí, který provedl s. Stalin v uvedené práci „K otázce strategie a taktiky ruských komunistů“.

S. Stalin píše: „Není-li strategie s to něco změnit na průběhu objektivních procesů hnutí, pak zde, v oblasti subjektivní, uvědomělé stránky hnutí, je naopak pole působnosti strategie široké a rozmanité, neboť strategie může uspišit nebo zpomalit hnutí, vést je nejkratší cestou nebo je svést na svislejší a bolestivější cestu, což závisí na přednostech nebo nedostacích strategie samé.

Uspíšit nebo zpomalit hnutí, usměrnit je nebo ztížit — to je pole a prostor působnosti politické strategie a taktiky“ (Stalin, Spisy, sv. 5, 157).

Tato Stalnova práce rozřešila řadu zásadních theoretických otázek vojenství, především dokázala přímou závislost vojenské strategie na strategii politické. Marxisticko-leninské učení ukazuje na těsnou spojitost a závislost války na politice. Klasikové marxismu-leninismu učí, že válka, je pokračováním politiky jinými násilnými pro-

středky. Jednota politické a vojenské strategie je jedním z charakteristických rysů Stalinovy strategické i vojevůdcovské činnosti.

Strategie je, jak známo, nejdůležitější, hlavní složkou vojenského umění. Platí tedy to, co říká soudruh Stalin o strategii, i pro vojenské umění vůbec.

Vztah vojenského umění k objektivní stránce způsobu vedení války je tedy realizován úkolem: opřít se o vědecké poznání vojenských jevů a na základě tohoto poznání objektivního procesu vojenství volit nejkratší a nejúčinnější cestu k dosažení maximálního úspěchu při vedení boje, válečných operací a války v celku.

„V dějinách států,“ řekl s. Stalin, „v dějinách zemí, v dějinách armád bývaly případy, kdy byly dány všechny možnosti pro úspěch — pro vítězství, avšak tyto možnosti zůstaly nepovšimnuty, neboť lidé na vedoucích místech je nepozorovali, neuměli jich využít a armády utrpěly porážky“ (Otázky leninismu, 325).

S. Stalin učí, že nestačí jen spokojit se existencí určitých zdrojů, nýbrž že jde o to přeměnit potencionální materiální a morální politické možnosti v reálnou vojenskou sílu.

Historie Veliké vlastenecké války ukázala, jak důležitým subjektivním činitelem velkého vítězství sovětského lidu bylo právě geniální vojevůdcovské umění vrchního velitele soudruha Stalina.

S. Stalin po prvé v dějinách válečného umění objevil trvale působící faktory, rozhodující o výsledku války: pevnost zápolí, morální duch armády, množství a kvalita divisí, výzbroj armády, organizační schopnosti velitelského sboru. S. Stalin tím určil činitele, jejichž aktivní rozvíjení převzala strana, všechny sovětský lid a jeho ozbrojené síly jako podmínku dosažení vítězství nad nepřítelem.

Tím, že se staly Stalinovy rozkazy, sledující rozvíjení rozhodujících faktorů, majetkem nejširších mas, byly vytvořeny podmínky, které umožnily, aby se vojenské umění, ideologická kategorie, stalo materiální silou mající vliv na průběh a výsledek války.

Můžeme tedy říci, že předpokladem úspěšného vedení soudobé války je harmonické sladění správného pochopení možností ekonomického a morálního potencionálu se správným poznáním možností soudobého vojenského umění.

Tolik o podstatě vojenského umění.

K otázce vzniku dějin vojenského umění jako vědeckého oboru

Z uvedené stalinské these o podstatě vojenského umění plyne metoda historického, konkrétního přístupu k řešení všech otázek spojených s vedením války. Jedním z nejdůležitějších principů k analýze společenských jevů, a tedy i jevů vojenských, je — podle Lenina — objevit, „jak určitý jev v historii vznikl, jakými hlavními etapami v historii prošel a právě s tohoto hlediska jeho rozvoje studovat současný jeho stav“ (Spisy, sv. 24, rus. vyd., 364).

Tak přistupovali k otázkám války a armády klasikové marxismu-leninismu; historický přístup k společenským jevům vyzvedli jako předpoklad jejich poznání.

Dějiny vojenského umění jako samostatná disciplína vojenské vědy mají více než stoletou historii. Zatím co se západoevropské buržoazní doktriny zdůrazněním „nápřirozené intuice“ a osobnosti vojevůdcovy

zřikaly dějin vojenského umění jako vědecké discipliny, na vojenské akademii carského Ruska byl už r. 1832 započat výklad dějin vojenského umění jako úvod ke kursu taktiky. R. 1848 byly dějiny vojenského umění z kursu taktiky vyňaty a zařazeny do kursu válečných dějin. Teprve r. 1865 se z dějin vojenského umění stává samostatná vědecká disciplína.

Dějiny vojenského umění v předrevolučním Rusku dosáhly v chápání předmětu a obsahu tohoto stupně: vojenské umění bylo studováno po historických epochách v celém průběhu svého vývoje, a to nejen v období rozkvětu, ale i v období úpadku; tedy vojenské umění nebylo chápáno staticky, nýbrž ve vývoji. Ale i když byl vyzdvížen požadavek určení příčin změn vojenského umění, ruská předrevoluční vojenská historie nebyla s to objevit příčiny vývoje vojenského umění. Obsah dějin vojenského umění byl ruskou předrevoluční vojenskou historiografií vymezen na studium ozbrojených sil, strategie a taktiky.

Správné pochopení příčin vývoje a tedy i dějin vojenského umění je jediné možné na základě marxisticko-leninské teorie vývoje společnosti.

Dějiny vojenského umění musí vycházet ze základní myšlenky historického materialismu, že

„bytí lidí není určováno jejich vědomím, nýbrž naopak jejich vědomí je určováno jejich společenským bytím“ (Marx, Úvod ke kritice politické ekonomie, Svoboda 1946, 7),

že „... původ společenských idejí, společenských teorií, politických názorů a politických institucí nesmí být ... hledán v idejích, teoriích, názorech a politických institucích samých, nýbrž v podmínkách materiálních života společnosti, v společenském bytí, jehož odrazem jsou tyto ideje, teorie atd.“ (Stalin, Otázky leninismu, 543),

„jaké je bytí společnosti, jaké jsou podmínky materiálního života společnosti, takové jsou její ideje, teorie, politické názory a politické instituce“ (tamtéž, 543).

Přeneseno do oblasti vojenství to znamená, že vojenské umění a armáda jako politická instituce a součást společenské nadstavby je podmíněna a určována především stupněm rozvoje výroby, povahou a hospodářskou silou společenského řádu. Dále to znamená, že marxistické chápání dějin vojenského umění vyjadřuje objektivní skutečnost, že stupeň výrobních sil a výrobních vztahů a jím podmíněný charakter společenského a státního zřízení v dané etapě, v dané zemi a daného národa je rozhodujícím činitelem vývoje vojenského umění.

Teprve na tomto základě se stávají dějiny vojenského umění vědou, až za těchto předpokladů jsou s to provést opravdu vědecké zevšeobecnění zkušeností z minulých válek a odhalit na základě hlubokého všestranného rozboru obecnou zákonitost rozvoje vojenského umění.

Dějiny vojenského umění jsou součástí vojenské vědy. Vznik vojenské vědy v pravém slova smyslu a tedy dějin vojenského umění jako vědecké disciplíny je historicky podmíněn.

Válka a armáda jsou produktem třídní společnosti. Vojenská teorie je tedy závislá na té společenské třídě, jejímž zájmu slouží ozbrojené síly. Směřuje k porazení a obraně zájmů této třídy. Není a nemůže být tedy nadtřídní, nestranická.

Vznik vojenské vědy je pak těsně spjat se společenskou třídou, která má skutečný zájem na poznání zákonitosti vývoje války a armády, tedy

s třídou, která zdůraznila veliký význam poměru širokých lidových mas k cílům a otázkám války, s dělnickou třídou.

Není pochyb o tom, že jedině vojenská teorie, řešící vojenské úkoly vítězství proletářské revoluce a obrany socialistického státu, postupného přechodu od socialismu ke komunismu, sovětská vojenská věda, mohla, opírajíc se o marxisticko-leninské učení o vývoji společnosti, vyvodit vpravdě vědecké závěry ze zkušeností z válek minulosti, z poznanych činitelů válečného vítězství a uplatnit je v praxi; jedině stalinská vojenská věda je s to určit jasný obsah a cíl dějin vojenského umění.

Tedy vytvořit dějiny vojenského umění jako součást vojenské vědy v pravém slova smyslu se podařilo teprve v podmínkách sovětského socialistického státu.

K obsahu předmětu dějin vojenského umění

Z marxistického pojetí příčin vývoje vojenského umění, z okolností, že příčiny změn vojenského umění nutno vidět mimo oblast vojenských jevů samých, vyplývá potřeba vědy, která by shrnovala a zevšeobecnila výsledky studia různých společenských věd o otázkách vojenství, která by studovala vojenství širě, než je s to theorie a dějiny vojenského umění.

Válka a armáda, jeden z nejsložitějších a nejprotikladnějších jevů sociálního života, je vlastním předmětem vojenské vědy.

S. Stalin, tvůrce sovětské vojenské vědy, učí, že ztotožňovat vojenskou vědu a vojenské umění je zásadně chybné. Určuje vojenské vědě obsažnější a širší předmět bádání než vojenskému umění.

Vojenská věda je tedy s. Stalinem pojímána jako širší pojem než vojenské umění, při čemž oba pojmy nejsou pokládány za protikladné, právě naopak. S. Stalin geniálně dokazuje, že vojenské umění je nedílnou, přímo organickou součástí vojenské vědy, určuje mu vlastní vědeckou teorii a vlastní metodu. Tím byla s. Stalinem rozřešena otázka vojenského umění nejen jako praxe, ale i jako theorie.

S. Bulganin k této otázce uvádí:

„Někteří vojenští theoretikové dosud ztotožňují vojenskou vědu s vojenským uměním, což je v zásadě chybné. S. Stalin učí, že vojenská věda je pojem širší a rozsáhlejší než vojenské umění.

Vojenské umění je organickou součástí vojenské vědy a zahrnuje v sobě taktiku, operační umění a strategii, t. j. zabývá se studiem otázek, které se týkají způsobů vedení vojenských operací a války jako celku. Vojenská věda zahrnuje kromě otázek vojenského umění také otázky hospodářských a morálních možností země“ (Třicet let sovětských ozbrojených sil, Základy sovětské vojenské vědy, Naše vojsko, 1952, 12).

Jaké jsou hlavní otázky, které zkoumá vojenská věda?

Stalinská vojenská věda studuje a jedině správně řeší otázky vztahů mezi hospodářstvím a politikou na jedné straně a armádou a válkou na straně druhé.

Již Engels ukazuje na závislost armády a války na ekonomických podmínkách. S. Stalin nejednou zdůrazňoval Leninovy myšlenky, že „v soudobé válce má hospodářská organizace rozhodující význam“.

Lenin a Stalin určili dále úlohu společenského a státního zřízení v organizaci vojenského hospodářství. „Otázky války.“ učí s. Stalin, „nelze izolovat od otázek politiky, jejímž výrazem je válka.“ S. Stalin zvláště pak zdůraznil otázku schopnosti státu zorganizovat neustálý růst ekono-

mických sil, který je předpokladem vítězství v soudobé válce strojů.

Lenin a Stalin vyřešili otázku vztahu války k politice poučkou, že válka svou podstatou je pokračováním politiky té nebo oné třídy násilnými prostředky.

S tím je těsně spjata otázka rázu války, která byla jediné správně vyřešena sovětskou vojenskou ideologií, která se opírá a stojí na posici dělnické třídy, vojenskou ideologií, která je součástí marxisticko-leninského učení.

„... Charakter války a její úspěch nejvíce závisí na vnitřním řádu země, která vstupuje do války, ... válka je odrazem vnitřní politiky, kterou vede daná země před válkou“ (Lenin, Spisy, sv. 30, rus. vyd., 131).

Jen skutečně vědecký rozbor závislosti války na hospodářství a politice umožňuje předvídat ráz války i po stránce způsobu vedení válečných operací, akcí a války vůbec. Sovětská vojenská věda ukázala, že se způsob vedení války, formy války mění podle podmínek vývoje výroby, že jsou závislé na konkrétních historických podmínkách rozvoje určité země, státu, národa.

Vědecké poznání zákonitostí války a rozhodujících činitelů vítězství není myslitelné bez rozboru otázky závislosti způsobu vedení války na morálním potenciálu země, daného charakterem společensko-politických vztahů, sociálním zřízením, bez analýsy ekonomicko-sociální základny morálně politické přípravy vojsk.

Když Lenin rozbírá současnou moderní válku, která ve svém průběhu nesmírně vyzvedá význam morálních základů státu, která klade nejvyšší požadavky na vytrvalost a pevnost národa a armády, píše: „Ve válce vítězí ten, kdo má více záloh, více zdrojů síly a více vytrvalosti.“

To jsou hlavní otázky, jimiž se zabývá vojenská věda jako celek.

Jaké jsou hlavní otázky vojenského umění?

Vojenské umění je základní organickou součástí vojenské vědy. Obsah vojenského umění byl po prvé správně a přesně vymezen sovětskou vojenskou vědou, která zkoumá válečné jevy na základě marxisticko-leninské teorie.

Sovětské vojenské umění zahrnuje, jak známo, strategii, operační umění a taktiku. Soudruh Stalin na základě vědeckého rozboru otázek vojenského umění určil obsah pojmu strategie, operačního umění, taktiky a vzájemný jejich vztah a závislost.

Složky vojenského umění se zabývají jednotlivými stránkami složité oblasti vojenské činnosti. Strategie se zabývá válkou v celku; ostatní dvě složky vojenského umění, jí podřízené, zabývají se otázkami přípravy a vedení jednotlivých bojů, operací a bitev k uskutečnění strategických cílů ve válce.

Buržoasní vojenská teorie tím, že stírá rozdíl mezi vojenským uměním a vojenskou vědou, není schopna objevit správné formy spojení a vzájemného poměru činitelů vojenského umění. Sovětská vojenská věda naproti tomu pojímá složky vojenského umění v organické jednotě, neboť jednotlivé stránky vojenství, jimiž se vojenské umění zabývá, tvoří jeden celek, navzájem souvisící. Jen tak je zajištěn požadavek a uskutečňován cíl vojenského umění, který záleží ve správném využití lidských mas a bojové techniky na bojištích, v dovršení úsilí zápolí a fronty vítězným vedením boje.

Sovětské vojenské umění přikládá vedoucí úlohu strategii, která na základě politiky státu určuje způsob organizace přípravy a použití ozbrojených sil k dosažení vítězství nad nepřítelem v celé válce, v jednotlivých válečných taženích a v bitvách strategického významu. Stalinské vě-

decké pojetí strategie vychází z hodnocení hospodářského, morálního a vojenského potenciálu vlastního i nepřítelova. Stalinské pojetí strategie přesehává tedy rámec samého vojenského umění, zasahuje a opírá se o ostatní složky vojenské vědy.

Buržoasní pojetí omezuje oblast strategie jen na strategické plány vytvořené nezávisle na hospodářských a morálně politických činitelích. A dále. Buržoasní vojenští theoretikové nepovažují operační umění za samostatné odvětví vojenského umění. Neberou v úvahu zkušenosti z vedení válek strojového období, v nichž se jasně projevila nemožnost dosáhnout strategických cílů pouhými taktickými bojovými akcemi a vyvstala nutnost vytvořit nový prvek vojenského umění pro úspěšné vedení soudobých operací — operační umění. Otázky operačního umění podřizuje buržoasní vojenská teorie chybné strategii a taktice, tím zužuje obsah pojmu vojenského umění; zůstává na úrovni manufakturního vedení války, které za hlavní podmínku považuje dosažení vítězství v jedné rozhodné, generální bitvě.

To znamená, že buržoasní vojenské umění není s to řešit soudobý způsob vedení boje strojového období, v němž dosažení strategického cíle je podmíněno úspěšným vedením řady operací, bitev velkého rozsahu.

Otázky strategie, operačního umění a taktiky není možno řešit bez přihlídnutí k organizaci, zbraním a složení armády, která je nositelkou těchto složek vojenského umění.

S. Stalin učí: „Formy organizace armád, druhy a kategorie vojsk se obvykle přizpůsobují formám a metodám vedení války. Mění-li se tyto, mění se i ony...“

Úkolem vojenského umění je zajistit si všechny druhy vojsk, zdokonalit je a dovedně spojovat jejich akce“ (Spisy, sv. 5, 165).

To jsou hlavní otázky vojenského umění.

Vztah dějin vojenského umění k vojenské vědě je vysvětlen soudruhům Bulganinem.

„Sovětská vojenská věda, která se zrodila spolu se sovětskými ozbrojenými silami, shromáždila všechno nejlepší, co přineslo vojenské umění minulosti, a na základě marxisticko-leninského učení určila cesty vývoje vojenství v soudobých podmínkách. Soudruh Stalin zdůvodnil vědecké zásady výstavby ozbrojených sil sovětského státu, jeho přípravy na válku a úspěšné vedení války v soudobých podmínkách“ (Třicet let sovětských ozbrojených sil, 12).

Ze slov soudruha Bulganina — stejně jako z uvedené stalinské definice vojenského umění — vyplývá, že dějiny vojenského umění jsou pilířem vojenské vědy. Ve zhodnocení vojenského umění minulosti, zevšeobecnění a poznání zákonitosti jeho vývoje, tedy v historickém přístupu k otázkám vojenského umění, vidí soudruh Bulganin hlavní (ale ovšem nevyčerpávající) metodu vojenské vědy, t. j. theoreticko-historická stránka věci, která podmiňuje praktickou stránku vojenského umění.

Mají tedy dějiny vojenského umění provést vědeckou analýzu vzniku a vývoje ozbrojených sil, vývoje organizačních forem, doplňování a výcviku armády, odhalit příčiny změn bojové techniky, změn ve způsobu a formách jejího použití v boji, v operacích a ve válce vůbec; dějiny vojenského umění mají provést všestranný rozbor vývoje strategie, operačního umění a taktiky.

K tomuto zevšeobecnění mohou dějiny vojenského umění dospět jen na základě studia dané války, válek dané etapy, při čemž nutno přihlížet k specifickým zvláštnostem vývoje vojenství v jed-

notlivých zemích, t. j. k hospodářským a morálně politickým podmínkám, činitelům vývoje vojenského umění.

Neznamená to však, že lze dějiny vojenského umění zaměnit s válečnými dějinami nebo s dějinami válek.

Předmětem válečných dějin je vyličení a rozbor jednotlivých válek, tažení a bitev v jejich posloupnosti, kdežto dějiny vojenského umění sledují jen charakteristické rysy jednotlivých vývojových etap způsobu vedení války, analysují jen typické bitvy, v jejichž průběhu bylo užito nových prvků vojenského umění nebo se projevily. Dějiny vojenského umění rozbořem charakteristických stránek a rysů stavu vojenského umění v určitém historickém období, tím, že ukazují, jak formy a způsoby vedení boje, operací a války vznikaly, jak odumíraly nebo se rozvíjely, odhalují zákonitost vývoje vojenského umění. Válečné dějiny tedy vlastně připravují dějinám vojenského umění konkrétní materiál k zobecnění.

Na našich vojenských školách se dosud nepřednášejí dějiny vojenského umění. Výuka dějin vojenského umění zůstává dosud na úrovni výpočtu a popisu faktů válečných dějin. Není vykládán vývoj vojenského umění a tedy studována zákonitost a příčiny rozvoje vojenského umění, nýbrž posluchačům jsou demonstrovány jen jednotlivé epizody válečných dějin, často bez souvislosti. Za těchto okolností zůstávají nevyjasněny otázky vývoje ozbrojených sil, výzbroje, organizačních forem, taktiky, operačního umění a strategie, což je vlastně smyslem a obsahem dějin vojenského umění.

K důkladné revisi pojetí předmětu dějin vojenského umění však možno přistoupit až po prostudování sovětských materiálů, které nám byly v poslední době zpřístupněny.

Studium sovětských materiálů nám umožnilo vyřešit i další otázku, která nebyla dosud jasná — otázku vztahu dějin vojenského umění k všeobecným dějinám.

Dějiny vojenského umění jsou těsně spjaty s dějinami vývoje společnosti, neboť vojenské umění se rozvíjí v těsné závislosti na rozvoji výrobních sil a výrobních vztahů, společenského a státního zřízení. Nelze proto studovat dějiny vojenského umění izolovaně od všeobecných dějin. Ale při studiu dějin vojenského umění je třeba ukázat tuto závislost konkrétně, neboť jinak může dojít k odtržení jednotlivých stránek, prvků historického procesu, není-li při tom vývojový proces chápán v souvislosti, v celku, může dojít i k nesprávným závěrům v otázkách vojenského umění.

Pochopení vývojového procesu v jeho souvislosti je předpokladem určení zákonitosti vývoje vojenského umění.

S. Stalin v práci „K otázce strategie a taktiky ruských komunistů“ píše: „Způsoby vedení války, formy války, nejsou vždy stejné. Mění se podle podmínek vývoje, především podle vývoje výroby. Za časů Čingischánových se válčilo jinak než za Napoleona III. a ve XX. stol. se válčí jinak než v XIX. stol.“ (Spisy, sv. 5, 164).

S. Stalin vidí tedy způsoby a formy vedení války, válečnictví především závislé na ekonomických činitelích společenského vývoje. Tuto základní a určující závislost odhalili již Marx a Engels.

„Nic není více závislé na ekonomických podmínkách než právě armáda a loďstvo. Výzbroj, složení, organisace, taktika a strategie závisí především

vždy na příslušném stupni výroby a na komunikacích" (Engels, Anti-Dühring, 141 n).

A jinde: "... Celá organisace a bojový způsob armád a tím vítězství a porážka se jeví závislými na hmotných, to jest hospodářských podmínkách; na materiálu lidském a materiálu zbrojním, tedy na kvalitě a kvantitě obyvatelstva a techniky" (tamtéž, 145).

Ekonomika má rozhodující vliv na změnu způsobu vedení války ve dvou směrech. Jednak stav výrobních sil společnosti určuje vývojový stupeň válečné techniky a výzbroje; jednak povaha společenských výrobních poměrů určuje kvalitu bojovníků, sociální složení a morálně politický stav armády.

Engels vyvozuje tyto závěry na př. z analýsy technických a společenských předpokladů převratu ve vojenském umění na přelomu XVIII. a XIX. stol.:

"... Tento nový způsob boje, po taktické i strategické stránce úplně vypracovaný Napoleonem, spočívající na spojení tirailleurů a kolon a na rozdělení armády v samostatné divise a armádní sbory, složené ze všech druhů zbraní, stal se pak nutným především pro změněný vojenský materiál francouzské revoluce" (tamtéž, 143).

Koncem XIX. stol. dochází k zásadní změně ve způsobu vedení války, k pronikavé změně v organizaci ozbrojených sil a v povaze válečných operací, jejíž příčinu nutno vidět v přechodu od kapitalismu předmonopolistického ke kapitalismu monopolistickému, v nebývalém stupni závislosti způsobu vedení války na rozvoji výroby, kterého bylo dosaženo v epoše imperialismu. S. Stalin v odpovědi plukovníkovi Razinovi zdůraznil podstatné změny v technické základně války. Píše, že „nyní jsme ... ve strojovém období války" (Nová mysl 1947/1).

Veliká vlastenecká válka ukázala, že v soudobé válce strojového období může zvítězit jen ten stát, který je schopen během války nejen rozvíjet svou technicko-ekonomickou základnu, ale který od základu změnil společenské vztahy lidí a politické zřízení, t. j. socialistický stát.

"Zkušenosti z války mluví o tom," učí soudruh Stalin, "že se sovětský řád ukázal nejen nejlepší formou organizace hospodářského a kulturního povznesení země v letech pokojného budování, ale i nejlepší formou mobilisace všech sil lidu k obraně proti nepříteli v době války" (O Veliké vlastenecké válce Sovětského svazu, 93).

Vojenská převaha nad fašistickým protivníkem byla tedy zajištěna a podmíněna nejen hospodářskou, ale i politickou a v důsledku toho morální převahou sovětské země.

Na způsob vedení války, na přípravu k ní, na průběh a výsledek války má tedy vliv i politika státu, který válku vede. Závislost způsobu vedení války na povaze společensko-politického zřízení, která se projevovala v průběhu dějin válek, v podmínkách soudobé války strojů byla zdůrazněna.

Lenin poznamenává: „Povaha politického cíle má rozhodující vliv na vedení války ... válka je součástí celku. Tímto celkem je politika."

Z toho vyplývá nejen to, že válku plodí politika, ale že politika určuje i sám ráz vedení války, že strategie, jakož i celé vojenské umění má přímo řešit úkoly, které jí dává politika.

Vliv politiky na rozvoj vojenství se projevuje i v tom smyslu, že i při nižší úrovni válečné techniky pokrokový společensko-politický řád tvoří pokrokovější vojenské umění, které úspěšně plní politické cíle revoluční třídy. Dokazuje to na př. průběh občanské a intervenční války v Rusku.

Soudruh Stalin o tom říká:

„... Což není známo, že občanská válka skončila vyhnáním okupantů z Ruska a že kontrarevoluční generálové byli poraženi Rudou armádou?

Právě tu se ukázalo, že o osudu války nerozhoduje nakonec technika, kterou nepřítel SSSR bohatě zásobovali Kolčaka a Dénikina, nýbrž správná politika, sympatie a podpora milionových mas obyvatelstva“ (Spisy, sv. 10, 108).

Ráz spravedlivé, obranné revoluční války sovětského státu proti zahraniční intervenci určil morálně politickou kvalitu jednotek Rudé armády a tím i jejich způsob a formy vedení války, převahu vojenského umění Rudé armády nad imperialistickými intervenčními armádami. Tu dochází k zjevu, že politické názory, ideje a instituce, vzniklé — jak učí s. Stalin — „na podkladě dozrálých úkolů vývoje materiálního života společnosti ... samy potom působí na materiální život společnosti a vytvářejí podmínky nezbytné k tomu, aby rozřešení dozrálých úkolů materiálního života společnosti bylo dovedeno do konce a aby byl umožněn jeho další vývoj“ (Otázky leninismu, 545).

Záleží tedy způsob vedení války v té nebo oné historické epoše nejen na způsobu výroby, ale i na povaze společensko-politického zřízení bojujících států, tedy na politice vládnoucích tříd těchto států.

Takto chápaná závislost vojenského umění na všeobecných dějinách dává pevný základ opravdu vědeckého studia otázek dějin vojenského umění. Jedině takové chápání dějin vojenského umění nám může správně vyhodnotit zkušenosti z minulosti pro řešení praktických soudobých úkolů budování, přípravy a použití ozbrojených sil ve válce.

K otázce periodisace dějin vojenského umění

Z faktu, že dějiny vojenského umění je nutno chápat v úzké závislosti na všeobecných dějinách, že příčiny vývoje vojenského umění nutno hledat v hospodářském a politickém vývoji společnosti, vyplývá nutnost souhlasné periodisace dějin vojenského umění s marxistickou periodisací všeobecných dějin.

Takové pojetí periodisace dějin vojenského umění je v zásadním rozporu s pokusy o periodisaci dějin vojenského umění, prováděnými buržoasní vojenskou teorií; neboť předpokladem tohoto pojetí periodisace je odhalení závislosti vývoje vojenského umění na rozvoji výrobních sil a výrobních vztahů, na vývoji společenského a státního zřízení.

Takové pojetí periodisace dějin vojenského umění vylučuje různá apriorní, libovolná subjektivní schemata vývoje vojenského umění, vlastní pro buržoasní pojetí dějin vojenského umění.

Souhlasná periodisace dějin vojenského umění s marxistickou periodisací všeobecných dějin umožňuje hluboké poznání podstaty a příčin rozvoje vojenského umění, umožňuje odhalit zákonitost jeho vývoje.

Historický materialismus spatřuje hlavního činitele, který určuje tvářnost společnosti, povahu společenského řádu, vývoj společnosti od jednoho řádu k druhému, ve způsobu dobývání prostředků k životu, nezbytných k existenci lidí, ve způsobu výroby materiálních statků. Způsob výroby je určující pro marxistické chápání periodisace dějin. Závislost způsobu vedení války na způsobu výroby má pak dvě stránky:

a) Způsob vedení boje, takticko-operační formy jsou do značné míry určeny kvalitou a množstvím výzbroje, tedy stavem

výrobních sil. Rozvoj vojenské techniky je tedy jedním z nejdůležitějších materiálních předpokladů změny ve způsobu vedení války.

b) K zásadní změně ve způsobu vedení války může dojít jen po revolučním přechodu k novému způsobu výroby, t. j. po změně společenských výrobních vztahů, když se v souvislosti s tím mění celá ideologická nadstavba.

Soudruh Stalin, když charakterisuje zvláštnost výroby, mluví o tom, že „... její změny a její vývoj začínají vždycky změnami a vývojem produktivních sil... Produktivní síly jsou tedy nejrychleji se měnícím a nejrevolučnějším faktorem výroby. Nejdříve se mění a rozvíjejí produktivní síly společnosti a potom v závislosti na těchto změnách a ve shodě s nimi se mění výrobní vztahy lidí, hospodářské vztahy lidí“ (Otázky leninismu, 550).

V oblasti vojenství dochází v jedné a téže společensko-ekonomické formaci k vývoji způsobu vedení války, jehož příčinou je především zdokonalená válečná technika, tedy vývoj výrobních sil. Ale i když je rozvoj vojenské techniky jedním z nejdůležitějších materiálních předpokladů změny ve způsobu vedení války, k převratné změně ve vojenství může dojít až se změnou společenských výrobních vztahů lidí. Určující je však dosažený stupeň výrobních sil.

Tedy: pro přetvoření způsobu vedení války má rozhodující význam způsob výroby jako jednotu výrobních sil a výrobních poměrů.

Objektivní, určující stránkou vojenství je hospodářský a morálně politický potenciál země, podmiňující stav ozbrojených sil a jejich taktickooperační formy. Vojenství, způsob vedení války se vždy uskutečňuje v konkrétně historické formě, na určitém stupni výrobních sil a za určitých výrobních vztahů mezi lidmi, za určitých materiálních vztahů, jimž odpovídají jisté ideologické formy — tedy za podmínek, jejichž vývoj nezávisí na uvědomělé a řídicí vůli vojevůdců.

Taková je objektivní stránka vojenství, určující periodisaci dějin vojenského umění.

Jaké jsou tedy hlavní vývojové etapy vojenského umění, jaké je schema periodisace dějin vojenského umění?

Určující pro vývoj vojenského umění je společenský způsob výroby; proto základ periodisace dějin vojenského umění tvoří schema vývoje ekonomicko-sociálních formací:

I. Vojenské umění otrokářské společnosti (XIII.—V. st. př. n. l.), zahrnující:

- a) vojenské umění starověkého Východu (XIII.—VI. st. př. n. l.);
- b) vojenské umění starověkého Řecka a Makedonie (VI.—IV. st. př. n. l.);
- c) vojenské umění starověkého Říma, Karthaga, Parthie a starověké Armenie (IV. st. př. n. l.—V. st. n. l.).

II. Vojenské umění feudální společnosti (VI.—XVIII. st.), zahrnující:

- a) vojenské umění období vzniku a rozvoje feudálních vztahů (VI. až XII. st.);
- b) vojenské umění období feudální roztržitosti (XII.—XV. st.);
- c) vojenské umění období vzniku a upevnění absolutistické monarchie (XV.—XVIII. st.).

III. Vojenské umění kapitalistické společnosti od francouzské buržoasní revoluce k Velké říjnové socialistické revoluci (1789 až 1918), zahrnující:

a) vojenské umění období vítězství a upevnění kapitalismu (1789 až 1870);

b) vojenské umění období počínajícího úpadku kapitalismu (1870 až 1918), a to:

1. vojenské umění v letech přechodu od předmonopolistického kapitalismu v imperialismus;

2. vojenské umění epochy imperialismu.

IV. Vojenské umění vítězné dělnické třídy v období výstavby socialismu a postupného přechodu od socialismu ke komunismu v SSSR. Vojenské umění kapitalistických zemí v období všeobecné krise kapitalismu.

a) Sovětské vojenské umění v období zahraniční vojenské intervence a občanské války.

b) Sovětské vojenské umění v období obnovy národního hospodářství, výstavby socialismu v SSSR a na počátku postupného přechodu od socialismu ke komunismu (1921—1940).

c) Vojenské umění kapitalistických států v období mezi první a druhou světovou válkou a v druhé světové válce (1918—1945).

d) Sovětské vojenské umění ve Veliké vlastenecké válce Sovětského svazu (1941—1945).

e) Vojenské umění osvobozené Číny, Koreje a ostatních koloniálních národů.

Vyřešení otázky periodisace dějin vojenského umění je jedním z hlavních úkolů, které je nutno vyřešit jako předpoklad správného pochopení vývoje vojenského umění. I tu nám pomohly rozřešit tuto otázku sovětské materiály.

Marxismus-leninismus učí, že poznat současné jevy nelze bez důkladného studia minulých jevů, že jev nelze poznat bez studia jeho vývoje; stejně i současný stav vojenského umění nelze si důkladně osvojit bez studia dějin vojenského umění. Jen takové pojetí studia vojenského umění je zárukou, že nezůstaneme na povrchu věci, že neupadneme do úzkého praktikismu a co více — studium vývoje vojenského umění nám umožní vidět dopředu, předvídat pravděpodobný běh věcí.

To je smysl a cíl studia dějin vojenského umění, vyplývající ze stalinského pojetí podstaty vojenského umění.

Zhodnocení Vojenské mysli, ročník 1953

Redakce Vojenské mysli požádala Vojenskou akademii Klementa Gottwalda a Vojenskou technickou akademii o zhodnocení obsahu minulého ročníku Vojenské mysli.

Vojenská akademie Klementa Gottwalda hodnotí ročník 1953 Vojenské mysli takto:

Ročník 1953 »Vojenské mysli« byl vcelku hodnotnou pomůckou pro důstojníky a generály čs. armády. »Vojenská mysl« byla se zájmem studována samostatně i v rámci velitelské přípravy. Vědecké práce, tvůrčím způsobem rozvíjené zásady předpisů a řádů a připomenuté zkušenosti jak bojové, tak i výcvikové staly se dobrým podkladem pro zvýšení bojové a operační přípravy důstojníků a generálů, při studiu a aplikaci sovětské vojenské vědy.

»Vojenská mysl« přinášela i řadu článků a podnětných otázek, které přispěly nejen k osvětlení, ale též k upřesnění základních otázek a k prohloubení a rozvedení mnohdy velmi strohých a kusých článků předpisů a řádů. Byl to na příklad článek:

- generál-poručíka Lomského: »Útočná operace armády s průlomem obrany nepřítele a obklíčení nepřítele v součinnosti se sousední armádou« a »Zasazení druhého sledu armády a jeho zabezpečení v útočné operaci«;
- generál-majora Jaroslava Dočkala: »Organisace součinnosti druhů vojsk velitelem AS a jeho štábem v útočném boji«;
- generál-poručíka Jaroslava Tokana: »Protiofensiva, hlavní zásady její přípravy a vedení«;
- generál-majora Koláře: »Použití rychlé skupiny v útočné operaci«;
- generál-majora Josefa Hamana: »Organisace, plánování a vedení protiofensivy«;
- majora Michala Spišiaka: »Přeskupeň a vystřídání vojsk v rámci AS za přípravu útoku na posílní obranu nepřítele«.

Zejména kladně bylo využito článků pojednávajících o organisaci a způsobu vedení boje nových organizačních celků v čs. armádě (MD a p.), o jejichž použití panovalo mnoho rozličných názorů a které zásahem »Vojenské mysli« byly upřesněny a ujednoceny.

Na druhé straně vysokou hodnotu letošního ročníku »Vojenské mysli« snižuje tematická roztržitost jednotlivých článků, což způsobuje obtíže při

uceleném studiu jednotlivých druhů boje a operace.

»Vojenská mysl« uveřejňovala pojednání většinou ve formě přednášek bez původních nových myšlenek, které těžko vyvolávaly diskuse. Je třeba uveřejňovat také články ve formě úvah k aktuálním, dosud zcela nevyjasněným problémům, na které by bylo možno diskusí otevřít.

»Vojenská mysl« se dosud jen velmi málo obírala otázkami činnosti cizích armád, ačkoli zejména v tomto oboru je nutno značnou část problémů upřesnit, osvětlit a kriticky bez zlehčování vyhodnotit. Ve »Vojenské mysli« byla opomíjena temata pojednávající o zpravodajství a průzkumu.

Rovněž otázkami z oboru chemického, spojovacího vojska a otázkami týkajícími se organisace a činnosti tylu v různých druhích boje se »Vojenská mysl« zabývala dosud v nedostatečné míře.

Vcelku lze říci, že letošní ročník »Vojenské mysli« značně přispěl k zvýšení odborné úrovně důstojníků a generálů a že odstraněním některých nedostatků bude příště možno ještě více využít »Vojenské mysli« v bojové a operační přípravě velitelů a tím značnou měrou přispět k zvýšení bojové schopnosti naší armády.

Vojenská technická akademie zhodnotila ročník 1953 Vojenské mysli takto:

Obsah článků časopisu Vojenská mysl je cennou pomůckou při studiu taktických otázek ze všeobecné taktiky a operačního umění i taktiky druhů vojsk. Je pomůckou vyhledávanou všemi učiteli i posluchači VTA. Nabývá ještě větší hodnoty diskusními příspěvky jako kritiky uveřejněných již článků a tím umožňuje zaujímat k jednotlivým řešeným otázkám kritické stanovisko.

Nedostatkem je, že ve Vojenské mysli nejsou uveřejňovány články o operačním umění letectva. Dále by bylo velmi poučné, kdyby ve Vojenské mysli byly uveřejňovány příklady o použití letectva za Veliké vlastenecké války, jako na př. za bitvy u Moskvy, stalingradské bitvy, kurské operace a j.

Informace o cizích armádách málo pojednávají o letectvu, o leteckých operacích a o taktice letectva za války v Koreji a o zkušenostech získaných v Koreji.

Ve Vojenské mysli rovněž dosud nebyly uveřejněny úvahy a články o leteckém týlu.

V dosavadních výtiscích časopisu Vojenská mysl nebyl uveřejněn žádný článek pojednávající přímo o použití chemického vojska nebo o organizaci protichemické ochrany.

Redakce Vojenské mysli děkuje za zhodnocení časopisu a vynasnaží se využít cenných rad a připomínek obsažených ve zhodnocení ročníku 1953 Vojenské mysli k zlepšení obsahu letošního ročníku.

Při této příležitosti je však třeba po-

dotknout, že do Vojenské mysli není možno s hlediska utajení zařazovat práce z oboru chemického vojska, informace o nových druzích výzbroje a rozbory velitelsko-štábních cvičení.

Další zlepšování úrovně obsahu Vojenské mysli závisí na tom, do jaké míry se podaří autorům článků zlepšit jejich hodnotu. Zejména je třeba, aby autoři zpracovávali příspěvky spíše formou vlastní úvahy než formou shrnutí určitých faktů obsažených v platných řádech, předpisech a směrnicích, o nichž pak nelze rozvíjet diskusi. Tematiku příspěvků je třeba zaměřovat především na otázky, které byly vytyčeny v rozkazech a směrnicích na výcvikový rok 1953/1954.

Informace o obsahu zahraničních vojen. odborných časopisů

Obsah 9. čísla polského vojenského odborného časopisu „Myśl wojskowa“ 1953

Úvodník »Za tvůrčí rozvinutí vojenského vědeckého myšlení«

Příkazy strany vztahující se k ideologické práci a rozvoji vědy se vztahují ve stejné míře i na vojenskou vědu. Nepřetržitě rozvíjení vojenského umění nám ukládá neustále rozvíjet a zdokonalovat vojenské vědomosti a opírat se při tom o základy sovětské vojenské vědy.

Polská armáda musí usilovat o tvůrčí rozvíjení vojenského theoretického myšlení.

V polské armádě je dosud mnoho nedostatků ve vědecké výzkumné práci.

Je třeba bojovat všemi prostředky proti pokusům idealistického vysvětlování otázek vojenské vědy a také proti fetišisaci jejich objektivních zákonů.

Nejdůležitější úkoly vojenských vědeckých pracovníků polské armády jsou:

- rozpracování otázek vojensko-hospodářského rázu;
- zvýšení úrovně theoretické práce spojené s rozбором otázek morálně politické výchovy vojsk;
- rozpracování nových otázek spojených s operačním a taktickým využitím soudobé techniky;
- zjištění změn probíhajících v imperialistickém táboře (zejména v oblasti vojenství);
- rozbor rozvoje a růstu rozporů mezi imperialistickými státy.

Pak je podrobně rozebrána otázka vzdvižení vojenské vědecké práce na vyšší kvalitativní úroveň.

Zvlášť se zdůrazňuje, že vojenská akademie musí mít v theoretické práci na otázkách vojenské vědy obzvlášť vysokou úlohu.

Článek se dotýká i otázky růstu vojenských vědeckých kádřů a významu vojensko-politických časopisů a vojenského vydavatelství ministerstva národní obrany pro rozvoj vojensko-vědecké práce.

V závěru se zdůrazňuje, že jednou z nejdůležitějších podmínek tvůrčího rozvinutí vojenského myšlení je široké a smělé rozvíjení kritiky a sebekritiky ve vědecké výzkumné práci. Připomíná

se také velická úloha, kterou musí mít politický aparát a stranická organizace při zabezpečování rozvinutí vojenské vědecké práce.

Generál-major Z. Duszyński, Dělostřelecká a letecká protipříprava.

Úvod obsahuje všeobecné zásady dělostřelecké a letecké protipřípravy a uvádí četné příklady ze zkušeností Sovětské armády ve Veliké vlastenecké válce.

Pak rozbírá autor otázky: vytvoření odpovídajících hustot dělostřelectva, provedení nutného manévru dělostřelectva k dosažení těchto hustot, spotřeby střeliva, použití letectva a způsobu, místa a času provedení protipřípravy.

V další části se zabývá otázkou výběru cílů pro dělostřeleckou a leteckou protipřípravu a její organizaci.

Potom jsou probrány zásady, způsoby a cíle provedení průzkumu bojem v období dělostřelecké a letecké protipřípravy.

Major M. Gliński, O některých otázkách organizace a provedení protiútoků a protiúderů.

V úvodu se pojednává o tom, že se soudobá obrana nemůže omezovat jen na kladení rozhodného a mohutného odporu vojsky bránícími se na zaujatých postaveních, ale že musí obsahovat i prvky útočné činnosti v podobě protiútoků a protiúderů, které jsou nejvyšším znakem aktivity obrany.

Pak jsou rozebrány cíle a formy protiútoků (protiútok do boku proniklého nepřítele, čelní protiútok, protiútok ze dvou sbíhajících se směrů) s uvedením výhod i nevýhod každého z nich.

Pak se článek zabývá protiúderem, zvlášť podrobně jejich úkolem a zásadami jejich provádění.

Další část je věnována otázkám přípravy a zaujetí východiště protiútoků a protiúderů a jejich plánování, rozhodnutí velitele, organizaci součinnosti, zabezpečení křídel atd.

V závěru se poukazuje na rozdíl mezi protiútokem a protiúderem a také na jejich společné znaky.

Plukovník A. Iwanow, Použití form trvalých opevnění v podmínkách polního opevnování terénu.

V úvodu se poznamenává, že mohutné železobetonové »Linie« a obranné »valy« typu Maginotovy linie, Siegfriedovy linie, přímořského valu atd. neobstály ve zkoušce v soudobých podmínkách války.

Přitom soudobá hluboká obrana polního typu, mající množství malých železobetonových objektů, ukázala se schopnou odolat soudobému útoku.

Autor ukazuje, že forem dlouhodobých opevnění s vybudovanými i skládacími železobetonovými a také lehkými kovovými palebnými ohnisky je velmi široce používáno v soudobých podmínkách.

Pak jsou rozbírány kladné stránky přenosných prvků a jejich použití s taktického hlediska.

Generál-major A. Matwijewski, Automobilní dopravní služba v soudobé obranné operaci.

V úvodu jsou vypočítávány cíle a úkoly automobilní dopravní služby v obranné operaci a také principy rozmístění automobilního a traktorového parku v obraně. Uvádějí se faktory, které mají vliv na rozmístění tohoto parku: důležitost bráněného směru, ráz terénu a úkoly plněné vojsky.

Pak jsou rozebrány zásady zabezpečení manévrovosti vojsk s technického hlediska. Toto zabezpečení záleží především v tom, že automobilní a traktorový park musí být vždy v plné bojové pohotovosti.

V poslední části je věnována pozornost práci orgánů automobilní dopravní služby při technickém zabezpečení obranné operace; podrobně se zabývá zpracováním informační zprávy náčelníka automobilní dopravní služby a plánu automobilního zabezpečení obranné operace.

Kapitán Cz. Szymański, Rozvoj radiového spojení ve vojskách v současné době.

Nejprve je připomenut význam radia všeobecně a zvláště v soudobé válce a je zdůrazněno, že za využití velkých možností, které poskytuje, vděčíme velkému ruskému vynálezci A. S. Popovovi.

Potom kritizuje autor pokusy přiznávat vynález radia Italovi Marconimu a přechází k historickému přehledu rozvoje radiového spojení v armádách. Autor připomíná významný rozvoj radiového spojení v Sovětské armádě — což je výsledkem neustálé péče a pozornosti, která je mu věnována komunistickou stranou a sovětskou vládou.

V závěru zdůrazňuje autor, že v současné době v Sovětském svazu radiové spojení neustále vzrůstá a rozvíjí se. Polští radiotechnikové za lidové vlády pracují tvůrčím způsobem, opírajíce se o pokrokovou sovětskou techniku.

Plukovník K. Szweczenko, Sovětská tanková a mechanisovaná vojska za války s imperialistickým Japonskem v roce 1945.

V úvodu je vysvětleno, jaký význam mělo Mandžusko ve válečných plánech japonského imperialismu a jakou úlohu měla sehrát při uskutečňování těchto plánů kvantunská armáda.

V další části je naznačen všeobecný plán sovětského velení, plán činnosti sovětských tankových a mechanisovaných vojsk a charakteristika průběhu jejich bojové činnosti v rámci jednotlivých frontů.

V závěru je ukázán význam úplné porážky kvantunské armády a úloha, jakou při tom měly sovětská tanková a mechanisovaná vojska.

V části o cizích armádách je článek o obraně a překročení vodních překážek podle amerických názorů.

V rubrice »Diskuse a polemiky« jsou další dva články věnované otázce práce velitele při organizaci součinnosti. Autor prvního z nich zastává názor, že není účelné, aby velitel jel zvlášť do terénu jen za tím účelem, aby organizoval součinnost.

Autor druhého článku hájí názor opačný. Zdůrazňuje také nutnost přípravy předběžného plánu součinnosti štábem před výjezdem velitele do terénu.

V rubrice »Kritika a bibliografie« je zhodnocení obsahu polského časopisu »Věstník tankového a mechanisovaného vojska« roč. 1952 a recenze knihy V. Kornačeva »Armáda USA — zbraň amerického imperialismu«, přeložené z ruštiny.

Obsah 3. čísla bulharského vojenského odborného časopisu "Vojenna mysl" 1953

Obsah tohoto čísla je věnován památce J. V. Stalina. Jsou v něm především otištěny nejdůležitější oficiální projevy a prohlášení významných sovětských a bulharských představitelů a institucí přednesené při pohřbu J. V. Stalina a na smutečních shromážděních.

Dále jsou v něm tyto články:
— Úvodník: Těžká ztráta.
— Generál-poručík Bočkarov Iv., J. V.

Stalin — tvůrce sovětských ozbrojených sil a organisátor jejich vítězství.

— Plukovník Dobrev CHR., J. V. Stalin — organisátor a iniciátor historických vítězství Sovětské armády ve Veliké vlastenecké válce.
— Plukovník Semadžijev Al., Stalinská vojenská věda o úloze morálního faktoru v soudobé válce.

Obsah 5. čísla maďarského vojenského odborného časopisu "Katonai figyelő" 1953

Úvodník: K 36. výročí Veliké říjnové socialistické revoluce.

O armádní obkličovací operaci.

Příprava štábů a vojsk v přípravném období operace.

Některé otázky dělostřeleckého zabezpečení průzkumu bojem.

Otázky a úkoly vojenské pedagogiky v maďarské lidové armádě.

Maďarští revolucionáři ve Veliké říjnové socialistické revoluci.

Květnová reorganisace — jeden z faktorů vítězného útoku maďarské rudé armády (1919).

Ze zkušeností z války v Koreji.

Úloha »studené války« v přípravě agresivních plánů imperialistů.

Vydává MNO. Řídí redakční rada: Jaroslav Dočkal, Jaroslav Kučera, Václav Voneš, Josef Haman, Jaromír Vyhnánek, Zdeněk Malý, František Houra, Ján Lipový,

Eduard Ureš, Josef Slabý, Ing. Jan Bělohoubek, Jaroslav Hruška,

Karel Pavelka (redaktor).

Adresa redakce: Redakce časopisu »Vojenská mysl« Praha, poštovní úřad 190. poštovní příhrádka 19120/T. — Tiskne tiskárna »Naše vojsko«, národní podnik. —

V roce 1954 vyjde šest čísel. — Časopis nelze předplácet, přiděluje se jen služebně.

